Digitaliseret af | Digitised by

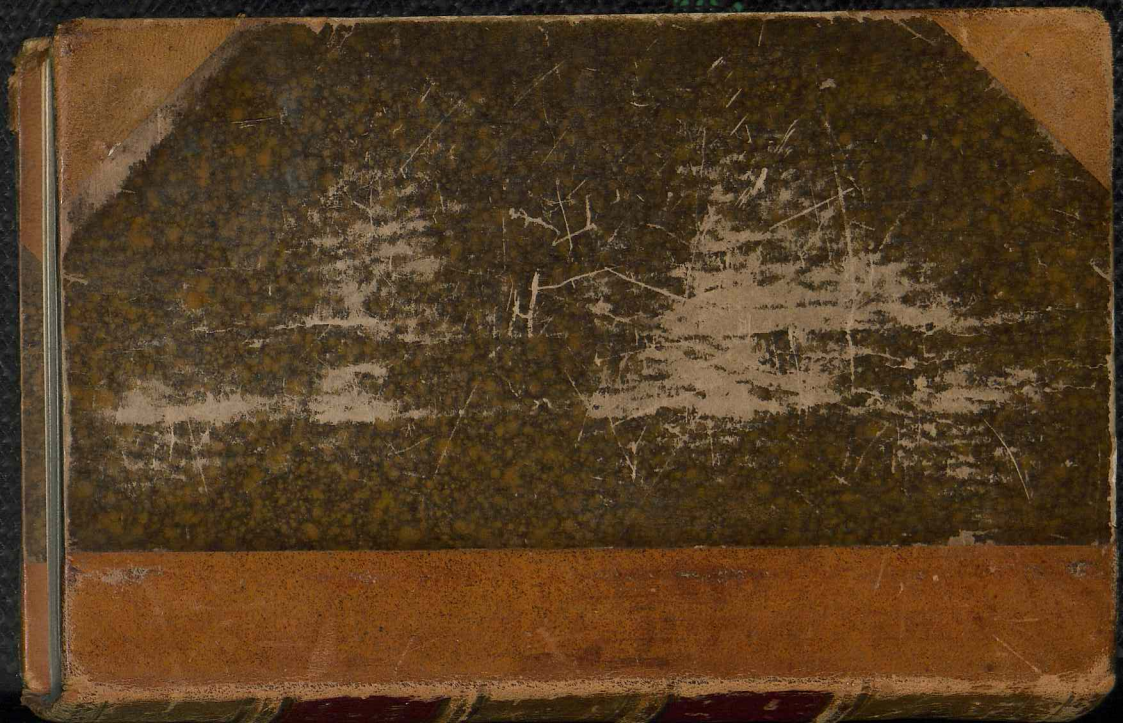
Forfatter(e) | Author(s):	Andersen Nexø, Martin.
Titel | Title:	Pelle Erobreren : roman.
Udgavebetegnelse | Edition Statement:	Folkeudgave.
Bindbetegnelse | Volume Statement:	Vol. 2
Udgivet år og sted | Publication time and place:	København ; Kristiania : Gyldendal, 1906-10
Fysiske størrelse | Physical extent:	4 bd.

DK

Værket kan være ophavsretligt beskyttet, og så må du kun bruge PDF-filen til personlig brug. Hvis ophavsmanden er død for mere end 70 år siden, er værket fri af ophavsret (public domain), og så kan du bruge værket frit. Hvis der er flere ophavsmænd, gælder den længstlevendes dødsår. Husk altid at kreditere ophavsmanden.

UK

The work may be copyrighted in which case the PDF file may only be used for personal use. If the author died more than 70 years ago, the work becomes public domain and can then be freely used. If there are several authors, the year of death of the longest living person applies. Always remember to credit the author

57, - 226.

DET KONGELIGE BIBLIOTEK
130004856751

PELLE
EROBRER

M. ANDERSEN NEXØ

PELLE EROBREREN

LÆREAAR

KØBENHAVN OG KRISTIANIA · MDCCCCVII
GYLDENDALSKE BOGHANDEL
NORDISK FORLAG

PELLE EROBREREN

II

M. ANDERSEN NEXØ

PELLE EROBREREN

LÆREAAR

ROMAN

FOLKEUDGAVE

KØBENHAVN OG KRISTIANIA
GYLDENDALSKE BOGHANDEL
NORDISK FORLAG
1907

OPLAG 2500 EKSEMPLARER

FR. BAGGES KGL. HOF-BOGTRYKKERI
KØBENHAVN

I.

En saadan Tilfældighed som det, at gamle Klavs Herman netop skumplede af Sted til Staden i sin Møgvogn for at hente Gødning, den højluftede Majdag Pelle kastede sig ud af Reden, blev bestemmende for Drengens Livsstilling. Mere kunde der ikke afsés til det Spørgsmaal: Hvad skal Pelle være?

Han selv havde slet ikke stillet sig det — han drog blot frem i Dagen med Sindet aabent mod den lyse Verden. Det han skulde være, naar han naaede derud, det var noget saa ubegribeligt, at det simpelt hen var Tosseværk at gætte. Derfor gik han bare fremad.

Nu var han naaet til det yderste af Højdedraget. Han laa i Grøften og pustede ud efter den lange Vandring, træt og sulten men i fortræffeligt Humør. Dernede for hans Fødder, kun en halv Mil borte, laa Staden og lyste festligt, fra de hundrede Arnesteder snoede Middagsrøgen sig op i den blaa Luft, de røde Tage lo skælmsk op i Dagens fornøjede Ansigt. Pelle gik straks i Gang med at tælle Husene, han havde kun anslaaet dem til en Million for ikke at overdrive, og var allerede naaet til over hundrede.

Midt i Tællingen sprang han fra — hvad mon de fik til Middag dernede? De levede nok godt de! Mon det var fint at blive ved til man var helt mæt, eller lagde man Skeen paa Halvvejen — ligesom Proprietærens naar de var til Gilde? For en der var sulten altid var det et meget alvorligt Spørgsmaal.

Der var stærk Færdsel paa Landevejen, de drog forbi kørende og gaaende, Folk med Kisten bag i Vognen, og andre der bar deres Grejer i en Sæk paa Nakken lige som han selv. Pelle kendte nogle af dem og nikkede velvilligt; om dem alle vidste han Besked. Det var Folk som skulde ind til Staden — hans Stad. Nogle skulde videre fort over Havet — til Amerika eller over og tjene Kongen; man kunde se det paa Udhalingen og de stivnede Ansigter. Andre skulde bare ind og slaa Lønnen ihjæl og holde Skiftedag — de kom trallende i hele Klynger, med frie Hænder og løssluppent Humør. Men de egenlige det var dem der havde Kisten med sig paa en Trillebør eller kom bærende med den én i hver Hank. De var røde i Kinderne og febrilske i deres Bevægelser; det var Folk der havde sagt sig løs fra Landet og den tilvante Levemaade, og valgt Staden lige som han selv.

Der kom en Husmand trillende med en lille grøn Kiste, bred i Bunden var den og med nydelige hjemmemalede Blomster. Ved Siden af ham gik Datteren; hun var hed i Kinderne og havde Øjnene ude i det ubekendte. Faderen talte, men hun saa ikke ud til at høre det. „Ja nu tager du saa Ansvaret for dig selv, husk paa det og kast dig ikke bort. Staden er god nok for den, der vil frem og kan staa paa egen Fordel; men den tager det ikke saa nøje med om noget trædes ned. — Tro heller ingen for godt du — derinde er de forfarne i Forførelseskunsten. — Men mild og venlig maa du være!“ — Hun svarede ikke; hun var nok mere optaget af, at hun ikke kom til at gaa udad paa de ny Sko.

Der gik en Strøm udad ogsaa; hele Formiddagen havde han mødt Svenskere, der var kommet med Damperen om Morgenen og søgte ud paa Landet efter Tjeneste. Der var gamle udslidte Folk og Smaapoge, Piger saa vakre som Lyse Marie, og unge Arbejdere der havde Alverdens Slagkraft liggende i Lænd og Muskler. Det var Livet der strømmede til andet Steds fra for at udfylde Pladsen

efter de bortdragende Skarer — men det angik ikke Pelle. Allerede for syv Aar siden oplevede han alt det, der nu fyldte deres Ansigter med Uro; den Ronde de nu begyndte paa, havde han bag sig. Der var intet at se sig tilbage efter.

Men dèr kom Kaasegaardens gamle Forkarl vandrende, helt amerika-udstyret med Vadsæk og Silketørklæde og den aabne Frakkes Inderlomme struttende af Papirer. Saa havde han endelig bestemt sig, og rejste efter Kæresten som i tre Aar havde været derhenne.

„Holla!" raabte Pelle. „Skal det nu være?"

Karlen kom hen og satte Vadsækken paa Grøftekanten.

„Ja nu skulde det jo være," sagde han, „Lavra vil ikke vente paa mig længer. Saa faar jo de gamle se at klare sig Søn foruden; nu har jeg gjort Sagerne for dem i tre Aar. Bare de nu kan hjælpe sig selv."

„Det kan de nok," sagde Pelle erfarent „— og ellers faar de leje Hjælp. Der er ingen Fremtid for unge Folk paa det Hus." Han havde hørt de ældre sige det og slog overlegent i Græsset med sin Kæp.

„Nej og Lavra vil heller ikke være Husmandskone. — — Naa, farvel med dig!" Han rakte Pelle Haanden og forsøgte et Smil, men Trækkene gik deres egen Vej, og det blev kun til noget forpint. Han stod lidt og saa ned paa sine Støvler, Tommelen gik famlende hen over Ansigtet som vilde han stryge det pinagtige til Side; saa tog han Vadsækken og gik. Det var nok ikke stort bevendt med ham.

„Jeg kan godt overtage Billeten og Kæresten for dig!" raabte Pelle overgivent og strakte sig voksent; han var i knusende stort Humør.

Den Vej Pelles eget Blod viste, vandrede Alverden i Dag — hver en Karl med lidt Skub i, hver Tøs der saa godt ud. Vejen var ikke ledig for Færdsel et Øjeblik, det var som et stort Opbrud — bort fra de Steder, hvor enhver vidste han var dømt til at dø nøjagtig paa den Plet han fødtes, og ud i den

spændende Uvished. De smaa Teglstenshuse, der laa spredt ud over Byvangen, eller stod opmarsjeret i to enkle Rækker hvor Landevejene løb ind i Byen — det var Bondelandets smaa Hytter der havde sagt sig løs fra alt derude og klædt sig i Købstaddragt og vandret nedover. Og nede ved Stranden stod Husene maset sammen i Klynge omkring Kirken; de var ikke til at hitte Rede i, saadan pakkede de paa. Det var saa Skarerne, som var paa Vandring udad drevet af deres Udlængsel — og saa havde Havet stoppet dem.

Pelle selv var ikke til Sinds at lade sig stoppe af noget. Kanske fandt han ikke Behag i Byen men gav sig til Søs. Saa en Dag traf han en Kyst der behagede ham, steg i Land og slog sig paa Guldgraveriet. Derude gik Pigerne jo nøgne og skjulte deres Skam med blaa Tatoveringer; men Pelle han havde Kæresten siddende hjemme og vente trofast. Hun var vakrere endnu end Bodil og Lyse Marie tilsammen, og altid var der Rend i hendes Fodspor; men hun sad trofast hen og sang Kærlighedsklagen:

„En Elsker jeg havde som ogsaa forsvandt;
han sejled over Bølgen den grumme.
Tre Aar er det siden jeg talte med ham,
og intet Brev mon jeg bekomme!"

Og bedst som hun sang, kom Brevet ind ad Døren. Men hvert Brev Lasse modtog, faldt der en Tikrone ud af; og en Dag saa var Billeterne der til dem begge to. Saa duede Viserne ikke længer, for i dem omkom de altid paa Overfarten, og den stakkels Yngling stod paa Stranden Resten af sine Dage og spejdede i Vanvids Mørke efter hver bovnende Sejler. Men Lasse og hun kom rigtigt frem — efter mange Besværligheder forstaas — og Pelle stod paa Stranden og tog imod dem. Han havde bare uglet sig ud som en Vild, og lod som han vilde æde dem før han gav sig til Kende.

Hovsa! Pelle stod paa sine Ben. Oppe fra Vejen

lød en Skramlen, som om mindst tusende Leer var raget i Klammeri, og en Fjællevogn vaklede langsomt ned mod ham, trukket af to Lyngkrikker saa usle som han endnu aldrig havde set dem. Paa Sædefjælen sad en gammel Bondemand og dinglede lige saa faldefærdigt som alt det øvrige. Om det var selve Vognen eller de to knokkelfyldte Skind foran, der gjorde saa vældig Staahej ud af Skridtgangen, vidste Pelle ikke saa lige. Men da Køretøjet langt om længe naaede ned til ham og den gamle Bonde holdt an, kunde han ikke modstaa Indbydelsen til at sidde op. Hans Skulder værkede endnu af Sækken.

„Du skal til Staden mossen?“ sagde Gamle Klavs og pirkede til hans Ejendele.

Til Staden ja! Det var et Greb lige ind i Pelles overfyldte Hjærte, og før han saa sig for havde han udleveret sig og hele sin stolte Fremtid til den gamle Bonde.

„Naa ja — ja vist saa ja — — naturligvis det ja!“ faldt Klavs nikkende ind, alt som Pelle skred frem. — „Ja det forstaar sig! Mindre kan skam ikke gøre det! — Og hvad har du saa tænkt at ende som — Amtmand eller Konge?“ han saa drævende op. — — „Ja til Staden ja, den Vej stryger de jo, alle de som mener sig kaldede til noget. Saa snart en Hvalp faar lidt Kræfter i Lemmerne eller en Skilling i Lommen, til Staden maa han og lægge det dèr. Og hvad kommer der saa fra Staden? Møg og ikke andet! Andet har jeg da aldrig kunnet opdrive derinde, og nu er jeg fem og tres. Men hvad nytter det vel at snakke? ikke mere end at sætte Bagen til og blæse imod Vejret. Det kommer over dem lige som Kneb over Spædekalve, og hu hej af Sted maa de — ind og besørge noget stort. Saa kan Klavs Herman køre det ud igen efter dem! Plads har de ikke, nogen Slægt at ty ind til heller ikke; men stort er det altid, det der venter dem. For derinde staar jo Sengene opredte paa Gaden,

og Rendestenene flyder over med Mad og Penge. — Eller hvad har *du* tænkt dig? lad os engang høre."

Pelle blev ildrød. Han var endnu ikke naaet frem til Begyndelsen, og man greb ham allerede i at være en Torsk.

„Naa ja ja," sagde Klavs godmodigt — „du er jo ikke større Nar end alle de andre. Men vil du lyde mit Raad, saa ting dig i Lære hos Skomager Jeppe Kofod; jeg skal netop ind til ham efter Gødning, og jeg ved han søger en Dreng. Saa behøver du ikke flyde om i det uvisse, og du bliver kørt lige til Dørs — som andre Herskabsfolk."

Det gav et Sæt i Pelle — var der noget han aldrig kunde tænke sig at blive saa var det Skomager. Selv ude paa Landet hvor de saa op til Haandværkerne, hed det altid naar en Dreng vantrivedes: Skidt der kan altid blive en Skomager eller Skrædder af ham! Men Pelle var ingen Krøbling, der maatte søge Stillesidden for at klare sig — han havde Kræfterne og den gode Vækst. Hvad han skulde blive — ja det laa i Lykkens gode Hænder; men saa meget havde han paa Fornemmelsen, at det skulde være noget raskt noget med meget Slag i. Og han havde i al Fald udmærket Rede paa, hvad han ikke vilde være.

Men da de trillede gennem Staden, og Pelle — imødekommende mod den store Verden — tog Huen af for enhver uden at nogen hilste igen, faldt hans Mod og en Følelse af egen Ubetydelighed listede ind paa ham. Det usle Køretøj, som Købstadfolkene leende pegede Fingre ad, bidrog vel ogsaa sit dertil.

„Det var ogsaa noget Pak at tage Huen af for," snærrede Klavs. „Se engang hvor oppustede de ter sig, og saa har de dog stjaalet alt hvad de har fra os andre. Eller hvordan — kan du se om de har faaet Foraarssæden i Jorden endnu?" Han stirrede haanligt ud over Gaden.

Nej paa Stenbroen voksede ingenting, og alle

disse Smaahuse der laa og trykkede hinanden ud og ind tog efterhaanden Vejret fra Pelle. Her var jo Mennesker i tusendvis om det forslog, og al blind Tillid maatte vige for det simple Spørgsmaal, hvor de fik Føden fra. Dermed var han igen hjemme i sin kendte fattige Verden, hvor ingen Rus forslog blot til Anskaffelsen af et Par Sokker. Han blev med èt saa inderlig myg og erkendte, at det kunde holde haardt nok for ham at faa Føden her mellem disse Sten, hvor man ikke paa naturlig Vis avlede den frem af Jorden men fik den — ja hvordan?

Gaderne var fulde af Tjenestefolk. Pigerne stod i Klynger med hinanden om Livet og stirrede med tændte Øjne paa de udstillede Bomuldsstoffer; de vuggede sagte frem og tilbage som om de drømte. En rødskoldet Tjenestedreng paa Pelles Alder gik midt ad Gaden og aad af et stort Hvedebrød som han holdt i begge Hænder; han havde skorpede Øren, og Hænderne var tykke af Kulde. Bønderkarle kom halende med et rødt Knytte i Haanden og Overfrakken daskende paa Læggene. De stansede brat paa et Gadehjørne, saa sig vagtsomt om og pilede saa ned ad en Sidegade.

Uden for Butikerne gik de Handlende frem og tilbage i bart Hoved; naar nogen stansede ved deres Vindu, bød de ham indenfor i de hofligste Vendinger — og blinkede i Smug til hinanden over Gaden.

„I Dag har de Handlende nok ordenlig faaet Varerne frem," mente Pelle.

Klavs nikkede. „Ja ja gon, i Dag har de faaet alt det frem, der ikke ellers kan afsættes — for i Dag er Tosserne kommet til Markeds. Det dernede det er Værtshusholderne," han pegede ned i Sidegaderne. „De ser saa længselsfuldt herop ad, men deres Tur kommer ogsaa nok. Vent til i Aften, og gaa saa omkring og spørg de forskellige, hvor meget de har igen af sidste Aars Løn. Jo Staden er en herlig Plet — fi for den Lede!" Klavs spyttede væmmet.

Pelle havde sat hele sit blinde Mod over Styr.

Han saa jo ikke èn der foretog sig noget af det, hvorved han selv kunde tjene Føden. Og hvor meget Mod han end havde paa at høre med til denne ny Verden, vove sig op i noget, hvor han maaske uden at vide af det var med til at trække Klæderne af sine gamle Fæller, det kunde han ikke. Ribbet for al sin Dygtighed og med en ynkelig Følelse af, at selv hans eneste Rigdom Hænderne var værdiløs herinde, lod han sig viljeløst skumple med ud til Mester Jeppe Kofods Værksted.

II.

Der stod aabent gennem Forstuen ud til Gyden hvor Folk kom og gik — Madam Rasmussen som altid havde travlt, Gamle Skipper Elleby, Kontrollørens Pige i hvid Kappe, gamle Aftægtsbønder som tog deres Livrente bort fra Gaarden og aad den op herinde, gigtsvage Skippere som havde sagt Søen Farvel. Spurvene holdt et syndigt Spetakel derude paa den toppede Stenbro, de laa med udposede Fjer og gassede sig i Hestepærerne, sloges saa det røg om dem og skreg overstadigt.

Der stod ogsaa aabent ud til Gaarden. Alle fire Vinduer var slaaet op, og det grønne Lys sivede ind og lagde sig over Ansigterne. Men lige meget hjalp det; der rørte sig ikke en Vind — og desuden, Pelles Hede kom indefra. Det var af Angst han svedte.

Forresten trak han godt i Beget — undtagen lige naar noget udefra tog hans pinte Sind og førte det ud i Solskinnet.

Alting derude formelig plaskede i Solskin; herinde fra det skumle Værksted tog det sig ud som en gylden Flod der strømmede forbi mellem Husrækkerne, stadig i samme Retning, ned mod Søen.

Der kom et hvidt Dun sejlende paa Lyset, og hvidgraa Tidselfnug, hele Myggesværme og en stor Humlebi, bred og vuggende. Det hvirvlede lysende forbi Døraabningen og blev ved, som var der noget det hele løb efter — et Ulykkestilfælde eller kanske Fest.

„Sover du Klør?“ sagde Svenden skarpt. Pelle jog sammen og sled videre i Beget, holdt det i det hede Vand og æltede løs.

Inde hos Bageren — Gamle Mesters Broder — var de i Færd med at hejse Melsække op. Trissen peb ynkeligt, og ind imellem hørte man Mester Jørgen Kofod regere med Sønnen i høj Fistel. „Du er et Fæ Søren, et forpinenes Drog — hvad skal det dog blive til med dig? Har vi ikke andet at tage Vare du tror, end at løbe til Bønnemøder midt om Hverdagen? giver det til Føden kanske? Nu bliver du her — eller Gud forlade mig jeg slaar dig til Krøbling.“ Saa knebrede Konen ind med, og der blev pludselig stille. Og lidt efter kom Søren strygende som en Skygge under Genbomuren derovre, med Sangbogen i Haanden. Han lignede Tudeper, krøb langs med Murene, og klippede sammen i Haserne naar nogen saa hvast paa ham. Han var 25 Aar og tog Prygl af sin Far uden at kny. Men naar det galdt de gudelige Forsamlinger, trodsede han Folkesnak og Prygl og Fadervrede.

„Sover du Klør? Jeg skal vel komme og sætte Liv i dig?“

Ellers talte ingen paa Værkstedet — Svenden tav jo, og saa havde de andre at holde Mund. Hver hang over sit Arbejde, og Pelle trak Beget saa langt han kunde, æltede Fedt i og trak videre. Ude i Solskinnet daskede en og anden Gadedreng forbi. Idet de fik Øje paa Pelle, satte de en knyttet Haand under Næsen, nikkede forjættende ind og sang:

„Skomageren med sin begede Tud,
jo mere han tørrer, des værre ser den ud!“

Pelle lod som han ikke saa dem, men mærkede sig i Smug hver enkelt. Det var hans oprigtige Hensigt at udrydde dem alle af Jordens Overflade.

Pludselig satte de i Løb op ad Gaden, hvor en mægtig enstonig Stemme løftede sig og strømmede udover. Det var den gale Urmager, der stod paa sin høje Trappe og raabte Fordømmelsens Dom ud over Verden paa maa og faa.

Pelle vidste godt, at Manden var gal; de Ord han drev saa vægtigt ud over Staden, var der slet ingen Mening i. Men underlige lød de ikke des mindre, og *Begprøven* hang over ham som noget af en Dommedagsstemning. Han kom uvilkaarligt til at fryse ved denne advarende Røst, der vejede Ord ud saa tunge at de slet ingen Mening rummede — lige som de stærke Ord i Biblen. Dette her var simpelthen *Røsten*, forfærdelig som den kunde lyde ud af Skyen, saa det kvak i baade Moses og Paulus, skæbnesvanger som Pelle selv havde lyttet sig den ud af Stengaardens Mørke, naar Straffedommen stod paa.

Kun Tanken om Lille Nikas' Spanderem afholdt ham fra at springe ret i Vejret og lade sig falde lige som Paulus. Den var et Stykke uafrystelig Virkelighed midt i alle Fantasier; paa to Maaneder havde den lært ham, aldrig helt at glemme hvor og hvem han var. Han tog sig ogsaa nu i Nakken og nøjedes med at lægge al sin Tristhed ind i Bearbejdelsen af dette Beg, som det ellers kunde været saa fristende at ligne ved Helvedes Begpøl hvori han skulde martres. Men saa hørte han Unge Mesters lyse Stemme ude i Gaarden, og det hele veg. Helt farlig kunde Prøven vel heller ikke være, siden de andre her havde bestaaet den — han havde da set drabeligere Karle i sin Tid!

Jens sad og dukkede Hovedet, som om han ventede en oven i det — det var Hjemmets Forbandelse der hang over ham bestandig. Han var saa langsom i det, Pelle kunde allerede arbejde ham agterud; et eller andet sad hæmmende i ham som en Forgørelse

Men Peter og Emil var raske Gutter — de vilde bare gærne slaa.

Inde under Æbletrærne legede den tidlige Sommer, og lige op ad Værkstedsvinduerne stod Grisen og smaskede i sit Trug. Denne Lyd var som et varmt Strøg om Hjærtet; fra den Dag Klavs Herman rystede den hvinende Pattegris ud af Sækken, begyndte Pelle at slaa Rod; saa forladt den ogsaa skreg den første Tid, noget af hans Forladthedsfølelse bares bort med dens Hvin. Nu skreg den blot fordi den blev slet fodret, og Pelle saa sig godt gal paa det Roderi — en Gris skulde spise op, det var den halve Trivsel. Man kunde ikke saadan rende og slaa oven i og oven i hvert femte Minut — naar Varmen rigtig meldte sig, vilde den faa sur Vom. Men der var ikke Menneskeforstand i de Byboer.

„Bestiller du noget Klør? jeg synes du snorker."

Unge Mester kom hinkende ind, tog sig en Slurk og begravede sig i Bogen. Mens han læste smaafløjtede han til de andres Hammerslag. Lille Nikas gav sig til at fløjte med, og de to ældste Drenge der bankede Lær hamrede sig ind i Takten; de slog Mellemslag saa det gik som Kæp i et Hjul. Svendens Triller blev voldsommere og voldsommere for at følge med — det ene tog det andet; og Mester Andrès havde rejst Hovedet lyttende fra Bogen. Han sad og stirrede langt ud, i hans Blik hang slørede Syner efter Læsningen. Og saa i et Ryk var han nærværende og midt op i det hele, Øjnene spillede skalkagtigt hen over dem alle — han *stod* op, Stokken sad støttende under den daarlige Hofte. Mesters Hænder dansede slapt i Luften, Hovedet og hele Skikkelsen vred sig fjollet under Rytmens Tvang.

Svup slog de dansende Hænderne ned over Tilskærekniven, og Mester svøbte Tonerne ud over den skarpe Æg med Hovedet paa Siden og lukkede Øjne — det hele Udtryk borte i indadvendt Lytten. Men saa pludselig straalede Ansigtet op i Lyksalighed, hele Skikkelsen krøb rund i fjoget Nyden

den ene Fod greb desperat i Luften som slog han Harpen med Tærne — Mester Andrès var baade Musikidioten og den musikalske Klown. Og smæk laa saa Kniven paa Gulvet, og han havde det store Bliklaag i Haanden — tjim-da-da-da; tjim da-da-da! Fløjten var i et Trylleslag forvandlet til Tromme og Bækken.

Pelle lo saa han brast sammen, saa forskrækket til Spanderemmen og brød ud igen; men ingen ænsede ham. Mesters Fingre og Haandled dansede Djævledans paa Bliklaaget, og pludselig for Albuen til og huggede sig i det, saa Laaget sprang — *maatte* springe — lynsnart ned mod Mesters Knæ, om mod hans Klampehæl som stak bagud, i Hovedet paa Pelle, rundt paa de umuligste Steder dum, dum i vild Besættelse over Svendens Fløjtetoner. Det var ikke til at begaa sig; Forbundteren gav sig frækt til at fløjte med, først varsomt og da intet fløj i Hovedet paa ham, for fuld Kraft. Og næstyngste Dreng Jens — Musikdjævlen som Mester kaldte ham fordi alting blev til Toner mellem Fingrene paa ham — han greb saa kejtet i Rispen han stod og strøg, at den gav sig til at løbe nynnende hen under alting, stigende og faldende paa to-tre Noder, som en velbehagelig Brummen der bar det hele. Derude paa Æblegrenene kom Fuglene hoppende; de lagde Hovedet nysgærrigt paa Siden, skurede Fjerene forrykt ud fra Kroppen og kastede sig op i dette Orgie af Jubel, der var foraarsaget af en Stump knaldende blaa Himmel. Men saa fik Unge Mester sit Hosteanfald, og det hele gik i Staa af sig selv.

Pelle sled i Beget, æltede og kom Fedt i. Naar den sorte Masse var ved at stivne, jog han begge Hænder i det hede Vand saa det sprængte i Fingerspidserne. Gamle Jeppe kom trippende ind fra Gaden, i en Fart fik Mester Andrès Tilskærebrædtet lagt over Bogen og strøg flittigt sin Kniv.

„Det var ret," sagde Jeppe — „i Varmen med Beget, des bedre binder det."

Han havde trillet Beget i Kugler og smidt dem i

Blødebaljen, nu stod han tavs; han havde ikke Mod til selv at melde klar. De andre havde pustet Begprøven op til det uformelige, der groede alle Rædsler ud af dette gaadefulde der nu ventede ham; og var det ikke fordi han vidste med sig selv at han var en rask Gut — ja saa var han rent fra det hele. Men nu *vilde* han tage sin Tørn, hvor galt det saa blev — han maatte blot have Tid til at svælge først. Saa fik han vel Bonden brændt eftertrykkeligt af sig, og Haandværket laa aabent med dets Sang og Vandreliv og fikse Svendeklæder. Værkstedet her var nok nærmest et beklumret Hul, hvor man sad og sled i sure Transtøvler; men han forstod, at man maatte igennem det for at naa ud til den store Verden, hvor Svendene gik med Laksko til Hverdag og syede Skotøj til selve Kongen. Den lille By havde foreløbig givet Pelle en Anelse om, at Verden var næsten uoverkommelig stor; og denne Anelse fyldte ham med Utaalmodighed. Det var hans Agt at overkomme det hele!

„Nu er jeg færdig," sagde han resolut; nu skulde der en Afgørelse paa, om han og Haandværket stod til hinanden.

„Saa kan du slaa en Risp op — men lang som et ondt Aar!" sagde Svenden.

Gamle Mester var Fyr og Flamme. Han gik og passede paa Pelle med Tungen ud af Munden, traadte helt ungt i det og udbredte sig om sin egen Læretid for 60 Aar siden i Kongens København. Det var Tider det! Da laa Drengene ikke og snuede til Kl. 6 Morgen, eller hev Arbejdet fra sig saa snart den var otte — bare for at komme ud og bisse. Nej op Kl. 4, og saa blive ved saa længe der var noget. Dengang kunde Folk arbejde — og da lærte man noget; hver Ting blev sagt èn Gang og saa — Spanderemmen. Saa var Haandværket ogsaa i Anseelse, selv Kongerne skulde lære en Haandtering dengang. Det var ikke som nu Fusk og Godtkøbskram og Skulken sig fra det hele!

Drengene blinkede til hinanden, Mester Andrès

og Svenden tav; man kunde lige saa godt give sig til at kævles med Naadlemaskinen fordi den snurrede. Jeppe fik Lov at løbe i Bund af sig selv.

„Du beger vel godt?“ sagde Lille Nikas — „det er til Svinelær.“

De andre lo, men Pelle strøg Rispen med en Fornemmelse, som tømrede han sit eget Skafot.

„Nu er jeg færdig,“ sagde han med lav Stemme.

Det største Par Mandslæster kom ned fra Hylden, de blev bundet i Rispens ene Ende og anbragt helt ude paa Fortovet. Derude stoppede Folk op og blev staaende for at glo. Pelle maatte helt op paa Forhøjningen og bøje sig godt forover, Emil som ældste Dreng lagde ham Rispen over Nakken. De var alle paa Benene undtagen Unge Mester; han tog ikke Del i Morskaben.

„Træk saa!“ befalede Svenden som ledede den højtidelige Handling. „Saadan — lige ned efter Fødderne!“

Pelle trak, og de tunge Læster skumplede frem over Stenpikningen; men han gik i Staa med et Gisp — Rispen havde løbet sig varm over hans Nakke. Han stod og traadte som et Dyr, der bliver sparket og ikke begriber Meningen med det, løftede varsomt paa Fødderne og saa forpint paa dem.

„Træk, træk!“ befalede Jeppe. „Du maa holde Bevægelsen oppe, ellers klæber det i!“ Men det var for sent, Beget var stivnet i de fine Nakkehaar — dem Far Lasse havde kaldt Svinelykke og spaaet ham saa stor en Fremtid af — og der stod han og kunde ikke rokke Rispen af Stedet, alt det han sled. Han skar fjollede Grimasser af Pine, det flove Vand løb ham ud af Munden.

„Hæ, han kan jo ikke engang tumle et Par Læster,“ sagde Jeppe spotsk. „Det er bedst han kommer ud paa Landet og tørrer Bagen paa Kørne igen.“

Saa rykkede Pelle til i Vrede, han maatte lukke Øjnene og vride sig, idet det gav los. Noget klistret passerede hans Fingre sammen med Rispen, det var

nok blodigt Haar; og over Nakken brændte Rispen sig sin Vej frem i en Skure af Blodvand og smæltet Beg. Men Pelle mærkede ingen Smærte længer, det kogte blot beskt oppe i hans Hoved, han følte en underlig uklar Drift til at tage en Hammer og hugge dem alle ned, løbe ned ad Gaden og hugge alt det i Skallen han traf paa. Men saa tog Svenden Læsterne af ham, Smærten var der igen og hele hans Usselhed. Han hørte Jeppes skrattende Stemme, og saa Unge Mester der sad og dukkede sig uden at turde hævde sin Mening — han fik med et saa ondt af sig selv.

„Det var Ret," brummede Jeppe, „en Skomager maa ikke være bange for at bege Skindet lidt. Hvad? jeg tror det har trukket dig Vandet ud af Øjnene! Nej dengang jeg var Dreng, da var der Begprøve — vi maatte slaa to Gange Tøm om Halsen, før vi fik Lov at trække til. Hovedet hang og dinglede i en tynd Traad naar vi var færdige. Det var Tider det!"

Pelle stod og trippede for at bekæmpe Graaden; men fnise maatte han af ren Skadefryd — ved Tanken om Jeppes dinglende Hoved.

„Saa skulde vi vel prøve, om han kan staa for èn paa Kassen," sagde Svenden og satte sig i Slagstilling.

„Nej lad det kun vente, til han har fortjent det," faldt Mester Andrès hastig ind. „Der melder sig jo nok en Anledning."

„Beget klarede han jo," sagde Jeppe — „men hvordan er det, kan han sidde? Ja for der er dem der aldrig lærer den Kunst."

„Det maa jo prøves, før han tages for god," svarede Lille Nikas gravalvorligt.

„Er I snart færdige med jerre Tossestreger?" spurgte Unge Mester vredt og gik sin Vej.

Men Jeppe var langt inde i sit; han havde Hovedet fuldt af Ungdomserindringer — en hel Kæde af smaa djævelske Paafund til at gøre Indvielsen højtidelig med. Dengang da brændte man Faget uud-

sletteligt ind i dem, de løb aldrig fra det, men holdt det højt i Ære saa længe de trak Pusten. Men nu var Tiden blødagtig og fuld af Skaberi, den ene kunde ikke taale dèt, den anden dèt; der var Læderkolik og Siddesyge og Gud ved hvad. Hver anden Dag havde man dem rendende med Attest for Siddebylder, og saa kunde man begynde forfra. „Nej i min Tid da fòr vi frem paa en anden Maade — Knægten nøgen over en Trebèn og to Mand i Gang med Spanderemmene! Det var Lær imod Lær, og de lærte sku at taale Stolesædet!“

Svenden gjorde et Tegn.

„Naa er der nu læst over Stolesædet — ja saa kan du gaa hen og sætte dig.“

Pelle gik sløvt op og satte sig — han var ligeglad nu. Men han fòr op med et Angstskrig og saa sig hadefuldt om, han havde faaet en Hammer i Haanden. Den faldt fra ham igen, og nu græd han af alle Sluser.

„Hvad Satan gør I da ogsaa ved ham?“ Unge Mester kom ansættende inde fra Tilskærekamret. „Hvad har I nu fundet paa for Nederdrægtigheder?“ Han lod Haanden løbe hen over Stolesædet, det var besat med knækkede Sylspidser. „I er nogle helvedes Barbarer; man skulde tro, man var mellem de Vilde.“

„Æh Øllebrødspjat,“ snærrede Jeppe. „Nu har man nok ikke engang Lov at tage en Dreng ordenlig i Lære og pode ham lidt mod Bylderne. De skal vel salves med Honning baade for og bag lige som Israels Konger? Men du er jo Fritænker kantro!“

„Far skal gaa,“ skreg Mester Andrès ude af sig selv, „Far skal gaa!“ Han rystede og var ganske graa i Ansigtet. Saa sjokkede Gamle Mester af uden at have givet Pelle Skulderslaget og lyst ham ordenlig ind i Haandværket.

Pelle sad og summede sig — han var nærmest flov. Af alle de forblommede Hentydninger var der groet noget frygteligt — men ogsaa imponerende — frem. Han havde fantaseret Prøven op til noget af

dette der sætter de store Skel i Livet, saa man kommer ud paa den anden Side som en helt anden; noget i Retning af Biblens gaadefulde Omskæring — en Indvielse til det ny. Og saa var det hele blot en ondskabsfuldt udtænkt Tortur!

Unge Mester smed et Par Barneforsaalinger hen til ham; optaget i Faget var han altsaa og skulde ikke længer nøjes med at lave Risp til de andre. Kendsgærningen vilde blot ikke slaa ud i Glæde. Han sad og kæmpede med noget meningsløst noget, som blev ved at vælde op fra Bunden af ham; naar ingen saa det vædede han Fingrene i Spyt og strøg hen over Nakken. Han følte sig som en halvdruknet Kat, der har krænget sig ud af Strikken og nu sidder og slikker sine Tjavser tørre.

Ude under Æbletrærne svømmede Sollyset gyldent og grønt, og langt inde i det — ovre i Skipperens Have — gik tre lysklædte Piger og legede; de lignede Væsner af en anden Verden: Lykkebørn paa sollyse Strande — som der stod i Visen. Nu og da kom en Rotte frem bag Svineboen og vadede raslende om i den store Bunke Glasskaar. Og Grisen stod og gnaskede fordærvede Kartofler i sig, med denne desperate Lyd der fik Pelle til at afhænde alle stolte Fremtidsdrømme og længes — aa saa urimeligt.

Saa skulde ogsaa alt muligt vælte sig ind paa ham i dette Øjeblik, hvor han egenlig burde føle sig som Sejrherre: alle Prøvetidens Trængsler her paa Værkstedet, Gadedrengene, Læredrengene der ikke vilde godkende ham, alle hans egne Kanter som idelig tog imod her i det fremmede. Saa selve dette skumle Værksted hvor der aldrig kom en Solstraale — og Respekten! Respekten som han bestandig kom til kort paa.

Naar Mestrene ikke var til Stede nedlod Lille Nikas sig undertiden i Passiar med de ældste Drenge. Saa kunde der falde Ytringer som aabnede ny Vidder for Pelle — og han maatte spørge; eller de talte om Landet derude som Pelle kendte bedre

end dem alle tilsammen — og han plumpede ud med en Berigtigelse. Klask var Lussingen der, saa han trillede i Krogen; han havde at holde sin Mund til man henvendte sig til ham. Men Pelle, som brugte Øjne og Øren og havde gaaet og pludret for Lassefar om alt mellem Himmel og Jord, han *kunde* ikke lære at holde Mund.

De inddrev med haard Haand hver sit Kvantum Respekt, fra Drengene til Gamle Mester der var revnefærdig af Fagstorhed; kun Pelle havde ikke Krav paa noget, han maatte skatte til dem alle. Unge Mester var den eneste, der ikke lagde sig som et Aag over Drengens Barnesind. Lys som han var, kunde han sætte ligeglad hen over Svend og det hele og træffe til at dumpe ned, hvor Pelle sad og følte sig lille.

Derude brød Solen paa en egen Maade i Trærne, der kom en ejendommelig Tone i Fuglenes Kvidder — det var ved den Tid Kreaturerne rejste sig efter Eftermiddagens Drøv. Og der kom en Dreng ud af de smaa Graner, han skraalede en Vise af fuld Hals og slog de lystigste Knald med Klaffen — Generalen for det hele, Pellepøjken som ikke havde en Kæft over sig. Og den Skikkelse der kom stolprende ned over Agrene for at flytte — det var jo Lasse.

Far Lasse ja!

Han kunde ikke gøre for det, men der brast et Hulk ud af ham — det kom saa meningsløst bag paa. „Hold Kæft!“ udbrød Svenden truende. Saa var han helt leveret, han gjorde ikke engang Forsøg paa at holde igen.

Unge Mester kom hen og tog noget fra Hylden over hans Hoved, han lænede sig fortroligt paa Pelles Skulder, det svage Ben hang frit og dinglede. Han stod lidt og stirrede ud i Luften — dvælende; og denne varme Haand paa Drengens Skulder talte ham til Ro.

Men glad kunde der ikke være Tale om at blive, nu han tydelig vidste at det hele var Lassefar —

saa forfærdelig en Længsel. Han havde ikke set Faderen siden hin lyse Morgen, han selv drog ud og lod den gamle synke tilbage i Ensomheden; hørt fra ham havde han heller ikke — knap nok haft en Tanke ude efter ham. Der var selve det at bjærge sig helskindet gennem Dagen og læmpe sig til; en hel ny Verden var der at afsøge og finde sig til Rette i. Pelle havde ganske simpelt ikke haft Tid; Byen havde slugt ham.

Men i dette Øjeblik steg det frem for ham som den største Troløshed Verden endnu havde kendt. Og i hans Nakke blev det ved at smærte — han maatte af Vejen hvor ingen saa ham. Han gjorde sig et Ærende ud i Gaarden, helt ned bag Vaskehuset, og krøb sammen i Brændehullet ved Brønden.

Der laa han og krøb rund i sort Fortvivlelse over, at han havde svigtet Lassefar saa skændigt for alt dette ny og fremmede. Ja og dengang de gik sammen, var han jo heller ikke hverken saa god eller omhyggelig som han skulde være. Det var nok snarest Lasse der — saa gammel han var — ofrede sig for Pelle, lettede hans Arbejde og tog Byrderne paa sig, skønt Pelle havde de unge Skuldre. Lidt for haard havde han ogsaa været, dengang det med Madam Olsen brød sammen over Faderen; og hans hyggelige Gammelmandssnak, som Pelle nu vilde givet Liv og Velfærd for at gaa og lytte til, bar han dengang saa lidt over med. Han huskede altfor tydelig baade det og det Tilfælde hvor han havde bidt efter Lasse — faaet ham til at køre fast i et Suk. For Lasse bed jo ikke igen — tav bare saa trist.

Nej hvor var det forfærdeligt! Pelle kastede al Drabelighed over Bord og gav sig Fortvivlelsen i Vold. Hvad skulde han her, naar gamle Lasse gik ensom blandt fremmede og ikke kunde hytte sig? Der var ingen Trøsten sig, intet udenom, Pelle erkendte brølende at dette var Svig. Og som han laa og rev fortvivlet i Tingene og brølede sig læns, groede en helt mandig Beslutning frem i ham: han maatte opgive alt sit eget — Fremtiden og den store

Verden og alting — og vi sit Liv til at gøre Tilværelsen hyggelig for den gamle. Han maatte hjem igen til Stengaarden! Han glemte at han kun var et Barn og lige kunde tjene Maden til sig selv. Dække gamle affældige Lassefar paa alle Punkter og gøre ham Livet let — det var lige det han vilde. Og Pelle var ikke den, der tvivlede om at han orkede det. Midt i sit Sammenbrud tog han alle en stærk Mands Pligter paa sig.

Som han laa dèr og legede forgræmmet med noget Pindebrænde, skiltes Hylden bag Brønden og et Par store Øjne stirrede forundret paa ham. Det var bare Manna!

„Har de slaaet dig — eller hvorfor græder du?“ spurgte hun alvorligt.

Pelle vendte Ansigtet bort.

Manna rystede Lokkerne til Side og saa fast paa ham:

„Har de hvad? hvad du? — For saa gaar jeg derover og skælder dem ud.“

„Hvad kommer det dig ved?“

„Saadan svarer man ikke — saa er man ikke dannet.“

„Aa hold Mund!“

Saa fik han Fred; ovre i Havens Baggrund klatrede Manna og de to mindre Søstre i Espaliéet, der hang de og stirrede uforstaaende over efter ham. Men hvad kom det ham ved — han skulde ikke have noget af at beklages af Skørter og have dem til Fortalere. Det var nogle næsvise Tøser, selv om deres Far sejlede paa de store Have og tjente mange Penge; havde han haft dem her, skulde de faaet nogle Tæsk! Nu maatte han nøjes med at række Tunge.

Han hørte deres forfærdede Udbrud — men hvad saa? Han skulde ikke over og lege med dem mere i Haven med de store Konkylier og Koralblokkene! Han skulde ud paa Landet og forsørge sin gamle Fader! Bagefter naar det var overstaaet vilde han selv ud at sejle efter de Ting — hele Skibsladninger!

Henne fra Værkstedsvinduet blev der kaldt; — „hvor i Alverden er Bæstet blevet af?“ hørte han dem sige. Det gav et Sæt i ham — han havde helt glemt, at han var i Skomagerlære. Men nu kom han paa Benene og ind i en Fart.

— —

Pelle blev hurtig færdig med Oprømningen efter Fyraften. De andre var fløjet ud paa Kommers, han stod ene oppe paa Loftkammeret og samlede sine Ejendele i Sækken. Der var en hel Samling Herligheder: Dampskibe af Blik, Jærnbanetog og Heste som var hule inden i — alt hvad han havde været i Stand til at erhværve sig af Byens uimodstaaelige Vidundere for fem blanke Kroner. Det kom inden i Linnedet for ikke at tage Skade, Sækken smed han gennem Gavlvinduet ned i det smalle Gænge. Saa galdt det om selv at slippe ned gennem Køkkenet uden at Jeppes Kælling anede Uraad; hun havde Øjne som en Heks, og Pelle syntes, enhver maatte kunne se paa ham hvad han havde for.

Men det gik. Han slentrede saa behersket det var ham muligt op til nærmeste Gadehjørne, for at enhver skulde tænke det var Vask han gik med. Saa satte han i fuldt Løb — der var Hjemdrift i ham. Et Par Gadedrenge hujede op og smed Sten efter ham, men Pelle var ligeglad blot han slap væk. Han var sløv over for alt andet; Anger og Længsel havde gaaet haardt hen over hans Sind.

Det var over Midnat, da han aandeløs og med hakkende Milt stod ude mellem Stengaardens Udhuse — han lænede sig til den forfaldne Smedje og lukkede Øjnene for bedre at falde til Ro. Saa snart han havde faaet sin Pust igen, gik han bag ind i Kostalden og op mod Røgterkamret. Gulvet paa Fodergangen føltes saa kendt under Fødderne, og dèr kom han forbi den store Tyr i Mørket. Den tog Luft ind fra hans Legeme og pustede langt ud — mon den kendte ham endnu? Men Lugten i Røgterkamret var ham fremmed. „Far Lasse forsømmer sig vist,“ tænkte han og trak Dynen fra

den Sovendes Hoved. En fremmed Røst begyndte at give ondt af sig.

„Saa er det ikke Lasse da?“ sagde Pelle; Knærne rystede under ham.

„Lasse —?“ udbrød den ny Røgter og satte sig over Ende — „sagde du Lasse? Er det dèt Guds Barn, du er ude for at afhente din Djævel? De har allerede været her efter ham fra Helvede, lyslevende blev han ført did — han var for god for denne Verden ser du. Gubben Satan var her selv og tog Fruentimmermaalet af ham; saa dèr faar du søge ham op. Det er ligeud til du møder Fandens Oldemor, siden spørger du dig bare frem til det Lodne.“

Pelle stod lidt i den nedre Gaard og overvejede. Ja saa, Far Lasse var rømt! — Og skulde giftes, eller var det kanske allerede — Og med Karna kunde han forstaa! Han stod ret op og ned og faldt hen i Hygge; den store Gaard laa nedsænket i Maanelys — i bredt Blund; og rundt om spandt Erindringerne kælent i Søvne — med denne hyggelige Snurren fra hans Barndom, naar Killingerne sov paa hans Hovedgærde og han lagde Kinden ind til det bløde dirrende Legeme.

Pelles Sanser havde dybe Rødder. En Gang oppe hos Farbror Kalles havde han lagt sig i den store Tvillingvugge og ladet de andre Børn vugge sig — han var vel ni Aar dengang. Da de havde vugget ham lidt, magttog Situationen ham; han saa et røget Bjælkeloft der ikke var Kalles, slingre højt oppe over sit Hoved, og havde Fornemmelsen af at en indbundet ældre Kvinde sad som en Skygge bag Hovedgærdet og traadte Vuggen. Vuggen humpede i stærke Stød, og hvergang Foden smuttede af Gængen, slog den mod Gulvet med en Lyd af sprukken Træsko. Pelle sprang op — „den humper jo,“ sagde han forvirret. — „Saa? da har du vist drømt.“ Kalle kiggede leende under Gængerne. — „Humper“, sagde Lasse — „det skulde ellers være noget for dig det! Dengang du var liden, kunde du ikke sove naar Vuggen ikke humpede — vi maatte

gøre Gængerne helt firkantede. Den var næsten ikke til at træde, Bengta traadte mangen fin Træsko itu for at være dig og dit Paafund til Maade." — —

Gaarden her var ogsaa som en stor Vugge, der gik og gik i det glippende Maanelys, og da Pelle først havde givet sig op i den, var der ingen Ende paa alt det der steg frem af Barndomsaarene. Hele Tilværelsen maatte frem og vakle over hans Hoved som dengang, og Jorden maatte aabne sig til Afgrunde overalt, hvor der blot var en mørk Plet. Og Graaden silede ud — skæbnesvanger — og overgød det hele, saa Kongstrup luskede bort som en vaad Hund, og de andre slog sig onde og krængte. — Og Lasse — — ja hvor var Lassefar?

Pelle stod med et Sæt i Bryggerset og bankede paa Døren til Pigernes Kammers.

„Er det dig Anders?" hviskedes der inde fra, saa gik Døren op, et Par Arme greb varmt om ham og trak ham ind. Pelle stødte fra sig, hans Hænder sank i en nøgen Barm — det var nok Lyse Marie det!

„Er Karna her endnu?" spurgte han. „Kan jeg faa Karna i Tale?"

De var glade for at se ham igen, Lyse Marie tog ham helt varmt om Kinderne — det var alt det hun ikke kyssede ham ogsaa. Karna kunde ikke komme sig af sin Overraskelse, saadan en Byføring han havde. „Og nu er du saa Skomager paa Stadens største Værksted — — jo vi har spurgt det, Slagter Jensen har faaet det at vide inde paa Torvet. Og stor er du blevet — og byfin! du bær' dig godt du!" Karna trak i Klæderne.

„Hvor er Lassefar henne?" spurgte Pelle blot; det tyknede i hans Hals, naar han nævnte Faderen.

„Ja ja, giv nu Stunder saa skal jeg følge dig paa Vej. — Saa galant du dog er blevet i Klæderne, jeg kunde vist ikke have kendt dig igen. Hvad mener du Marie?"

„Han er en sød Unge — det har han altid været,"

sagde Marie og stødte efter ham med den ene svaje Fod — hun var i Seng igen.

„Det er det samme Tøj jeg har haft hele Tiden," sagde Pelle.

„Ja, ja, men saa bærer du det anderledes — derinde fører de sig jo som Grever alle. Skal vi saa gaa?"

Pelle sagde venligt Farvel til Lyse Marie, han huskede at han havde hende meget at takke for. Hun saa egent paa ham og vilde trække hans Haand med ned under Dynen.

„Hvad saa Far da?" sagde han utaalmodigt, saa snart de var udenfor.

Ja Lasse var jo saa rømt! Han kunde ikke holde det ud, da Pelle var borte; Arbejdet var ogsaa for svært for én. Hvor han opholdt sig i Øjeblikket, vidste Karna ikke saa lige — „han ligger og farter rundt for at se paa Landejendom," sagde hun stort. „Kanske har du hans Besøg derinde i Staden en Dag."

„Hvordan staar Sagerne ellers her?" spurgte Pelle.

„Jo Erikmand har faaet Talens Brug igen og begynder ligesom at blive lidt Menneske — han kan da kræve sig. — Og Kongstrup og Fruen de svirer omkap de."

„Svirer de sammen du? ligesom Træskomanden og hans Kælling?"

„Ja — og det saa de stundom ligger og svømmer i Stuerne deroppe og ikke kan se hinanden for Spiritustaage. Her gaar alting skidt nu, kan du vel forstaa — herreløs er vaareløs siger et gammelt Ord. Men hvad skal én sige til'et — andet har de jo ikke at mødes i! For det bedste kan jo ikke finde Sted mellem dem mere. — Men jeg er ligeglad, for saa snart Lasse har fundet noget, rømmer jeg."

Pelle forstod nok det han — han havde ikke noget imod det.

Karna saa undrende op og ned ad ham mens de

vankede: „I faar vel en farlig fin Levemaade deri-nde?“

„Ja pivsur Søbe og harsk Flæsk — vi levede meget bedre her.“

Hun værgede for sig — det lød altfor taabeligt: „Men hvad saa alt det de har i Butikerne af Mad-varer og Bagning og søde Ting — hvor gaar det saa hen da?“

„Det ved jeg ikke,“ svarede Pelle mut — han havde selv grundet over det Spørgsmaal. „Jeg faar det jeg kan æde; men Vask og Klæder skal jeg selv holde mig med.“

Karna havde svært ved at komme sig af sin For-skrækkelse — hun havde nok set paa det som var Pelle taget levende op i Himlen. „Men hvad saa da — det kan jo blive drøjt nok for dig det,“ sagde hun bekymret. — „Ja ja, saa snart vi faar Foden under eget Bord, skal vi nok hjælpe til, det lidet vi kan.“

Oppe ved Hovedvejen skiltes de, og Pelle gik træt og nedslaaet i Gang med Tilbagetoget. Det var næsten Dag da han kom tilbage, han slap ind og i Seng uden at nogen opdagede Flugtforsøget.

III

Lille Nikas havde gnedet Sværten af Ansigtet og var i sit pæne Løbetøj; han skulde hen paa Torvet med en Byldt Vasketøj som Slagteren fra Aaker skulde tage med hjem til hans Moder, og Pelle gik bag ham og bar Byldten. Lille Nikas hilste paa mange milde Tjenestepiger oppe omkring i Husene, og Pelle fandt, at det var morsommere at gaa ved Siden af ham end bag — man var vel to for at følges ad. Men hvergang han traadte frem ved Siden af Svenden, skubbede denne ham i Rendestenen

Til sidst faldt Pelle over et Rendestensbrædt, og saa opgav han det.

Oppe i Gaden stod den gale Urmager paa Kanten af sin høje Trappe og svingede med et Lod; det hang i en lang Snor, og med Fingeren fulgte han Pendulsvingningerne som om han talte Tiden. Det var meget spændende, men der var Fare for at Svenden ikke skulde faa Øje paa det.

„Urmageren eksperimenterer nok bare han," sagde han livligt.

„Hold Kæft!" udbrød Lille Nikas kort. Saa huskede Pelle at han ikke maatte snakke, og klemte Munden fast i.

Han gik og trykkede paa Byldten for at danne sig et Skøn over dens Indhold. Øjnene havde han inden for alle Vinduer og ned ad Sidegaderne; hvert Øjeblik førte han den hule Haand til Munden som om han gabede — og slugte en Luns Rugbrød han havde hugget i Køkkenet. Selerne var itu, og han maatte hele Tiden stemme Maven ud; der var hundrede Ting at tage Vare — og Kulhandlerens Hund, som maatte have et Spark bagi, mens den i god Tro stod og snusede til en Hjørnesten.

Der kom et Ligtog imod dem, Svenden passerede det med blottet Hovede, og Pelle gjorde som han. Sidst i Toget kom Skrædder Bjerregrav paa sine Krykker; han fulgte til alle Begravelser og var altid bagest, fordi hans Gangart krævede saa stort Spillerum. Han stod stille og saa ned i Jorden, mens det øvrige Følge fjærnede sig nogle Skridt, satte saa Krykkerne frem, flyttede sig et Spand — og stod igen stille. Saadan kom han fremad paa sine daarlige Ben bare ved at staa og se paa de andre og tage et Skridt i Ny og Næ; han lignede en langsomt vandrende Passer, der maalte de andres Bane.

Men det morsomste var, at han havde glemt at knappe Smækken paa sine sorte Begravelsesbukser; den hang ham ned over Knærne som et Skød-

skind. Det var ikke helt sikkert, at Svenden havde opdaget det.

„Bjerregrav har glemt —"

„Hold Kæft!" Lille Nikas gjorde et Ryk bagud, og Pelle dukkede Hovedet og pressede Haanden fast mod Munden.

Men oppe i Staalegade var der stort Halløj, et vældig fedt Fruentimmer stod og skændtes med to Sømænd. Hun var i Natkappe og Skørt, og Pelle kendte hende han.

„Det er Soen," sagde han oprømt — „hun er en ordenlig Dundre! Paa Stengaarden —"

Svup var Lille Nikas over ham med en Lussing, saa han satte sig ned paa Billedskærerens Trappe. „En, to, tre, fire — kom saa!" han talte ti Skridt frem og satte sig i Bevægelse. „Men Gud hjælpe dig om du ikke holder Afstanden!"

Pelle holdt redeligt Afstanden; men gal i Hovedet var han og opdagede hurtigt, at Lille Nikas ligesom Gamle Jeppe havde altfor stor en Bagdel. Det kom nok af at sidde saa meget — man blev krum i Rørene! Han satte Bagen godt ud og slog et Læg paa Trøjen over Lænden, lettede sig koket paa Fodbalgen og stolterede af Sted med den ene Haand paa Brystet. Naar Svenden kløede sig, gjorde Pelle det ogsaa — og slog de samme flotte Sving med Kroppen; hans Kind brændte, men han var inderlig tilfreds med sig selv.

Saa snart han var sin egen Herre, søgte han rundt til Landslagterne for at opspørge Nyt om Lasse, men ingen vidste noget. Han gik fra Vogn til Vogn og spurgte. „Lasse Karlsson?" sagde en — „naa det var jo ham Røgteren fra Stengaarden!" Saa raabte han til en anden og spurgte om Lasse — ham den gamle Stengaardsrøgter! og *han* raabte igen til en tredje; de kom alle hen til Vognen for at drøfte Spørgsmaalet. Det var Folk som bestandig rakkede Øen rundt for at købe Kreaturer op; de kendte Gud og Hvermand men kunde ingen Oplysninger give om Lasse. „Saa er han heller ikke

er paa Landet," sagde den første helt afgjort. „Du faar lægge dig en anden Far til min Dreng."

Men Pelle var ikke oplagt til Spøg og luskede bort fra Vognen. Forresten maatte han hjem til Arbejdet; Smaamestrene, der vimsede ivrigt fra Vogn til Vogn og følte paa Kødet, skelede allerede til ham. De hang sammen som Ærtehalm, naar det galdt om at holde Læredrengene i Ørerne — ellers var de nidske nok paa hinanden. — —

Bjerregravs Krykker stod bag Døren, selv sad han henne ved Forhøjningen i stiveste Begravelsespuds; han havde et hvidt sammenlagt Tørklæde mellem de foldede Hænder og tørrede jævnlig Øjnene.

„Var det en Paarørende af Bjerregrav kanske?" spurgte Unge Mester lunt.

„Nej men det er saa trist for dem der bliver tilbage — Kone og Børn. Nogen er der jo altid som sørger og savner. Mennesker fører en underlig Tilværelse du Andrès!"

„Ja og Kartoflerne er daarlige i Aar Bjerregrav."

Nabo Jørgen fyldte hele Døraabningen. „Ih men der har vi jo salig Bjerregrav!" udbrød han — „og i stiveste Stads. Hvad staar der paa med dig i Dag — gaar du paa Kvindeveje?"

„Jeg har *fulgt*," svarede Bjerregrav stille.

Den store Bager gjorde en uvillig Bevægelse, han holdt ikke af uforvarende at blive mindet om Døden: „Du skulde være Ligvognskusk du Bjerregrav — saa arbejdede du da ikke omsonst!"

„Omsonst er det vel ikke, fordi om de er døde," stammede Bjerregrav. „Jeg Stakkel duer heller ikke til saa meget, og ingen har jeg der staar mig nær. Der gaar ikke noget fra nogen levende, fordi jeg følger dem der dør. — Og saa kender jeg jo dem alle og har fulgt dem i Tankerne fra de blev født," føjede han undskyldende til.

„Naar du saa endda blev bedt til Gildet og fik noget med af den gode Mad. Saa kunde jeg bedre forstaa det," blev Bageren ved.

„Æde Maden fra en stakkels Enke, som sidder med fire smaa Børn og ikke ved hvor hun skal faa Føden fra til dem — nej det gjorde jeg alligevel ikke! Hun har maattet sætte sig i 300 Kroners Gæld for at holde anstændigt Ofrøl over Manden."

„Det skulde ved Lov forbydes," sagde Mester Andrès. „Saadan én med Smaabørn har ikke Lov at smide Penge væk paa de døde."

„Hun viser sin Husbond den sidste Ære," sagde Jeppe tilrettevisende. „Det er enhver god Hustrus Pligt."

„Vist saa," svarede Mester Andrès — „noget maa der sku gøres! Som nu omme paa den anden Side Jorden; der kaster Konen sig ogsaa paa Baalet, naar Manden er død og skal brændes."

Bager Jørgen rev sig paa Laarene og grinede: „Der sagde du en god Løgn, du Andrès — det fik de aldrig noget Kvindfolk til, kender jeg Fruentimmerne ret."

Men Bjerregrav vidste, at Unge Mester ikke løj, og tog ud i Luften med sine tynde Hænder som vilde han holde sig noget usynligt fra Livet. „Gud ske Lov én har set Lyset her paa Øen," sagde han sagte. „Her sker der dog kun kendte Ting — hvor forkerte de end kan være."

„Kan undres paa hvor hun har faaet Pengene fra?" sagde Bageren.

„Laant dem vel," sagde Bjerregrav i en Tone, som vilde han have Spørgsmaalet slaaet hen.

Jeppe blæste haanligt: „Hvem skulde vel laane en fattig Styrmandsenke 300 Kroner, det var da lige saa godt som at smide sine Penge i Havet."

Men Bager Jørgen traadte helt ind paa Livet af Bjerregrav. „Du har givet hende dem har du — ingen anden kunde være saa asensdum!" sagde han truende.

„Lad mig være," stammede Bjerregrav, „jeg har ikke gjort jer noget. Og hun har en glad Dag midt i Sorgen." Hans Hænder rystede.

„Du er en Torsk," sagde Jeppe kort.

„Hvad tænker nu Bjerregrav, naar Bjerregrav staar saadan og ser ned i Graven?“ spurgte Unge Mester for at aflede.

„Jeg tænker: Nu drager du hen hvor du faar det bedre end her!“ sagde den gamle Skrædder troskyldigt.

„Ja for Bjerregrav *følger* jo kun Staklerne han,“ sagde Jeppe lidt haanligt.

„Jeg kan nu ikke lade være at tænke — hvis han nu bliver narret,“ vedblev Mester Andrès. „Hvis han nu kommer og har glædet sig til en hel Del — og saa der ingenting er! Derfor holder jeg ikke af at se Lig.“

„Ja se det er jo Sagen — hvis der nu ingenting er?“ Bager Jørgen vred sin tykke Krop. „For her gaar vi og bilder os en hel Del ind; men hvis det nu var Løgn det hele?“

„Det er jo Vantroens Aand,“ sagde Jeppe og stampede haardt i Gulvet.

„Vorherre bevare min Mund for Vantro,“ svarede Bror Jørgen og strøg sig højtideligt over Ansigtet — „men tænke kan én vel ikke godt blive fri for. Og hvad ser én om sig? Sygdom og Død og Halleluja. Vi lever og vi lever, skal jeg sige dig Bror Jeppe — og vi lever for at leve! Men jeg siger Herre Jøs for de Stakler som ikke er fødte endnu!“ Saa faldt han i Tanker — som sædvanlig over Lille Jørgen der ikke vilde komme til Verden og tage hans Navn og hans Persons Lignelse og føre det videre for ham. Der laa nu hans Tro paa Tingen — der var ikke noget at stille op. Og de andre gav sig til at tale sagte for ikke at forstyrre ham i hans Andagt.

* * *

Pelle tumlede med alt mellem Himmel og Jord, og havde sine strittende Øren ude efter hvert Ord der faldt, men naar Talen var om Døden gabede han. Han havde aldrig selv været alvorlig syg; og siden Mor Bengta slap, havde Døden ikke gjort

noget Greb ind i hans Verden — lykkeligvis, for dèr var det alt eller intet, Pelle havde kun Far Lasse. For Pelle var den haardhændede Død slet ikke til, han begreb ikke, at Folk kunde lægge sig hen med Næsen i Vejret, saa meget her var at tage Vare — Byen gav nok at bestille endda.

Allerede den første Aften jog han ud og opsøgte de andre Drenge — lige ind hvor Sværmen var tykkest. Der var ikke noget at vente efter, Pelle var vant til at tage Tyren ved Hornene — og han længtes efter at gøre sig gældende.

„Hvad er det for en Sut?" sagde de og stimlede sammen om ham.

„Jeg er Pelle," sagde han og stod støt midt i Flokken og saa paa dem alle. „Jeg har været paa Stengaarden fra jeg var otte Aar, og det er den største Gaard paa Nordlandet." Han havde Hænderne i Lommen og spyttede ligegyldigt, for dette her var jo ingenting imod hvad han endnu sad inde med.

„Saa er du en Bonde da?" sagde en, og de andre lo. Rud var imellem dem.

„Ja," sagde Pelle, „og jeg har prøvet at pløje — og slaa Blandsæd til Kalvene."

De blinkede til hinanden: „*Er* du en Bonde da?"

„Ja vel er jeg det," svarede Pelle forvirret — de betonede Ordet paa en egen Maade opdagede han nu.

Saa brast de alle i Latter. „Han tilstaar det selv. — Og han er fra den største Gaard — — han er Landets største Bonde."

„Nej Bonden han hed jo Kongstrup," sagde Pelle beskedent — „jeg var bare Vogterdreng!"

De brølede op af Latter. „Han forstaar det ikke engang — han er sku den største Bondetamp!"

Pelle tabte nu ikke Hovedet, han havde vægtigere Skyts, og nu skulde han slaa et Slag. — „Og dèr paa Gaarden var der en Karl som hed Erik. Han var saa stærk, at han kunde prygle tre Mand; men

Forvalteren var stærkere endnu, for han slog Erik til Idiot!"

„Saa, hvordan bar han sig ad med det? — Kan man ogsaa slaa en Bonde til Idiot? — Hvem har saa slaaet dig til Idiot da?" Spørgsmaalene regnede ned over ham.

Pelle gik tæt ind paa Livet af den, der stillede det sidste Spørgsmaal — med Øjnene i hans. Men Fyren veg. „Pas paa dit pæne Tøj," sagde han leende — „og krøl ikke Mansjetterne."

Pelle havde en renvasket blaa Busserunne under Trøjen, Hals- og Haandlinninger gjorde det af for Kravetøj; han vidste netop med sig selv, at han var ren og pæn. Og nu bed de sig fast dèr!

„Og sikken et Par Plader han har paa, Herre Jøsses ogsaa, de dækker jo halve Havnepladsen!" Det var Kongstrups Sko, Pelle havde endda kviet sig ved at tage dem paa en søgn Aften.

„Hvornaar har du holdt Flyttegilde?" spurgte en tredje — det var én til Pelles tykke røde Kinder.

Nu var han ved at gaa ud af sit gode Skind; han jog Øjnene søgende rundt efter noget at slaa fra sig med; for dette endte nok med Kamp mod hele Flokken. Naa, Pelle havde før haft alle imod sig.

Men saa traadte en lang tynd Fyr frem. „Har du nogen køn Søster?" spurgte han.

„Jeg har ingen Søskende," svarede Pelle kort for Hovedet.

„Det var sku kedeligt. Forstaar du at lege Skjul da?"

Ja det forstod Pelle nok!

„Naa, kan du saa staa!" Den lange gav ham Huen for Øjnene og drejede ham med Ansigtet mod Plankeværket. „Du tæller til hundrede — og ikke noget Snyderi, det vil jeg sige dig."

Nej Pelle skulde ikke snyde — hverken kigge eller springe over — saa meget afhang jo af denne Begyndelse. Men han lovede sig dyrt og helligt at bruge sine Ben, de skulde blive taget hver eneste

én. Han var færdig med at tælle og tog Huen fra Øjnene — ikke en Lyd. „Kuk engang!“ raabte han, men ingen svarede. Saa ledte Pelle en halv Time mellem Tømmer og Vareskur, derpaa luskede han hjem og i Seng. Men om Natten drømte han at han fangede dem alle, og de kaarede ham til Anfører for al Fremtid. —

Byen var ikke den aabne Favn, han lige kunde kaste sig ind i med sin barnlige Tillid for straks at blive baaret frem. Her tav man nok med alle de Bedrifter, der andre Steder gav et Menneske Rygstød — de vakte bare haanlig Latter. Han forsøgte sig igen og igen, altid med noget nyt! men Svaret var bestandig — *Bonde!* Hele hans lille Person struttede af god Vilje — og han blev vist ynkeligt hjem.

Pelle saa snart hele sit opsparede Fond smuldre bort mellem Hænderne paa sig; alt hvad han havde tilkæmpet sig af Respekt derhjemme paa Gaarden og i Lejet, ved sin Dristighed og gode Vilje — det blev til ingenting her. Her galdt andre Bedrifter, en ny Jargon; Klæderne var andre, man satte Fødderne paa en anden Maade. Alt hvad han havde sat højt, blev gjort latterligt — lige til den smukke Kasket med Negene og Høstredskaberne paa. Han kom saa trygt hvilende i sig selv — og gjorde den smærtelige Opdagelse, at han var en latterlig Foreteelse. Hvergang han vilde være med, blev han skubbet til Side; han havde ingen Ret til at tale med — bagest i Rækken værsgod!

Der var ikke andet for end at slaa *Tilbage* over hele Linjen, til man befandt sig paa Bunden af det hele. Og saa haardt det holdt for en rask Dreng, der brændte af Lyst til at sætte *sit* Præg paa alting — Pelle gjorde det og beredte sig trøstig paa at kravle opad igen. Hvor meget han saa plukkedes for, bestandig blev der tilbage en haardnakket Følelse af eget Værd; den kunde ingen tage fra ham.

Han var overbevist om, at det ikke var ham selv

men kun alle mulige Ting ved ham det var galt med, og gik rastløs i Gang med at udfinde de ny Værdier og føre Udryddelseskrigen mod sig selv. For hvert Nederlag gik han sig ufortrødent efter, og næste Aften for han ud igen — beriget med *saa* mange Erfaringer — og tog sit Nederlag paa et nyt Punkt. Han *vilde* sejre — hvad der saa skulde ofres! Han vidste ikke noget prægtigere end at marsjere drønende gennem Gaden, med Bukserne stoppet ned i Skafterne paa Lasses gamle Støvler — det var Indbegrebet af Mandighed. Men han var Mand for at lade det være ogsaa — siden man her ansaa det for bondsk. Haardere holdt det at bide sin Fortid i sig; den var saa uadskillelig fra Lassefar, at han fik Følelsen af Forræderi! Men der var intet Udkomme; vilde han begaa sig, maatte han krænge sig ind i det alt baade Meninger og Fordomme. Til Gengæld lovede han sig selv, at brænde dem det hele i Synet saa snart han kom ovenpaa.

Det der trykkede ham mest var Faget — der var saa lidt Anseelse ved det! Hvor meget han saa satte sig for at udrette, var og blev Skomageren dog en Stakkel med beget Tryne og for stor Bagdel. Her forslog den personlige Ydelse ikke, man maatte se at bjærge sig over i noget andet snarest muligt!

Men i Staden var han, og som en af dens Indbyggere — det kunde der ikke rokkes ved. Og Staden virkede baade stort og festligt paa ham, selv om den ikke holdt til de æventyrlige Forestillinger, han havde fra dengang han og Faderen steg i Land her. De fleste gik i deres Søndagsklær, og mange sad og tjente sig store Penge, uden at man begreb paa hvad. Her mundede ogsaa alle Veje ud, og Staden sugede alt til sig: Svin og Korn og Mennesker — her havnede det hele før eller senere! Soen boede her med Rud, som var i Malerlære, Tvillingerne var her! Og en Dag saa Pelle en stor Dreng staa og brøle op ad en Port med Armene for Ansigtet, mens nogle Smaadrenge pryglede løs

paa ham; det var Tudeper, han sejlede som Kokkedreng paa en Galease. Hid stævnede det hele!
Men Far Lasse var her ikke!

IV.

Byen havde det ved sig, at det var tungt at gaa i Seng og tungt at komme op. Herinde steg intet Gry gysende over Jorden og vækkede alting op, Husene spærrede for Morgenens aabne Ansigt. Og den svindende Dag gød ikke sin Aftenmødighed tungt i Lemmerne og drev dem mod Lejet, Livet her gik i omvendt Retning, Folk blev livlige mod Natten.

Klokken halv seks dunkede Mester, som laa nedenunder, i Loftet med sin Stok. Pelle der havde Ansvaret, rejste sig mekanisk over Ende og dunkede i Sengesiden med den knyttede Haand, saa faldt han tilbage igen bestandig sovende. Lidt efter gentog det sig. Men saa tabte Mester Taalmodigheden. „For Satan, vil I slet ikke op i Dag," brølede han. „Skal jeg maaske komme med Kaffe paa Sengen til jer!" Pelle tumlede søvndrukken ud paa Gulvet. „Op, op!" raabte han og ruskede i de andre. Jens kom let paa Benene, han vaagnede altid med et Udtryk af Rædsel og dækkede for sit Hoved; men Emil og Peter som var i Løbetiden var ikke til at ruske Liv i.

Pelle skyndte sig ned og gjorde i Stand, fyldte Blødebaljen og lagde en Sandbunke paa Forhøjningen til Mester at spytte i. Han undredes ikke paa de andre længer, han var selv morgensur; de Dage han maatte krybe lige ind paa Skrikken uden først at løbe Morgenærender, behøvede han Timer til at tø op.

Han undersøgte, om han den foregaaende Aften havde sat Kridtkryds noget iøjenfaldende Sted, for

saa var der noget der bestemt skulde huskes. Det kneb med at huske — derfor havde han gjort denne geniale Opfindelse. Saa galdt det bare om, ikke at glemme hvad Krydsene betød — for saa var man lige nær.

Naar Værkstedet var i Orden løb han for Madammen efter Kaffebrød til „dem selv". Han fik en Krydder til sin Kaffe og drak den ude i Køkkenet, mens den gamle Kone gik og gnavede. Hun var tør som en Mumie og bevægede sig stærkt foroverbøjet, naar hun ikke brugte sine Hænder gik hun med den ene Underarm trykket ind mod Mellemgulvet. Alting var hun utilfreds med og talte om Graven i det uendelige. „Mine to ældste har jeg over Havet — i Amerika og Avstralien; dem ser jeg aldrig mere. Og herhjemme gaar to Mandfolk og stolteserer, bestiller intet og skal vartes op. Andrès den Stakkel er syg, og Jeppe duer ingenting til mere, han kan ikke engang holde sig varm i Sengen. Men stille Fordringer kan de, og mig lader de gaa og træde uden Hjælp og gøre alting selv. Jeg skal rigtig takke Gud, den Dag jeg ligger i min Grav. — Hvad staar du nu dèr og gaber for — se du kommer af Sted med dig!" Saa bar Pelle Kaffen med det brune Sukker ud til Værkstedsvinduet.

Det var smaat med Arbejdslysten om Morgenen, saa længe Mester ikke var oppe; de var søvnige og saa en lang sur Dag i Møde. Svenden drev ikke paa, han maatte sørge for at der blev noget til ham selv. Saa sad de og nussede, slog nu og da nogle Hammerslag paa Skrømt, mens en og anden sov videre ind over Disken. De fòr op naar det pikkede de tre Slag i Væggen til Pelle.

„Hvad laver I? Jeg synes der er saa dødt derude?" kunde Mester spørge og stirre mistroisk paa Pelle. Men Pelle havde mærket sig hvad de hver for sig burde have i Hænde, og nævnede det. — „Hvad er det i Dag — Torsdag? Død og salte Salighed, sig til Jens at han øjeblikkelig slipper Mannas Galosjeringer og tager fat paa Lodsens Støvler —

de var lovet til i Mandags.“ Mester drog trist efter Vejret: „Aa jeg har haft en drøj Nat Pelle, en rigtig modbydelig Nat med Hede og Sus for Ørerne. Det ny Blod er saa pokkers uregerligt, det staar og koger i Hovedet paa mig bestandigt — som Sodavand. Men godt er det jo at jeg faar det, ellers var jeg min Salighed snart kaput du. — Tror du paa Helvede? Himlen er noget godt Sludder, hvad skulde vi vel kunne vente af godt andre Steder naar vi ikke engang kan have det ordenligt her! Men tror du paa Helvede? Jeg drømte at jeg spyttede den sidste Stump Lunge op og kom i Helvede. Hvad Satan vil du her Andrès? sagde de til mig, du har jo Hjærtet helt endnu — de vilde ikke have mig. Men hvad nytter det? Hjærtet kan jeg jo ikke trække Vejret med, jeg kreperer ligefuldt. Og hvad bliver der saa af mig, vil du sige mig det? — Der er jo noget der hedder gaa i sin Mor igen — naar en endda kunde det, og saa komme til Verden som et nyt Menneske med to gode Ben. Saa skulde du se mig forsvinde over Havet i en Fart — vupti! jeg gik nok ikke længe her og rodede. — Har du set din Navle i Dag? Ja du griner dit Skabelse, men det er Alvor! Der gik nok ikke ret meget forkert for dig, om du altid begyndte Dagen med at se din Navle.“

Mester var halv alvorlig halv skælmsk. „Naa men kan du hente mig min Portvin da, den staar i Hylden inde bag Kassen med Lidserne — jeg fryser saa nedersaksisk.“

Pelle kom igen og meddelte at Flasken var tom. Mester kiggede godlidende paa den.

„Faa saa fat i en anden da! Men jeg har ingen Penge, du faar sige — ja find selv paa noget du — du er jo ikke dum.“ Mester saa paa ham med dette Blik, der tog ham om Hjærtet, saa han stundom var ved at briste i Graad. Pelles Verden havde været ret lige ud ad Landevejen — han begreb ikke dette Spil af Vid og Elendighed, Skælmeri og Dødsens Tristhed. Men han følte noget af den gode

Guds Ansigt, og det skjalv inden i ham — han kunde gaa i Døden for Mester.

Naar det var sludfuldt Vejr, havde Mester svært ved at komme op — Kulden knugede ham. Naar han saa kom ud paa Værkstedet, nyvasket og med vaadt Haar, stillede han sig ved den kolde Kakkelovn og stod og hakkede Tænder — ganske indfalden i Kinderne. „Jeg har saa lidt Blod for Tiden," sagde han saa, „men det ny er i Anmarsj, det synger mig for Ørerne hver Nat." Saa hostede han en Tur. „Der har vi min Sjæl igen et Stykke Lunge," sagde han og viste en geléagtig Klump til Pelle, der stod ved Kakkelovnen og børstede Sko. — „Men der vokser nyt ud igen!"

„Nu er Mester jo snart de tredve Aar," sagde Svenden. „Saa er den farlige Tid overstaaet."

„Ja for Pokker saa længe maa jeg vel kunne hænge sammen — et halvt Aar kun," sagde Mester ivrende og saa paa Pelle, som havde *han* det i sin Magt — „seks Maaneder bare! Saa fornyr hele Kadaveret sig — ny Lunger — alting nyt. Men nyt Ben faar jeg min Salighed aldrig."

Der kom en egen hemmelig Forstaaelse mellem Pelle og Mester, som ikke byggedes paa Ord og Udtalelser, men følte af Blikke og Tonefald og hele deres Væsen. Det var som selve Mesters Skindtrøje udstraalede varm Følelse, naar Pelle stod bag hans Ryg. Pelles Øjne søgte Mester naar og hvor han kunde, og Mester var anderledes mod ham end mod alle andre.

Naar han kom hjem fra Byærender og drejede om Hjørnet, havde han det glade Syn af Unge Mester der stod i Gadedøren; med det halte Ben i Hvilestilling og Haanden fast om Stokken stod han og flyttede Blikket i sin Udlængsel. Det var hans Plads, naar han da ikke sad inde og læste i de æventyrlige Bøger. Men Pelle ønskede, at han stod der. Og naar han saa smuttede forbi dukkede han sig undseligt. For det hændte ofte, at Mester krammede Haanden i hans Skulder saa det sved, ru-

skede ham frem og tilbage og sagde inderligt: „Din Halvsatan!“ Det var det eneste Kærtegn Tilværelsen havde i Behold for ham, og han solede sig i det.

Pelle begreb ikke Mester — ikke det Suk forstod han af ham. Mester kom aldrig ud, kun en enkelt Gang naar Kræfterne var gode hinkede han hen til Ølhansens og fik et Parti, ellers var hans Rejse ikke længer end ud i Gadedøren. Der stod han og kiggede lidt, og kunde saa komme hinkende ind med dette smittende Humør, der forvandlede det skumle Værksted til en Lund fuld af Fuglekvidder. Ude havde han aldrig været og følte nok heller ingen Trang; men alligevel kom og gik den store Verden i hans Væsen og Tale, saa Pelle kunde blive helt syg af Udvé. Andet end Sundhed krævede han sig ikke af Fremtiden, og saa var han omflagret af Æventyrlighed; man fik det Indtryk, at al Lykke maatte dale ned og sætte sig paa ham. Pelle forgudede ham men begreb ham ikke. Mester der kunde drive Gæk med sit halte Ben og i næste Nu helt glemme at han havde det, eller spille skælmsk med sin Armod som var det glade Guldpenge han kastede med — det var ikke til at forstaa. Og Pelle blev ikke klogere, fordi han stjal sig til at læse i de Bøger, der tog Vejret fra Mester Andrès; han kunde nøjes med mindre end Nordpolen og Jordens Indre, blot han fik Lov at være med selv.

Han fik ikke Lejlighed til at sidde stille og fange Griller, hvert Øjeblik hed det: Pelle spring! Alting blev købt ind i Klatkøb, skønt det blev taget paa Kredit. „Saa løber det ikke saa stærkt op,“ sagde Jeppe — Mester Andrès var for saa vidt ligeglad. — Dèr kom Værkførerens Pige farende, hun maatte bestemt have de Sko til Frøkenen — de var lovet til i Mandags. Mester havde helt glemt dem. „Vi har dem under Arbejde,“ sagde han frejdigt — „Jens for Satan!“ Og Jens fik travlt med at slaa Læster i Skoene, mens Mester Andrès fulgte Pigen ud og kiksede med hende ude i Gangen for at faa

hende mildere stemt. „Bare en Øretæve, saa de kan hænge sammen," sagde Mester til Jens. Og saa — „Pelle af Sted med dem i en lynende Fart! Sig saa at vi henter dem i Morgen tidlig og gør dem rigtig i Stand. Men løb som om Fanden var i Hælene paa dig."

Pelle løb, og naar han vel var kommet hjem og havde smøget sig i Forklædet, maatte han ud af det igen. „Pelle, spring hen og laan lidt Messingstifter — saa slipper vi for at købe i Dag! Gaa til Klavsen — nej gaa hellere til Blom; hos Klavsens var du jo i Formiddags."

„Bloms er gnavne over den Skrueblok," sagde Pelle.

„Ja Død og salte Plage — den maa vi se at faa gjort i Stand igen — og afleveret; husk og tag den med til Smeden! — Hvad i Alverden gør vi saa?" Unge Mester stirrede hjælpeløst fra den ene til den anden.

„Skomager Marker," foreslog Lille Nikas.

„Marker laaner vi ikke hos," Mester rynkede Panden — „han er en Lus!" Marker havde fedtet sig ind hos en af Værkstedets ældste Kunder. — „Han ejer jo ikke engang Salt til et Æg."

„Hvad saa da?" spurgte Pelle lidt utaalmodigt.

Mester sad lidt. „Saa tag den da!" udbrød han fortrydeligt og smed en Krone til Pelle, — „jeg faar jo ikke Ro for dig saalænge jeg har en Øre — dit Skabelse! Køb en Pakke og lad saa Klavsens og Bloms faa dem vi har laant."

„Men saa ser de, at vi har en hel Pakke," sagde Pelle der ogsaa kunde handle med Omtanke. — „Og for Resten skylder de os saa meget andet de har laant."

„Sikken en Skurk," sagde Mester og satte sig til at læse „— ih du Alstyrende sikken en Gavtyv!" Han saa velfornøjet ud.

Og lidt efter lød det saa igen: Pelle spring!

Dagen gik med at løbe Ærender, og Pelle var ikke den der gjorde dem kortere end de var — han

længtes ikke efter den skumle Værkstedskrog med Trebénen. Der var saa meget der skulde afsøges, han opfattede det nærmest som sin Pligt at være allevegne hvor han ikke havde noget at gøre, han strejfede om som en Hundehvalp og havde Næsen i alting. Byen havde allerede nu ikke mange Hemmeligheder for ham.

Der var i Pelle en ærlig Drift til at underlægge sig det hele. Men foreløbig havde han kun Nederlag at opvise, han havde ofret og ofret af sit eget medbragte uden hidtil at faa noget igen. Sin Skyhed og Mistro havde han krænget af sig herinde, hvor det galdt om at aabne sig til alle Sider; sine solide Egenskaber var han i Færd med at ofre som bondske paa Byens Alter. Men han vandt i Uforknythed, jo mindre Dækning han ejede des mere uforfærdet gik han paa — Byen *skulde* jo tages. Han var lokket ud af sin sikre Skal, og vilde være let at fortære.

Byen har slaaet ham ud af hans sikre Leje, forøvrigt er han den samme prægtige Gut — de fleste vil ikke kunne se anden Forskel end den, at han er løbet i Vejret. Men Far Lasse vilde sikkert græde Blod, om han fik Øje paa Pøjke som han nu dukker op i Gaden, fuld af Usikkerhed og Efterlignelsestrang; med den bedste Trøje til Hverdags — og uordenlig i Tøjet alligevel.

Han gaar og slænger med et Par Støvler, har Fingrene i Stropperne og fløjter forsorent. Af og til skærer han Ansigt og gaar forsigtigere — naar Bukserne rører de ømme Striber nedad Laarene.

Han har haft en hed Dag — blot fordi han i Formiddags passerede en Smedje og lod sig stanse af den herlige Kraftudfoldelse derinde i Ildskæret og Halvmørket. Flammerne og Klangen af Metal — hele dette friske Smæld af virkeligt Arbejde — tog ham, han maatte ind og spørge, om de ikke havde Brug for en Dreng. Han var ikke saa dum at opgive, hvor han hørte til; men da han naaede hjem, var Jeppe allerede underrettet og —! Naa, nu er

det glemt — undtagen lige naar Bukserne rører Laarene. Saa husker han, at her i Verden er der ingen Kniben udenom; har man givet sig ind i noget, maa man æde sig igennem — ligesom Drengen i Æventyret. Og den Opdagelse er i og for sig ikke saa overraskende ny for ham.

Han har som altid valgt den længste Omvej, støver ind i Gaarde og Sidegader hvor der er Tjans for en Oplevelse, og har været et Smut inde hos Albinus der er Karl hos en Købmand. Albinus var ikke morsom. Han havde ikke videre at bestille og gik som sædvanlig ude i Pakhuset og drev, ivrig optaget af at faa en kort Stige til at staa lige op i Luften mens han gik op ad den. Han var aldrig til at slaa et Ord af, naar han saadan gik og hersede med et eller andet; saa huggede Pelle en Haandfuld Rosiner og stak af.

Nede paa Havnen entrer han en svensk Skude, som lige er kommet ind med Stav. „Har I noget I skal have lavet?“ raaber han og holder en Haand bagpaa hvor Bukserne har et Hul.

„Klavsens Dreng har lige været her og faaet hvad der var,“ svarer Skipperen.

„Det var dumt — I skulde ladet os faa det! Har I en Kridtpibe da?“

„Ja kom herhen du!“ Skipperen griber en Tovende, men Pelle redder sig i Land. „Faar jeg saa snart de Klø?“ raaber han drillende.

„Du skal faa en Kridtpibe, naar du vil springe op efter for 5 Øre Mellemskraa.“

„Hvad maa den koste?“ spørger Pelle enfoldigt. Skipperen tager efter Tovenden, men Pelle er allerede væk.

„For 5 Øre Mellemskraa af den lange,“ raaber han endnu før han er kommet ind ad Døren. „Men af den bedste, for det er til en syg.“ Han hugger Skillingen i Disken og ser storsnudet ud.

Gamle Skipper Lau rejser sig paa sine to Stokke og rækker ham Skraaen, hans Kæbe gaar som et

Valseværk, alle Lemmerne er krøgede af Gigt. „Det er kanske til en Barselspatient?“ spørger han lunt.

Pelle brækker Stilken af Kridtpiben for at den ikke skal knække i Lommen, entrer Bjærgningsdamperen og forsvinder forude. Lidt efter dukker han frem under Kappen igen med et Par mægtige Søstøvler og et Stykke „Negerret“. Bag Dampskibsskuret tager han sig en forsvarlig Bid af den brune Pladetobak og tygger drabelig løs — han strutter af Mandfolkefølelse. Men henne ved Ovnen hvor Skibsplankerne krøges maa han vende Maven, alle hans indvendige Dele krænger paa som vil de med Vold og Magt prøve, hvordan det er at hænge udvendig. Han slæber sig videre, syg som en Hund og med dunkende Tindinger; men et Steds inde i ham sidder der en lille Stump Tilfredshed med dette ogsaa, og venter bare paa at de værste Følger er ovre for at slaa ud i Storbedrift.

Ellers er Havnen her med sine Tømmerstabler og Skibe paa Bedding lige saa spændende, som dengang han laa og krøb i Hugspaanerne og passede paa Lasses Sæk. Den sorte Mand med de to halsende Hunde stikker fremdeles op af Taget paa Havneskuret — det ubegribelige er blot, at man nogensinde har kunnet blive bange for ham. — Naa men Pelle har travlt.

Han løber nogle Skridt; men henne ved det gamle Slæbested maa han nødvendigvis stanse, for der staar *Kraften* og kophugger nogle Granitblokke — kobberbrun af Sol og Vejr. I hans smukke sorte Haar hænger der Fliser af Stenen, Skjorte og Lærredsbukser andet har han ikke paa, og Skjorten er krænget til Side for det kraftige Bryst; men paa Ryggen ligger den tæt til og viser Musklernes Spil. Naar han hugger, siger Luften tju! og det sukker rundt om i Stabler og Bolværk. Folk kommer pilende, stopper op i en vis Afstand og staar og ser paa ham. Der staar bestandig en lille Flok og maaber — og løser hinanden af ligesom ved Løvens Bur. Der kunde ske noget — et af disse pludselige

Udbrud, der ryster det hele og sætter Skrækken op i skikkelige Folk.

Pelle gaar helt hen, *Kraften* er jo Far til Jens, næstyngste Dreng. Goddag! siger han frejdigt og gaar lige ind i Kæmpens Skygge. Men Stenhuggeren fejer ham til Side uden at undersøge hvem han er, og hugger videre tju, tju!

„Det er snart længe siden han har brugt sig rigtig," siger en gammel Borger. „Mon han skulde være faldet til Ro?"

„Engang maa han vel faa udraset," mener den anden. „Byen skulde snart se at skaffe sig Fred for ham." Saa gaar de, og Pelle maa ogsaa videre — hen et Sted hvor ingen kan se ham.

„Sjuster kom Fuster, kom Vælling i Grød!
Tampen paa Ryggen den smager saa sød."

Det er tre forbandede Gadedrenge. Pelle er slet ikke i Krigshumør, han lader som han ikke ser dem. Men de gaar lige bag ham og træder ham i Hælene: Futti, futti, futti føj! — og inden han ved et Ord af det, er han i Haarene paa dem. Han opdager det først, da han ligger paa Ryggen i Rendestenen med dem alle tre oven paa sig. Han er faldet paa langs mellem Kantstenene og kan ikke røre sig, mat er han ogsaa efter den forbandede Kraftføde; de to største spiler hans Arme ud over Stenbroen og maser ned paa dem, den mindste faar Lov at øve sig paa hans Ansigt. Det er en udsøgt Haan, men alt hvad Pelle kan gøre er at dreje Hovedet til Side for Slagene — han har alligevel ondt af det for de forsmædelige tykke Kinder.

Der dukker et blændende Syn frem for ham i hans Nød, henne i Porten staar en hvid Bagerdreng og morer sig kongeligt. Og det er Nilen, selve den vidunderlige lille bandsatte Nilen fra hans Skoletid, der gik løs paa alt som en Rottehund og bestandig klarede sig. Pelle lukker Øjnene og skammer sig, skønt han vel ved, at det kun er en Slags Aabenbaring.

Men saa sker det vidunderlige, at Aabenbaringen stiger ned til ham i Rendestenen, kyler Drengene til Side og stabler ham paa Benene. Pelle kender dette Fingergreb igen der allerede i Skolen virkede som Jærnklør.

Saa sidder de inde bag Ovnen paa Nilens snavsede Seng. „Saa du er blevet Skomagerlap?“ siger han Gang paa Gang medlidende — selv ser han pokkers rask ud i sit hvide Tøj med bare Arme overkors paa det bare Bryst. Pelle befinder sig rigtig vel, han har faaet en Napoleonskage og synes at Verden bliver stadig mere spændende. Nilen tygger mandigt og spytter sort ud over Gulvet.

„Skraar du?“ spørger Pelle og skynder sig at forære ham Pladetobaken.

„Ja, det gør vi alle. Det er man nødt til naar man skal arbejde om Natten.“

Pelle begreb ikke, at noget Menneske kunde holde til at vende op og ned paa Døgnets Tider.

„Det gør alle Bagerne ovre i København — saa kan Folk faa frisk Brød om Morgenen. Og nu vil Mester prøve at indføre det her. Men det er nu ikke noget enhver kan, det kræver en Omkalfatring af hele Kadaveret. Værst er det ved Midnat — naar alting vender sig. Saa gælder det at passe paa Klokken, og lige naar hun slaar tolv holder vi Vejret allesammen — saa kan der ingenting slippe ud eller ind. Mester selv kan nu ikke taale Nattevaagen, Skraaen bliver sur i Munden paa ham, og han maa lægge den paa Bordet. Naar han saa vaagner op igen, tror han det er en Rosin og klasker den i Dejen. — Hvad hedder din Tøs?“

Pelles Tanker strejfer et Øjeblik Skipperens tre Piger, men de skal dog ikke ofres. Nej han har ingen Tøs!

„Nej hør ved du hvad — det kan du ikke være bekendt. Jo jeg giver den jo lidt med Mesters Datter for Tiden, og hun er nu meget sød — hun er helt udviklet du! Men vi maa jo passe paa den Gamle.“

„Vil du saa giftes naar du bliver Svend?“ spørger Pelle optaget.

„Og slæbe om med Kone og Børn? Du er et Fjols Pelle, men det skal du nu ikke være ked af! — Nej Kvindfolk det er jo bare, naar man keder sig forstaar du.“ Han rækker sig gabende.

Nilen er blevet en køn Fyr men lidt haard i Udtrykket; han sidder og ser ned paa Pelle med et ejendommeligt Blink i Øjet. „Skomagerlap!“ siger han spydigt og stikker Tungen ud i Kinden. Pelle siger ingenting; han ved han ikke kan prygle Nilen.

Nilen har tændt sin Pibe og ligger paa Ryggen i Sengen — med de beskidte Sko paa — og prater. „Hvordan er jer Svend? vor er en hoven én. Forleden Dag maatte jeg smække ham en Lussing, han var vigtig. — Jeg har lært at slaa københavnske Skaller nu; saa er det nemt at klare sig. Men der skal en stærk Pande til.“ Han er en pokkers Fyr, Pelle bliver mindre og mindre.

Men pludselig faar Nilen travlt med at komme op — der lyder en skarp Stemme ude i Bageriet. „Ud af Vinduet, for Pokker,“ hvæser han — „det er Svenden.“ Og Pelle maa ud af Vinduet saa lang han er, og faar Støvlerne hevet bagefter sig. Idet han bener af, hører han den kendte Lyd af en knaldende Lussing.

Naar Pelle vendte hjem fra sin Strejfen var han træt og træg, det skumle Værksted lokkede ikke. Slukøret var han ogsaa, for Urmagerens Slagklokke viste, at han havde været tre Timer borte. Han begreb det ikke.

Unge Mester stod i Gadedøren og kiggede ud, med Skindtrøje og Skødskind af grønt Biljardklæde; han smaafløjtede og lignede en voksen Fugleunge, der ikke tør kaste sig ud af Reden. Der kunde ligge en hel Verdensforundring i hans nysgærrige Blik.

„Har du nu været paa Havnen igen, din Halvsatan?“ spurgte han og huggede en Klo i Pelle.

„Ja,“ Pelle skammede sig godt.

„Naa hvad saa da — er der noget nyt?“

Saa maatte Pelle fortælle paa Trappen: Om en svensk Trælaster, hvor Skipperens Kone havde faaet Smaa ude i rum Sø og Kokken havde forløst hende; en Russer der var løbet ind i Havnen med Mytteri om Bord — og hvad der nu ellers kunde være. I Dag var der kun Støvlerne. „Det er fra Bjærgningsdamperen — de skal forsaales.“

„Naa —“ Mester kastede et ligegyldigt Blik paa dem. „Er Skonnert Andreas færdig til at løbe ud?“

Men det vidste Pelle ikke.

„Hvad er du da for en Torsk — har du ikke Øjne i Hovedet? — — Naa men kan du hente mig tre Bajere da! Men tag dem under Blusen og lad ikke Far se dem — dit Skabelse!“ Mester var hurtig god igen.

Saa krøb Pelle i Forklædet og krængte Spanderemmen over Knæet. Hver Mand passede sit, og Mester Andrés læste; der hørtes ingen anden Lyd end Arbejdets, og nu og da en lavmælt Tilrettevisning fra Svenden.

Hveranden Eftermiddag ved Femtiden gled Værkstedsdøren lidt op, og en nøgen melet Arm stak Avisen ind paa Bordet. Det var Bagerens Søren, men selv lod han sig ikke se; han færdedes helst som en Tyv i Natten. Naar Mester en og anden Gang kom bag paa ham og fik ham halet ind paa Værkstedet, var han som en forskræmt Skovdjævel der har forvildet sig ud af Tykningen; han stod med bøjet Hoved og gemte Øjnene af Vejen, var ikke til at slaa et Ord af. Og naar han saa sit Snit smuttede han ud.

Avisens Ankomst gav ny Appel i Arbejdet. Naar Mester var i Humør til det læste han højt — om Kalve med to Hoveder og fire Par Ben, et Græskar paa 50 Pund, Verdens fedeste Mand, Vaadeskud og Slangerne paa Martinique. Alverdens lysende Vid-

undere troppede op og fyldte det mørke Værksted — det politiske Vrøvl sprang han over. Naar han var i sit desperate Humør læste han rent ad Helvede til: om Atlanterhavet der var brændt, saa Folk aad sig ihjæl i stegt Torsk; eller Himlen der havde slaaet Revner ude over Amerika, saa Englene drattede lige ned i Folks Suppetallerken. Ting man kunde tage og føle paa var Løgn — og gudsforgaaent Tøjeri, der kunde drage Straffen ned over ham naar som helst. — Skælde ud var ikke Mesters Sag, han blev syg naar der var Ufred i Luften. Men han havde sin egen Maade at sætte sig i Respekt paa; midt ud af Læsningen kunde der gro en Røffel til en eller anden, saa han jog sammen og troede alle hans Skavanker stod i Avisen.

Henad Fyraften kom der altid en lysere Klang i Arbejdet. Saa lakkede det med den lange Arbejdsdag, Tankerne strøg Dagens Træthed og Lede af sig og løb forud — til Havbakkerne eller Lunden, den Vej Glæden lyste. En og anden Nabo faldt ogsaa ind og forkortede Tiden med sin Snak; der var sket det og det, og Mester Andrés som var saa klog maatte besegle det. Lyde som ellers slugtes af Dagen, naaede nu ind og gjorde delagtig i Byens Liv — det var som Murene faldt.

Ved Syvtiden groede en egen Lyd frem oppe i Gaden og kom nedad i langstrakt Tempo: en død Humpen og to Smæld, saa igen dette Bums som af en mægtig Fod indbunden i Klude — og Smældene. Det var gamle Bjerregrav, der varpede sig ned mod Værkstedet paa sine Krykker, Bjerregrav som bevægede sig langsommere end andre og kom hurtigere frem. Naar Mester Andrés var i sit daarlige Lune, hinkede han ind for ikke at være i Stue med en Vanfør; ellers kunde han godt lide Bjerregrav.

„Hvad er det for sjældne Fugle?“ raabte han, naar Bjerregrav lagde til ved Trappen og sidelæns stagede sig ind; og den gamle lo — han var kommet her hver Dag nu i mange Aar. Mester tog heller ingen større Notits af ham men læste videre, og

Bjerregrav gled ind i sin tavse Grunden; hans blege Hænder gik befølende fra det ene til det andet som kendte han ikke de mest dagligdags Ting. Han tog saa nyfødt paa alting, at man maatte smile og lade ham sidde og pusle som det Barn han var. Det var ikke til at holde en Samtale gaaende med ham, for naar han endelig kom med en Bemærkning, var det gærne til en Side; Bjerregrav blev oftest hængende ved de Egenskaber, ingen anden saa eller gad dvæle ved.

Naar han saadan sad og følte grundende paa en ganske almindelig Ting, sagde Folk: Nu er Spørgelysten oppe i Bjerregrav! Og en Spørger var han, han gik og gjorde Spørgsmaal til Vejr og Vind og selve den Mad han aad. De latterligste Ting, som fulgte af sig selv for enhver anden, kunde han spørge om — hvorfor en Sten var haard, og hvorfor Vand slukkede Ild. Folk svarede ham da heller ikke men trak overbærende paa Skuldrene. Han er klog nok for saa vidt — sagde de — hans Hoved fejler ingenting. Men han har faaet forkert fat!

Unge Mester saa op fra Bogen. „Skal jeg saa arve Bjerregravs Penge?“ spurgte han skælmsk.

„Nej du har aldrig gjort mig andet end godt — jeg vil ikke din Fortræd!“

„Der kunde vist overgaa mig værre Ting end det — mener Bjerregrav ikke?“

„Nej for du har dit jævne Udkomme. Mere har ingen Krav paa, saalænge alle de mange lider Nød.“

„Visse Folk har dog selv Penge paa Kistebunden,“ sagde Mester Andrés hentydende.

„Nej det er forbi nu,“ svarede den gamle glad. „Jeg er lige saa rig som du nu — akkurat.“

„For Satan — har Bjerregrav nu sat det hele over Styr?“ Mester kørte rundt paa Stolen.

„I med jert over Styr! Altid skal I ogsaa gaa i Rette med mig og føre Anklage. Jeg er mig ikke noget ondt bevidst, men sandt er det at Nøden tiltager med hver Vinter. Det er en Byrde at have Penge du Andrés, naar Menneskene sidder rundt

om og sulter; og hjælper du dem, faar du at vide, at du bare har gjort Fortræd. De siger det ogsaa selv, saa det maa vel være sandt. Men nu har jeg ladet Velgørenhedsforeningen faa Pengene, saa kommer de vel paa de rigtige Steder."

„Fem Tusend Kroner," sagde Mester drømmende. „Der bliver Glæde blandt de Fattige til Vinter."

„Ja til Mad og Brændsel faar de dem jo ikke lige ud," sagde Bjerregrav, „men det skulde komme dem til gode ad andre Veje. For da jeg havde gjort Foreningen mit Tilbud, kom Formanden, Skibsreder Monsen du ved, ud til mig og bad om at laane Pengene paa et Aar. Han maatte gaa Fallit om han ikke fik dem — og var helt ulykkelig ved Tanken om alle dem der blev brødløse, naar hans store Bedrift gik i Stykker. Det Ansvar faldt jo saa paa mig. Men Pengene er sikre nok, og paa den Maade kommer de jo Fattigdommen til gode to Gange."

Mester Andrés rystede paa Hovedet: „Bare ikke Bjerregrav har gjort i Nælderne."

„Hvad saa da? Hvad kan jeg nu have lavet af forkert?" spurgte den gamle forskrækket.

„Han staar pokker ikke for Fallit, — han er en Kæltring," mumlede Mester. „Har Bjerregrav sikret sig Bevis?"

Den gamle nikkede, han var helt stolt over sig selv.

„Og Renter — 5 Procent?"

„Nej ikke Renter. At Penge skal staa og avle Penge, det kan jeg ikke lide. For et Sted fra skal de jo suge Procenten til sig, og det bliver vel saa fra de Fattige det ogsaa. Renter er Blodpenge du Andrés — det er ogsaa et nymodens Paafund. I min Ungdom kendte man ikke til at trække Renter af Penge."

„Ja ja! Den der giver til han tigger, skal prygles til han ligger," sagde Mester og læste videre.

Bjerregrav sad og sank bort i sit eget. Pludselig saa han op:

„Kan du som er saa belæst ikke sige mig, hvad der holder Maanen oppe? jeg laa og grundede paa det i Nat jeg ikke kunde sove. Vandrer og vandrer gør den; og én kan tydelig se, den ikke har andet end Luft under sig."

„Det ved ikke Pokker," svarede Mester Andrés grundende. „Den har vel sin egen Kraft at holde sig oppe ved."

„Det samme har jeg ogsaa tænkt — for Pligten rækker vel ikke til. Vi andre gaar jo nok og træder og træder der hvor vi er sat, men vi har dog Jorden at støtte os ved. — Og du studerer fremdeles du! nu har du vel snart læst alle de Bøger der findes i Verden?" Bjerregrav tog Mesters Bog og befølte den grundigt. „Det er en god Bog," sagde han, slog Knoen mod Bindet og holdt Bogen lyttende op til Øret — „der er godt Materiale i. Er det Løgnehistorie (Skønliteratur) eller Historiebog?"

„Det er en Rejsebog. De ligger oppe ved Nordpolen og er frosset inde — de ved aldrig, om de kommer levende hjem."

„Men det er jo forfærdeligt — at Folk ogsaa tør vove sig saadan ud. Jeg har saa ofte spekuleret paa, hvad der vel kunde være dér ved Verdens Ende, men rejse derhen for at se efter turde jeg nu ikke. Aldrig hjem igen!" Bjerregrav saa forpint fra den ene til den anden.

„Og Koldbrand har de i Fødderne, saa Tærne maa sættes af — paa nogle af dem hele Foden."

„Men saa ti dog stille — de mister jo deres Førlighed, de Stakler; jeg vil ikke høre mere om'et." Den gamle sad og vuggede sig som havde han ondt. — „Er det for at føre Krig Kongen har sendt dem derop?" spurgte han lidt efter nysgærrigt.

„Nej de er der for at finde Paradisets Have. En af de Folk der gransker Skriften har nok fundet ud, at den skulde ligge deroppe bag Isen," forklarede Mester højtideligt.

„Edens Have ogsaa kaldet Paradiset! — men den laa jo dèr hvor de to Floder falder i den tredje, i

Morgenlandet! Det staar der godt nok skrevet. Saa det du dèr læser er falske Lærdomme."

„Den har sku nok ligget ved Nordpolen," sagde Mester, som havde en Tilbøjelighed for Fritænkeri, „gu har den saa! Det andet er bare dum Overtro."

Bjerregrav tav forstemt. Han sad og hang og havde Øjnene ude et Steds hvor ingen anden færdedes. „Ja, ja," sagde han sagte, „enhver finder paa noget nyt for at gøre sig bemærket, men Graven laver ingen om paa."

Mester Andrés flyttede utaalmodigt paa sig; han kunde skifte Sind som et Kvindfolk. Bjerregravs Nærværelse plagede ham. „Nu har jeg lært at mane — vil Bjerregrav prøve?" sagde han pludselig.

„Nej mænd om jeg vil!" den gamle smilede usikkert.

Men Mester sigtede paa hans klippende Øjne med to Fingre og stirrede besættende paa ham. „I Blodets Navn, i Safternes Navn, i alle Væskers Navn — gode som onde — og Havets med," mumlede han og krøb sammen som en Kat.

„Lad vær siger jeg! lad vær! Jeg vil ikke have det!" Bjerregrav hang raadvild og svingede mellem sine Krykker, han skottede til Døren men kunde ikke rive sig løs af Fortryllelsen. Saa slog han desperat til Mesters manende Haand og benyttede Stansningen i Trolddommen til at slippe ud.

Mester sad og blæste paa sin Haand. „Han slog sku fra sig," udbrød han forundret og vendte den røde Haand ud imod dem.

Lille Nikas svarede ikke. Han var ikke overtroisk, men holdt ikke af at der blev drevet Spot med Tingenes Væsen.

„Hvad skal jeg bestille?" spurgte Peter.

„Er Styrmand Jessens Støvler færdige?" Mester saa paa Uret. „Saa kan du gnave dine Skinneben."

Det var Fyraften. Mester tog Hat og Stok og hinkede af Sted til Ølhansens for at faa et Parti Biljard, Svenden klædte sig om og gik, de ældre

Drenge holdt Halsvask i Blødebaljen. Saa skulde de ud og smække sig!

Pelle saa langt efter dem. Han følte en fortærende Trang til at ryste den drøje Dag af sig og stryge ud han ogsaa, men Strømperne var Hul paa Hul, og Busserunnen maatte vaskes for at være tør til næste Morgen. Ja og Skjorten — det hedede ham om Ørerne — var det kun fjorten Dage eller paa fjerde Uge? Ak, Tiden havde taget ham ved Næsen! et Par Aftener havde han bare skudt den ubehagelige Vask fra sig — og saa havde det summet sig op til fjorten Dage! Det krøb saa fælt paa Kroppen — mon Straffen allerede var der, fordi han havde vendt det døve Øre til Samvittigheden, og sat sig ud over Far Lasses Ord om hver dens Skændsel, der ikke holdt sig ordenlig?

Nej gudskelov! Men Pelle havde faaet sig en ordenlig Forskrækkelse, hans Ører brændte endnu mens han skrubbede Skjorten og Blusen op nede i Gaarden. Det var nok bedst at tage det som en velment Advarsel fra oven!

Saa hang Skjorte og Bluse og bredte sig paa Stakittet, som vilde de favne Himlen af Glæde over deres Renhed. Men Pelle sad mismodig oppe i Drengekamrets Vindu og rimpede — med det ene Ben udenfor for dog at være i Luften. Den kunstfærdige Stopning Faderen havde lært ham, kom ikke til Anvendelse her; man kunde tage det ene Hul og slaa det andet med! Pelle rimpede — saa Far Lasse vilde være gaaet i Jorden af Skam. Han krøb efterhaanden helt ud paa Taget; nede i Skipperens Have gik de tre og drev, de kiggede langt over efter Værkstedet og kedede sig.

Saa fik de Øje paa ham og blev helt andre Mennesker. Manna kom hen, stod og stødte Maven utaalmodigt mod Stengærdet og bevægede Læberne op imod ham. Hun slog vredt med Hovedet og stampede i Jorden — der kom blot ingen Lyd. De andre to krøb runde i indeklemt Latter.

Pelle forstod saa udmærket hvad det stumme

Sprog gik ud paa, men holdt tappert ud en Stund endnu. Saa kunde han ikke mere, han smed det hele og var nede hos dem.

Alle Pelles Drømme og vage Længsler var ude hvor Mænd færdedes; intet var ham saa latterligt som Skørterend. Kvinder var nærmest noget foragteligt noget, Kræfter havde de ikke og megen Forstand heller ikke, de forstod bare at gøre sig lækre. Men Manna og hendes Søstre var noget for sig; han var Barn nok endnu til at lege, og de var fortræffelige Legekammerater.

Manna — Vildkatten — var ikke bange for noget; med sine korte Skørter og Flætningen og de hoppende Bevægelser mindede hun om en kaad, nysgærrig Fugl — vips ud af Krattet og ind igen. Hun kunde klatre som en Dreng og ride Pelle paa sin Ryg Haven rundt; det var nærmest en Misforstaaelse at hun havde Skørter paa. Tøj holdt ikke til hende, hvert Øjeblik kom hun styrtende ind paa Værkstedet og havde noget itu paa sine Sko. Saa vendte hun op og ned paa alting, tog Stokken fra Mester saa han ikke kunde røre sig, og havde Hænderne i Svendens ny amerikanske Værktøj!

Pelle kastede hun sig over straks den første Dag. „Hvad er det for en ny én?“ sagde hun og dunkede ham i Ryggen. Og Pelle lo og saa frit paa hende igen — med denne Selvfølge der er de helt unge Aars Hemmelighed. Der var ikke Spor af Fremmedfølelse dem imellem, de havde kendt hinanden altid de, og kunde naar som helst fortsætte Legen hvor de sidst slap. Om Aftenen stillede Pelle sig op ved Gærdet og saa paa dem, et Øjeblik efter var han ovre og med i Legen.

Manna var ikke nogen slet og ret Flæbetøs, der brølede sig fra Følgerne af alting. Havde hun indladt sig paa at slaas, bad hun ikke om Naade, hvor haardt det saa gik. Men noget holdt Pelle hende jo til gode paa Skørternes Vegne. Det lod sig nu engang ikke benægte, hun kunde godt haft lidt flere Kræfter!

Men Mod havde hun, og Pelle langede kammeratlig igen — undtagen paa Værkstedet hvor de sad over ham trip—trap—træsko! Naar hun dèr kom bag paa ham og listede noget ned paa hans Ryg eller væltede ham af Trebenen, holdt han sig i Skindet og nøjedes med stille at samle sig op.

Alle hans glade Dage laa derovre i Skipperens Have; og en underlig Verden var det som nok kunde holde Sindet fangen. Pigerne havde udenvæltske Navne, som Faderen havde bragt med hjem fra Langfarten: Aïna, Dolores, Sjermanna! tunge røde Koraller havde de om Halsen og i Ørerne. Og rundt om i Haven laa der vældige Konkylier, hvoraf man kunde lytte sig selve Oceanets Kogen til, Skildpaddeskaller saa store som Lispundsbrød, og hele Koralblokke.

Det var altsammen nyt, men Pelle lod sig ikke derfor gaa paa. Han indlemmede det hurtigst muligt i sin selvfølgelige Verden og forbeholdt sig til enhver Tid Ret til at møde noget endnu større og mærkeligere.

Om Aftenen skuffede han dem let og strøg ud i Byen hvor det egenlige Liv foregik — til Havbakkerne og Havnen. Saa stod de ved Gærdet og hang, kedede sig og mundhuggedes. Men om Søndagen mødte han trofast saa snart han var færdig paa Værkstedet, og de bredte Legen vidt ud i Bevidstheden om at have en lang Dag for sig. Der var Lege i Hundredevis, og Pelle var Midtpunktet i dem alle; han kunde bruges til alt: Ægteherre og Menneskeæder og Slave. Han var som en tam Bjørn i deres Hænder; de red paa ham, trampede paa ham, undertiden kastede de sig over ham alle tre og „myrdede“ ham. Og han maatte ligge stille og finde sig i, at de gravede Liget ned og udviskede alle Spor. Troværdigheden krævede, at han var helt dækket med Jord, kun Ansigtet slap — fordi det nu ikke kunde være andet — og fik Lov at nøjes med visne Blade. Græd han saa bagefter for sit pæne Konfirmationstøj, kunde deres Hænder blive saa

nænsomme til at børste ham af; og vilde han slet ikke lade sig trøste, kyssede de ham alle tre. Mellem dem hed han aldrig andet end Mannas Mand.

— — —

Saadan gik Dagene for ham. Han var mere forsoren end just glad af Sind — han følte jo selv dunkelt hvorledes det gik baglæns, og havde ingen at støtte sig til. Men ufortrødent fægtede han videre mod denne By, han havde den i Hovedet Dag og Nat, han sloges med den i Søvne.

„Kommer der noget paa, saa har du jo Alfred og Albinus, de hjælper dig nok til Rette," havde Farbror Kalle sagt dengang Pelle gjorde Afskedsvisit; og han var ikke sen til at søge dem op. Men Tvillingerne var de samme smidige vigende Fyre nu som paa Vogtemarken; de vovede ikke Pelsen hverken for sig selv eller andre.

Ellers var der Fremfærd nok i dem. De havde søgt herind fra Landet for at komme frem, og begyndte med at tage Tjenestepladser, til de fik sparet saa meget sammen, at de kunde komme i Vej med noget anseligere. Albinus var saa blevet hængende i det, fordi han ikke havde Lyst til noget Haandværk. Han var en skikkelig Fyr, der gærne lod andre om alting, blot han fik Lov at dyrke sine Akrobatkunster. Altid gik han og balancerede med et eller andet og vilde have Ting anbragt paa den umulige Ende. Han havde ingen Forstaaelse af Naturens Orden, sine Lemmer gik han og krængede rundt i alle Stillinger; og naar han hev en Ting op i Luften, forlangte han, at den skulde blive deroppe saa længe mens han foretog sig noget andet. „Tingene maa jo kunne dresseres lige saa godt som Kreaturerne," sagde han og blev ufortrødent ved. Pelle lo, han kunde godt lide ham men regnede ham ikke.

Alfred havde taget en hel anden Retning. Han befattede sig ikke med at slaa Hovedspring mere, men gik anstændigt paa sine Ben, havde bestandig travlt med at skubbe Flip og Mansjetter til Rette og

var i én Angst for sit Tøj. Han var i Malerlære nu men havde Skilning i Panden som en Butikssvend og købte Sager hos Materialisten til at smøre i Haaret. Naar Pelle sluttede sig til ham paa Gaden, sørgede Alfred altid for et Paaskud til at ryste ham af igen; han omgikkes helst Butiksdrenge og havde altid travlt med at hilse til højre og venstre — paa Folk der var højere paa Straa end han selv. Alfred var simpelt hen en Vigtigper som Pelle nok en Dag gav en Dragt Klø!

Deri lignede Tvillingerne fremdeles hinanden, at der ingen Haandsrækning var at vente fra den Kant. De udleverede gladelig sig selv til Latteren, og naar nogen haanede ham lo de med.

Let var det ikke at bjærge sig. Han havde lyst Bonden eftertrykkelig hjem, men nu var det selve Fattigdommen det var galt med. Han havde sorgløst tinget sig i Lære for Kosten; lidt Klæder havde han jo paa Kroppen, og andre Behov vidste han ikke af for den der ikke svirede eller rendte med Tøser. Men saa kom Byen og krævede, at han skulde takle sig om. Søndagstøjet var ikke en Smule for godt til Hverdag herinde; han maatte se at bjærge sig en Gummiflip — der havde den Fordel at man selv kunde vaske den — og sætte Mansjetter som et fjærnt Maal. Penge skulde der til, og den vældige Sum af fem Kroner, som han mødte op med da han kom for at tage det hele med Storm eller i værste Fald købe det, dem havde Byen listet fra ham før han saa sig for.

Lige til nu havde Far Lasse taget alt Hovedbrud paa sig, og nu stod han der og maatte selv om det hele. Nu var det ham og Tilværelsen, og Pelle klarede sig langt som den Knop han var. Men undertiden brød han sammen paa det. Og det lagde sig hæmmende under alle hans barnlige Livsytringer.

Paa Værkstedet gjorde han sig nyttig og søgte at staa sig godt med dem alle. Han vandt lille Nikas ved at tegne hans Kæreste i forstørret Skikkelse

efter Fotografi. Ansigtet vilde ikke rigtig træde frem, det saa ud som nogen havde traadt i det; men Kjolen og Halsbrosjen var udmærkede. Billedet hang paa Værkstedet en Uge og gjorde megen Lykke; Karlsen, der gik Bud for Stenværket, bestilte to store Billeder af sig og sin Kone til 25 Øre Stykket. „Men du maa sætte lidt Krøller paa Haaret," sagde Karlsen, „for Mor har altid ønsket saa meget at jeg havde haft krøllet Haar."

Pelle kunde ikke love Billederne før om et Par Maaneder, det var sent Arbejde, naar det skulde gøres akkurat.

„Naa ja — før kan jeg føje afse Penge til dem heller. For i denne Maaned har vi Lotterisedlen, og i næste staar Huslejen for Døren." Pelle forstod det nok han, for Karlsen tjente 8 Kroner om Ugen og havde ni Børn. Men strække sig videre med Prisen syntes han ikke han kunde.

Pengene flød sandelig ikke herinde. Og fik han saa en Skilling mellem Hænder, hændte det at den tog rejsaus lige for Næsen af ham, bedst som han gik og brød sit Hoved med hvordan han nyttigst skulde give den ud — som dengang han i et Høkervindu opdagede en uimodstaaelig Pibe af Form som en Skaftestøvle.

Naar de tre Piger kaldte ham over Gærdet, fik hans Barnesind sit; saa glemte han for en Stund Kampe og Sorger. Han generede sig lidt ved at lade nogen se at han smuttede derover; Pelle var ikke beæret af den fine Omgang — og Skørter var det. Han følte sig blot lykkelig herovre hvor de sælsomste Ting brugtes til at lege med, kinesiske Kopper, Vaaben fra Sydhavsøerne. Manna havde en Perlekrans af hvide Tænder, spidse og knudrede mellem hinanden; hun paastod det var Menneskетænder og turde bære dem paa den bare Hals. Og Haven var fuld af vidunderlige Planter — Majs, Tobak og meget andet, der andre Steder i Verden skulde gro tæt som Kornet herhjemme!

De var finere i Huden end andre Mennesker og

duftede af Verdens sælsomste Egne. Og dem legede han med, de saa op til ham i Beundring, rimpede paa hans Tøj naar der var kommet en Flænge, gjorde ham til Midtpunktet i al deres Leg — ogsaa naar han ikke var til Stede. Der var en dulgt Oprejsning i det, skønt han tog det som en Selvfølge, det var jo noget af alt det Skæbnen og den gode Lykke havde forbeholdt ham, et lille Forskud paa Livets ubegrænsede Æventyr. Han forlangte at regere uindskrænket over dem, og naar de var paastaaelige, gjorde han sig gal i Hovedet saa de faldt til Føje. Han vidste vel, at enhver ordenlig Mand underlægger sig Kvinden.

Forsommeren sled sig hen med det, den døde Tid rykkede frem. Byboerne selv havde forsynet sig med Sommerbehovet allerede til Pinse, og ude paa Landet havde de andet at tænke paa nu end at age til Staden med Arbejde til Haandværkerne; den tilstundende Høst optog alle Sind. Det mærkedes overalt, helt ind i Kroge hvor de ikke udrettede noget for Bønderne, hvor afhængig den lille By var af Landet. Det var som Byen med ét Slag havde glemt al sin Overlegenhed; Haandværkerne saa ikke længer ned paa Bondelandet men stod og kiggede langt ud efter Markerne, talte om Vejr og Høstudsigter og havde glemt alle Byinteresser. Kom der en sjælden Gang en Bondevogn gennem Gaden, løb man til Vinduet for at kigge. Og da Høsten stod for Døren var det, som gamle Mindelser fik dem alle til at rejse Hovedet; enhver der kunde krængede Bylivet af sig og drog tilbage til Landet paa Høstarbejde. Fra Værkstedet var baade Svenden og de to ældste Drenge ude, Jens og Pelle kunde magelig overkomme Arbejdet.

Pelle mærkede ikke til nogen Dødhed; han var fuldt optaget paa alle Kanter med at hytte sit Skind og faa det bedst mulige ud af Tilværelsen. Der var Tusender af modstridende Indtryk af godt og ondt, der skulde samles og forliges til et Hele — til denne mærkværdige Ting *Staden*, som Pelle aldrig vidste

om han skulde velsigne eller forbande, fordi den altid holdt ham svingende.

Og midt under Optagetheden kunde Lasses Skikkelse dukke op og gøre ham ensom i Hvirvlen. Hvor var Lassefar henne? skulde han aldrig mere høre fra ham? Hver Dag havde han ventet at se ham stolpre ind ad Døren, i Tillid til Karnas Ord; og naar det famlede ved Haandtaget, var han vis paa det var ham. Det blev til en stille Sorg i Drengens Sind, en Tone i alt hvad han foretog sig.

V.

En Lørdag Pelle løb ud ad Østergade, kom et Flyttelæs dinglende ind fra Landet. Han havde meget travlt, men maatte have det med; Kusken sad nede foran Læsset, helt fremme mellem Hestene, han var stor og rødmusset og forsvarlig indbunden trods Varmen. Hov det var jo Svoger Due, Kalles Svigersøn! og oppe midt i Skramlet sad Anna og Børnene og dinglede. Halløj! Pelle svang Kasketten, i et Spring havde han Foden paa Hammelen og sad ved Siden af Due, der lo over hele Ansigtet ved Mødet.

„Ja nu er vi saa blevet trætte af Bondelandet, og skulde prøve om det vil forme sig bedre herinde," sagde Due paa sin stille Maade. „Og her farter du om saa hjemmevant!" der var Beundring i Stemmen.

Anna kom krybende frem over Læsset og lo ned til dem.

„Har I nyt fra Lassefar?" spurgte Pelle hende. Det var hans evige Spørgsmaal naar han traf Kendinge.

„Ja vi har — han er i Færd med at købe Gaard inde i Lyngen. Kan du være ordenlig din Dævl!" Anna tjattede bagud, et Barn gav sig til at græde.

Saa kom hun frem igen. „Og saa skal vi hilse saa meget fra Far og Mor og dem alle.“

Men Pelle havde ikke Tanke for Farbror Kalles.

„Er det oppe ved Stengaarden?“ spurgte han.

„Nej det er bedre Øster efter, ind imod Troldstuerne,“ sagde Due. „Det er en stor Lod men ikke meget andet end Sten. Bare han ikke gaar i Stykker paa det — der skal være gaaet to før ham. Han har jo saa bosat sig med Karna.“

„Farbror Lasse ved nok hvad han gør,“ sagde Anna. — „Det er vel saa Karna der har sat Pengene i, hun havde jo noget paa Kistebunden.“

Pelle maatte af — hans Hjærte var blevet saa sprælsk ved denne Efterretning. Forbi var det med al Uvished og alle forfærdende Muligheder — han havde faaet sin Far igen! Og Lasse havde faaet sin Livsdrøm opfyldt og sad nu med Foden under eget Bord! Gaardmand var han tilmed blevet naar man ikke saa for nøje paa det; og Pelle selv — ja han var jo Gaardmandssøn.

Ved Nitiden om Aftenen havde han alting til Side og kunde begive sig paa Vej; hans Blod bankede af Spænding. Var der Heste? — ja naturligvis, men skulde der Folkehold til? Var Lasse blevet Husbonde, der udbetalte Lønninger ved Flyttedag og kom kørende til Staden om Lørdagen med Pelskraven op om Ørerne? Pelle saa dem tydeligt komme op ad Trappen den ene efter den anden, stryge Træskoene af og banke paa Kontordøren — ja de skulde nu gærne bede om Forskud paa Lønnen. Og Lasse kløede sig i Nakken, saa betænkeligt paa dem og sagde: Nej vist ikke, I svirer det jo bare op! Men han gav dem alligevel, naar det kom til Stykket — én er jo tossegod! sagde han til Pelle.

For Pelle havde givet Skomageriet en god Dag og gik hjemme som Gaardmandssøn. Egenlig var det jo ham der styrede — det maatte blot ikke hedde sig. Og ved Julegilderne svang han de trinde Gaardmandsdøtre. Der blev Hvisken i Krogene

naar Pelle traadte ind; men han gik lige over Gulvet og bød Præstens Datter op til en Svingom, saa hun tabte Vejret og mere til og bad ham gifte sig med hende lige med det samme. — —

Han løb og drømte; Længslen drev ham fremad, og før han vidste af det havde han tilbagelagt de Par Mil Hovedlandevej. Sognevejen han nu slog ind paa førte ind gennem Lyngbakker og Naaleskov; Husene blev fattigere herinde, der var langt imellem dem.

Pelle tog efter bedste Skøn en Bivej fat lidt fremme, og løb med udslagne Sanser. Sommernatten lod ham kun skimte alting halvt, men det hele var ham saa fortroligt som Stopningerne i Far Lasses Vesteryg, skønt han aldrig havde været her før. Det fattige Landskab talte til ham med Moderstemme; saa trygt som her mellem disse lerklinede Hytter, hvor fattige Rydningsmænd sloges med Klippen om en Haandfuld Muld, var der ikke noget andet Sted i Verden. Gennem mange Slægtled var alt dette hans, lige til Kludene i Ruderne og det gamle Skrammel der var slæbt op paa Straataget for at holde det fast. Her var ikke noget at bryde sit Hoved med som andre Steder i Verden — man lagde sig trygt ind og hvilede. Men bygge og bo i alt dette skulde han ikke have noget af. Det var han vokset fra, som man vokser fra Mors Skørter.

Bivejen blev efterhaanden til et dybt Hjulspor der snoede sig mellem Klipper og Mose. Pelle vidste han skulde holde Øster efter, men dette gik snart syd- snart nordpaa. Han blev ked af det, satte omhyggeligt sin Retning og gav sig markløst ud. Det var drøjt at arbejde sig frem, Maanelyset narrede Øjet saa han snublede og sank i Huller, Lyng og Enebær gik ham til Livet og hæmmede hver Bevægelse. Saa blev han stædig ogsaa og vilde ikke søge tilbage til Hjulsporet, men masede paa saa han dampede, kravlede op over skraa Klippepander der var slibrige af Duggens Fald paa Mosset, og lod sig dumpe ud over Kanten paa maa og

faa. Lidt for sent følte han Dybet under sig, det gik som kold Træk gennem Maven og fik ham til at gribe vildt i Luften efter Støtte. Lassefar! sagde han klagende, og blev i det samme opfanget af de vældige Brombærranker, og sank langsomt nedad gennem dette Flætværk hvor Ranke efter Ranke klaskede tusend Klør i ham og trevent leverede ham videre. Til han nænsomt blev sat af dybt nede mellem de skarpe Sten paa Bunden af en Klev, og gysende maatte takke sin gode Skæbne for alle disse Torne, der barmhjærtigt havde flaaet hans Skind for at han ikke skulde flække Skallen. Han maatte saa lede sig frem gennem Mørket og det lydende Vand dernede, til han fandt et Træ og kunde klatre op til Overfladen.

Dermed var Retningen tabt, og da det gik op for ham tabte han Hovedet ogsaa. Af den sikre Pelle var der intet igen, han løb blindt frem for at naa op paa den høje Knude. Og da han befriet sprang frem paa Toppen for at tage Kending af Klipperne, brast Jordsmonnet og lukkede sig over ham i et rædselsfuldt Uvejr, Luften blev sort og fuld af Larm, han kunde ikke se en Haand for sig. Det var som en Kæmpesprængning — opstaaet ved hans glade Stamp i Klippen, Landene blev slynget til Vejrs og opløstes til Mørke, og Mørket selv skreg af Rædsel og hvirvlede rundt. Hjærtet sprang med i hans Bryst og røvede hans sidste Vid; han sprang selv i ubændig Rædsel og brølede besat. Over hans Hoved flakkede de sorte Masser, saa han maatte dukke sig, lysende Flænger kom og forsvandt; det susede som Brænding deroppe og skreg bestandig — i et helvedes Virvar af Lyd. Saa kastede det sig pludselig til Side, drev Nord over, og faldt. Og Pelle forstod, at han var kommet midt op i Raagernes Nattelejr.

Han fandt sig selv bag en stor Sten. Hvordan han var kommet der vidste han ikke, men han vidste at han var en stor Torsk. Hvor magelig

kunde han ikke have maset halvhundrede Raager, bare ved at kyle nogle Stene til Vejrs!

Han fulgte langs Aasen, uhyre modig i sin Beslutning men vag i Knærne. Langt henne paa en Klippe sad en Ræv og gøede sygt i Maanelyset, og ude i Nord og Syd saa han Glimt af Havet. Det var heroppe de Underjordiske holdt til; naar man traadte i Klippen gungrede det hult. Pelle begyndte at gaa stille.

I det sydlige Udsnit laa Havet i Sølvglans af Maanen, men da han igen saa derned var det borte; Lavlandet dernede var forsvundet i hvidt. Til alle Sider gik Landet under, Pelle saa undrende, hvordan Havet langsomt steg og fyldte alle Lavninger. Det tog Smaabakkerne ogsaa — hver i en Mundfuld — og tog den lange Aas i Øst, saa kun Grantoppene ragede op. Fortabt gav han nu ikke, bag alle rædde Tanker laa en utydelig Forestilling om Ararats Bjærg og holdt ham oppe. Men saa blev det besynderlig koldt, Bukserne klæbede mod Kroppen. „Det er *Vandene*," tænkte han og saa sig angst om: Fjældet var forvandlet til en lille Holme, der flød med ham i Oceanet.

Pelle var en lille haandfast Realist, der havde været ude for adskilligt. Men nu havde Rædslen engang gennemsyret hans Blod, og han tog imod det overnaturlige uden Protest. Jorden var simpelt hen gaaet under, og han var i Drift — ud i det forfærdelig kolde Verdensrum! Far Lasse og Værkstedet, Manna og Unge Mesters lysende Øjne — alt var det forbi med. Han sørgede ikke men følte sig forfærdelig ensom. Hvor førte det hen — og var det Døden mon? Slog han sig maaske ihjæl før, da han faldt ned fra Klippen — og var nu paa Rejse bort til de Saliges Land? Eller var det selve Verdens Undergang, som han havde hørt saa forfærdelig omtalt saa langt tilbage han kunde huske? Han drev maaske om paa den sidste Stump, og var den eneste der var i Live? Det skulde ikke undre Pelle, om han kom ovenud hvor alt andet

gik til Grunde; selv i dette Forsagthedens Øjeblik fandt han det inderst inde ret naturligt.

Han stod aandeløs stille, lyttende ud mod det endeløse; han hørte Stempelslagene fra sine Pulse, saadan lyttede han. Og saa hørte han noget mere; langt derude i det syngende Intet som kogte mod hans Øren, fangede han en Antydning af Lyd, den svirrende Tone fra noget levende. Saa uendelig fjærn og fin den var, Pelle følte den saa det trillede igennem ham. Det var en Ko der gnavede med Lænken; han kunde følge hvorledes den gned Halsen op og ned ad Stolpen.

Han sprang ned over Klipperne, faldt og var paa Benene igen — og videre; Disen havde slugt ham, uden at han vidste af det. Saa var han nede i Rydning, saa ude i noget der mærkedes som kendte Striber under Fødderne — Jord der engang havde været pløjet og var faldet i Lyng igen. Lyden voksede og blev til alle de hjemligste Natlyde fra en aaben Kostald — og der dukkede et forfaldent Bondehus frem af Taagen. Det var nu ikke det Pelle søgte — Far Lasses var en rigtig Gaard med fire Længer! Men han gik ind alligevel.

Ude paa Landet laaste de ikke ængsteligt for alting saadan som i Staden — han kunde gaa lige ind. Saa snart han fik Døren op til Stuen, bølgede Glæden frem i ham. Den hyggeligste Lugt han kendte slog ham i Møde, selve Grundlaget for al Lugtning — Far Lasses Lugt!

Der var mørkt i Stuen, Nattens Lys kunde ikke trænge ind gennem de lave Vinduer. Han hørte dyb Aande af sovende, og vidste at de ikke var vaagnet — Døgnet havde altsaa ikke vendt sig endnu! „Godaften!“ sagde han.

Saa gav en Haand sig til at famle efter Tændstikker. „Var der nogen?“ spurgte en søvngaaet Kvindestemme.

„Godaften!“ udbrød han igen og traadte frem i Stuen — „det er Pelle!“ Han gav Navnet fra sig som en Opsang.

„Jasaa — er det dig Pøjke?“ Lasses Stemme skjalv, og Hænderne kunde ikke faa Ret paa Tændstikkerne; men Pelle gik frem efter Lyden og fik fat om hans Haandled. „Og hvordan har du fundet her helt op i Ødemarken — ved Nattetider til og med? Ja ja, nu skal jeg saa staa op!“ gentog han og forsøgte stønnende at rejse sig.

„Nej bliv du dog liggende og lad mig staa op,“ sagde Karna som laa inde ved Væggen — hun havde forholdt sig tavs, mens Mandfolket førte Ordet. — „Han har jo det Lændeværk — dermedsaa!“ sagde hun og grenede ud paa Gulvet.

„Ja jeg har taget lidt for haardt fat herinde. Saadan vil det jo let gaa, naar én faar sit eget at raade med — det er ikke nemt at holde op igen. Men det gaar vel over det ogsaa, naar først jeg kommer godt i Gang — Arbejde er god Smørelse for Lændeværk. — Og hvordan har du det saa? Jeg var lige ved at tro, at du havde omkommet dig derude.“

Pelle maatte sidde ned paa Sengekanten og fortælle om alting i Staden — Værkstedet og Mesters halte Ben og det hele. Men sin Modgang sprang han over; det var ikke noget for Mandfolk at dvæle ved.

„Men saa er du jo kommet godt efter det i det Fremmede!“ sagde Lasse henrykt. „Og ansét er du vel?“

„Ja—a!“ Pelle trak lidt paa det. Foreløbig var Anseelse ikke det han havde erhværvet sig mest af — men hvorfor synge om sin Elende: „Ja Unge Mester kan godt lide mig; han snakker ofte med mig hen over Hovedet paa selve Svenden.“

„Ja—ha, ser vi det! Jeg har saamænd tidt undredes paa hvordan du var faren, og om ikke vi snart spurgte stort Nyt fra dig; men der skal jo Tid til alt forstaas! — Og som du ser, jeg har jo forandret en hel Del paa mig.“

„Ja du er jo blevet Storbonde du!“ sagde Pelle og lo.

„Fan ja, det maa jeg nok bekende!“ Lasse lo

med men gav sig ynkeligt over Lænden. „Om Dagen naar jeg slider, har jeg det godt nok; men saa fort jeg kommer hen og ligger er det der. Og noget Djævelstøj er det — ret som om Hjulene af en svært belastet Vogn gik frem og tilbage over min Lænd, eller hvad én nu kan finde paa. Naa, naa! morsomt er det nu at have sit eget! For saa underligt er det kommet over mig, at bart Brød ved eget Bord smager mig bedre end — ja jeg kunde min Sjæl faa Sind til at sige Kyllingesteg ved fremmed Bord. Og saa det at kunne staa paa sit eget og spytte i hvad Retning man vil, uden først at spørge om Forlov. Og Jorden her er slet ikke ilde, om end det meste aldrig har været under Menneskehaand; den har ligget og samlet sig Ydeævne fra Tidernes Skabelse. -- Men hvad Købstadboerne, er de store paa'et?"

Aa Pelle havde ikke noget at klage paa. — „Naar er I blevet gift?" spurgte han pludselig.

„Ja se —" Lasse begyndte at stolpre i det, han havde ventet sig just det Spørgsmaal af Pøjken. — „Gift paa det Vis er vi just ikke, for der skal Penge til, og Bedriften gaar forud for alt. Men det er jo vor Mening forstaas — saa snart Raad og Lejlighed er der." Lasses ærlige Mening var nu den, at man lige saa godt kunde spare den Udgift; i alt Fald til der kom Børn og paakrævede at være redelig født. Men han saa paa Pelle, at det ikke vilde smage ham; Pøjken var den samme pertentlige Fanden som altid naar det galdt Ærbarheden. „Saa snart vi har Høsten i Hus, byder vi til stort Gilde," sagde han resolut.

Pelle nikkede ivrigt. Nu var han Gaardmandssøn, og det kunde der slaas et Slag med over for de fattigfine Købstaddrenge. Men saa skulde han ikke have noget af at faa revet i Næsen, at hans Far levede sammen med et Kvindfolk.

Karna kom ind med Spisning — hun saa svært saa mildt til Drengen. „Værsgod og forsmaa ikke vor fattige Mad, Søn," sagde hun og rørte venligt

ved hans Arm; og Pelle huggede i sig med god Appetit. Lasse hang halv ud af Alkoven og frydede sig.

„Din Madlyst har du nu ikke sat over Styr derinde!“ sagde han. „Faar I noget ordenligt at leve ved? Karna mente, det var men smaat.“

„Det gaar nok an med det,“ svarede Pelle haardnakket. Han fortrød nu, at han havde plapret fra sig til Karna den Aften — i sit triste Humør.

Madlysten kom op i Lasse, han listede lidt og lidt ud af Alkoven. „Du sidder saa ensom,“ sagde han og satte sig til Bords i Nathue og Underbukser; han havde lagt sig en strikket Nathue til, Spidsen faldt flot ned over det ene Øre. En rigtig gammel Bondemand lignede han — en med Penge i Sengehalmen. Og Karna, som gik fra og til mens Mandfolkene aad, havde en trind fedtet Mave og en stor Brødkniv i Haanden. Hun saà saa tilforladelig ud som nogen Gaardmandskone.

Der blev redt til Pelle i Slagbænken. Han slukkede Spidden før han klædte sig af, og Undertøjet stak han ind under Hovedgærdet.

Han vaagnede sent, Solen havde allerede forladt den østlige Himmel. Der var den livsaligste Kaffeduft i Stuen. Pelle satte sig hastigt over Ende for at komme i Klæderne, inden Karna kom ind og saa hans Forfatning; han tog under Hovedgærdet — Skjorten var der ikke! Og paa en Stol laa hans Strømper og var bødede.

Da Karna kom ind, laa han ubevægelig og lukket i Trods; han svarede ikke paa hendes Morgenhilsen og tog ikke Øjnene fra Vægskabet. Hun skulde ikke saadan gaa og snuse i hans Sager!

„Jeg har taget din Skjorte og vasket den,“ sagde hun roligt, „men du skal nok faa den til i Aften. Kanske du vil tage dèn paa saalænge.“ Hun lagde en af Lasses Skjorter paa Dynen til ham.

Pelle laa en Stund som havde han intet hørt, saa rejste han sig tvært og trak i Skjorten. — „Nej bliv nu liggende mens du drikker Kaffe,“ sagde

Karna da han vilde staa op, og rettede an til ham paa en Stol. Saa fik Pelle Kaffe paa Sengen, som han havde drømt det vilde ske, naar Far Lasse igen blev gift; og det onde maatte vige. Men Skammen blev ved at brænde i ham og gøre ham faamælt.

Om Formiddagen gik Lasse og Pelle ude og besaa Ejendommen.

„Det er vel bedst vi gaar helt rundt først, saa du kan faa Rede paa hvor Skellet gaar?" sagde Lasse som vidste, at det var Udstrækningen som skulde slaa det store Slag. Det var en Tur gennem Lyng og Ranker og Tjørn, ned i Myr og op om bratte Klippevægge. Det tog flere Timer at komme rundt.

„Det var da en forskrækkelig stor Grund," sagde Pelle bestandig.

Og Lasse svarede stolt: „Ja-ha! her er over halvhundrede Tønder Land; havde det bare været i Drift!"

Det laa hen som Urjord, tilgroet med Lyng og Enebærkrat der var gennemslynget af Brombær og Kaprifol. Midt i Klippens lodrette Flader hang Asken og det vilde Kirsebærtræ, de klamrede sig til den nøgne Væg med Rodflader der lignede vanskabte Hænder. Skovabild, Slaan og vild Rose dannede uigennemtrængeligt Krat, der allerede bar Spor af Lasses Økse. Og midt i Frodigheden skød Grundfjældet sin alvorlige Pande frem, eller kom Overfladen saa nær at Solen brændte Plantevæksten af.

„Det er et helt lille Paradis," sagde Lasse — „man kan føje sætte Foden noget Sted uden at træde Bær i Stykker. Men ryddes maa det jo, om man skal kunne stobesere."

„Mon det ikke er maadelig Jord?" sagde Pelle.

„Maadelig — naar alt det kan trives og florere?" Lasse pegede udover, hvor selvsaaet Æsp og Birk stod og vrikkede fornøjeligt med det blanke Løv for Luftdraget. „Nej men det vil blive et liderlig surt Slid at faa det under Dyrkning; jeg fortryder paa, at du ikke er hjemme ved nu."

Lasse havde flere Gange slaaet paa det samme,

men Pelle overhørte det. Dette her var alligevel ikke hvad han havde tænkt sig; han følte ingen Trang til at gaa hjemme som Gaardmandssøn paa den Maade.

„Det kan blive drøjt nok at faa Føden her," sagde han forunderlig gammelklogt.

„Aa Føden bliver det vel ikke svært at faa ud af det — selv om det ikke bliver Gæstebudsmad til Hverdags," sagde Lasse krænket. „Og her kan man da rette Ryggen, uden der straks kommer en Forvalter bjæffende; selv om jeg skulde slide mig ihjæl her, er jeg dog ude af Slaveriet. Saa faar du heller ikke glemme den Glæde det er, at se Jorden fra Dag til Dag komme under Herredømme og yde noget i Stedet for at ligge hen. Det er vel vi Menneskers fornèmste Opgave at gøre os Jorden underdanig og frugtbar — ikke bedre jeg ved! Men du har vist sat Jorddriften til derinde i Staden du?"

Pelle svarede ikke. Men hvis det skulde være noget rart og stort at slide sig ihjæl paa en Lynglod, bare for at der kunde komme til at gro noget andet engang, saa var han glad ved at han ikke havde Jorddriften.

„Baade min Far, og hans Far igen, og alle saa mange jeg har kendt af vor Slægt, saa har vi haft det i os med at skulle forbedre Jorden uden at spørge til vor egen Behagelighed! Men det faldt vist ingen af dem ind, at vi engang skulde komme til at høre ilde for det — af en af vore egne til og med." Lasse talte med bortvendt Ansigt — ligesom Gud Herren naar han var fortørnet over sit Folk; og Pelle følte det, som var han en ful Skifting der slægtede paa det allerværste. Men give Køb vilde han nu alligevel ikke.

„Jeg duede vist ikke til at gaa her," sagde han undskyldende og kiggede ud i Retning af Havet. „Jeg tror det ikke."

„Nej du har jo sagt dig løs fra alting du," sagde Lasse bittert. „Men kanske fortryder du det engang

— Livet derude i det Fremmede er nok ikke enbar Herlighed og Glæde heller."

Pelle svarede ikke; han var i dette Øjeblik for meget Mand til at lade det ene Ord tage det andet. Han forholdt sig prøvende, og de vadede tavse videre. — „Ja nogen Proprietærgaard er det naturligvis ikke," sagde Lasse pludselig for at tage Brodden af yderligere Kritik. Pelle tav blot.

Henne omkring Huset var Jorden i Dyrkning, og uden for det dyrkede viste den kraftige Lyngs Overflade en forsvindende Antydning af Agerrygge og -furer. „Dette har nok været Kornmark engang," sagde Pelle.

„Æh saa du skulde faa Kik paa det ogsaa, du!" udbrød Lasse halv vrængende, halv i Beundring. „Da var det Fandens til Øjne ogsaa, jeg skulde vist ikke selv have opdaget noget særskilt ved den Lyng — om ikke jeg havde vidst det. Jo det har været i Kultur, men Lyngen har taget det igen! Det var under min Formand det; han tog sig mere paa end han kunde overkomme, og saa knækkede han sammen paa'et. — Men her skal du ellers se, at den kan yde noget!" Lasse pegede paa et Stykke Rug, som Pelle maatte sande saa hel godt ud.

Men ned gennem Agrene i hele deres Længde løb høje Kamme af opbrudt Sten, og varskoede ham om hvilket forfærdeligt Arbejde denne Jord krævede for at komme i Kultur. Henne bag Rugen laa nybrækket Grund — den lignede Skrueis, Ploven havde vandret i lutter Brokker. Pelle saa det hele og blev bedrøvet paa Faderens Vegne.

Lasse selv var uforknyt. „Saaden er det du — vi maa være to til at holde Ploven. Karna har jo nok saa gode Kræfter, og alligevel er det som Armene skulde slides fra Kroppen paa en, for hvert Slag Ploven slaar. Og det meste maa jo brækkes med Hakke og Jærnstang — et lille Nys er ogsaa nødvendigt iblandt! Jeg bruger Dynamit, om end det er farligere end Krudt — det slaar bedre i Bund!" sagde han stolt.

„Hvormeget er her i Kultur nu?“ spurgte Pelle.

„Med Eng og Have næsten ti Tønder; men der skal komme mere inden Aaret har Slut.“

„Og paa de ti Tønder er to Familier gaaet til,“ sagde Karna som kom ud for at byde til Middag.

„Ja ja, Gud gøre dem det lidt let — det er paa deres Slid vi nu skal komme i Vejret. Kommunen skal ikke komme til at overtage igen efter os to.“ Lasse sagde det med Selvfølelse, saa rank havde Pelle aldrig set ham.

„Helt glad er jeg nu ikke altid ved'et,“ fòr Karna fort — „det er ligesom det kunde være Kirkegaardsjord én dyrkede. Den første Kommunen fik herud, hængte sig nok efter hvad der siges.“

„Ja han havde sig en Lynghytte derhenne hvor du endnu ser Hylden — den er saa faldet sammen siden. Glad er jeg jo, at det ikke var her i Huset det skete.“ Lasse skuttede sig af Uhygge. „De siger, han gaar igen, naar der forestaar hans Efterfølgere noget ilde.“

„Huset her er saa bygget siden?“ spurgte Pelle forbavset; han syntes det var saa faldefærdigt.

„Ja min Forgænger byggede det. Han fik Lodden frit af Sognet paa tyve Aar, imod at bygge og tage en Td. Land under Ploven om Aaret — saa det var ikke de værste Vilkaar. Men han tog sig formeget paa paa engang; han var af det Slags, som river dygtig til Side om Morgenen og løber træt inden Middag. — Huset byggede han nu godt,“ Lasse stødte til de tynde, lerklinede Vægge — „og Tømmeret er første Slags. Jeg tænker, jeg skal faa slaaet en Del Skærver naar nu Vinteren kommer; Stenene skal jo af Vejen alligevel, og det vilde ikke være ilde at tage nogle Hundrede Kroner ind. Saa om to-tre Aar indretter vi Lade i det gamle og bygger os et nyt Stuehus du Karna — kanske med Kælder under det hele og høj Trappe op ligesom paa Stengaarden. Det skal være af udflækket Granit, Murene kan jeg selv sætte.“

Karna lyste af Glæde, men Pelle kunde ikke rig-

tig komme i Sving. Han var skuffet, Faldet fra hans Fantasier til denne nøgne Virkelighed var for dybt. Og saa rørte der sig noget i ham, en dump Trods mod dette endeløse Jordslid, der — saa uerfaren han selv var — sad bundfældet i ham fra ti-tyve Slægtled. Han havde ikke selv taget de haarde Tørn i Jorden, men fra han kunde krybe, havde han saa selvfølgeligt forstaaet alt hvad der angik Jorddyrkning, ethvert Jordredskab faldt af sig selv i hans Haand. Kun Jordglæden havde han ikke arvet; hans Sind havde faaet ny Retning! Og det uendelige Slid med Jorden sad bundfældet i ham som et Nag, der gav ham det Overblik Lasse manglede. Her var han nøgtern, han tabte ikke Vejret over halvhundrede Td. Land, men spurgte om hvad de indeholdt. Han var sig ikke noget bevidst, men hele hans Person struttede af Modstand mod at lægge Kræfter i dette ørkesløse Slid; og hans Udtryk var saa erfarent som kunde han være Lasses Far.

„Havde du nu ikke gjort bedre i at købe et Hus paa en halv Snes Td. Land, som var i god Drift?“ sagde han.

Lasse vred utaalmodigt paa sig: „Ja saa kunde én jo gaa og fedte og krongle hele sin Tid uden at komme videre, skære fra Forstykkerne til at lappe Bagen med, og helst æde enhver Ting to Gange. Fan, saa kunde jeg blevet hvor jeg var. Dette her giver jo nok mere Slid og Hovedbrud, men saa er der en Fremtid i det. Naar jeg først faar det i Drift, bliver det en Gaard som siger sparto til de fleste andre!“ Lasse saa stort ud over Ejendommen, for hans Tanke bølgede den af Korn og var fuld af fortrinligt Kvæg.

„Seks Heste og en Snes Kør kan den med Lethed bære!“ sagde han lydt. „Det giver til Velstand det! Eller hvad mener du Karna?“

„Jeg mener nu, at Maden bliver kold,“ sagde Karna smilende. Hun var helt lykkelig.

Ved Bordet foreslog Lasse, at Pelle skulde se at faa sit Tøj sendt hjem til Vask og Bødning. „Du

kan have nok at gøre det foruden," sagde han varsomt. „Slagter Jensen kommer jo ind paa Torvet hver Lørdag; om du fik ham til at tage det med og lægge det af ved Kirken, saa skulde det være underligt, om der ikke var en eller anden Lyngbo i Kirke om Søndagen og kunde tage det med ud til os."

Men pludselig blev Pelle studsk og kunde ikke svare.

„Jeg tænkte mig bare, at du maaske kunde være træt af selv at vaske og lappe om dig," sagde Lasse sagtmodigt. „Staden giver vel nok andet at tænke paa, og anstændigt Arbejde for et Mandfolk er det jo ikke."

„Jeg skal nok selv," mumlede Pelle afvisende. Nu *vilde* han vise dem, at han kunde holde sig ordenlig. Der var ogsaa Hævn mod ham selv for hans Sløseri i at sige nej til det Tilbud.

„Ja ja," sagde Lasse mildt, „jeg spurgte kun. Jeg haaber ikke du tager det fortrydeligt op!" — — —

Saa stærk Karna var og villig til at tage Del i alt, trængte Lasse dog haardt til en Mandshaand. Arbejde havde hobet sig op som der maatte to om, og Pelle lagde gærne Kræfterne i. Det meste af Dagen gik med at hæve store Sten op af deres Leje og faa dem slæbt til Side; Lasse havde tømret sig en Slæde, og de to Lyngkrikker blev spændt for.

„Ja endnu faar du ikke se for nøje paa dem," sagde han og strøg kælende hen over de to Knokkelværk. „Vent til der er gaaet nogle Maaneder, saa skal du bare se! — De fattes nu ikke Kurasje heller."

Der var nok at tage i, og Sveden randt af dem; men Humøret var højt. Lasse maatte undres over, saa mange Kræfter der var i Pøjke — det var da endelig Hjælp det. Med to-tre saadanne Fyre vilde han tage sig paa at endevende hele Ødemarken. Jævnlig maatte han give sig Luft i et Suk over, at han ikke havde ham hjemme; men paa det Øre var

Pelle bestandig døv. — Før de vidste af det, var Karna der igen og bød til Aftens.

„Jeg tænker vi spænder for og kører Pelle halve Vejen til Staden — som Vederlag for Arbejdet," sagde Lasse flot. „Vi andre to kan ogsaa nok trænge til en Fornøjelsestur." Og Krikkerne kom for Fjællevognen.

Det var morsomt at se Lasse, han var en aarvaagen Kusk, og man skulde ikke falde paa andet, end at det var et Par Fuldblods han kørte. Naar de mødte nogen samlede han varsomt Tømmerne, for at være parat hvis Hestene blev sky — „de kan saa let tage Magten," sagde han højtideligt. Og lykkedes det ham at arbejde dem op til et lille Løb, var han henrykt. „De er haardholdne!" sagde han saa, og lod som om der gik mange Kræfter til. „Satan, jeg tror jeg faar anlægge Stangmile!" Han maatte have begge Fødder mod Vogngavlen og „file" dem en Omgang.

Da den halve Vej var kørt, vilde Lasse et lille Stykke til, og endnu et lille Løb, og saa — skidt bare hen til den Gaard! Han havde helt glemt, at der kom en Dag i Morgen med haardt Slid for ham og Heste. Saa endelig slap Pelle af.

„Skal vi saa ikke ordne det med Tøjet paa den Maade?" spurgte Lasse igen.

„Nej!" Pelle vendte Ansigtet bort — nu kunde de snart holde op med det.

„Ja ja, saa farvel da Pøjke — og tak for Haandsrækningen du! Du ser vel hjem om saa snart du kan?"

Pelle smilede til dem men sagde intet; han turde ikke aabne Munden af Frygt for Umandigheden, der sad ham helt oppe i Halsen. Han gav stille Haanden og satte i Løb mod Staden.

VI.

De andre Læredrenge fik Klæderne ved at arbejde for sig selv i Fritiden; de fik Arbejde af Kammerater, undertiden kaprede de ogsaa Kunder fra Mester ved at underbyde ham i Smug. De havde deres eget Arbejde gemt under Disken, naar Mester ikke var hjemme tog de det frem og arbejdede løs. „Jeg skal jo ud og møde Tøsen i Aften," sagde de og lo; Lille Nikas sagde ingenting.

Pelle havde ingen Kammerater som gav ham Arbejde, han kunde heller ikke meget endnu. Naar de andre havde travlt efter Fyraften og om Søndagen, maatte han hjælpe dem; men det smed ikke noget af sig. Saa havde han ogsaa haft Nilens Sko til Lapning — for gammelt Bekendtskabs Skyld.

Jeppe havde talt vidt og bredt om Drikkepengene, den Dag han fæstede sig, Borgerne dvælede ofte ved dem som en trykkende Udgiftspost og talte stærke Ord om at indskrænke eller helt afskaffe dette Aag paa Omsætningen. Men det var bare noget, de havde efter Avisen ovrefra — for ikke at staa tilbage for Hovedstaden! De nævnede ogsaa altid Ordet naar han kom med Skotøj, og ragede rundt i Pengepungen; var der en Skilling, dækkede de over den med Fingeren og saa ulykkelige ud — Pelle vilde nok have det til gode til næste Gang, og selv huske det! I Begyndelsen huskede han ogsaa paa det — man havde jo bedt ham derom; men saa fik Jeppe et Vink om at hans ny Dreng maatte vænne sig af med at prelle. Pelle begreb det ikke, men der groede en begyndende Uvilje frem i ham mod disse Mennesker, der kunde gøre saa skamløse Rejespring for at faa en Tiøre til at forsvinde — som de ikke engang skyldte nogen Regnskab for.

Pelle, som mente han havde faaet nok af sin Fattigmandsverden og maatte se at naa op i andre Lag, han lærte endnu en Gang at regne med Fattigfolk og var glad for hvert Par af disse Proletarsko, som Mester bandte fordi de var slidt saa nær.

De Fattige var ikke bange for at give en Skilling, naar de havde; det kunde gøre helt ondt i ham at se, hvordan de for at skaffe et Par Øre til Veje skrabede i alle Kroge og tømte Børnenes Sparebøsser, mens de smaa stod tavse og saa til med triste Øjne. Og sagde han nej tak, blev de fornærmede. Den Smule han fik, skyldte han Folk der var lige saa forarmede som han selv.

Pengene hernede var ikke længer de samme runde ligegyldige Tingester, der oppe i Samfundet lagdes oven paa hinanden i hele Stabler. Hver Skilling her var saa megen Kummer eller Glæde; en lille snavset Mønt kunde rumme i sig baade Mandens rasende Donner og Barnets fortvivlede Graad efter Mad. Enken Høst gav ham ti Øre, og han maatte sige til sig selv: Dér gav hun sin Middagsmad bort for to Dage!

En Dag han passerede de usle Rønner ude ved de nordre Havbakker, kom en fattig ung Kvinde frem i Døren og kaldte paa ham; hun holdt Resterne af et Par Fjedersko i Haanden. „Aa du Skomagerlap, kunde du ikke være skikkelig og lave dem lidt for mig?“ bad hun „— bare næste dem lidt, saa de kan hænge paa Foden en halv Eftermiddag. Stenhuggerne skal have Ladegilde paa Torsdag, og jeg vil saa gærne med.“ Pelle saa paa Skoene — der var ikke stort at stille op med dem; han tog dem dog med og lavede dem i sin Fritid. Af Jens fik han at vide, at Kvinden var Enke efter en Stenhugger, der satte Livet til ved en Sprængning straks de blev gift. Skoene var helt pæne da han afleverede dem.

„Ja Penge har jeg ingen af, men du skal rigtig have mange Tak,“ sagde hun og saa henrykt paa Skoene „— saa nette som de er blevet. Og Gud velsigne dig for'et.“

„Tak døde Smedens Kat af,“ sagde Pelle leende, hendes Glæde smittede ham.

„Ja og Guds Velsignelse er det der fremkommer, hvor to Fattige søger Seng sammen,“ svarede den

unge Kvinde spøgende. „Alligevel vil jeg nu ønske dig alt godt til Vederlag — nu kan jeg da faa mig en Dans!“

Pelle var helt tilfreds med sig selv da han gik. Men et Par Huse henne passede en anden Kvinde ham op; hun havde nok hørt om den førstes Held, og stod med et Par snavsede Barnesko som hun bad ham saa mindeligt om at lave. Han tog Skoene og gjorde dem i Stand, skønt han blev endnu fattigere deraf; han vidste for meget om Nøden til at kunne sige nej. Det var første Gang her i Staden, man uden videre tog ham gyldig, regnede ham blandt éns egne ved første Øjesyn. Pelle undredes en Del paa det; han vidste endnu ikke at Armoden er international.

Naar han søgte ud efter endt Dagværk holdt han sig i Yderkanterne, omgikkes de fattigste Drenge og førte sig saa ubemærket som muligt. Men der var kommet noget desperat over ham, og sommetider gjorde han sig bemærket ved Handlinger, der vilde have faaet Lasse til at græde — som da han udfordrende satte sig paa en nytjæret Fortøjningspæl. Han blev Aftenens Helt paa det; men saa snart han blev ene, gik han om bag et Plankeværk og trak slukøret af Bukserne for at fastslaa Skadens Omfang. Om Dagen løb han Ærender i det bedste han havde. Det var ikke Spøg, Lasse havde prentet sin Nøjsomhed dybt i ham og lært ham en Nænsomhed om Tingene, der nærmede sig stærkt til Gudsfrygt. Men Pelle følte sig forladt af alle Guder, og nu udfordrede han dem.

Gadens fattige Koner var de eneste som havde Øje for ham. „Se til den Knægt, nu løber han og rakker med sin Konfirmationstrøje til Hverdags!“ sagde de og kaldte ham ind for at give ham en Overhaling — der gærne endte med at de lappede lidt om ham. Men Pelle var ligeglad — han gjorde kun som Byen selv naar han bar sit bedste udvendig. Han havde dog en Skjorte saa grov den var! Men den ny Barbersvend, som flottede sig i Diplo-

mat og høj Hat og var alle Læredrenges Ideal, han havde ikke engang Skjorte paa — Pelle saa det en Gang Barbersvenden stod og gyngede nogle Damer. Hjemme paa Landet, hvor man værdsatte en Mand efter Antallet af hans Skjorter, vilde han her være umulig! men herinde levedes Livet paa kortere Sigt.

Nu stejlede han ikke længer over alle de Mennesker — satte Folk tilmed — som ikke havde deres faste Gang noget Sted men gled fra Arbejdsplads til Arbejdsplads Aaret rundt i den løseste Tilfældighed. De saa glade ud alligevel, havde Kone og Børn og tog ud og morede sig om Søndagen; og hvorfor skulde man gebærde sig, som om Verden ramlede sammen, fordi man ikke havde et Saltkar Flæsk og en Kule Kartofler at møde Vinteren med? Sorgløsheden var til syvende og sidst Værn for Pelle ogsaa; hvor al lys Fremtid syntes død, tog den Æventyret op paa ny og gav den nøgne Armod Spænding. Der gik Fantasi i selve Sulten: Dør du af den, eller dør du ikke?

Pelle var fattig nok til at have det hele opefter og ejede Fattigmands udslagne Sind; *Den store Verden* og *Æventyret* var de Kræfter der bar ham gennem Tomheden, selve Livstonen der aldrig tav men gik mumlende bag Sorgløshed og Sorger. Verden vidste han god Besked med, den var noget ufatteligt stort som løb tilbage i sig selv; paa 80 Dage kunde man komme rundt om det hele, om hvor de gik med Hovedet nedad, og tilbage igen — og have oplevet alle Vidundere. Han havde selv begivet sig ud i det ufattelige — og var havnet i denne lille Stad, hvor der ikke var Fugls Føde for en hungrig Fantasi, men fuldt op af Smaabekymringer. Man mærkede den kolde Træk derude fra, og Svimmelheden; naar den lille Avis kom, løb Smaamestrene ivrigt over Gaden med Briller paa Næsen og talte med runde Fagter om Begivenhederne derude. „Kina," sagde de — „Amerika!" og bildte sig ind de var midt op i Verdenstumlen. Men Pelle ønskede mæg-

tigt, at lidt af det store vilde forvilde sig herhen — siden *han* nu sad fast her! Det kunde været ganske rart med en Smule Vulkan under Fødderne, saa Husene begyndte at rave om mellem hinanden; eller lidt Oversvømmelse, saa Skibene drev hen over Staden og maatte fortøje ved Vejrhanen paa Kirkespiret. Han trængte saa urimeligt til, at der skulde ske noget af dette, der jog Blodet frem af dets Gemmer og satte Haarene i Drift paa ens Hoved. Men nu havde han forøvrigt nok at slaas med; Verden fik passe sig selv til bedre Tider.

Æventyret holdt det haardere at give Slip paa, det var sunget ind i hans Sind af selve Armoden, og baaret derind paa Lasses rystende Stemme. „Tidt ligger rigt Barn i fattig Kones Skød," sagde Faderen gærne naar han tog Varsel for Sønnens Fremtid, og Ordet sank i Drengen som et Omkvæd. Men saa meget havde han dog lært, at her fandtes ingen Elefanter en rask Dreng kunde sidde overskrævs paa Halsen af og ride Tigeren ihjæl, just som den skulde sønderrive Kongen af Himalaya! — og saa naturligvis faa Datteren og det halve Kongerige for sin Bedrift. — — Pelle færdedes meget paa Havnen, men aldrig faldt nogen finklædt lille Pige i Vandet, saa han kunde redde hende og gifte sig med hende naar hun blev stor! Og skulde det ske, saa vidste han godt nu, at Forældrene vilde snyde ham for Drikkepengene. — Han havde ogsaa helt opgivet at vente paa Guldkareten der skulde køre ham over, saa de to forskrækkede sørgeklædte Damer kunde tage ham ind i Vognen og føre ham til et Slot med seks Sale! Og altid beholde ham hos sig naturligvis, i Stedet for den Søn de lige havde mistet, som — vidunderlig nok — akkurat var paa Alder med ham selv. Her fandtes jo ikke engang nogen Guldkaret!

Ude i den store Verden havde den fattigste Dreng de største Udsigter, alt hvad Læsebogen havde kendt af store Mænd, var fattige Fyre som han selv, der var kommet i Vejret ved Lykken og egen Dristig-

hed. Men de der ejede noget her i Byen, var kommet til deres ved at pine sig frem og presse Fattigfolk. De sad fremdeles og rugede gærrigt paa det og kastede ikke noget ud for den lykkelige at gribe — eller lod noget ligge til en fattig Fyr kom og tog det op! Ingen af dem holdt sig for god til at pille en gammel Bukseknap op mellem Brostenene og slide den med Helsen.

Pelle løb en Aften ud for at købe et halv Pund Blaamand til Jeppe. Uden for Kulhandlerens kom den store Hund farende i Benene paa ham som altid, og han tabte 25-Øren. Mens han gik og ledte, kom en ældre Mand hen til ham. Pelle kendte ham godt; det var Skibsreder Monsen, Byens rigeste Mand.

„Har du tabt noget min Dreng?“ spurgte han og gav sig til at lede med.

„Nu spørger han mig ud,“ tænkte Pelle. „Saa svarer jeg kækt, og saa ser han opmærksomt paa mig og siger“ — Pelle haabede bestandig paa disse mystiske Hænder oppefra, der uforvarende skulde tage en rask Dreng og hæve ham op i Lykken.

Men Skibsrederen spurgte ikke om noget af den Slags, han ledte blot ivrigt og spurgte: „Hvor gik du? her hva'? — er du vis paa det?“

„I al Fald giver han mig en anden 25-Øre,“ tænkte Pelle. „Det er forresten svært saa ivrig han er.“ Pelle var ked af at søge men kunde ikke godt holde op før den anden.

„Naa ja,“ sagde Rederen endelig, „den kan du godt sige du *har* set. Hvad er du ogsaa for en Kluddermads!“ Saa gik han, Pelle saa lidt langt efter ham inden han greb i sin egen Pung.

Noget senere da han igen kom der forbi, gik en Mand bøjet og rev Tændstikker af nede ved Brostenene. Det var Rederen, Pelle fik en ejendommelig Kildren i Mellemgulvet. „Har De tabt noget?“ spurgte han ondskabsfuldt, han stod paa Spring for det Tilfælde det trak op til en Lussing. „Ja—ja en

25-Øre," stønnede Rederen uden at rette sig. „Kan du hjælpe mig at lede min Dreng."

Naa det vidste han jo i Forvejen, at Monsen var blevet Byens rigeste Mand ved at proviantere med fordærvet Føde og rigge gamle Druknekasser til, som han holdt højt assureret. Han vidste ogsaa, hvem der var en Tyv og hvem Fallitenspiller — og at Købmand Lau blot omgikkes Smaamestrene fordi hans Datter var kommet galt af Sted. Pelle kendte Byens hemmelige Stolthed „Topgaleasen", der ene repræsenterede Storstædernes Fordærv, de to Bondefangere og Konsulen med den ædende Sygdom. Det var altsammen tilfredsstillende Viden for en forsmaaet.

Han havde ikke i Sinde at lade Byen beholde nogen af de Herligheder, han i sin Tid havde udstyret den med, i sin bestandige Farten klædte han den af til Skindet. Dèr laa Husene saa pynteligt til Gaden, lidt ud og ind, med snurrige gamle Døre og Blomster i alle Vinduer. De glinsede af Blanktjære fra Bindingsværket og var altid friske i Kalkfarven: okkergule eller blændende hvide, søgrønne eller blaa som Himlen. Paa Solskinsdage fik man Indtryk af Fest og Flagning. Men Pelle havde undersøgt Bagsiden af hvert Hus, og der var det Vasketude med langt slimet Skæg, stinkende Svinetønder og en stor Møddingkasse med en ram Hyld over. Stenbroen flød med Sildegjæl og Torskemaver, og Murene var skjoldede med grønt Mos forneden.

Bogbinderen og hans Kone de gik med hinanden i Haanden, naar de gik til de Helliges Møde. Men hjemme sloges de, og naar de sad i Forsamlingshuset og sang af den samme Salmebog, kneb de hinanden i Benene. „Se," sagde Folk, „det er saadan et pænt Par." Men Byen skjulte ikke noget for Pelle, han vidste Besked. Havde han blot vidst lige saa sikkert, hvor han skulde faa en ny Bluse fra!

Et lod sig ikke afklæde men blev ved at beholde noget af sin Æventyrlighed — Krediten! Først tog det helt Vejret fra ham, at Folk herinde fik alt

hvad de behøvede uden Penge. „Vil De skrive det!“ sagde Folk naar han kom med Fodtøj, — „det skal skrives!“ sagde han selv naar han gjorde Indkøb for Mesters. Alle sagde de den samme Trylleformel, og Pelle maatte tænke paa Lassefar, der talte Skillingerne tyve Gange over inden han dristede sig til at købe for dem. Han lovede sig meget af denne Opdagelse, det var hans Agt at benytte sig rigeligt af Trylleformlen naar hans egne Midler slap op.

Nu var han naturligvis klogere end som saa. Han havde set, at netop de fattigste altid maatte stille med Skillingen i Næven, og for Resten kom der en Regnskabets Dag for de andre ogsaa. Mester talte allerede gruende om Nytaar; og Bedriften holdtes nede af dette, at han var i Lommen paa Læderhandleren og ikke kunde købe sine Materialer hvor de var billigst. Alle Smaamestre sukkede under det.

Men det æventyrlige var ikke udtømt dermed — her var dog en Maade at trække paa Lykken som lod vente paa sig, og paa Fremtiden som indfrir alle Veksler. Krediten var et Stænk af Fantasi ind i al denne Smaakravlen, her gik Folk omkring der var fattige som Kirkerotter og dog spillede Greve. Alfred var saadan et Lykkebarn, han fortjente ikke en rød Øre men var fin i Tøjet som en Butiksvend og nægtede sig aldrig noget. Fik han Lyst til et eller andet, gik han blot ind og tog det paa Klods — Nej fik han aldrig. Kammeraterne misundte ham og saa op til ham som en Lykkeprins.

Pelle og Lykken havde jo ogsaa et og andet Mellemværende — en Dag gik han rask ind i en Butik for at købe sig noget Undertøj. Da han forlangte Kredit, saa de paa ham som om han fejlede noget — han maatte gaa igen med uforrettet Sag. „Der maa stikke en Hemmelighed under, som jeg ikke kender,“ tænkte Pelle; han havde en dunkel Erindring om en anden Dreng, som heller ikke kunde faa Gryden til at koge Grød og Dugen til at dække sig — fordi han ikke kendte *Ordet*. Han opsøgte straks Alfred for at faa Klarhed.

Alfred stod i ny Patentseler og bandt Kravetøj paa sig, paa Fødderne havde han Tøfler med lodden Kant — de lignede Duer der kroede sig. „Dem har jeg faaet af en Mesterdatter," sagde han og koketterede med sine Ben — „hun er rent tosset efter mig. Sød er hun sku — men der er ingen Penge."

Pelle fortalte om sin Nød.

„Skjorter! Skjorter!" jublede Alfred og slog sig oven i Hovedet. „Han vil Gud døde mig tage Skjorter paa Kredit! Naar det endda var Mansjetskjorter!" Han var ved at dø af Grin.

Pelle gik paa igen. Som den Bonde han fremdeles var havde han tænkt paa Skjorter først; men nu vilde han have Sommerfrak og Gummimansjetter. — „Hvorfor vil du saa have Kredit da?" spurgte Købmanden nølende. „Venter du Penge noget Steds fra? eller er der nogen som kan sige god for dig?"

Nej Pelle skulde nok selv han — men nu havde han bare ingen Penge.

„Saa vent du til du faar nogle," sagde Købmanden gnavent. „Vi plejer ikke at klæde fattige Drenge op!" Pelle maatte luske af som en vaad Hund.

„Du er en Torsk," sagde Alfred kort. „Du er lige som Albinus — han kan heller ikke lære det!"

„Hvordan bærer du dig ad da?" spurgte Pelle lavmælt.

Bære sig ad — bære sig ad — — Alfred vidste ikke af nogen Fremgangsmaade at sige; det faldt ganske af sig selv. „Men jeg siger da ikke jeg er fattig. Naa lad du lige saa godt være — for dig skær den ikke!"

„Hvorfor sidder du saadan og kniber dig selv i Overlæben?" spurgte Pelle mismodig.

„Kniber? Jeg snor jo mit Overskæg dit Fjols?"

VII.

Pelle gik og fejede Gade Lørdag Eftermiddag. Det var henad Aften, i de smaa Huse var der allerede Ild paa Skorstenen; man hørte det brase baade hos Murer Rasmussen og Svenske Anders, og Lugten af stegt Sild fyldte Gaden. Konerne lavede lidt ekstra at stikke Manden, naar han nu snart kom hjem med Ugelønnen. Saa pilede de af Sted til Høkeren efter Snaps og Øl, Dørene lod de staa paa vid Gab efter sig — der var lige det halve Minut mens Silden stegte færdig paa den ene Side! Saa — Pelle snuste langt ind — nu var Madam Rasmussen faldet i Snak hos Høkerens! „Madam Rasmussen — Deres Sild brændes!“ hvinede en Stemme, saa kom hun skørtende og drejede skamfuld Hovedet fra Hus til Hus mens hun jog over Gaden og ind. Den blaa Røg sank ned mellem Husene, Solen faldt lavt ind og fyldte Gaden med Guldstøv.

Hele Vejen ned var de i Færd med at feje: Bager Jørgen, Vaskerkonen og Kontrollørens Pige. De tunge Morbærtræer ludede ud over Muren paa Gadens anden Side og rakte de sidste modne Bær ned til hvem der vilde plukke. Inde bag Muren gik nok den rige Hans Købmand og puslede i sin Have — han som havde giftet sig med Barnepigen. Han kom aldrig ud, og Rygtet gik, at han holdtes indespærret af Konen og hendes Slægt. Men Pelle havde haft Øret til Muren og hørt en nynnende Gammelmandsrøst gentage de samme og de samme Kælenavne, saa det lød som en af disse Kærlighedsviser der aldrig faar Ende; og naar han i Skumringen listede ud af sit Tagvindu og krøb op til Husryggen for at faa et Overblik over Verden saa han en bitte liden hvid Mand gaa dernede med Armen om en yngre Kvindes Liv. De lignede vankende Ungdom, og hvert Øjeblik maatte de stanse for at næbbes. Der gik de uformeligste Sagn om Hans Købmand og hans Penge — denne Formue der engang i Tiden var grundet paa et Brev Knappenaale, og

nu var saa stor at der maatte hægtes en Forbandelse til den.

Inde fra Bagerens kom Søren smuttende ud med den gudelige Sangbog i Haanden. Han søgte straks over under Muren og strøg afsted; Gamle Jørgen stod og kluklo efter ham, med Hænderne foldet om Kosten.

„Det er ligegodt et Mandfolk det!“ raabte han hen til Jeppe, der sad inden for Vinduet og barberede sig i Mælkeskaalen. „Se hvor han halser af Sted — nu skal han hen og be' Gud om Forladelse for Frieriet.“

Jeppe kom frem i Vinduet og tyssede paa ham, Bror Jørgens Fistel kunde høres over hele Gaden. „Har han friet? Hvordan fik du ham saa til at vove sig ud?“ spurgte han ivrigt.

„Aa det var mens vi sad og aad — jeg fik mit Anfald af Sørgmodighed, for jeg kom til at tænke paa det med Lille Jørgen. Der kommer saamænd aldrig nogen Lille Jørgen og bærer dit Navn videre, sagde jeg til mig selv, for Søren er en Klud, og andre har du ikke at falde tilbage paa! Og hvad Dag det er kan du ligge der med Næsen i Vejret — og saa er det hele blæst væk og omsonst. — Og saadan, som du nok ved jeg tænker, naar de Tanker er oppe i mig. Jeg sad og saa mig arrig paa Søren gjorde jeg; for dèr sidder et rigtig prægtigt Stykke Fruentimmer lige over for ham, og han ser hende ikke. Saa med et hugger jeg Knoen i Bordet og siger: Nu Søren tager du Marie i Haanden og spørger om hun vil være din Kone — for nu vil jeg have en Afgørelse paa hvad du duer til! Søren skvat jo sammen og jog Haanden frem, og Marie er ikke ueffen. Ja det vil jeg! svarede hun og snubbede til, inden han fik Tid at besinde sig. Saa nu holder vi snart Bryllup.“

„Bare der saa maa blive Støvler af det Skind,“ sagde Jeppe.

„Aa hun har Varmen — saadan som hun er skabt! hun skal nok faa ham lunket op. Kvindfolk

de kan de — han kommer ikke til at fryse i Sengen." Gamle Jørgen lo tilfreds og gik til sit Arbejde. „Ja de kan skam ruske Liv selv i Dødninge de," gentog han ude fra Gaden. — — —

De andre strøg ud i stiveste Puds, men Pelle havde ingen Lyst. Han var ikke glad i denne Tid, sin stædige Beslutning om at vise at han selv kunde holde sig ordenlig, havde han ikke ævnet at gennemføre, Bevidstheden om Nederlaget sad og gnavede i ham. Og disse Huller paa Strømperne, der nu var saa store at de ikke længer kunde stoppes, de gjorde sig gældende mod Huden paa en egen ækel Maade, saa han følte Lede ved sig selv.

Nu trak Ungdommen ud! Han saa Havet i Udsnit nede for Enden af Gaden, det laa i fuldkommen Hvile og tog Farver af Solnedgangen. Saa gik Trækket mod Havnen eller Havbakkerne, der blev Dans i det grønne, kanske Kamp om Pigerne! Og de paa Pelles Alder legede Røver i de smaa Graner! Men han skulde ikke have noget af at blive haanet væk fra Flokken som en skabet Hund — han gav hele Slænget en god Dag!

Han smed Forklædet og slog sig ned paa Ølankret uden for Laagen. Henne paa Bænken sad Gadens gamle og røg deres Piber, de smaasnakkede om løst og fast. Nu ringede Klokkerne Helligaften ind, og Madam Rasmussen bankede sit Barn og skældte i Takt. Pludselig stansede det hele, Barnets Graad blev tilbage som en mild Aftensang.

Jeppe nævnte Malaga — „dengang jeg fòr paa Malaga!" men Bager Jørgen laa endnu under for sit Savn og sukkede: „Aa ja, aa ja — hvem der bare kunde se frem i Tiden." Saa gav han sig med ét til at tale om Mormonerne. „Det kunde ligegodt være sjov at prøve hvad de har at byde paa," sagde han.

„Jeg troede jeg, at Farbror Jørgen virkelig var Mormon?" sagde Mester Andrès. Den gamle lo.

„Noget har én jo oplevet i sin Tid," sagde han og saa ud i Luften.

Oppe i Gaden stod Urmageren paa sin Stentrappe, han vendte Ansigtet lige opad og slyngede sit vanvittige Raab ud. — „Den ny Tid! Jeg spørger om den ny Tid o Gud Fader!“ gentog han.

Der gik to mødige Havnearbejdere forbi. „Han vil have Fattigdommen væk af Jorden og skabe os en ny Tilværelse — det er det hans Galskab bakses med,“ sagde den ene med et sløvt Smil.

„Det er vel saa Tusendaarsriget, han har i Hovedet?“ svarede den anden.

„Nej han gør bare mod Maanen,“ sagde Gamle Jørgen efter dem, „vi faar vist Omslag i Vejret.“

„Han har det ikke godt i denne Tid — Staklen,“ sagde Bjerregrav frysende. „Det var ved denne Tid af Aaret han mistede Forstanden.“

Noget inde i Pelle drev paa ham: Sid ikke dèr med Hænderne i Skødet, gaa op og efterse dit Tøj! Men han kunde ikke overvinde sig til det — det var blevet for uoverkommeligt. I Morgen kaldte Manna og de andre paa ham, og han kunde ikke springe over Gærdet til dem; de var begyndt at trække kritisk paa Næsen. Han forstod det godt — et Skumpelskud var han blevet, et Subjekt som ikke engang gad vaske sig ordentligt længer. Men hvad nyttede det; han kunde ikke blive ved at slaas med det uoverkommelige! Der var ingen der havde varskoet ham i Tide, og nu havde Byen spundet ham ind og overladt Resten til ham selv. Han kunde selv have Lov at sprælle Livet af sig!

Ikke et Menneske havde Tanke for ham! Naar Mesters vaskede, faldt Madamen ikke paa at tage noget af hans med, og Pelle var ikke den der meldte sig. Vaskerkonen var mere betænksom — hun gjorde det dog naar hun kunde se sit Snit, skønt der blev mere Arbejde for hende selv. Naa hun var jo selv fattig — de andre kunde blot *bruge* ham! Herinde havde han ikke ét Menneske, der uegennyttigt tænkte blot saa meget paa hans Vel, at de gad aabne Munden og sige ham Sandheden. Det var en Følelse, der nok kunde gøre sin Mand

mat i Knærne — selv om han var femten Aar og turde gaa løs paa den galeste Tyr! Mer end noget andet var det Forladtheden, der nedbrød hans Modstand. Han var hjælpeløst alene blandt disse Mennesker, et Barn der — blot han gjorde sin Nytte — selv maatte om, hvordan han bjærgede sig fra alt det, der angreb ham paa alle Kanter.

Han sad der og lod Sorgen komme og gaa i sig som den vilde, mens han lyttede til Livet omkring sig med et halvt Øre. Men pludselig følte han noget i sin Vestelomme — Penge! Det lettede voldsomt i ham, men Pelle sprang ikke — han listede inden for Laagen og talte dem. Halvanden Krone var der! Han var lige ved at betragte det som en Gave fra oven, noget Vorherre i sin Miskundhed havde stukket til ham — men kom saa i Tanke om, at det var Mesters Penge. Han havde faaet dem for et Par Dameforsaalinger i Gaar og ikke husket at aflevere dem, og Mester havde mærkværdig nok glemt at spørge.

Pelle stod paa Hovedet i en Balje ude ved Brønden og skrubbede sig, saa Blodet brændte. Saa for han i Stadsen, han tog bare Ben i Skoene for at slippe for den pinlige Fornemmelse af de hullede Strømper. Gummiflippen blev — for sidste Gang — knappet paa den bare Skjorte. Lidt efter stod han hos Købmanden og saa paa nogle store Kravat, som lige var kommet i Handelen og kunde vende fire forskellige Sider op; de dækkede hele Brystaabningen, saa Skjorten ikke saas — nu var det forbi med den Forsmædelse! Et Øjeblik løb han frem og tilbage og tog Luft ind; saa vejrede han Retningen og satte i susende Fart mod Havbakkerne, hvor Ungdommen legede Sommernatten hen over det blege Hav.

— — —

Det var jo blot et Laan! Pelle havde et Par Sko til Forsaaling for en Bagerdreng, der arbejdede sammen med Nilen; saa snart de var færdige, betalte han Summen tilbage. Pengene kunde lægges inde

paa Mesters Kammer, under Tilskærebrædtet; dèr vilde Mester finde dem, kigge paa dem med et kosteligt Udtryk og sige: Hvad Satan er det? Saa vilde han banke i Væggen, levere Pelle en lang Sludder om sine Trolddomsgaver — og oprømt sende ham af Sted efter en halv Flaske Portvin.

Han fik nu ikke Penge for Forsaalingerne; det halve havde han faaet forud til Lær, og Resten havde det lange Udsigter med, for Bagerdrengen var en Sut. Men han tvivlede ikke om sin egen Hæderlighed — Mester kunde være saa sikker paa sine Penge som om de stod i Banken. Et Par Gange til glemte han at give Smaabeløb tilbage — naar en eller anden Fornødenhed hang uafviseligt over ham. Det var altsammen Laan — til den gyldne Tid kom. Og den var aldrig langt borte.

En Dag kom han hjem, Unge Mester stod i Gadedøren og stirrede ud mod de drivende Skyr; han krammede Haanden fortroligt i Pelles Skulder: „Hvordan var'et, Kæmnerens betalte jo ikke de Sko i Gaar?"

Pelle blev brændende rød, hans Haand fôr til Vestelommen. „Jeg havde glemt det," sagde han lavt.

„Naa ja ja," Mester ruskede ham godmodigt — „det er ikke fordi jeg mistror dig. Men for en Ordens Skyld altsaa!"

Pelles Hjærte bankede løssluppent; han havde været lige ved at give de Penge ud til et Par Strømper nu paa Turen — hvad saa? Og Mesters gode Tro til ham! Med ét viste hans Adfærd sig for ham i hele sin skammelige Svig; hans Indre var ved at krænge sig ud, saa oprørt var han. Lige til nu havde han gennem alting bjærget Følelsen af sit eget Værd, nu brast den; uslere Menneske end han kunde ikke tænkes paa Jorden! Der kunde jo ikke noget Menneske tro paa ham efter dette, og han selv kunde ikke se nogen frit i Øjnene — ikke med mindre han gik lige til Mester og overgav sig

og sin Skændsel paa Naade og Unaade. Anden Renselse vidste han der ikke gaves.

Men han var ikke vis paa, at Mester tog stort paa det og vendte alting til det gode — Æventyret havde han jo opgivet. Saa blev han simpelt hen jaget væk, kanske pisket paa Raadhuset — og det var ude med ham.

Pelle besluttede at beholde det for sig selv; mange Dage gik han og led under sin egen Usselhed. Men saa gik Nøden ham paa Struben og trængte alt andet til Side; for at skaffe sig det nødvendigste maatte han vove den farlige Udvej at sige det skulde skrives, naar Mester havde givet ham Penge med til et eller andet.

Og en Dag brød alting sammen over ham. De andre var ved at vælte Huset, de hev hans Sager ud af Kamret og kaldte ham et urent Dyr. Pelle græd, han var vis paa det ikke var ham men Peter, som altid holdt til med de skidneste Kvindfolk — men han kunde ikke skaffe sig Ørenlyd. Saa løb han sin Vej, med den Beslutning aldrig at komme igen mere.

Ude paa Havbakkerne blev han indfanget af Emil og Peter, som Gamle Jeppe havde sendt ud efter ham, for at han ikke skulde gøre en Ulykke paa sig selv. Han vilde ikke følge med tilbage, saa slog de ham omkuld og bar ham — en ved Hovedet, en ved Benene. Folk kom til Dørene og lo og spurgte ud, de to gav Forklaring, det var en skænselsfuld Færd for Pelle.

Saa blev han syg. Han laa inde under Tegltaget og ravede i Feber, dèr havde de slængt hans Seng hen. „Hvad er han ikke oppe endnu?“ sagde Jeppe forbavset, naar han kom ud paa Værkstedet — „æh, han staar nok op, naar han bliver sulten.“ Det var ikke Skik at give syge Drenge Mad paa Sengen. Men Pelle kom ikke ned.

En Dag frigjorde Unge Mester sig og bar Mad op til ham. „Du gør dig latterlig,“ snærrede Jeppe — „du beholder aldrig Folk paa den Manér.“ Og

Madamen skældte. Men Mester Andrès fløjtede, til han kom ud af Hørevidde.

Pellepøjken laa og muntrede sig i Vildelse. Hans lille Hoved kunde ikke holde til saa meget; nu havde det slaaet bak, og han laa og svælgede i alt det han havde manglet.

Unge Mester sad en Del oppe hos ham og blev klog paa et og andet. Han var ikke skrap til at tage sig af noget men fik dog sat igennem, at Pelle skulde have Vasken i Huset; og han sørgede for at der gik Bud efter Lasse.

VIII.

Jeppe var noget nær i Slægt med den halve Ø, men det interesserede ham ikke altid lige stærkt at udrede Slægtskabet. Det var ham en nem Sag at begynde helt oppe ved Slægtens Stamfader og lede den ned gennem 200 Aar, følge de enkelte fra Landet ind til Staden, over Havet og tilbage igen og paavise, at Andrès og Byfogden maatte være Næstsøskendebørn. Men naar en og anden Smaamand saa sagde: Hvordan er det, var min Far og Mester Jeppe ikke Fætre? svarede Jeppe kort: Kan gærne være, men det bliver noget tyndt efterhaanden, det Slægtskab.

„Saa er De og jeg jo min Salighed Halvfætre — og De er i Familie med Byfogden ogsaa!“ sagde Mester Andrès, som gærne undte andre en Glæde. De fattige saa taknemmeligt paa ham, og syntes han havde saa gode Øjne — Synd var det at han ikke skulde have Lov at leve.

Saa var Jeppe ogsaa den ældste Haandværksmester i Byen, og blandt Skomagerne den der havde det største Værksted. Dygtig var han ogsaa — eller rettere havde været; han sad inde med den gamle Tids Haandfærdighed paa vanskelige Omraader, som

Udviklingen var ved at lægge Vejen udenom eller sætte hen over med en Opfindelse. Tunge- og Fjederstøvlen havde gjort Valkningen overflødig; men der gik Ry af den gamle Kunst endnu. Og naar en eller anden sær gammel Støder kom til Mestrene og forlangte Fedeskinds Halvstøvler uden det nymodens Bras, saa maatte de til Jeppe — ingen anden kunde valke en Vrist som han. Ogsaa naar det galdt Behandlingen af det svære Fedtlær til Søstøvler var Jeppe Manden. Stædig var han ogsaa, og stampede haardnakket mod alt nyt hvor alle andre lod sig lokke med. Derved blev han endnu mere Bæreren af gammel Tid, og der stod Respekt af ham.

Drengene var de eneste der ikke respekterede ham, de gjorde alt for at ærgre Livet af ham til Gengæld for hans haarde Faghaand. Alting var lagt an paa at drille, de selvfølgeligste Ting udførte de paa en forblommet Maade for at gøre Gamle Jeppe mistænksom; naar han saa udspionerede dem, og greb dem i noget der opløste sig til ingenting, havde de en stor Dag.

„Hvad er det? hvor skal du hen uden Forlov?“ spurgte Jeppe naar en af dem rejste sig for at gaa ud i Gaarden; han glemte bestandig at Tiderne havde forandret sig. De svarede ikke, og saa for han i Harnisk. „Respekt her!“ raabte han og trampede i Gulvet saa han var ved at falde i Støv. Mester Andrès løftede langsomt Hovedet. „Hvad er der nu med Far igen?“ spurgte han træt. Saa tumlede Jeppe ud, og rasede mod den ny Tid.

Naar Mester Andrès og Svenden ikke var til Stede, morede de sig med at sætte den gamle i Kulør; det var let nok, han saa Opsætsighed alle Vegne. Saa greb han en Spanderem og gav sig til at tjatte løs, mens Synderen skar de mærkeligste Ansigter og udstødte en besynderlig klukkende Lyd. „Dèr tag det, skønt det gør mig ondt at gribe til haarde Midler!“ gispede Jeppe. „Og det med! — og det! For det maa til om Faget skal bestaa.“ Saa

furede han Drengen med noget der svagt kunde minde om et Spark, og stod og hev efter Vejret. „Du er en vanskelig Dreng — vil du tilstaa det?“ — „Ja min Mor slog et Kosteskaft i Stykker paa mig hver Dag,“ svarede Peter den Skurk og snøftede. „Der kan du se! Men det kan rettes endnu — Grundlaget er godt!“ Jeppe trippede frem og tilbage med Hænderne paa Ryggen. Resten af Dagen var han højtidelig stemt og gjorde Smaating for at udviske varige Spor af Straffen. — „Det var ment til jert eget Vel!“ sagde han forsonende.

Jeppe var kødelig Fætter til Gale Anker, men sprang det helst over; det var sin Sag at Manden var gal, men han levede forsmædeligt af at gaa og sælge Sand, — en faglærd Borger. Hver Dag saa man Ankers lange tynde Skikkelse i Gaden med en Sæk Sand paa den flade Nakke; han var i blaat Tvistestøj og hvide Uldhoser, Ansigtet var liggult. Der var ikke Kødtrævl paa ham. „Det kommer af at spekulere for meget,“ sagde Folk — „se til Adjunkten!“

Paa Værkstedet viste han sig aldrig med sin Sandsæk — han var bange for Jeppe der nu var Slægtens Ældste. Ellers gik han ind og ud i alle Huse med sine klaprende Træsko; og Folk købte af ham, siden de alligevel skulde bruge Gulvsand og hans var lige saa godt som nogen andens. Han brugte næsten intet til sit Underhold, Folk paastod, at han aldrig tog Føde til sig men næredes indvendig fra. For Skillingerne han tog ind købte han Remedier til *den ny Tid;* og hvad der blev til overs, hev han ud fra sin høje Trappe i sine store Øieblikke. Drengene kom altid løbende, naar Raabet forkyndte, at Galskaben med den ny Tid var over ham.

Han og Bjerregrav var Ungdomsvenner, de var sammen tidlig og silde som unge, og ingen af dem vilde gøre sin Pligt og gifte sig, skønt de havde Raad til at forsørge Kone og Børn. I den Alder hvor andre er optagne af at tækkes Kvindfolk, gik de to og havde Hovedet fuldt af Pjank: Frihed og

Fremskridt, og andet af det Fandenskab som gør Folk tossede. Der boede dengang en led Oprører hos Bjerregravs Broder; han havde siddet paa Kristiansø i mange Aar, men nu havde Regeringen givet ham Lov at henleve Resten af sit Fangenskab her. Dampe hed han — Jeppe kendte ham fra sin Læretid i Hovedstaden; han havde sat sig til Formaal at omstyrte Gud og Kongen. Det lykkedes nu ikke, for han blev nedstyrtet som en anden Lucifer og fik kun af pur Naade Lov at beholde Hovedet. Ham sluttede de to unge sig til, og han fordrejede Hovedet paa dem med sin forgiftede Tale, saa de gav sig til at spekulere over Ting som almindelige Mennesker helst maa holde sig fra. Bjerregrav slap nogenlunde helskindet fra det, men Anker maatte bøde med sin Forstand. Skønt de begge havde deres rigelige Udkomme, var det især Fattigdommen de grubliserede over — som om der kunde være noget særligt at finde dèr!

Det laa nu snart et Par Snese Aar tilbage — det var ved den Tid Frihedsgalskaben florerede rundt om i Landene med Oprør og Brodermord. Saa galt gik det vel ikke her, for hverken Anker eller Bjerregrav var meget krigerske; men enhver kunde dog se, at Byen her ikke stod tilbage for andre Steder i Verden. — Her løb Byforfængeligheden altid af med Mester Jeppe, men ellers havde han kun fordømmende Ord for hele den Ting. Endnu kunde det hænde, at han røg i Haarene paa Bjerregrav naar Talen faldt paa Ankers Skade.

„Dampe ja," sagde Jeppe arrigt, „det er ham, der har fordrejet Hovedet paa jer begge."

„Der løj du," stammede Bjerregrav. „Anker fik først sit senere — efter at Kong Frederik havde skænket os Friheden. Og er det end smaat med Ævnerne, saa har jeg dog min Forstand, Gud ske Lov og Tak!" Bjerregrav førte højtideligt højre Haands Fingre til Læberne, det virkede som et næsten udvisket Efterslæt af Korsets Tegn.

„Du din Forstand!" Jeppe blæste haanligt — „du

som smider Pengene hen til den første den bedste Landstryger! Og forsvarer en led Oprører, der ikke engang gik ud om Dagen som andre Folk men færdedes om Nætterne."

„Ja for han skammede sig over Menneskene — han vilde have Verden gjort smukkere!" Bjerregrav rødmede af Undseelse over at have sagt det.

Men Jeppe gik ovenud gennem Taget af Haan. „Naa! skal nu Tugthuskandidaterne skamme sig over vi ordenlige Folk? — saa det var derfor han gjorde sin Spaseretur om Natten? Jo Verden blev vist smuk, om den fyldtes med den Slags Folk som dig og Dampe." — —

Det sørgelige med Anker var, at han var en fin Haandværker. Han havde taget Urmageriet i Arv efter Far og Bedstefar, og hans bornholmske Slagklokker var nok kendte over hele Verden — der kom Bestillinger til ham baade fra Fyns Land og Hovedstaden. Dengang Grundloven blev givet, teede han sig som et Barn — som om man ikke altid havde haft Frihed her paa Øen! Det var den ny Tid, sagde han, og i sin tossede Glæde vilde han lave et kunstfærdigt Ur til Ære for den, som skulde vise baade Maane, Dato og hvad Aar og Maaned man var i. Dygtig var han, og det faldt sagtens i Lave for ham; men saa fandt han paa, at Uret skulde vise Vejret ogsaa. Som saa mangen anden Gud har givet Ævner i Forvaring, vovede han sig for langt ud og vilde kappes med selve Vorherre. Men dèr blev han bræmset — det hele var lige ved at slaa Sludder for ham. Lang Tid tog han sig det meget nær, men da Arbejdet stod færdigt var han alligevel glad. Han blev budt store Penge for sit Kunstværk, og Jeppe raadede ham til at slaa til; men forskruet som han engang var, svarede han: Dette her kan ikke betales med Penge. Alt hvad jeg ellers laver har Penges Værdi, men ikke dette. Kan nogen købe mig maaske?

Længe var han i Tvivl om, hvad han skulde gøre med sit Værk, men saa en Dag kom han til Jeppe

og sagde: „Nu ved jeg det, den bedste skal have det — jeg sender det til Kongen. Han skænkede os den ny Tid, som det er gjort til at vise!“ Anker sendte Uret, og nogen Tid efter fik han 200 Daler udbetalt gennem Amtskassen.

Det var en stor Sum Penge selv for det Arbejde, men Anker var ikke tilfreds — han havde nok ventet sig en Takskrivelse fra Kongens egen Haand. Han gik saa underlig i det, alting lagde sig forkert for ham, og lidt og lidt tog Forstyrrelsen Bolig i ham. Pengene gav han til de Fattige, og gik selv og sørgede over at den ny Tid alligevel ikke var kommet. Saadan gik han og arbejdede sig længer og længer ind i sin Forrykthed, det hjalp ikke alt hvad Jeppe skammede ham ud og talte ham til. Til sidst kom han saa vidt, at han bildte sig ind, det var ham der skulde skabe den ny Tid — saa blev han glad igen.

Der var tre-fire Familier i Byen af de allerfattigste — saa forkomne at Sekterne ikke vilde have noget med dem at gøre — der søgte sammen om Anker og hørte Guds Røst i hans Raaben, „De har jo ikke noget at tabe ved at søge ind under en gal Mand,“ sagde Jeppe haanligt. Anker selv ænsede ingenting — han gik sin egen Vej. Snart var han en forklædt Kongesøn og havde Lovning paa Kongens ældste Datter — saa skulde den ny Tid komme! Eller naar det var jævnere fat med ham, sad han og arbejdede paa et ufejlbarligt Urværk, der ikke skulde vise men *være* selve Tiden — den ny Tid.

Han kom nu og da paa Værkstedet for at vise Mester Andrès Fremgangen i sin Opfindelse — ham havde han fattet blind Hengivenhed for. Hvert Nytaar maatte Unge Mester skrive et Frierbrev for ham til Kongens ældste Datter og paatage sig at skaffe det i de rigtige Hænder; i Ny og Næ kom Anker rendende for at høre om der var Svar, og til Nytaar gik et nyt Frierbrev af. Mester Andrès havde dem alle liggende.

— — —

En Aften lige efter Fyraften dundrede det paa Værkstedsdøren, der lød Marsj paa Stedet ude i Forstuen. „Kan I lukke op!“ raabte en højtidelig Stemme — „Prinsen er her!“

„Pelle — skynd dig og faa Døren op!“ sagde Mester.

Pelle slog Døren paa vid Væg, og Anker marsjerede ind. Han bar Papirhat med vajende Dusk, og Epauletter af Papirsfrynser; hans Ansigt lyste, idet han med Haanden til Hatten stod og lod Marsjen dø ud. Unge Mester rejste sig oprømt og skuldrede Gevær med Stokken.

„Kongelig Majestæt,“ sagde han, „hvordan gaar det med den ny Tid?“

„Det gaar slet ikke,“ svarede Anker og blev alvorlig. „Jeg mangler Lodderne som skal holde det hele i Gang.“ Han stod og stirrede i Gulvet; i hans Tindinger arbejdede det gaadefuldt.

„De skal vel være af Guld?“ Det glimtede i Mesters Øjne, men han var Alvoren selv.

„De skal være af Evighedsstof,“ svarede Anker uvilligt, „— og det skal opfindes først.“

Længe stod han og stirrede tomt med sine graa Øjne uden at sige noget. Han rørte sig ikke, kun i hans Tindinger blev det ved at arbejde, som om en eller anden Orm gnavede dèr og vilde ud. Det blev tilsidst uhyggeligt; Ankers Tavshed kunde være som Mørket der bliver levende omkring en — Pelle sad og fik Hjærtebanken.

Saa gik den Gale hen og bøjede sig mod Unge Mesters Øre. „Er der kommet Svar fra Kongen?“ spurgte han med en Hvisken der skar igennem.

„Nej endnu ikke, men jeg venter det hver Dag. Anker kan være ganske rolig,“ hviskede Mester igen. Anker stod igen en Stund — det saa ud som tænkte han ogsaa, men paa sin egen Maade. Saa gjorde han omkring og marsjerede ud.

„Gaa efter ham du Pelle, og se til han kommer godt hjem,“ sagde Mester. Hans Stemme lød sørg-

modig nu. Pelle fulgte efter Urmageren ned ad Gaden.

Det var Lørdag Aften, Arbejderne var paa Vej ned fra de store Stenbrud og Lerværker, der laa en halv Mil oven for Byen. De kom i tunge Flokke, med Madkassen paa Ryggen og en Ølflaske foran til at holde Ligevægten; Stokkene slog haardt i Stenbroen, og der røg Gnister fra Træskoenes Jærnklamper. Pelle kendte denne mødige Gang, der var som om selve Klippens Tynge og Mødighed skød sig ned over Staden. Og han kendte Lydene fra de tavse Rækker, disse knurrende Lyd naar en eller anden kom til at gøre en ufrivillig Bevægelse med de stive Lemmer og maatte stønne af Smærte. Men i Aften kastede de Bemærkninger til hinanden, og noget der lignede et Smil brød det skorpede Stenstøv i deres Ansigter — det var Genskinnet af de ni blanke Kroner der laa i Lommen efter Ugens Slid. Nogle af Arbejderne havde Ærende til Posthuset for at forny Sedlen eller bede om Henstand; en og anden vilde falde ind i en Beværtning og blev opfanget i sidste Øjeblik af en Kvinde med et Barn ved Haanden.

Anker stod stille paa Fortovet med Ansigtet vendt mod dem, mens de drog forbi. Han havde blottet Hovedet, den vældige Fjerbusk hang ned til Jorden; han saa bevæget ud, noget syntes at vælde op i ham og ikke kunne faa Ord, det blev til enkelte uforstaaelige Lyd. Arbejderne rystede trist paa Hovedet, idet de travede videre; en enkelt ung Fyr udslyngede en kaad Bemærkning. „Behold Hatten paa, det er ikke noget Ligtog!“ raabte han.

Nogle fremmede Søfolk kom slentrende op over Havnebakken; de drev frem og tilbage over Gaden i Zigzag, spyttede ind ad alle Gadedøre og lo umaadeligt over det. En af dem gik ligefrem med udstrakt Arm, strøg Hatten af Anker og blev ved at gaa med Armen ud i Luften som om intet var passeret. Men pludselig snurrede han omkring. „Hvad, gør du Vrøvl?“ sagde han og gik lige ind paa Livet af den

Gale, der forskrækket værgede for sig. Saa kom en anden Sømand løbende og bankede Anker i Knæleddene saa han faldt om. Han laa og skreg og sparkede af Rædsel, og hele Flokken kastede sig over ham.

Drengene spredtes til alle Sider for at samle Sten og hjælpe Anker; Pelle stod og huggede med Kroppen som vilde det gamle Lyde komme over ham igen. Gang paa Gang sprang han frem, men inden i ham glippede noget — Sygdommen havde taget hans blinde Mod fra ham.

Der var en bleg spinkel Dreng som ikke var bange. Han gik ind mellem Søfolkene for at hale dem bort fra den Vanvittige, der var blevet ganske vild under dem. „Han er jo fra Forstanden!“ raabte Drengen, men blev slængt til Side med blødende Ansigt. Det var Morten, Broder til Jens paa Værkstedet. Han var saa vred, at han græd.

En stor Mand kom dinglende frem af Mørket, han gik og smaasnakkede med sig selv. „Hurra!“ skreg Drengene „dér kommer *Kraften*!“ Men Manden hørte ingenting, han stansede ved de kæmpende og stod smaatalende, hans Kæmpeskikkelse sejlede frem og tilbage over dem. „Far hjælp ham!“ raabte Morten. Manden smilede fjollet og begyndte langsomt at trække Trøjen af. „Hjælp ham dog!“ brølede Drengen ude af sig selv og rev sin Fader i Armen. Jørgensen strakte Haanden ud for at klappe sin Dreng paa Kinden, saa fik han at se, at han havde Blod i Ansigtet. „Slaa dem!“ skreg Drengen besat. Der gik et Ryk gennem Kæmpen, omtrent som naar en tung Byrde sættes i Bevægelse; saa bøjede han sig ned lidt vaklende og begyndte at hive Søfolkene til Side. En for en stod de et Øjeblik og følte til de Steder hvor han havde taget — og satte saa i Løb ned mod Havnen.

Jørgensen fik den Gale stablet paa Benene og ledsagede ham hjem, Pelle og Morten fulgte bagefter med hinanden i Haanden. Gennem Pelle strømmede det af en egen Tilfredsstillelse — han havde set

selve *Kraften* i Virksomhed, og han havde faaet en Kammerat!

Fra den Dag blev de to uadskillelige, Venskabet skulde ikke først vokse sig Styrke til, det stod der og skyggede mægtigt over dem, magisk tryllet ud af Hjærterne. I Mortens smukke blege Ansigt var der noget navnløst, som kunde faa Hjærtet til at banke i Pelle, alle blev ogsaa mildere i Stemmen naar de talte til ham. Pelle begreb ærlig talt ikke, hvad der kunde være af tiltrækkende ved ham selv; men han badede sig i dette Venskab der faldt som velgørende Regn over hans hærgede Sind.

Morten stillede paa Værkstedet saa snart det var Fyraften, eller stod oppe ved Hjørnet og ventede — de løb altid naar de skulde mødes. Naar Pelle maatte arbejde over, gik Morten slet ikke ud men sad paa Værkstedet og underholdt ham. Han var hengiven til Læsning og fortalte Pelle om Bøgernes Gang.

Gennem Morten kom Pelle ogsaa nærmere ind paa Livet af Jens og opdagede, at han havde mange gode Egenskaber under det forkuede. Jens havde jo dette forsagte brudte Væsen, hvori Børn instinktmæssig vejrer et foragtet Hjem. Pelle havde nærmest tænkt sig de fik fra Fattigvæsnet; han begreb ikke en Dreng kunde lide under, at hans Far var en Kæmpe, der satte Skræk i hele Byen. Jens var tyk i Næseroden, og saa tunghør ud naar nogen talte til ham. „Han har faaet saa mange Prygl af Far," sagde Morten, „Far kunde ikke lide ham fordi han er dum." Klog var han ikke, men han kunde fløjte de vidunderligste Viser med de blotte Læber, saa Folk stod stille og lyttede efter ham.

— — —

Pelle havde et eget Øre for alting nu efter sin Sygdom; han lod ikke længer ligeglad som et Barn Bølgeslagene gaa hen over sig men havde selv en udvælgende Ævne ude — han søgte noget. Altfor enkelt havde alting formet sig for ham, for haandgribelig ligetil var Drømmen om Lykke bygget;

den maatte briste let, og saa var der intet bagved som bar. Nu trængte han til at underbygge sig bedre, han krævede Næring længere borte fra, og hans Sjæl var ved at vove sig udad; helt ud i det uanede lod han sine Traade drive efter Fæste. Maalet for hans Higen maatte ud i det overskydende, sin Gru hentede han nu fra det store mystiske *Derude*, hvor Omridsene af det gaadefulde Gudsansigt ligger gemt.

Bibelhistoriens og Sekternes Gud havde for Pelle blot været et Menneske udstyret med Skæg og Retfærdighed, Naade og det hele; han var ikke ueffen, men *Kraften* var i Stand til at være stærkere. Hidtil havde Pelle ingen Gud behøvet men blot dunkelt været med i den Alkærlighed, der rejser sig af de stinkende Pjaltebylter og overskygger Himlen — i de Forarmedes vanvittige Drømme der af tusend bitre Savn skaber en Pilgrimsvandring mod det forjættede Land. Men nu søgte han det, der ikke kan siges — Ordet Tusendaarsriget fik en egen Klang i hans Øre.

Anker var jo gal naar de andre sagde det; naar de lo, lo Pelle med — men der blev noget til Rest, først og fremmest et Nag over at have lèt. Pelle selv vilde ogsaa kaste Penge i Grams fra sin høje Trappe naar han blev rig; og fablede Anker sælsomt om en Lykketid for alle Fattige — Far Lasses Suk havde klinget af det samme, saa langt tilbage han kunde huske. Bunden af Drengens Væsen rørtes ogsaa af det samme hellige Gys, der forbød Lasse og de andre derude paa Landet at le ad vanvittige — fordi Guds Finger havde rørt dem, saa deres Sjæle færdedes i Egne hvor ingen anden kunde naa hen. Pelle følte den ukendte Guds Ansigt stirre paa sig af Taagen.

Han var blevet en anden efter sin Sygdom, hans Bevægelser havde faaet mere Eftertanke, der var sprunget markerede Træk frem midt i hans runde Ansigtsformer. De to Ugers Sygeleje havde kastet Bekymringerne af ham men gravet dem ind i hans Person som Alvor. Han gik stille om, gik og om-

gav sig med Ensomhed — og iagttog Unge Mester paa en egen ihærdig Maade. Han havde Indtryk af, at Mester gik og satte ham paa Prøve, og det gjorde ham ondt. Han vidste med sig selv, at hvad der laa forud for Sygdommen aldrig kunde gentage sig, og vred sig frygteligt under Mistanken.

En Dag kunde han ikke holde det ud længer. Han tog de ti Kroner Lasse havde givet ham til en brugt Vinterfrakke, gik ind til Mester paa Tilskærekamret og lagde dem paa Bordet. Mester saa paa ham med sit forundrede Ansigt, men i hans Øjne dæmrede det.

„Hvad Satan er det?" spurgte han langtrukkent.

„Det er Mesters Penge," sagde Pelle med bortvendt Ansigt.

Mester Andrès dvælede paa ham med sit drømmende Blik. Det kom allerede som fra en anden Verden, og med ét forstod Pelle det som alle sagde — at Unge Mester maatte dø. Saa brast han i Graad.

Men Mester selv forstod det jo ikke.

„Hvad Pokker — det gør jo ikke noget du!" sagde han og lod Sedlen danse i Luften. „Ih du Alstyrende — saa mange Penge! Du er ikke billig du!" Han stod og vidste hverken ud eller ind, Haanden havde han paa Pelles Skulder.

„Det *er* rigtigt, „hviskede Pelle „— jeg har regnet det nøje ud. Og Mester maa ikke mistro — jeg skal aldrig — —"

Mester Andrès slog afværgende for sig, han vilde sige noget men fik i det samme sit Hosteanfald. „Din Halvsatan," stønnede han og hvilede sig tungt paa Pelle, han var blaarød i Ansigtet. Saa kom Opkastningen, Sveden perlede frem paa hans Pande. Han stod lidt og lod gispende Livet rinde tilbage i sig igen, stak saa Sedlen til Pelle og skubbede ham ud ad Døren.

Pelle var slukøret, Retfærdigheden havde ikke haft sin Gang, og hvad blev det saa til med Oprejsningen. Han havde glædet sig mægtigt til at blive den hele Skam kvit nu. Men ud paa Eftermiddagen

kaldte Mester ham ind til sig paa Tilskærekamret. „Du Pelle," sagde han fortroligt, „jeg skulde have min Seddel fornyet men har ingen Penge — kan du ikke laane mig de ti Kroner en Uges Tid?" Saa gik det som det skulde alligevel; det var hans Agt at krænge al Forsmædelse af sig nu.

Jens og Morten hjalp ham med det; de var tre nu, og Pelle følte det som havde han en hel Hær i Ryggen. Verden var ikke blevet mindre siden sidst, og ikke mindre tillokkende ved det sidste Aars endeløse Nederlag. Fra Bunden og op til hvor han selv stod havde Pelle sin sikre Viden — og den var bitter nok. Dernede laa intet i Taage, de Blærer der nu og da steg op til Overfladen og brast, satte ikke ham i nogen mystisk Undren over Dybet. Men han trykkedes heller ikke af det — det dér var som det kunde være. Og over ham rundede sig Verdens anden Halvkugel i lysblaa Undren og tonede igen engang sit muntre: Gaa paa!

IX.

I sin Ensomhed havde Pelle ofte søgt ud til det lille Hus ved Kirkegaarden, hvor Dues holdt til i to smaa Stuer. Der var altid en Slags Trøst i at se kendte Ansigter, nogen Nytte af dem havde han ellers ikke; Due var flink nok, men Anna tænkte kun paa sig selv og hvordan de bedst kunde komme frem. Due havde Plads som Kusk hos en Vognmand, og de lod til at have det nødvendige.

„Vi har ikke i Sinde at slaa os til Taals med at køre andres Heste," sagde Anna, „men én maa jo krybe, før én kan gaa." Landet længtes hun ikke efter.

„Derude er der ikke noget at vente for Smaakaarsfolk, som vil lidt mere end Grøden i Maven og et Par Laser paa Kroppen. Regnet er man ikke for

det Skidt de træder paa, og Fremtid er der ingen. Jeg skal aldrig fortryde at jeg forlod Landet."

Due derimod længtes. Han var vant til at have en Fjerdingvej til nærmeste Nabo, og her kunde han høre gennem den tynde Væg, naar Naboens kyssedes og sloges og talte deres Skillinger. „Her er saa trangt ogsaa, og saa savner jeg Mulden; Brostenene er saa haarde."

„Han savner noget Møg at træde ind i Stuen," sagde Anna fermt „— for det var da det eneste, der var nok af ude paa Landet. — Herinde kan Børnene saa ogsaa komme bedre efter det, paa Landet kan Fattigfolks Børn ikke lære noget og komme frem, for de skal hjælpe til med Føden. Det er skidt at være fattig paa Landet."

„Det er vist værre herinde," sagde Pelle bittert, — „for her gælder kun de der er fine i Tøjet!"

„Men her er saa mange Slags Levebrød; er der ikke noget ved ét, søger man over i noget andet. Mangen en har vandret til Staden med Bagen ud af Bukserne og er nu en anset Mand! Bare én har Viljen og Agten saa! — Jeg har nu tænkt, at de to Drenge skal gaa i Betalingsskole naar de bliver ældre; Kundskab er aldrig at foragte."

„Hvorfor ikke Marie?" spurgte Pelle.

„Den! Pyh! — hun egner sig vist ikke for at lære noget. Og saa er hun jo et Kvindfolk!"

Anna havde sat sig op efter det store lige som Broderen Alfred! Hun havde blanke Øjne naar hun talte om det, og var vist ikke til Sinds at gaa af Vejen for noget. Det var hende der raadede og førte det store Ord, hun snakkede op og var ferm; Due sad blot og smilede og saa skikkelig ud. Men det sagdes, at han inderst inde vidste hvad han vilde. Han svirede aldrig men kom lige hjem fra Arbejdet; om Aftenen havde han gærne alle tre Børn kravlende paa sig, uden at gøre Forskel paa sine egne to Smaadrenge og den seksaarige Marie, som var Annas Medgift.

Pelle kunde ogsaa godt lide den lille Marie, der

trivedes saa godt da de barneglade Bedsteforældre havde hende, men nu var mager og forsat i Væksten og havde altfor erfarne Øjne. Hun kunde se paa én som en fattig Moder der altid maa gaa og græmme sig, og han havde ondt af hende. Naar Moderen var haard mod hende, maatte han altid mindes den Aften i Julen, de første Gang var i Besøg hos Kalles og Anna kom listende hjem myg og forgrædt og var i Tilstand. Liden Anna med det barneglade Sind som alle maatte holde af. Hvor var dèt nu blevet af?

En Aften Morten ikke var fri, løb han derud. Lige idet han vilde banke paa hørte han Anna regere inde i Stuen; pludselig fløj Døren op, og den lille Marie blev hevet ud i Gangen. Barnet græd ynkeligt.

„Hvad er der nu i Vejen?“ spurgte Pelle paa sin raske Maade.

„Hvad der er — — det at Ungen er næsvis og ikke vil spise, bare fordi hun ikke faar akkurat det samme som de andre. Her skal man gaa og maale og veje — for saadan en Tøs; ellers lunskes hun og vil ikke tage Føde til sig. Vedkommer det hende hvad de andre faar? skal hun sammenligne sig? Hun er og bliver dog aldrig andet end uægte, hvor meget én saa pynter paa det.“

„Det kan hun vel ikke gøre for,“ sagde Pelle vredt.

„Gøre for — kan jeg kanske gøre for'et? Er det min Skyld, at hun ikke blev Gaardmandsdatter men maa nøjes med at være uægte? Jo du kan tro, jeg faar hende revet i Næsen af Nabokonerne — hun dèr har jo ikke sin Fars Øjne! siger de og ser saa kattevenlige ud. Saa skal jeg vel straffes hele min Tid, fordi jeg vilde lidt bedre efter det og lod mig lokke ind paa en Vej, der ikke førte igennem. Aa det lille Utyske!“ hun knyttede Hænderne mod Gangen, hvor Barnets Graad stadig hørtes. „Her gaar man og strider for at holde Hjemmet pænt og være som ordenlige Folk, og saa er der ingen der

regner én rigtig — blot fordi man engang var saa godtroende!" Hun var helt ude af sig selv.

„Hvis du ikke er god ved lille Marie, saa siger jeg det til Farbror Kalle," sagde Pelle truende.

Hun blæste haanligt: „Siger — — ja Gud give du vilde! Saa kom han kanske og tog hende, og glad skulde jeg være."

Nu stampede Due ude paa Dørstenen, de hørte ham tale trøstende Ord til Barnet. Han kom ind med den lille ved Haanden, sendte sin Kone et advarende Blik men sagde intet. „Saa saa, nu er det jo glemt," gentog han for at stanse Barnets Snøften, og tørrede den snavsede Graad af hendes Kinder med sin store Haandbalg.

Anna satte uvenligt Mad frem for ham, hun snakkede halvhøjt ude i Køkkenet. Mens han spiste sin Aftensmad, koldt Flæsk og Rugbrød, holdt Barnet sig mellem hans Knæ og stirrede paa ham med store Øjne. „Rytter" sagde hun og smilede overtalende — „Rytter!" Due lagde en Tærning Flæsk paa et Stykke Brød.

„Der kommer en Rytter ridende
alt paa sin hvide Mær Mær Mær!"

nynnede han og lod Maden ride lige ned til Munden paa hende. „Og hvad saa?"

„Saa — habs — red han ind ad Porten!" sagde den lille og slugte baade Hest og Rytter. Mens hun tyggede, holdt hun Øjnene ufravendt rettede paa ham med dette pinlige Alvor, som var saa trist at se paa. Men sommetider skete det, at Rytteren red lige ned til hendes Mund, kastede sig omkring med et Ryk og i strakt Galop forsvandt mellem Dues hvide Tænder. Saa lo hun et Øjeblik.

„Det er ingen Nytte til at brokke i hende," sagde Anna som kom ind med Kaffe i Anledning af Besøget. „Hun faar saamænd det hun kan æde — hun svelter ikke."

„Sulten er hun nu ligegodt," brummede Due.

„Ja for hun er pênsk — den er ikke god nok

til hende vor fattige Mad. Hun slægter stort, skal jeg sige os! — Og hvad det ikke er galt skal det nok blive, naar hun mærker hun faar Medhold!"

Due svarede hende ikke. „Nu er du vel helt rask igen?" vendte han sig til Pelle.

„Hvad har du taget dig for i Dag?" spurgte Anna og stoppede den lange Pibe til sin Mand.

„Jeg har været rundt i Lyngen med en Plantør ovre fra — jeg fik halvanden Krone i Drikkepenge."

„Lad mig faa dem med det samme!"

Due rakte hende Pengene, og hun kom dem i en gammel Kaffedaase. „Du maa slaa ud hos Inspektørens i Aften," sagde hun.

Due flyttede sig træt: „Jeg har været paa Færde siden halv fire i Morges," sagde han.

„Men jeg lovede det bestemt, saa det kan ikke blive anderledes! Og saa mente jeg nok, du vilde besørge Efteraarsgravningen for dem; nu Maanen er fremme kan du nok se — og ellers om Søndagen. Tager vi det ikke, faar en anden det — og de er jo gode Betalere."

Due svarede ikke.

„Om et Aar eller to tænker jeg, du har Heste selv og ikke behøver at slide Føden sammen til fremmede," sagde hun og lagde Haanden paa hans Skulder. — „Mon du ikke skulde gaa og besørge Udslagningen nu med det samme? saa er det til Side. Jeg skulde ogsaa have et Par Pinde hugget inden du lægger dig."

Due sad og klippede anstrængt med Øjnene, nu han havde spist faldt Trætheden over ham. Han kunde knap se, saa søvnig var han. Marie rakte ham hans Hue, saa endelig kom han paa Benene; han og Pelle fulgtes ad.

Huset Dues boede i laa øverst i den lange Gyde, der faldt temmelig brat ned mod Søen. Det var et gammelt Vandleje, endnu løb Vandet under stærke Regnskyl som en strid Bæk mellem Rønnerne.

Nede ved Strandstien mødte de et Hold Mænd

der drog udad med Lygter i Hænderne, de var bevæbnet med tykke Stokke, én havde Morgenstjærne og en gammel Læderhat paa Hovedet — det var Natvægteren. Han gik forrest, men bagved det hele gik den ny Dagbetjent Pihl i sin skinnende Uniform; han holdt sig bag de andre for at skaane Uniformen og passe paa, at ingen af Vagtmandskabet kneb agterud. Halvfulde var de og gav sig svært god Tid; hvergang de mødte nogen stansede de og fortalte vidtløftigt, i hvad Anledning de rykkede i Marken.

Det var *Kraften*, der igen havde sin Tur. Hele Dagen havde han sviret, og Byfogden gav Ordre til at have et Øje med ham. Jo ganske rigtig, i sin Fuldskab mødte han Reder Monsen paa Kirkebakken og gav sig til at overfuse ham med Skælsord og Slag: „Er det dig der tager en Enke Brødet af Munden, hva? Du fortæller hende, at „Tre Søstre" har lidt Havari og overtager saa hendes Aktier for næsten ingenting? — af pure Medlidenhed gør du det — hvad din Kæltring? Og Skibet var der det i Vejen med, at det havde sejlet for godt og vilde give stort Udbytte. Saa gjorde du den fattige Kone den Tjeneste hvad?" Kæltring kaldte han ham, og for hvert Spørgsmaal slog han til Rederen saa han trillede. „Vi er allesammen Vidner paa det, og nu skal han i Hullet. En pjaltet Stenhugger skal ikke gaa her og agere Retfærdighed i Landet! — Gaa med og hjælp os at tage ham Due — du er jo stærk!"

„Jeg har ikke noget udestaaende med ham," sagde Due.

„Du gør nok ogsaa klogest i at holde dig af Vejen," sagde en af Mændene spydigt, „du kunde let faa hans Labber at føle ellers." Saa travede de videre med en haanlig Latter.

„De er ikke glade ved den Bestilling de har faaet," sagde Due leende, „derfor har de taget sig en høj Snaps til at sætte Modet op. *Kraften* er et Svin, men jeg vilde nødig være den han langer til."

„Bare de ikke fik fat i ham," sagde Pelle ivrigt.

Due lo: „De skal nok passe at holde sig dèr hvor han ikke er. — Men han kunde passe sit Arbejde og lade være med at skabe sig ilde! Lad ham drikke sig en Rus og sove den ud hjemme — en fattig Djævel er han dog og skulde lade de store om at skabe sig tossede!"

Pelle saa nu anderledes paa den Ting. Fattigmand ja han gik stille ned ad Gaden og tog Huen af for Alverden, Smaamestre og det hele; hilste nogen igen, saa var han helt stolt og fortalte det som en Begivenhed til sin Kone naar de kom i Seng: Skriveren tog saamænd Hatten af for mig i Dag — ja han gjorde! Men Stenhugger Jørgensen saa ikke til nogen Side naar han var ædru — og i sin Fuldskab trampede han paa store Fødder hen over det hele.

Pelle brød sig ikke om Byens nussede Dom. Ude hvor han kom fra var Kræfterne alt, og her var én der kunde tage Stærke Erik og putte ham i Lommen. Han gik i Smug og maalte sine Haandled og løftede paa altfor tunge Ting, han havde ikke noget imod at blive som *Kraften*, der ene Mand holdt Byen i Aande baade naar han rasede og naar han laa død. Han kunde svimle ved Tanken om, at han var Kammerat med Jens og Morten, og begreb ikke at de bøjede sig saa tungt under Bydommen, naar det ikke var Fattigvæsnet man kunde rive dem i Næsen, men blot det at Faderen var en Kraftkarl. Jens krøb sammen ved bestandig at høre Faderens Navn paa alles Læber og undgik at se Folk i Øjnene, i Mortens aabne Blik satte det sig som navnløs Smærte.

— — —

En Aften midt i det allerværste tog de ham med hjem. De boede Østerude ved den store Lergrav hvor Byens Affald blev kørt ud. Konen gik og varmede Aftensmad i Kakkelovnen, i Ovnkrogen sad en rynket Gammelmor og strikkede. Der var meget fattigt.

„Jeg troede saamænd det var Far," sagde Konen frysende. „Har nogen af jer hørt noget til ham?"

Drengene fortalte, hvad de saadan havde hørt; én havde set ham dèr, en anden her. „Folk er jo saa villige til at holde os underrettet," sagde Jens bittert.

„Nu er det fjerde Aften jeg varmer Mad til ham forgæves," vedblev Moderen. „Han plejer dog ellers at se hjem en og anden Gang, selv naar det er værst efter ham — men han kan jo komme endnu." Hun forsøgte at smile opmuntrende men slog pludselig Forklædet for Øjnene og brast i Graad. Jens gik omkring med tungt Hoved og vidste ikke hvor han skulde gøre af sig selv, Morten tog Moderen om den trætte Ryg og talte stille: „Saa saa, det er jo ikke værre end det saa ofte har været," han strøg hende over de fremstaaende Skulderblade.

„Nej men jeg havde jo glædet mig saadan til, at det var overstaaet. Et helt Aar snart har han ikke rørt paa sig, men ædt sin Mad i Tavshed naar han kom hjem fra Arbejdet, og saa krøbet i Seng. Ingenting har han slaaet i Stykker al den Tid men sovet og sovet bestandig; jeg troede til sidst han var blevet Idiot og var glad for hans Skyld — saa havde han da Fred for de forfærdelige Tanker. Jeg troede jo, han var faldet til Ro efter alle sine Nederlag og vilde tage Livet som det falder — lige som de andre hans Lige. Og nu rejser han sig igen i al sin Trods, og det hele begynder forfra!" Hun græd ulykkeligt.

Den gamle sad og flyttede sit knappe Blik fra den ene til den anden; hun lignede en klog Rovfugl der er sat i Bur. Saa begyndte hendes Stemme at skride, lidenskabsløst og uden Tonefald:

„Du er en god Tokke, her gaar du og har Æggekage paa fjerde Aften til en Sviregast; bestandig saa er du tilreds med Kys og Klap. Ikke var det mig som forsødede min Mand Søvnen, om han omgikkes saa skammeligt med Hus og Hjem; sulten og tørmundet skulde han faa Lov til at lægge sig og staa op — saa kanske lærte han Orden. Men der er

intet Bid i dig — det er Sagen; du tager al hans Storsind for gode Varer."

„Skulde jeg ogsaa lægge Stene paa hans Vej da — hvem skal saa være god ved ham, naar hans stakkels Hoved trænger til at ligge blødt? Farmor skulde vide, hvor han trænger til et Menneske der tror paa ham. Og anden Gave har jeg ikke at give ham."

„Ja ja, gaa du kun paa Arbejd og slid dig op, saa der kan være noget til Storkarl at lægge øde, naar Aanden kommer over 'en! — Men nu skal du gaa og lægge dig, saa skal jeg nok tage mod Peter og give ham Mad, hvis han kommer; du maa jo være udgaaet af Træthed dit Skind."

„Der siges for et gammelt Ord, at Mands Mor er ikke Sønnekone god — men det passer ikke paa Jer, Farmor," sagde Drengenes Moder mildt. „Altid saa tager I mit Parti, skønt det slet ikke behøves. Men nu skulde *I* gaa i Seng! det er langt over Jer Sengetid, og Peter skal jeg nok tage mig af. Han er saa nem, bare han ved det er én som mener ham det godt."

Den gamle lod som hun ikke hørte det og strikkede videre. Drengene kom i Tanke om, at de havde lidt i Lommen, der var et Kræmmerhus Bønner, lidt Kandis og nogle Boller.

„I gaar altid og klatter jere dyrebare Skillinger hen paa mig," sagde Moderen bebrejdende og satte Vand over til Kaffe, men hendes Ansigt lyste af Tak.

„De har vel endnu ingen Kærest at øde dem paa," sagde den gamle tørt.

„Farmor er saa gnaven i Aften," sagde Morten; han havde taget Brillerne af den gamle Kone og kiggede hende smilende ind i de graa Øjne.

„Gnaven — ja vist du! Men Tiden hun gaar skal jeg sige dig; og her sidder et Menneske paa Gravens Rand og venter paa, at hendes eget Afkom skal komme frem og øve noget Storværk, men der sker bare ingenting! Kræfterne ødes og gaar som

Bækkevand i Havet, og Aarene spildes hen — eller er det Løgn hvad jeg siger? — Alle ville Herrer være, ingen vil paa Sækken bære; saa krænger de og rider paa hverandre for at komme det Gran højere til Vejrs. Og flot skal det være herinde, men Fattigdom og Svineri er der i hver en Vraa. Jeg tænker Vorherre snart har faaet nok af alt dette han! Ikke en Time gaar hen, uden jeg forbander den Dag jeg lod mig lokke bort fra Bondelandet; der groede dog Føden paa Marken for Fattigmand ogsaa, blot han vilde tage det som det faldt. Men her maa han møde med Skillingen i Niven bare han skal bruge lidt Grønt til en Suppe. Har du Penge kan du faa; har du ingen kan du gaa! — ja saadan er'et. Men herind maatte én jo — for at være med i Peters Lykke! stort tegnede det, og jeg Tokke har altid haft Mod paa at se mit eget Blod føre an. Og nu sidder jeg her som en anden Tiggeprinsesse; stort er det blevet, for jeg er Mor til Byens største Sviregast."

„Saadan skulde Farmor ikke tale," sagde Drengenes Mor.

„Ja ja, men træt af alting er jeg og tør ikke tænke paa at dø alligevel! Jeg tør jo føje gaa hen og lægge mig, for hvem skal saa holde Styr paa Peter — *Kraften!*" Hun sagde det haansk.

„Farmor kan rolig gaa hen og lægge sig; jeg kommer bedst til Rette med Peter, naar jeg er ene med ham," sagde Konen. Men den gamle rørte sig ikke.

„Faa du hende til at gaa Morten," hviskede Moderen, „du er den eneste hun tager efter." Morten snakkede for den gamle saa længe, til han fik hende lokket af Sted; han maatte love at gaa med og stoppe om hendes Fødder.

„Saa fik vi hende da til Side," sagde Moderen lettet. „Jeg er saa bange, Far engang skal glemme at hun er hans Mor. Han sanser jo ikke naar det er saadan fat, og hun tænker ikke paa at vige — det er haardt imod haardt. Men nu synes jeg, I

skulde gaa ud hvor Ungdommen færdes og ikke sidde her og hænge!"

„Vi bliver og ser om Far kommer," erklærede Morten.

„Men hvad gaar der dog ad jer — ham kan I altid faa hilst paa. Gaa nu hører I — Far vil helst træffe mig ene, naar han saadan kommer og er glad. Saa tager han mig maaske i sine Arme og svinger mig, stærk som han er, saa jeg svimler som en ung Pige. Hu hej Tøs, her er *Kraften!* siger han — og ler stærkt som i sin susende Ungdom. Ja det hænder ofte naar han har faaet tilpas i Hovedet, at han bliver saa stærk og munter igen som dengang han var i sin Magt og Vælde. Jeg er glad for'et, saa stakket det falder; men det er ikke noget for jer at overvære — I maatte hellere gaa." Hun saa bønligt paa dem, og jog sammen ved at det tog i Døren. Ude var det stygt Vejr.

Det var blot den yngste som kom hjem fra sin Plads. Hun kunde vel være 10-11 Aar og var lille af Vækst, alligevel saa hun ældre ud; hendes Stemme var haard og knækkende, det lille Legeme allerede groft og skæmmet af Slid. Ikke en Plet paa hende gav Lyset igen, hun lignede et eller andet jordslaaet Væsen der har forvildet sig op paa Overfladen. Hun gik dødt gennem Stuen og lod sig falde ned i Farmors Stol, der sad hun og hang til den ene Side og fortrak nu og da Ansigtet.

„Hun har jo den Skade i Ryggen," sagde Moderen og strøg hende over det tynde skæmmede Haar — „hun har faaet det af at slæbe paa Doktorens lille Dreng — han er saa stor og tyk. Men saa længe Doktoren ikke selv siger noget, kan der vel ingen Fare være. — Ja du er saamænd kommet tidlig ud mit Barn, men saa har du da din gode Føde og lærer at bruge dig. — Og dygtig er hun, hun passer ganske ene Doktorens tre Børn! Den ældste, der er paa Alder med hende selv, maa hun baade klæde af og paa. Saadanne fine lærer jo ikke at hjælpe sig selv."

Pelle stirrede nysgærrigt paa hende. Han havde selv været med til en Del; men slæbe sig til Krøbling paa Børn, der maaske var kraftigere end én selv — det skulde der ingen komme og byde ham. „Hvorfor slæber hun paa de forædte Unger?“ sagde han.

„Passes skal de jo,“ svarede Konen — „og Moderen som var nærmest til det har vel ingen Lyst! — De betaler jo for det.“

„Var det mig, saa lod jeg de Unger falde — jeg tabte dem nok,“ sagde Pelle raskt.

Pigen flyttede sit sløve Blik hen paa ham, der lyste en lille Interesse ud af det nu. Men Ansigtet beholdt sin fastslaaede Ligegyldighed, det var umuligt at sige hvad hun tænkte, saa haardt og erfarent hendes Udtryk var.

„Du skulde ikke lære hende noget ondt,“ sagde Moderen — „hun kan have nok at strides med endda, hun har et haardt Sind. — Og nu skulde du gaa i Seng Karen“ — hun kærtegnede hende atter — „Far taaler jo ikke godt at se dig, hvis han kommer og har noget i Hovedet. — Han holder saa meget af dig,“ føjede hun hjælpeløst til.

Karen drog sig bort fra Kærtegnene uden at forandre en Mine; stum gik hun op paa Loftet hvor hun havde sit Natteleje, Pelle havde ikke hørt en Lyd af hende.

„Saadan er hun,“ sagde Moderen frysende — „ikke et Ord til Godnat engang. Ingenting bider paa hende mere hverken godt eller ondt — hun er blevet for tidlig klog paa Verden. Og jeg maa passe saadan paa, at hun ikke kommer Far for Øje naar det er oppe i ham. Han kan blive som et vildt Dyr baade mod sig selv og andre, naar han faar Øje paa hvor skæmmet hun er blevet.“ Hun saa nervøst til Klokken. „Men gaa nu hører I! I vilde gøre mig en stor Glæde ved at gaa.“ Hun var lige ved at græde.

Morten rejste sig nølende, de andre fulgte hans Eksempel. „Slaa nu Kraven op om Ørerne og løb,“

sagde Moderen og knappede til om dem. Oktoberstormen gik i Stød mod Huset og piskede haard Regn mod Ruderne.

Idet de sagde Farvel lød der ny Larm udenfor, Yderdøren slog op mod Muren, de hørte Uvejret staa ind og fylde Forstuen. „Aa nu er det for sent," jamrede Moderen bebrejdende — „hvorfor gik I da ikke før?" En uformelig Puslen naaede ind til dem, som af et vældigt Dyr der snuste op og ned ad Dørsprækkerne og søgte efter Dørgrebet med sin vaade Lab. Jens vilde springe til og aabne Døren. „Nej! du maa ikke!" raabte Moderen fortvivlet og skød Slaaen for — hun stod ret op og ned og rystede over hele Legemet. Pelle kom ogsaa til at fryse; han havde Fornemmelsen af, at Uvejret lagde sig i Leje derude i Gangen som et stort uformeligt Væsen, der pustende af tungt Velvære laa og slikkede sig tør mens det ventede paa dem.

Konen stod foroverbøjet og lyttede i vanvittig Anspændelse. „Hvad vil han nu finde paa?" mumlede hun fjærnt — „han er saa skælmsk!" Hun græd det ud. Drengene havde hun vist glemt i Øjeblikket.

Saa blev Yderdøren hugget i, Uhyret stablede sig med vaade Klask op paa alle fire og gav sig til at kalde, med en fortrolig Brummen. Konen vred sig vaandefuldt, hun flyttede Hænderne raadløst foran sig, saa slog hun dem for Ansigtet. Men nu blev Kæmpedyret utaalmodigt, det slog kort i Døren og knurrede advarende. Konen jog sammen som vilde hun smide sig ned paa alle fire og svare igen; „aa nej, nej!" klagede hun saa og tog sig i det. Saa sprængtes Døren for et tungt Slag, og Bamsen væltede sig ind over Tærsklen og søgte mod hende i kluntede Sæt, Hovedet holdt han lidt tilbage i Forbavselse over, at den lille Kammerat ikke sprang ham iltert bjæffende i Møde. „Peter, Peter — Drengene!" hviskede hun og bøjede sig ned mod ham, men han daskede hende omkuld og lagde knurrende en tung Lab paa hende. Hun rev sig fra ham og kom op paa en Stol.

„Hvem er jeg?“ spurgte han med tyk Trolderøst og stillede sig over for hende.

„Den store Kraft!“ Hun maatte smile alligevel, saa tyk og bøs gjorde han sig.

„Og du da?“

„Den gladeste paa Jorden.“ Men da løb Stemmen ud i Graad igen.

„Og hvor skal *Kraften* hvile i Nat?“ han tog efter hendes Bryst.

Hun sprang op med brændende Øjne. „Dit Dyr, aa dit Dyr!“ raabte hun og slog ham i Ansigtet, rød af Skam.

Kraften tørrede sig forundret over Ansigtet for hvert Slag. „Vi leger jo blot,“ sagde han. Saa gav det et Ryk i ham, han fik Øje paa Drengene der stod trykket op i en Krog. „Naa staar I dèr,“ sagde han og lo fjollet — „ja Mor og jeg vi leger lidt! Ikke sandt du Mor?“

Men Konen var løbet ud, hun stod ude under Skraataget og hulkede.

Jørgensen gik uroligt frem og tilbage. „Hun græder hun!“ mumlede han. „Der er ikke noget Sving i hende — hun skulde haft en Bondekarl. Hvad Satan — naar det nu skal ud! Det sidder heroppe og trykker, lige som én klemte Dupskoen ned i Hjærnen paa mig. Giv los *Kraft!* giv bare los, saa faar du Fred for'et! siger jeg hver Dag. Nej lad vær! siger jeg saa — du maa dy dig, ellers gaar hun bare og græder! Og hun har aldrig gjort dig andet end godt! — Men for Satan naar det nu skal ud! Dèr gaar man i Seng og siger: Gudskelov nu gik den Dag — og den Dag og den! De staar og glor — og venter; men lad dem vente, der sker ikke noget — for nu har *Kraften* Taget i sig selv! — Og saa med ét er det der bag paa én: Slaa! midt i Flokken! lys dem ad Helvede til det Rak! Saa er én vel nødt til at drikke — for at holde Styr paa Kræfterne! — — Naa og dèr sidder I! kan ingen af jer laane mig en Krone?“

„Jeg kan ikke,“ svarede Jens.

„Nej du! — det maatte være en god Dumrian som ventede sig noget af dig. Har jeg ikke altid sagt: Han slægter til den skidt Side, han ligner sin Mor? Hjærtelaget har I, men I fattes Ævnerne. Hvad kan du vel Jens? faar du pæne Klæder af din Mester og bliver behandlet som en Søn — og kanske ender med at overtage Forretningen som hans Svigersøn. Og hvorfor ikke om jeg tør spørge? din Far er vel lige saa anset som Mortens?"

„Morten bliver vel heller ikke Svigersøn — naar hans Mester ingen Datter har," mumlede Jens.

„Naa ikke? — men han kunde have haft en Datter, hva'? Men der har vi det, netop i det Svar — du mangler Omløb. Morten har det heroppe han!" Han famlede sig over Panden.

„Saa kunde du ladet være med at slaa mig i Hovedet," svarede Jens mut.

„I Hovedet — ja vist! Men Forstanden har vel sit Sæde i Hovedet; det er vel nok dèr man skal have det ind. For hvad nytter det vil jeg sige, at du gør en Dumhed med Hovedet og jeg saa giver mig til at slaa dig bagpaa? Dèr har du vel ingen Forstand nødig? Men det har ogsaa hjulpet — du er blevet meget klogere. Det var for Eksempel slet ikke dumt sagt: Saa kunde du jo lade være at slaa mig i Hovedet." Han nikkede anerkendende. „Nej men her er Hoved som kan gøre Knuder — der er Forstandsknaster i det Træ hvad?" Drengene maatte føle ham oven i Hovedet.

Han stod som et svajende Træ og lyttede med skiftende Udtryk til Konens hendøende Snøften; hun sad paa Komfuret lige uden for Døren nu. „Hun græder bare hun," sagde han medlidende — „det er nu Kvindfolks Maade at more sig paa. Livet har været haardt imod os, og hun er jo ikke Modgangen voksen den Stakkel. For nu siger jeg, at jeg faar Lyst til at slaa Kakkelovnen i Stykker," — han tog en tung Stol og stod og svingede med den i Luften — „straks giver hun sig til at flæbe. Til alting flæber hun. Men naar nu jeg kommer til

Vejrs, saa tager jeg mig en Kone til — en som kan repræsentere! for dette her er skidt. Kan hun tage imod fine Fremmede maaske — og tale fint? pyh! Hvad Fanden nytter det saa, at jeg hæver os op af Skidtet? Men nu gaar jeg igen — for her er ikke morsomt."

Konen kom hastigt ind: „Aa gaa ikke Peter! bliv her du!" tryglede hun.

„Skal jeg maaske gaa her og høre paa din Flæben hva'?" svarede han mut og slog med Skulderen. Han lignede en stor godmodig Dreng der gør sig udtilbens.

„Jeg flæber jo ikke, jeg er saa glad — bare du vil blive!" Hun klyngede sig til ham og smilede taareblændet. „Se paa mig — er jeg ikke glad for dig? Bliv hos mig du *Kraft* —" hun aandede ham hedt ind i Øret. Kummeren havde hun strøget af sig og ranket sig, hun var helt smuk i sin Blussen.

Kraften saa forelsket paa hende, lo fjantet som om han blev kildet, og lod sig trække frem og tilbage; han gjorde hendes Hvisken efter i den tomme Luft og spruttede af Humør. Saa nærmede han listigt Munden til hendes Øre, og da hun lyttede, truttede han hende ind i Hovedet saa hun jog sammen med et lille Skrig. „Bliv saa, du store Dreng!" sagde hun og lo — „du faar slet ikke Lov at gaa, for jeg kan holde paa dig endnu. Men han krængede sig leende fra hende og løb sin Vej i bart Hoved.

Et Øjeblik saa det ud som hun vilde løbe efter ham, men saa faldt Hænder og alting paa hende. „Lad ham løbe," sagde hun træt, „saa faar det gaa som det kan. Der er alligevel ikke noget at stille op, saa døddrukken har jeg aldrig set ham før. Ja I ser paa mig, men husk paa han bærer en Rus anderledes end alle andre — han har alt sit for sig selv!" Det sidste sagde hun med en vis Stolthed. — „Og Rederen lagde han straffende Haand paa — ham som ikke engang Byfogden tør røre ved. Vorherre selv kunde ikke være mere retsindig end han er."

X.

De mørke Aftener var der med det lange Arbejde ved Lys. Svenden gik allerede i Mørkningen, der var ikke stort til ham at bestille. Til November blev Forbundteren udlært. Han blev anbragt for sig selv inde paa Mesters Kammer, der sad han en hel Uge og arbejdede paa sit Svendestykke; et Par Søstøvler. Der maatte ingen komme ind til ham, og det hele var meget spændende. Da Støvlerne var færdige og synet af et Par Mestre, blev de hældt fulde af Vand og hængt op paa Loftet; der hang de et Par Døgn, for at vise om de var vandtætte. Saa blev Emil højtideligt Svend og maatte give sin Omgang paa Værkstedet. Han drak Dus med Lille Nikas, og om Aftenen var han ude og lavede Sold for Byens andre Svende — og kom døddrukken hjem. Alting gik som det skulde.

Næste Dag kom Jeppe ud paa Værkstedet: „Naa Emil nu er du saa Svend, hvad har du nu tænkt dig? Du skal vel ud at rejse vel? En nybagt Svend har godt af at komme ud og se sig om og lære noget."

Emil svarede ikke men begyndte at samle sine Ting sammen. „Ja ja, det er jo ikke Livet om at gøre, vi smider dig jo ikke ud. Du kan komme og faa Lys og Varme her paa Værkstedet til du finder dig noget andet — det er gode Vilkaar ved jeg. Nej dengang jeg fik udlært da var det noget andet — det var Foden i Enden og ud af Døren værsgod! Og Ungdommen har godt af det — den har godt af det."

Han kunde sidde paa Værkstedet og gaa alle de Mestre efter Øen over, der holdt Svend. Men det var nærmest en Spøg — det hændte aldrig at der blev nogen ny Svend antaget. Derimod vidste han og de andre paa en Prik, hvor mange nybagte Svende der dette Efteraar var sat paa aaben Gade.

Emil var ikke forknyt. To Aftener efter fulgte de ham til Dampskibet for København — „der er Ar-

bejde nok dér!" sagde han glædestraalende. „Du maa love at skrive efter mig om et Aar," sagde Peter, der var udlært til den Tid. Ja Emil skulde nok det.

Men inden Maaneden var gaaet, var Emil hjemme igen hørte de. Han selv skammede sig vel for at vise sig. Saa en Morgen kom han luskende ind paa Værkstedet, skamfuld. Jo han havde faaet Arbejde — flere Steder, men var straks blevet fyret igen — „jeg har jo ingenting lært," sagde han mismodig. Han gik og flød en Tid, kom og fik Lys og Varme paa Værkstedet, og fik Lov at sidde der med en og anden Reparation han havde kapret sig. Han holdt sig flydende til hen imod Jul, men saa opgav han alt og gjorde Faget den Skam at tage almindelig Sjoverarbejde paa Havnen.

„Jeg har ødelagt fem Aar af mit Liv," sagde han gærne, naar de traf ham. „Bryd ud mens det endnu er Tid. Ellers gaar det jer som mig." Paa Værkstedet kom han ikke nu af Frygt for Jeppe, der var vred paa ham fordi han havde vanæret Faget.

Paa Værkstedet var der hyggeligt, naar Ilden spruttede i Kakkelovnen og Mørket stod og rev ondt i de nøgne sorte Vinduer. Disken var flyttet ind fra Vinduet, saa de alle fire kunde faa Plads om den, Mester med sin Bog og de tre Drenge med hver sin Reparation. Lampen hang og osede midt over Disken, den kunde lige rode lidt op i Mørket. Den Smule Lys den gav indsugedes af de store Glaskugler, som samlede det og kastede det ned paa Arbejdet. Lampen gyngede svagt, og Lysletten flød som en Gople, frem og tilbage, saa Arbejdet hvert Øjeblik laa i Mørke. Saa bandte Mester og stirrede lidende ind i Lyset.

De andre fik blot ondt i Øjnene, men Mester var syg af Mørket. Hvert Øjeblik rettede han sig med en Gysen. „Fy for den Lede hvor her er mørkt, det er jo som om man laa i sin Grav — kan den da slet ikke lyse i Aften?" Saa rodede Pelle med den, det blev ikke bedre.

Naar Gamle Jeppe kom trippende ind, saa Mester Andrès op uden at skjule Bogen; saa var han i Stridshumør. „Hvem er det?“ spurgte han og stirrede anstrængt ind i Mørket — „naa det er Far.“

„Er det skidt med Øjnene?“ spurgte den gamle spydigt. „Vil du have noget Øjenvand?“

„Fars Øjenvand — nej ellers Tak. Men den Satans Belysning ogsaa, én kan jo ikke se en Haand for sig.“

„Gab, saa lyser Tænderne,“ snærrede Jeppe arrigt. Det var deres evige Strid denne Belysning.

„Der er min Salighed ikke andre end os paa hele Øen der syr ved den elendige Belysning, at Far ved det.“

„Jeg har aldrig hørt Klager paa Lampen i min Tid,“ svarede Jeppe. „Og der er lavet bedre Arbejde ved Glaskuglen, end de nu præsterer med deres kunstige Paafund. Men ødes skal der jo — Ungdommen i vore Dage ved ikke af nogen større Fornøjelse end at kaste Penge hen til moderne Skidt.“

„Ja i Fars Tid — da var alting jo saa dejligt,“ sagde Mester Andrès. „Det var jo dengang Englene gik med hvide Pinde i Munden.“ — —

I Aftenens Løb kom den ene og den anden drattende for at spørge nyt og fortælle. Og naar unge Mester var i sit gode Humør blev de hængende. Han var jo Ilden og Sjælen som gamle Bjerregrav sagde — han kunde give Forklaring paa saa mange Gaader fra sin Læsning.

Naar Pelle løftede Øjnene fra Arbejdet var han blindet. Dernede paa Værkstedsgulvet hvor Bager Jørgen og de andre sad og talte, saa han kun dansende Lyspletter med sit Arbejde svævende midt i, og af sine Kammerater saa han kun Skødet. Men inde i Glaskuglen løb Lyset som legende Ild, derinde var der en hel Verden i evig Strømmen.

„Naa i Aften lyser hun jo udmærket,“ sagde Jeppe, naar en af dem kiggede til Lampen.

„Naa ikke det?“ svarede Mester Andrès krængt.

Men en Dag bragte Isenkræmmerens Karl noget i en stor Kurv — en Hængelampe med Rundbrænder; og i Mørkningen kom Isenkræmmeren selv for at forestaa den første Tænding, og sætte Pelle ind i hvordan Vidunderet skulde behandles. Han gik meget forsigtigt og omstændeligt til Værks. „Den *kan* jo eksplodere forstaas," sagde han, „men saa skal man ogsaa fare haardt frem mod Mekaniken. Bare den tages med Fornuft og Varsomhed er der ingen Fare."

Pelle stod hos og holdt Glasset, men de andre trak Hovedet bort fra Disken, og Unge Mester stod helt nede paa Gulvet og trippede. „Jeg vil min Salighed ikke fare levende til Himmels," sagde han med sit morsomme Udtryk „— hvor Satan tør du Pelle? du er en fræk Fyr!" Og han saa paa ham med sit store forundrede Blik der rummede den dobbelte Bund af Spøg og Alvor.

Endelig straalede Lampen sit Lys ud, der var ikke den fjærneste Hylde under Loftet hvor man ikke kunde tælle alle Læsterne. „Det er jo en hel Sol," sagde Unge Mester og tog sig til Kinderne „— jeg tror min Sjæl den heder Luften." Han var ganske rød, hans Øjne tindrede.

Gamle Mester holdt sig paa Afstand til Isenkræmmeren var gaaet, saa kom han farende. „Naa I er ikke røget i Luften endnu?" spurgte han i stor Forbavselse. „Det er et ækelt Lys den giver — et rigtig hæsligt Lys, fy da! Lyser ordenlig ud gør det ikke, men bider sig fast i Øjnene. Ja ja, ødelæg I kun jeres Syn!"

Men for de andre var Lampen en Tilgang af Liv; Mester Andrès gassede sig i dens Straaler. Han var som en soldrukken Fugl, bedst som han sad slog han ud i Jubel. Og til Naboerne, der kom for at se Lampen og drøfte dens Egenskaber, udbredte han sig i store Talemaader, saa Lyset flerdobledes for dem. De kom flittigt og blev lettere hængende. Mester lyste og Lampen lyste; som Insekter droges de mod Lyset — det dejlige Lys!

Tyve Gange om Dagen var Unge Mester ude i Gadedøren, men kom straks ind igen og satte sig til at læse paa Forhøjningen, med Klampestøvlen stikkende bagud. Han spyttede meget, Pelle maatte skifte Sand under ham hver Dag.

„Det er vel et eller andet Slags Dyr, som sidder og gnaver i Brystet paa dig?“ sagde Farbror Jørgen, naar Hosten var slem ved Andrès. „Nu ser du ellers saa rask ud. Du kommer dig vel, inden vi ser os om.“

„Ja min Salighed!“ Mester lo glad mellem to Anfald.

„Bare giv den Grovfilen du, saa kreperer den sku nok. Det er nu, du er ved de tredve, den skal kunne ødelægges. End om du gav den Konjak!“

Jørgen Kofod kom gærne trampende i store Træsko, og Jeppe gav ondt af sig. „En skulde ikke tro, du havde en Skomager til Bror,“ sagde han bidsk — „vi faar dog alt vort Rugbrød hos jer.“

„Men naar jeg nu ikke kan holde Fødderne varme i det forbandede Lærfodtøj! Og fuld af Gigt er jeg — det er rent elendigt.“ Den store Bager vred sig ynkeligt.

„Det maa være fælt med den Gigt,“ sagde Bjerregrav — „selv har jeg aldrig haft den.“

„Skræddere faar vel ikke Gigt,“ svarede Bager Jørgen haanligt — „en Skrædderkrop blev vist noget trang at husere i. Der gaar jo tolv Skræddere paa et Pund, ikke bedre jeg ved.“

Bjerregrav svarede ikke.

„Skrædderne har deres egen omvendte Verden,“ blev Bageren ved — „dem tør jeg ikke sammenligne mig med. En vanskabt Skrædder, det er jo en der har sin fulde Førlighed.“

„Aa Skrædderne er vel altid lige saa højt paa Straa som Rugbrødsbagerne,“ stammede Bjerregrav febrilsk. „Bage Rugbrød kan dog enhver Bondekone.“

„Ja højt paa Straa — det tror nok Pokker. Naar Skrædderen syr en Hue, faar han Tøj til overs til

et Par Bukser til sig selv; derfor er Skrædderne altid saa galante i Tøjet." Bageren talte ud i Lufften.

„Det er ellers Møllere og Bagere der har Ord for at snyde." Gamle Bjerregrav henvendte sig til Mester Andrès og rystede af Hidsighed. Men Unge Mester stod og saa muntert fra den ene til den anden, hans halte Ben gyngede frit.

„Til Skrædderne forslaar der ingenting — jeg rummer for meget! sagde Skrædderen han kvaltes i en Ært. Som Ordet ogsaa gaar — det forslaar ikke mere end en Skrædder i Helvede. Det er Karle det! Vi kender jo alle Tilfældet med Konen der fødte en fuldvoksen Skrædder til Verden, uden at vide af hun var i Barnsnød."

Jeppe lo: „Nu kunde I godt holde op; den ene har saamænd ikke noget at lade den anden høre."

„Nej, og jeg har ikke i Sinde at træde nogen Skrædder ihjæl, for saa vidt det kan undgaas — de er jo ikke nemme at faa Øje paa." Bager Jørgen løftede varligt paa sine store Træsko. „Men de er ikke Mennesker — eller er der nogen Skrædder i Byen der har været over Havet? Der var heller ikke Mandfolk nærværende, da Skrædderne blev skabt — et Kvindfolk stod i Træk i en Gadedør, og saa blev hun med en Skrædder." Bageren kunde ikke holde op igen, naar han først havde begyndt at aale nogen; nu Søren var blevet gift havde han faaet hele sit Humør igen.

Bjerregrav kunde ikke klare sig. „Sig om Skrædderne hvad du vil," fik han endelig indført, „men Rugbrødsbagerne regnes ikke til Fagfolk — ikke mere end Vaskekoner gør! Skræddere og Skomagere det er dog ordenlige Lav — med Fagprøver og alting."

„Ja se Skomager det er nu igen noget andet," mente Jeppe.

„Der gaar dog lige saa mange Mundheld om jer som om os," Bjerregrav klippede fortvivlet med Øjnene.

„Saa? Det er vist ikke længer siden end i Fjor, at Mester Klavsen blev gift med en Snedkerdatter! Men hvem maa en Skrædder tage til Kone? sin egen Tjenestepige.“

„At Far gider,“ sukkede Mester Andrès. „Det ene Menneske er lige saa godt som det andet.“

„Ja du vender jo op og ned paa alting! men mit Fag vil jeg have respekteret. Nu er det forløbne Agenter og Uldkræmmere og andre Rakkere, der slaar sig ned i Staden og fører det store Ord, men i gamle Dage var Haandværkerne Landets Marv. Selv Kongerne maatte lære et Haandværk dengang. Jeg stod min Lære ud i selve Hovedstaden, og paa det Værksted havde der en Prins lært Faget. Men jeg har pinedød aldrig hørt om nogen Konge, der lagde sig efter Skrædderiet.“

Saadan kunde de blive ved. Og bedst som de sad og kævledes gik Døren op, og Træbene-Larsen stampede ind og fyldte Værkstedet med frisk Luft. Han var i Stormhue og blaa Pjækkert. „God Aften Børn!“ sagde han muntert og hev en Bunke Lærhylstre og umage Støvler paa Forhøjningen.

Der kom Liv i dem alle: „Der har vi jo Spillemanden! Velkommen hjem! Har Sommeren givet godt?“

Jeppe undersøgte de fem Højrestøvler en for en, krængte Overlæret fra Randen og holdt Hæl og Saal i Flugt for Øjet. „Der har en Fusker haft fat i dem,“ brummede han og gik saa i Gang med Hylstrene til Træbenet. „Naa virker saa Filtlaget?“ Larsen havde det med at fryse om den amputerede Fod.

„Ja jeg har ingen Fodkulde mærket siden.“

„Fodkulde!“ Bageren slog sig paa Laarene og lo. „Ja du kan sige hvad du vil; men hvergang jeg blev vaad om Træbenet fik jeg Snue.“

„Det var Bølens,“ udbrød Jørgen og rullede med sin store Overkrop som en Flodhest „— det var underligt.“

„Der er meget underligt til paa denne Jord,“

stammede Bjerregrav. „Dengang min Broder døde gik mit Ur i Staa i samme Øjeblik — jeg havde faaet det af ham."

Træbene-Larsen havde været over hele Kongeriget med sin Lirekasse og maatte fortælle: Om Jærnbanetogene der kørte saa Landskabet løb rundt om sig selv, om Hovedstadens de store Butiker, og Forlystelsesstederne.

„Det er lige meget, til Sommer vil jeg nu en Tur til København og arbejde!" sagde Mester Andrès.

„Jylland — der har de jo saa mange Vrag!" sagde Bageren. „Det skal jo være Sand det hele! Jeg har hørt sige, at Landet vandrer Øster efter — under Fødderne paa dem. Er det sandt, at de har en Stolpe, som man skal klø sig paa før man faar Lov at sætte sig?"

„Min Søster har en Søn som er gift og bosat hos Jyderne," sagde Bjerregrav. „Ham saa du vel ikke noget til?"

Bageren lo: „Skrædderne de er store — de gaar med hele Verden i Vestelommen! — Hvad saa Fyns Land — der var du vel ogsaa? Det er dèr Kvindfolkene er saa milde til Sinds! Jeg laa uden for Svendborg engang og tog Vand ind, men der var ingen Tid til at gaa i Land." Det lød som et Suk.

„Kan du nok holde ud at vandre saa meget?" spurgte Bjerregrav bekymret.

Træbene-Larsen saa foragteligt til Bjerregravs medfødte Klumpfod — han havde selv faaet sit ved Helgoland, for en ærlig Kugle. „Naar man har sin Førlighed," sagde han og spyttede ud over Forhøjningen.

Saa maatte de andre fortælle om hvad der var hændt Byen i Sommerens Løb, om den finske Bark der var strandet nordude, og *Kraften* der havde slaaet sig løs. „Men nu sidder han og kukkelurer bag Bolt og Slaa."

Bjerregrav blev hængende ved Navnet og kaldte det Gudsbespottelse: „Kraften er kun én — som

skrevet staar, og stakkels vi, om han slog sig løs over vore Hoveder."

Træbene-Larsen mente nu, at Kraften ikke havde noget med Gud at skaffe men var af jordisk Stof; ovre brugtes den til at trække Maskiner — i Stedet for Heste.

„Jeg skulde holde for, at Kraften er Fruentimmerne," sagde Bager Jørgen „— for de regerer sku Verden. Og Vorherre bevare én naar de slaar sig løs! Men hvad mener du Andrès som er saa boglærd?"

„Kraften det er Solen," sagde Mester Andrès, „— den raader for alt Liv, og Videnskaben har fundet ud, at al Kraft udgaar fra den. Hvis den faldt i Havet og afsvaledes, saa blev hele Jorden til en Isklump."

„Ja for det er Havet som er Kraften," udbrød Jeppe hoverende. „Eller kender I noget der kan bryde ned som det og rive alting til sig. Og fra Havet faar vi det hele igen. Dengang jeg fór paa Malaga —"

„Ja det er saagu sandt ogsaa," sagde Bjerregrav, „for de fleste finder Føden paa Havet, og mange Døden ogsaa. Og de Rigmænd vi har — fra Havet har de faaet deres Penge."

Jeppe rettede sig og fik Glans i Brillerne; „Havet kan bære oppe hvad det vil, Sten og Jærn om endskønt det selv er blødt! de tungeste Byrder kan vandre paa dets Ryg. Og saa med et suger det alting til sig. Jeg har set Skibe sejle sig med Stævnen ret ned i Bølgerne og forsvinde, naar Kravet var der."

„Jeg gad vidst, om Landene flyder eller de staar paa Havbunden. Ved du ikke det Andrès?" spurgte Bjerregrav.

Mester Andrès mente de stod paa Havbunden, men Farbror Jørgen mente nej. „Saa stort som Havet er," sagde han.

„Ja stort er det, for nu har jeg været hele Øen over," sagde Bjerregrav selvfølende — „men aldrig truffet noget Sted hvorfra jeg ikke kunde se Havet.

Alle Bornholms Sogne de grænser jo til Havet ogsaa! Men Bønderne har det vel ingen Magt over, for de hører jo Mulden til?"

„Havet har Magt over os alle," sagde Larsen. „Nogle viser det fra sig, der har faret paa det i mange Aar; saa faar de pludselig Søsygen paa deres gamle Dage, og nu er de varet ad. Det var derfor Skipper Andersen gik i Land. Og andre drager det til helt oppe fra Bondelandet! Jeg har faret til Søs sammen med saadanne, der hele deres Liv havde gaaet deroppe og set paa Havet men aldrig været nede ved det. Og saa en Dag tog Fanden ved dem, de slap Ploven og løb ned til Havet og tog Hyre. Det var ikke de daarligste Søfolk."

„Ja" sagde Bager Jørgen — „og faret til Søs har vi alle her paa Landet, der farer Bornholmere paa alle Have saa langt Fartøj kan gaa. Jeg har ogsaa truffet den Slags, der aldrig havde været ved Havet før, og alligevel var de som hjemmevant paa det. Mens jeg førte Briggen Klara for Skipper Andersen, havde jeg saadan en som Jungmand. Han havde aldrig badet før; men en Dag vi laa for Anker og de andre var ude at svømme, kastede han sig Gud hjælpe mig ogsaa ud som om det kunde være i Moders Favn — han mente det fulgte af sig selv med Svømningen. Han gik jo lige til Bunds, og var halvdød inden vi fik ham op."

„Satan forstaa sig paa Havet," udbrød Mester Andrès kortaandet. „Rundt buer det sig bestandig, og det kan rejse sig lodret paa Bagbenene og staa som en Mur, skønt det er flydende! Og saa har jeg tilmed læst i en Bog, at der findes saa meget Sølv i Havet, saa hvert Menneske paa Jorden kunde blive velstaaende."

„Ih du forbarmende," udbrød Bjerregrav „— ih men nu har jeg da! Mon det skulde stamme fra alle dem som har forlist? — Ja Havet er pine mig Kraften!"

„Klokken er ti!" sagde Jeppe. „Og Lampen tærer — det Fandenskab!" Saa brød de hastig op, og Pelle slukkede.

Men længe efter at han havde lagt Hovedet til Puden, kørte det rundt derinde. Han havde slugt det hele, og Forestillingerne myldrede i hans Hjærne som Unger i en overfyldt Rede, skubbedes og trængtes for at finde en Plet at falde til Ro paa. Havet var stærkt, nu ved Vintertid havde han dets Kogen mod Klipperne i Øret bestandig. Men Pelle var ikke vis paa han gik af Vejen for det! Han nærede en ubevidst Uvilje mod at sætte sig selv Grænser, og Kraften de trættedes om sad til syvende og sidst inderst inde i ham selv, som en lys Følelse af at være uovervindelig trods alle Nederlag.

Undertiden maatte denne Følelse synligt frem og bære ham over Dagen. En Middag sad de og arbejdede, efter — som sædvanlig — at have slugt Maden paa fem Minutter; Svenden var den eneste der undte sig lidt Middagshvil, han sad og læste Avisen. Pludselig hævede han Hovedet og saa forundret paa Pelle: „Hvad i Alverden er det? Lasse Karlsson — det er jo din Far?"

„Ja," svarede Pelle tykmælet, og Blodet jog ham til Kinderne. Stod Lassefar nu ogsaa omtalt i Aviserne? — da vel ikke for nogen Ulykke? Han maatte have gjort sig bemærket paa en eller anden Maade ved sit Jordbrug. Pelle var ved at kvæles af Spænding men turde ikke spørge — og Lille Nikas sad blot og saa lukket ud. Han havde taget Unge Mesters Mine paa.

Men saa læste han højt: **Bortkommen!** En Lus med tre Haler er løbet bort og kan tilbageleveres mod en god Dusør til Gaardejer Lasse Karlsson, Lynggaarden. Sammesteds købes brugt Rugbrød!

De andre slog en skraldende Latter op, men Pelle blev askegraa. I et Spring var han over Disken og havde faaet Lille Nikas under sig ned paa Gulvet; der laa han og masede med Fingrene om hans Hals for at kværke ham — til han blev overmandet. Emil og Peter maatte holde ham, mens Spanderemmen gjorde sit Arbejde.

Alligevel var han stolt, hvad betød nogle Prygl

mod den Kendsgærning, at han havde slaaet Svenden i Gulvet og faaet Ram paa den kuende Respekt. De kunde lige prøve at komme med deres forløjede Hentydninger til dengang — eller drive Spot med Far Lasse! Pelle havde ikke i Sinde at lirke sig frem.

Og Forholdene gav ham Ret. Der blev taget mere Hensyn til ham for Fremtiden — ingen holdt af at faa ham og hans Værktøj i Hovedet, selv om de kunde prygle ham bagefter.

XI.

I Skipperens Have var der øde, Trær og Buske var afbladede; man kunde fra Værkstedet se tværs gennem det hele, hen over andre Haver, helt over til Bagsiden af Husene i Østergade. Der var ingen Leg dèr mere, Gangene laa hen i Frost og Søle, Koralblokkene og de store Konkylier, der med deres Rosenmund og Fisketænder sang saa mangfoldigt om de store Have, var taget ind for Frosten.

Manna saa han tidt nok. Hun kom farende ind paa Værkstedet med Skoletaske eller Skøjter; der var sprunget en Knap eller Skøjterne havde vrikket en Hæl løs. Der var frisk Blæst i hendes Haar og Kinder, Kulden fik hende til at blusse. „Der er Blod dèr!“ sagde Unge Mester og saa sig helt glad paa hende; han lo og gjorde Løjer naar hun kom. Men Manna holdt sig paa Pelles Skulder og kastede Foden op i hans Skød for at han kunde knappe. Sommetider kneb hun ham i Smug og saa gal ud — hun var sjalu paa Morten. Men Pelle forstod ingenting, Mortens kloge milde Sind havde helt bøjet ham ind under sig og taget Styret. Pelle var et ulykkeligt Menneske, naar han havde en Time til sin Raadighed og Morten ikke var der. Saa sprang

han med Tungen ud af Halsen for at lede ham op; alt andet fik være.

En Søndag Formiddag han gik og fejede Sne i Gaarden var de derovre; de gik og byggede Snemand.

„Aa Pelle!“ raabte de og klappede i Vanterne — „kom herover hvad! Saa kan du hjælpe os at bygge en Snehytte. Vi murer til for Døren og tænder Julelys — vi har Stumperne. Aa kom hvad!“

„Saa skal Morten være med — han kommer om lidt!“

Manna trak paa Næsen: „Nej Morten vil vi ikke have herover.“

„Hvorfor? han er da meget skikkelig,“ sagde Pelle stødt.

„Ja men hans Far er saa fæl — alle Folk er bange for ham. Og saa har han siddet i Hullet.“

„Ja for Slagsmaal — det er vel ikke saa farligt! Det har min Far ogsaa dengang han var ung. Det gør ikke noget — naar bare det ikke er for Tyveri!“

Men Manna saa paa ham med et Udtryk som Jeppe selv, naar han dømte nogen ud fra Borgeraanden. „Men Pelle! skammer du dig ikke? Saadan tænker kun de aller fattigste som ingen Skam har!“

Pelle blev rød over sin egen simple Tænkemaade. „Morten kan jo ikke gøre for, at hans Far er saadan,“ indvendte han spagt.

„Nej vi *vil* ikke have Morten herover — Mor vil heller ikke have det. Hun siger det kan gaa med dig, men saa heller ikke flere. Vi hører jo til de fine,“ føjede hun forklarende til.

„Min Far har en stor Gaard — det er vel altid lige saa meget som en raadden Skude,“ sagde Pelle hovent.

„Fars Skib er slet ikke raaddent,“ svarede Manna krænket. „Det er det bedste her fra Havnen og det har tre Master.“

„Du er vel ikke andet end en Pjalt Tøs!“ Pelle spyttede ind over Gærdet.

„Ja men du er svensk!“ Manna kippede triumferende med Øjnene, Dolores og Aïna stod bagved og rakte Tunge.

Pelle havde den største Lyst til at springe over Gærdet og give dem nogen Tæsk; men saa begyndte Jeppes Kælling at gnældre inde fra Køkkenet, og han gik til sit Arbejde.

— — —

Nu efter Jul var der slet ingenting, Folk sled paa Overlæret eller gik med Træsko. Lille Nikas var sjælden paa Værkstedet, han kom til Maaltiderne og gik igen, var bestandig i sit pæne Tøj. „Han faar Føden let,“ sagde Jeppe. „Ovre der føder de ikke deres Folk om Vinteren, men furer dem saa snart der ikke er noget at bestille.“

Flere Gange om Dagen blev Pelle sendt en Omgang paa Havnen for at søge Skibene af. Mestrene stod dernede med Skødskind for og drøftede Søvæsen, eller løb til hinandens Døre for en Passiar; de havde af gammel Vane et Stykke Værktøj i Haanden.

Overalt sugedes der paa Labben, de hellige holdt Møder hver Dag, Folk havde Tid nok til at komme. Nu fik Byen ret Lejlighed til at vise, hvor let det hele var funderet; det var ikke som ude paa Landet, hvor man kunde gaa og gasse sig i Bevidstheden om at Jorden arbejdede for én. Her gjorde alle sig saa smaa og smaattærende som muligt for at knibe sig igennem den døde Tid.

Paa Værkstederne sad Drengene og knaldede billigt Fodtøj sammen paa Lager, hvert Foraar fragtede Skomagerne i Fællesskab en Skude og sendte Fodtøjet til Island — det gav altid lidt til Føden. „Giv det Øretæver,“ maatte Mester idelig gentage — „vi faar ikke meget for det.“

Med Stilstanden dukkede alvorlige Spørgsmaal frem. Mange Arbejdere var allerede ude for Elendigheden, og det hed sig, at Fattigvæsnet vilde faa svært ved at yde Hjælp til alle der henvendte sig. Velgørenheden var i fuld Virksomhed. „Og saa er det ingen-

ting imod som ovre. Der skal Arbejdsløsheden tælle Titusender har jeg hørt," fortalte Bager Jørgen.

„Hvad mon de saa lever af alle de tusend Stakler, naar Arbejdsløsheden er saa stor?" sagde Bjerregrav. „Det kan være galt nok med Nøden her paa Stedet, hvor dog hver Mester sørger for Føden til sine."

„Her lider ingen Nød, naar ikke de selv vil," sagde Jeppe. „Vi har et velordnet Fattigvæsen."

„Du er nok blevet Socialist du Jeppe," sagde Bager Jørgen — „du vil have det hele over paa Fattigvæsnet!"

Træbene-Larsen lo: „Det var en ny Forklaring den."

„Ja hvad er'et de vil da? — for Frimurere er de jo ikke. Det hedder sig at de stikker Hovedet frem igen derovre nu."

„Æh, det er noget der kommer og gaar med Arbejdsløsheden vel," sagde Jeppe. „Noget skal Folk jo tage sig til. Der kom en Søn af Sejlmagerens hjem i Fjor Vinter — han var det nok i Smug. Men Forældrene har aldrig villet vedgaa det, og han selv var jo klog nok til at tage Næsen til sig igen."

„Var han min Søn, skulde han faaet sig et Maal fuldt Prygl," sagde Jørgen.

„Mon det ikke skulde være saadanne, der bereder sig paa Tusendaarsriget — dem har vi jo enkelte af her ogsaa?" sagde Bjerregrav spagfærdigt.

„Mener du de stakkels Skrog der tror paa Urmageren med hans ny Tid? Ja det kan sku godt være," sagde Jeppe haanligt. „Men jeg har hørt at der skal være saa meget ondt i dem. Snarere er det vel Antikrist, som Skriften ogsaa forjætter om."

„Jamen hvad vil de da?" spurgte Jørgen — „hvad gaar deres Galskab ud paa?"

„Hvad de vil," Træbene-Larsen tog sig sammen. „Jeg har været sammen med ikke saa faa af de Folk ovre — saa vidt jeg kan forstaa, vil de have Retten til at lave Penge taget fra Kronen og givet til hvermand. Og det hele vil de have omstyrtet, det er sikkert nok."

„Naa," sagde Mester Andrès, „det de vil er vist godt nok — men de naar det bare aldrig. Jeg kender jo ogsaa lidt til dem gennem Garibaldi."

„Men hvad vil de da, naar de ikke vil omstyrte Verden?"

„Hvad de vil? — ja hvad vil de — at alle skal have lige meget vel?" Mester Andrès var usikker.

„Saa skulde Skibsdrengen have lige saa meget som Kaptejnen, nej for Bølen da ogsaa!" Bageren slog sig paa Laarene og lo.

„Kongen vil de nu ogsaa have væk," sagde Træbene-Larsen ivrigt.

„Hvem Satan skal saa regere os — saa kom Tysken nok springende med det samme! — Det er ligevel det værste — at danske Folk kan ville overgive deres eget Land til Fi-enden! Jeg undres paa hvorfor man ikke skyder dem ned uden Lov og Dom! Her paa Bornholm vinder de nu aldrig Indpas."

„Det er ikke godt at vide!" Unge Mester lo.

„Nej saa Satan — vi vil staa paa Stranden og fyre paa dem! De skal aldrig slippe levende i Land!"

„Og saa er det vel fattigt Rak det hele," sagde Jeppe. „Jeg gad vidst, om der findes én ordenlig Borger imellem."

„Det er vel altid de Fattige der ynkes over Elendigheden," sagde Bjerregrav — „derfor er der heller ingen Ende paa den."

Bager Jørgen var den eneste der havde noget at bestille — det skulde gaa haardt til naar Folk lod være med at købe Rugbrød. Han havde snarest mere end ellers; jo mere Folk knappede af paa Kød og Paalæg — des mere Brød aad de. Ofte laante han Jeppes Drenge over til at hjælpe til med Dejgæltningen.

Men i Humør var han ikke. Der stod et bestandigt Styr for aabne Døre med Søren, som ikke vilde tage ved sin unge ferme Kone. Gamle Jørgen havde med egne Hænder taget ham og lagt ham ind til hende, men Søren græd sig fra det hele og rystede som en nyfødt Kalv.

„Kan han være forgjort mon?“ spurgte den gamle Mester Andrès. „Ung og smuk er hun, der er ikke den Ting at udsætte paa hende — og vi har fodret ham med Æg hele Vinteren. Der maa hun gaa og hænge med Hovedet og faar ikke sin Besøgelse. Marie, Søren — raaber jeg for at sætte Liv i dem — han skal være lige saadan en Dævl som jeg har været, hører I det! Hun ler og bliver rød, men Søren gemmer sig bare hen. Rigtig Synd er det, saa nydelig hun er i hver en Henseende — det skulde ikke været i éns unge Dage du!“

„Farbror Jørgen er jo ung endnu!“ lo Mester Andrès.

„Ja det er snart ikke frit for — saadan som man maa gaa og se stor Uret blive begaaet for ens Øjne. For ser du Andrès, har jeg end været en Gris paa adskillige Omraader — en glad Svend har jeg ogsaa været; Folk holdt altid af at være paa Skib sammen med mig. Og Kræfter har jeg haft baade til en Svir, en Tøs og en haard Tørn i daarligt Vejr. Det har slet ikke været ilde det Liv jeg har ført — jeg kunde godt lide at se det levet om igen. Men Søren hvad er han — en forvildet Dødsskid som ikke kan finde ind igen. — Hvis du vilde prøve at snakke for ham — du har jo Magt over ham.“

„Jeg skal gærne forsøge det.“

„Tak — men hør jeg skylder dig vist nogle Penge.“ Jørgen tog ti Kroner frem og lagde paa Bordet idet han gik.

„Pelle din Halvsatan, kan du springe et Ærende for mig!“ Unge Mester hinkede ind paa Tilskærerekamret med Pelle i Hælene.

Hundrede Gange vel var Mester ude i Gadedøren men for straks ind igen — han kunde ikke døje Kulden. I hans Blik drømte andre Lande med mildere Vejr, han talte meget om sine to Brødre, hvoraf den ene var bortkommet ovre i Sydamerika — myrdet vel. Men den anden var i Avstralien og vogtede Faar; han tjente mere paa det end Byfogden havde i Løn — og var den dygtigste Bokser viden om.

Saa snoede Mester de blodløse Hænder om hinanden og lod dem falde knyttet paa Ryggen af Pelle. „Det er Boksning," sagde han stort — „Bror Martin kan slaa en Mand fordærvet med ét Slag. Han faar Betaling for'et — føj for Pokker!" Det gøs i Mester. Broderen havde flere Gange tilbudt at sende Billet — men det satans Ben. „Vil du sige mig, hvordan jeg skulde begaa mig derovre — vil du Pelle!"

Pelle maatte daglig hente Bøger fra Lejebiblioteket, og lærte snart hvilke Forfattere der var de spændende. Han prøvede ogsaa selv at læse men kunde ikke komme til Ende med det; det var morsommere at staa og fryse ved Skøjtebanen, og se paa at de andre jog over Isen. Men gennem Morten opspurgte han spændende Bøger og bragte Mester dem, saaledes „Den flyvende Hollænder". — „Det er et Digterværk — ih du Alstyrende!" sagde Mester og genfortalte Indholdet for Bjerregrav, der tog det hele for Virkelighed.

„Du skulde haft Del i den store Verden du Andrès — jeg for min Part er nok bedst tjent med at blive herhjemme omkring. Men det er dig forment — dermedsaa!"

„Store Verden —!" Mester blæste. Siden han ikke kunde faa Del i den, var den ham ikke stor nok. „Hvis jeg skulde ud, vilde jeg søge Nedgangen til det indvendige af Jorden — paa Island skal der findes saadanne Nedgange. Sjov kunde det ogsaa være at komme en Tur til Maanen; men det bliver vel en evig Løgn."

Lidt ind i det nye Aar kom Gale Anker og dikterede Mester Frierbrevet til Kongens ældste Datter. „I Aar maa han vel svare," sagde han grublende. „Tiden gaar, og Lykken svinder uden at mange faar Del i den — der er stort Behov for den ny Tid."

„Det er der," svarede Mester Andrès. „Men skulde galt være at Kongen ikke vil, saa er Anker vel Mand for at udrette det alene."

Sløjt var det, og midt i det aller sløjeste gik Sko-

mager Bohn hen og etablerede sig med Butik paa Torvet. Han havde været et Aar ovre og lært moderne Humbug, der stod kun ét Par Støvler i hans Butiksvindu, og det var hans egne Søndagsstøvler. Hver Mandag blev de pudset op og stillet derud igen — for dog at syne efter noget. Naar han selv var i Butiken og talte med Folk, sad hans Kone inde bagved og bankede paa en Støvle, for at det skulde lyde som han havde Mandskab paa Værkstedet.

Men ved Fastelavn kom der Arbejde til Jeppes. Mester Andrès kom en Dag helt oprømt hjem fra Ølhansens Kælder, han havde gjort Bekendtskab med nogle Skuespillere ved et Selskab der lige var ankommet. „Det var Folk det!“ sagde han og tog sig til Kinderne. „De rejser bestandig fra Sted til Sted og optræder — de faar set Verden!“ Han kunde ikke sidde rolig.

Næste Formiddag kom de tumlende og fyldte Værkstedet med øredøvende Mudder. „Saaler og Bagflikker!“ — „Bagsaaler som ikke flækker!“ — „Lidt Hæleri og to paa Snuden!“ Saadan blev de ved, de trak Fodtøj i lange Baner frem under Slængkappen eller hentede det op af bundløse Lommer — og hev det i Bunke paa Forhøjningen hver med sin grinagtige Sætning. Skotøj kaldte de „Undersaatter“, de krængte og endevendte hvert Ord og lod det flyve som en Bold fra Mund til Mund, til der ikke var Fornuft skabt i det.

Drengene glemte alt og gav sig hen i Latteren, Unge Mester spillede af Vid — han stak ikke op for nogen. Nu saas det, at det ikke var Løgn og Pral med den Lykke han gjorde hos Damerne. Den unge Skuespillerinde med Haar som lyseste Hør havde ikke Øjnene fra ham, skønt hun nok førte alle de andre i Baand; hun gjorde Tegn til de andre, at de skulde se Mesters store prægtige Overskæg. Mester havde glemt sit daarlige Ben og smidt Stokken, han laa paa Knæ og tog Maal af hende til langskaftede Støvler med Lakkraver og Harmo-

nikalæg paa Skafterne. Hun havde Hul paa Strømpehælen, men det lo hun af; en af Skuespillerne sagde: Spejlæg! og saa lo de stormende.

Gamle Jeppe kom farende ud, tilkaldt af Lystigheden. Den lyse kaldte ham Bedstefar og vilde danse med ham, og Jeppe glemte Værdigheden og lo med. „Ja her søger de til, naar de skal have noget der duer," sagde han stolt. „Jeg har ogsaa staaet min Lære ud i Kongens København og løbet med Fodtøj til mere end en Komediant. Vi havde hele Teatret at sy for; Jomfru Pätges som siden kom saa godt efter det, fik sine første Dansesko hos os."

„Det var Mennesker det!" sagde Mester Andrès da de brusede bort „— for Satan det var da for en Gangs Skyld Mennesker." Jeppe kunde ikke begribe, at de havde fundet herhen, og Mester Andrès oplyste ikke at han havde været paa Beværtning. „Mon det skulde være Jomfru Pätges som har vist dem til mig?" sagde han og stirrede fjærnt ud. „Hun maa saa have holdt Rede paa mig paa en eller anden Maade."

Der ruttedes med Fribilletter, Unge Mester var i Teatret hver Aften. Pelle fik en Galleribillet hvergang han afleverede et Par Fodtøj. Han skulde ikke sige noget, men Prisen stod tydelig med Kridt under Bunden. „Fik du Penge?" spurgte Mester spændt, han stod helt ude paa Trappestenen og ventede. Nej Pelle skulde hilse og sige, at de selv kom og afgjorde det. „Naa ja, den Slags de er gode nok," sagde Mester.

En Dag midt i det kom Lasse stampende ind paa Værkstedet, rigtig storbondeagtig med Pelskrave op over Ørerne. Han holdt udenfor med en Sæk Kartofler; det var en Skænk til Mesters, fordi Pøjke kom saa vel efter sine Ting. Pelle fik fri og kørte med ud, hvert Øjeblik skottede han til Faderens Pelskrave. Endelig kunde han ikke dy sig længer men lettede undersøgende paa den. Han lod den skuffet falde igen.

„Naa ja den — nej den er bare hægtet paa

Kørekappen! det tager sig jo altid ud efter lidt, og den er god om Ørerne. Saa du troede jeg kom anstigende i rigtig skindforet Pels? Nej det er der ikke Raad til endnu, men det kommer! Og jeg kan nævne dig mangen Storbonde, som ikke har andet end dette her!"

Ja ja, lidt skuffet var Pelle nu. Men han maatte vedgaa, at det ikke var til at se Forskel paa Kappen her og en rigtig Bjørneskindspels. „Gaar det ellers godt?" spurgte han.

„Aa ja — nu for Tiden slaar jeg Skærver. Jeg skal slaa tyve Favne for at kunne svare enhver sit paa Fandens Geburtsdag. Naar vi bare maa beholde Kræfter og Helsen, Karna og jeg —."

De kørte hen i Købmandsgaarden og fik Hestene sat ind. Pelle syntes ikke, Købmandsfolkene sprang saa ivrigt for Lasse som for de rigtige Bønder; men Lasse selv var nok saa kry. Han stampede lige ind i Købmandens Kontor lige som de andre, stoppede sin Pibe af Tønden og skænkede sig en Snaps. Der stod Luft om ham som han gik til og fra Vognen med opknappet Kappe; han traadte saa fast i Brostenene, som havde han Hartkorn i Støvlesaalerne han ogsaa.

Saa gik de ud til Dues, Lasse var nysgærrig efter at se hvordan de havde det. „Det er jo ikke saa let naar den ene Part møder med Tilgift paa Kærligheden."

Pelle satte ham ind i hvordan det forholdt sig. „Sig til Kalles at de tager lille Marie til sig igen. Anna mishandler hende. De er ellers kommet godt efter det; nu vil de til at købe Heste og Vogn og selv drive Vognmandskørsel."

„Det er vel hende det? Ja den kommer sagtens frem der ikke har noget Hjærte." Lasse sukkede.

„Du Far," sagde Pelle pludselig, „her er Teater nu — og jeg kender alle Skuespillerne. Jeg løber med Fodtøj til dem, og de giver mig Billetter hver Aften. Jeg har set det hele du!"

„Da er det vel Løgn?" Lasse maatte stanse for

at forske Drengens Udtryk. „Saa du har været paa rigtigt Teater du? Ja fan takke dem der bor i Staden, om de er klogere end vi Bønder — de faar jo Del i alting!“

„Vil du med i Aften da? jeg kan skaffe Billet.“

Lasse kløede sig. Lyst manglede han ikke — men; dette var jo noget helt usædvanligt. Det blev ordnet saadan, at han kunde ligge hos Dues om Natten, og om Aftenen gik de to til Teatret. „Er det her?“ spurgte Lasse forundret, da de kom til et mægtigt Pakhus hvor der stod mange Folk. Men indvendig var der fint, de sad helt bag oppe som paa en Bakkekant og saa ned over det hele. Langt nede foran sad nogle Damer, som var nøgne paa saa meget Lasse kunde se. „Det er vel de optrædende det?“ spurgte han.

Pelle lo: „Nej det er jo Byens fineste Damer, Doktorfruen og Borgmesterens, Inspektørens — og dem.“

„Åk og de er saa fine, at de ikke engang har Tøj at tage paa!“ udbrød Lasse — „det kalder vi nu Fattigdom hos os. Men hvor er saa de som agerer?“

„De er inde bag Tæppet dèr!“

„Har det ikke begyndt endnu da?“

„Nej det kan du vel vide — Tæppet skal da op først!“

Der var et Hul i Tæppet, en Finger kom frem og gav sig til at rode rundt ind mod Tilskuerne; Lasse lo. „Fan til Komedie!“ sagde han og slog sig paa Laarene da det gentog sig.

„Det har ikke begyndt endnu,“ sagde Pelle blot.

Naa ja, saa tog Lasse sit Humør til sig.

Men saa gav Lysekronen sig pludselig til at løbe op i det store Hul i Loftet; deroppe laa nogle Drenge paa Knæ og pustede Lamperne ud. Og Tæppet gik op for en stor lys Sal; derinde færdedes mange vakre unge Piger i de forunderligste Dragter — og de talte! Lasse var helt forbavset over, at han kunde forstaa hvad de sagde, saa sælsomt fremmed saa

det hele ud; det var jo som et Kik ind i Drømmeland. Men helt for sig selv sad der en og spandt, og hun var den vakreste af dem alle.

„Det er nok en fin Dame det," sagde Lasse.

Men Pelle hviskede, at det var en fattig Skovpige, som Slotsherren havde røvet og vilde tvinge til at være hans Elskede. Naa — alle de andre gjorde farlig Stads ad hende, redte hendes Guldhaar og laa paa Knæ for hende; men hun saa bare ulykkelig ud. Og stundom blev det hende for trist, saa aabnede hun de vakre Læber og lod sit Hjærtesaar bløde ud i en Sang, der fik Lasse til at hente dybt efter Vejret.

Saa kom en stor Mand med vældig rødt Skæg stampende ind, Lasse syntes han var klædt som en der kommer lige fra Fastelavnsridt.

„Det er ham som fik de fine Støvler hos os," hviskede Pelle — „Slotsherren som vil forføre hende."

„Fy fan — han ser fæl ud!" sagde Lasse og spyttede. „Saa var Stengaardsbonden da et rent Guds Barn." Pelle tyssede.

Slotsherren jog alle de andre Kvinder ud, saa gik han frem og tilbage med Stormskridt, skulede hen mod Skovpigen og vendte det hvide ud af Øjnene. „Naa har du bestemt dig?" brølede han og tog Vejr ind som en gal Tyr. Og pludselig sprang han løs paa hende for at tage hende med Vold.

Men Skovpigen stod der rank, med en blinkende Dolk i Haanden. „Ha, rør mig ikke," skreg hun — „eller ved den levende Gud jeg støder denne Dolk i mit Hjærte. Du tror du kan købe min Uskyld fordi jeg er fattig; men Fattigmands Ære købes ej for Guld."

„Da var det et sandt Ord," sagde Lasse højt.

Men Slotsherren lo træsk og trak i sit røde Skæg — han rullede frygteligt paa R'erne. „Er mit Tilbud ikke rundhaandet nok? Nuvel bliv hos mig i Nat, og du skal faa en Gaard med ti Stykker Kvæg, saa du i Morgen kan gaa for Altret med din Jæger."

„Hold Kæft din Horebuk!“ raabte Lasse vredt.

De tyssede rundt om, en og anden puffede til ham. „Naa har én nu ikke Lov til at aabne Munden,“ sagde Lasse krænket til Pelle. „Jeg er ingen Præst; men naar Pigen ikke vil, skal han lade hende gaa. Og ikke skal han upaatalt blotte sin Brynde i hundrede Menneskers Nærvær — saadan en Svinepels!“ Lasse talte højt, og det lod til, at Ordene øvede deres Virkning paa Slotsherren. Han stod lidt og skulede, saa kaldte han paa en Mand og bød ham føre Pigen ud i Skoven igen.

Lasse trak Vejret lettet, da Tæppet gik ned og Drengene deroppe i Hullet igen tændte Kronen med Lamperne og hissede den ned. „Hun klarede sig saa vidt,“ sagde han til Pelle — „men jeg har nu min Mistro til Slotsherren — han er ful!“ Han var helt svedt, glad lod han ikke til at være.

Den næste Verden som trylledes frem dernede var en Skov. Dejlig var den med Pelargonier i Bunden, og en Kilde der sprang af noget Grønt. „Det er et tildækket Ølanker,“ hviskede Pelle, og nu skelnede Lasse ogsaa Hanen; men svært saa livagtigt saa det ud. Langt bagude saas Ridderborgen paa en Klippe, og fremme i Forgrunden laa en Vindfælde; to grønne Jægere sad overskrævs paa den og lagde onde Raad op. Lasse nikkede — han havde Erfaring for Verdens Træskhed.

Nu hørte de noget og krøb ned og skjulte sig bag Vindfælden, med Kniv i Haand. Der var tyst et Øjeblik, saa kom Skovpigen og hendes Jæger i al Troskyldighed vandrende ad Skovstien med hinanden i Haanden. De tog Afsked ved Kilden — saa inderlig ømt; og saa kom han ilende, den visse Død i Møde.

Det var ikke til at holde ud, Lasse rejste sig. „Pas paa!“ raabte han dæmpet — „pas paa!“ De bagved trak ham i Frakken og skældte ud. „Nej saa Satan annamme om jeg tier til det heller,“ sagde Lasse og slog til dem. Saa strakte han sig helt frem:

„Tag Vare paa dig du! det gælder Livet! De ligger bag Vindfælden!“

Jægeren stansede og stirrede ud, de to Snigmordere havde rejst sig og gloede, fra Kulissen kom mandlige og kvindelige Skuespillere frem, de lo og stirrede ud mod Tilskuerpladsen. Lasse saa nok at Manden var frelst, men ellers havde han ondt at gøre, for Opsynet vilde smide ham ud. „Jeg kan godt gaa selv,“ sagde han — „for i dette Lag er nok ærlig Mand overflødig.“ Nede paa Gaden snakkede han højt med sig selv, han var helt i Oprør.

„Det var jo bare Komedie,“ sagde Pelle slukøret, han skammede sig godt paa Faderens Vegne.

„Det behøver du ikke belære mig om! Jeg ved vel at alt det forlængst er foregaaet, og at jeg ikke kan hindre det om saa jeg stod paa Hovedet. Men at de skal genfremkalde saadanne onde Handlinger! Havde de andre villet som jeg, saa havde vi nok taget Slotsherren og slaaet'en ihjæl, om end det kom et Hundredaar for sent.“

„Han — det var jo Skuespiller West, som kommer paa Værkstedet hver Dag.“

„Naa Skuespiller West, naa? — saa er du vist Skuespiller Torsk, som lader dig bilde saadan noget ind. Jeg har nok før truffet Folk, som havde faaet Gaven til at lade sig falde hen og mane forlængst afdøde frem i sit Sted — om ikke saa livagtigt som her forstaas! Om du havde været derinde bagved, saa vilde du have set, at West laa hen som en død, mens han den anden — Djævlen — huserede. Jeg skulde nu ikke ønske mig den Gave, for det er farligt Legeværk. Glemmer de andre til Eksempel *Ordet* som skal kalde West til Live igen, saa er han færdig, og den anden bliver ved at husere i hans Sted.“

„Det er bare Overtro! Naar jeg nu ved, at det blot var West som agerede — jeg kendte ham jo igen du Far!“

„Javist du er jo altid den klogeste — du kunde sikkert gaa op til Disput med Fanden hvad Dag det

skulde være. Saa det skulde blot være Forestilling? — saadan som han vendte det hvide ud af Øjnene i ædendes Begær! Du kan være vis paa, at havde hun ikke haft den Kniv, saa havde han væltet sig over hende og mættet sin Lyst for alles Øjne. For maner man henfarne Tider frem, saa maa Handlingen have sin Gang igen, hvor mange der saa ser paa det. Men at de gør saadan noget for Betaling — føj for den Lede. — Og nu vil jeg hjem." Lasse lod sig ikke sige men fik spændt for.

„Helst maa du lade være at gaa til det dèr mer," sagde han ved Afskeden. „Men om det allerede har faaet Magt med dig, saa tag i det mindste Strygestaalet i Lommen. — Og saa sender vi dit Tøj med Slagter Jensen en af de første Lørdage." — —

Pelle gik paa Teater som før, han havde sin klogere Opfattelse af, at det hele blot var Komedie. Men noget hemmelighedsfuldt var der ved det, en overnaturlig Gave maatte de Folk besidde, som kunde skifte Ham saa totalt fra Aften til Aften og gaa helt ind i det Menneske de agere. Pelle troede nok han vilde være Skuespiller, naar han engang var naaet frem til sit.

Røre vakte de; naar de strøjfede om i Gaderne med deres flagrende Klæder og underlige Hovedtøjer, løb Folk til Vinduerne for at kigge, og de gamle spyttede efter dem. Byen var ikke sig selv mens de var her, hvert Sind havde slaaet sig skævt. De unge Piger laa og hvinede i Søvne og drømte om Bortførelser — de stillede selv Vinduet paa Klem; og hver en Knægt gik og var rede til at rømme bort med Selskabet. De der ikke var teatergale, holdt gudelige Møder for at bekæmpe Ondet.

Og en Dag forsvandt Skuespillerne som de var kommet — efterladende en Masse Gæld. „Satans Rak!" sagde Mester med sit slukørede Udtryk — „der pudsede de os sku! Men prægtige Folk var de — paa deres Maade! Og de havde set Verden!"

Men efter den Historie havde han svært ved at faa Varmen. Han krøb i Seng og blev liggende det meste af en Maaned.

XII.

Det kan være hyggeligt nok med disse Vinteraftener, hvor man sidder hjemme paa Værkstedet og hænger, fordi det er mørkt og koldt ude — og man ikke har noget Sted at gaa hen. Staa ved Skøjtebanerne og stirre forkomment paa at de andre svinger sig er Pelle træt af; drive frem og tilbage i Gaderne — nordud og vende om, sønderud og vende om, frem og tilbage den samme Længde til Klokken er ti — er der ikke noget ved, naar man ikke har varmt pænt Tøj og en Tøs om Skaftet. Morten er heller ikke noget Friluftsmenneske; han fryser og vil ind i Varmen.

Saa lister de sig ind paa Værkstedet saa snart det er Mørkning, Nøglen tager de ud og hænger paa Sømmet i Gangen for at vildlede Jeppe, de stjæler sig til at tænde op i Kakkelovnen og sætter Skærme for, saa Jeppe ikke skal faa Øje paa Skæret naar han gør sin Runde hen til Værkstedsvinduerne. De kryber sammen paa Forhøjningen henne ved Ovnen med Armen om hinandens Skulder, og Morten fortæller af de Bøger han har læst.

„Hvorfor vil du læse i de dumme Bøger?" siger Pelle naar han har lyttet en Stund.

„Fordi jeg vil vide noget om Livet og Verden," svarer Morten inde i Mørket.

„Om Verden," siger Pelle og blæser haanligt. „Nej jeg vil ud i Verden og se noget — det der staar i Bøgerne er ikke andet end Løgn. — Men hvad saa mere da?"

Saa gaar Morten godmodigt videre. Og midt i Fortællingen kommer han i Tanke om noget og

haler et Papir frem fra Brystlommen. „Det er Chokolade fra Bodil," siger han og knækker det midt over.

„Hvor havde hun lagt det?" spørger Pelle.

„Under Lagnet — jeg mærkede noget haardt under Ryggen da jeg lagde mig."

De to Drenge ler mens de gnasker Chokoladen. Pludselig siger Pelle:

„Bodil — hun forfører jo Børn hun! Det var hende som lokkede Hans Peter bort med sig fra Stengaarden — og han var bare femten Aar du!"

Morten svarer ikke. Men om lidt synker hans Hoved ned paa Pelles Skulder — det rykker i ham.

„Du er jo sytten Aar," siger Pelle trøstende. „Men dumt er det ligegodt; hun kunde godt være Mor til dig — naar det ikke lige var for Alderen." Saa ler de begge. —

Endnu hyggeligere kan det være de søgne Aftener. Da brænder Ilden aabenlyst i Kakkelovnen efter otte ogsaa, Lampen lyser — og Morten er der jo. Saa kommer de faldende ind fra alle Sider, og den spærrende Kulde sætter alle store Minder op i dem — det er som selve Verden trak sig sammen i det lune Værksted. Jeppe maner sine Læreaar i Hovedstaden frem og beretter om den store Bankerot; helt tilbage til Aarhundredets Begyndelse fører han dem, til en gammel snurrig Hovedstad, hvor gamle Folk gik med Paryk, hvor Tampen hang og svingede i Luften altid, og Læredrengene bjærgede Livet ved at tigge ved Borgernes Døre om Søndagen. Det var Tider det! Og han kommer hjem og vil nedsætte sig som Mester, men Lauget vil ikke tillade ham det — han er for ung. Saa farer han til Søs som Kok, og kommer ned hvor Solen brænder, saa Beget koger i Naaderne og Dækket skolder ens Fødder. En lystig Bande er de, og Jeppe saa lille han er staar ikke tilbage. I Malaga stormer de en Beværtning, hiver alle Spanierne ud af Vinduerne og morer sig med Pigerne — til hele

Byen er over dem og de maa flygte til Baaden. Jeppe kan ikke følge med, og Baaden lægger fra; han maa springe i Vandet og svømme ud til den. Knivene falder plaskende i Vandet rundt om ham, og en sætter sig dirrende i hans Skulderblad. Naar Jeppe naar dertil, begynder han altid at krænge Tøjet af sig for at vise Arret, Mester Andrès stopper ham. Pelle og Morten har hørt Historien nogle Gange, men kan høre den saa tidt det skal være.

Og Bager Jørgen, som har været Baadsmand det meste af sin Tid paa de store Nord- og Sydhavsfarere, tumler med Haandspag og Isbjørne og sorte Piger fra Vestindien. Han sætter Spillet i Gang, saa den mægtige Fuldrigger letter fra Havana Red og det letter i hver en Tilhører:

Aa hiv og aa høj Manne,
Spillet i Gang!
Lad Tøsen kun græde
og giv os en Sang.

Saa vandrer de rundt og rundt tolv Mand, med Brystet klemt mod de svære Haandspag; Ankeret letter, og Sejlet fyldes — og bag hans Ord skimter man Trækkene af en Kærest i hver en Havn. Bjerregrav kan kun korse sig — han som aldrig har udrettet andet end føle for de Fattige; men i Unge Mesters Øjne rejser det — Jorden rundt, Jorden rundt. Og Træbene-Larsen, som om Vinteren er den velhavende Rentetærer i blaa Pjækkert og lodden Hue, men hvert Foraar flyver bort fra sit smukke grundmurede Hus ud i Verden som fattig Lirekassemand — han beretter om Dyrehavsbakken og den æventyrlige Holmensgade, og om besynderlige Væsner der lever af Skarnkasserne i Hovedstadens Baggaarde.

Men i Pelles Krop knager det blot han rører sig, Knoklerne skyder paa og kræver at strækkes, han har Vokseværk og Uro alle Vegne. Han er den første Foraaret kommer til, en Dag melder det sig i ham som en Undren paa hvordan han vel ser ud.

Pelle har aldrig før stillet sig det Spørgsmaal, og den Spejlstump, han har tigget hos Glaseren hvor han henter Skrabeglas, siger ham ikke noget rigtigt. Han har nærmest selv en Fornemmelse af at han er umulig.

Han begynder at mærke sig andres Opfattelse af hans Ydre — en og anden Pige ser jo efter ham, og hans Kinder er ikke længer saa tykke, at der lader sig sige Brandere om dem. Det blonde Haar er lokket, Koslikket i Panden røber sig endnu som et lille genstridigt Strøg; Ørerne er fremdeles forskrækkelig store, og det hjælper ikke, at han krænger Huen ned over dem for at holde dem ind til Hovedet. Men han er velvoksen og stor efter sin Alder, Værkstedsluften har ikke faaet Bugt med hans Friskhed; og der er ikke den Ting han er bange for — især naar han bliver gal. Han finder paa hundrede Slags Idræt for at stille Legemets Krav, men det forslaar ikke; blot han bukker sig efter Hammeren, snakker det med i alle Ledemod.

Men saa en Dag bryder Isen og gaar til Havs, Skibene takler og provianterer og gaar samme Vej, og Byens Folk vaagner til Forestillinger om nyt Liv og begynder at tænke paa udsprungne Skove og Sommerstads.

Og en Dag kommer Egerne! De kommer strygende over Havet fra Hellavik og Nogesund og de andre Steder derovre paa Svenskekysten, kækt skønser de Vandet med de forunderlige latinske Sejl i skraa Flugt, som sultne Søfugle der strejfer Havet med den ene Vingespids i deres Spejden efter Bytte. En Mil til Havs tager Stadens Fiskere imod dem med Bøsseskud, de faar ikke Lov at lægge ind i Baadehavnen men maa leje sig Plads i den gamle Skibshavn og brede deres Redskab til Tørre nordude. Haandværkerne render sammen og drøfter disse fremmede Røvere, der kommer fra et fattigere Land og tager Brødet ud af Munden paa Stadens egne Børn — haardføre som de er, med Mod til at tage ud i alskens Vejr og med Heldet i Følge! Det gør

de hvert Foraar — og naar de skal forsyne sig med Sild, køber de af Svenskerne, der sælger billigere end de hjemlige. „Slider vore Fiskere maaske Lærfodtøj?“ spørger Jeppe — „de gaar helligt og søgnt med Træskostøvler gør de. Lad saa Træskomageren handle med dem — jeg køber hvor det er billigst.“

Det er som selve Foraaret kommer anstigende i disse magre senede Skikkelser, der gaar syngende gennem Gaden for at udfordre Stadens smaatskaarne Nid. Hver Baad har Kvinder med til at rense og bøde Redskaben, og de driver i Flokke op forbi Værkstedet for at opsøge de gamle Logier ude i Fattigkvarteret ved *Kraftens*. I Pelles Hjærte kommer og gaar det ved Synet af disse unge Kvinder med smukke Tøfler paa Fødderne, sorte Tørklæder om de ovale Ansigter og mange smukke Farver i Dragten. Der vugger saa meget frem i hans Sind, dunkle Minder fra en Barndom, hvor alt har ligget som udslettet, henaandede Frasagn om noget han har levet og ikke kan huske — det er som et varmt Aandepust fra en anden ukendt Tilværelse.

Hænder det saa at en og anden har et spædt Barn paa Armen, faar Byen travlt. Er det Købmand Lund lige som forleden Aar — han som siden aldrig hedder andet end Sildegrossereren? Eller er det en 16-aarig Læredreng — til Skam for Præst og Lærer som lige har sluppet ham?

Saa trækker Jens af Sted med sin Harmonika, Pelle skynder sig at rømme op, han og Morten piler ud til Galgebakken med hinanden i Haanden — for Morten har ondt ved at løbe saa rask. Alt hvad Byen har af beskeden Ungdom er der; men de svenske Piger gaar først. De er som Ild i Dansen, de kan svinges saa Tøflerne flyver, der staar smaa Kampe om dem. Men om Lørdagen tager Egerne ikke paa Søen, saa kommer Mændene med gnistrende Bryn og kræver deres Kvinder; og der staar de store Slag.

Pelle gaar op i det med Hud og Haar — her findes den Bevægelse hans Krop har savnet saa haardt i Faget. Han har en glubende Trang til Be-

driften og gaar de kæmpende saa nær ind paa Livet, at der falder en Lussing af til ham ogsaa. Han danser med Morten og faar Mod til at byde en Pige op, han er generт og gør de kosteligste Bukkespring i Dansen for at komme over det, midt i Dansen render han sin Vej og lader Pigen staa. „Pokker til Abekat," siger de voksne og ler efter ham. Han har *sin* Maade at gaa ind i al denne Sorgløshed, der lader Livet tage sin Ret uden Tanke for i Morgen og næste Aar. Vil en eller anden mandglad Kvinde fange hans Ungdom ind, saa slaar han bagop og er væk i nogle kaade Spring. Men han kan synge saa inderligt med, naar de driver hjemad i Klynger Mænd og Kvinder tæt sammenslyngede, og han og Morten kommer bagefter med Armen om hinanden de ogsaa. Saa har Maanen sin Lysvej ud over Søen, og i Naaleskoven hvor hvid Dis ligger om Toppene, bølger Sangen fra alle Stier og vugger ud i de vandrende Pars forskellige Gangart; paagaaende tung i sit Indhold men baaret frem af de letteste Hjærter — ret en Sang at synge sin Lykke ud i:

Bind op, bind op dit favrgule Haar,
thi du skal nu føde en Søn udi Aar,
— der hjælper hverken Hulken eller Klage!
Om fyrretyve Uger saa kommer jeg igen
og ser hvorledes det da med dig gange.

De fyrretyve Uger svandt roligen hen,
da begyndte den Jomfru at klage sig om — — —

Og videre gaar det ind gennem Byen, Par om Par som Sindet staar til. De krumme stille Gader genlyder af Døds- og Elskovssange, saa de gamle Borgerfolk maa lette Hovedet fra Puden, skubbe Nathuen til Side og ryste betænkeligt ad al denne Letsindighed. Men Ungdommen sanser intet — bare suser og sværmer videre i sit kogende Blod. Og en Dag faar de gamle Ret; Blodet er gaaet af Kog, og der staar de og de Kendsgærninger og kræver Ophav og Underhold. „Hvad sagde ikke vi!" siger de gamle; men de unge bøjer Hovedet og ser en

lang forkrøblet Tilværelse i Møde, med forhastet Giftermaal eller stadig Betaling til en fremmed Kvinde, med dette evige Skær af Forringelse og Komik over sig, med Ægteskab og Omgang under sin Stand. De snakker ikke om at drage ud i Verden og bryde sig egne Veje mere; har de sat sig paa Bagbenene mod de gamle og krævet Plads for deres Ungdom, nu gaar de ydmygt i Spændet igen med sænket Hoved, skamfuldt missende over deres eneste Bedrift. Og de der ikke kan bære dette, faar rømme Landet ved Nat eller sværge sig fri.

Unge Mester har det paa sin egen Maade. Han er ikke med i Pigekommersen, men naar Solen skinner rigtig varmt, sætter han sig uden for Værkstedsvinduerne og lader den gennembage sin Ryg. „Aa det er dejligt," siger han og ryster sig, Pelle maa føle paa hans Skindtrøje hvilken Magt Solen allerede har. — „Nu er det min Salighed Foraar!"

Inde paa Værkstedet fløjter og synger de til Hammerslagene; der er Øjeblikke hvor det skumle Rum minder om en Fuglekræmmers Bod. „Nu er det min Sandten da Foraar," siger Mester Andrès Gang paa Gang, „men Foraarsbebuderen kommer nok ikke i Aar."

„Maaske er han død," siger Lille Nikas.

„Garibaldi død? — han dør sku aldrig. Alle de Aar jeg kan huske, har han set ud som nu og drukket lige tæt. Som det Menneske har drukket i sin Tid — ih du Alstyrende! Men Mage til Skomager findes ikke i hele Verden."

En Morgen lidt efter Damperens Ankomst dukker en høj skarpskuldret Mand ind ad Værkstedsdøren. Han er blaagraa paa Hænder og Ansigt af Morgenkulden, Kinderne hænger lidt poset paa ham, men i Øjet brænder en udødelig Gnist. „Morn' Kamater!" siger han og slaar flot ud med Haanden „— naa hvordan lever vi? — Mester rask?" Han danser ind over Gulvet med Hatten klemt flad under den venstre Arm. Jakke og Bukser slaar Slask om hans Krop, og fortæller at der intet er under; han har

bare Ben i Skoene og tykt Tørklæde om Halsen. Men Mage til Anstand og Føring har Pelle aldrig set hos en Haandværker — Garibaldis blotte Stemme er som et Anslag.

„Naa Søn," siger han og slaar Pelle let paa Skulderen — „kan du saa faa den Pægl hentet? Men i en Ruf, for jeg er morderlig tøstig. Mester har jo Kredit. Pst, vi tager en halv Pot, saa slipper du for at gaa to Gange."

Pelle sprang. Paa en halv Minut er han tilbage, Garibaldi kan sætte Farten op i én — han har allerede faaet Forklæde for og er i Færd med at tage et Skøn over Værkstedets Arbejde. Han tager Flasken fra Pelle, slynger den bag over Skulderen og fanger den med den anden Haand, sætter Neglen midt paa og drikker til. Saa viser han de andre — lige efter Neglen, hva'?

„Det er flot drukket!" siger Lille Nikas.

„Kan udføres i bælg ravende Mørke," Garibaldi fejer overlegent ud med Haanden. — „Og Gamle Jeppe lever? — rask Mand!"

Mester Andrès banker i Væggen. „Han er jo kommet — han er jo derude," siger han med opspærrede Øjne. Lidt efter er han i Tøjet og ude paa Værkstedet, han snakker oprømt op; men Garibaldi bliver i sin Værdighed — han er morgenrusten endnu.

Der er kommet noget febrilsk over dem alle, en Ængstelse for ikke at faa alting med. Den daglige Graahed er gledet af Faget, hver spænder sine Ævner. Garibaldi kommer fra den store Verden med al Vandrelivets Æventyrlighed hængende i sine tynde Klæder. „Bare han snart vilde begynde at fortælle," hvisker Pelle til Jens og kan ikke sidde rolig. De hænger spejdende ved hans Læber, tier han saa er det ud fra en højere Vilje. Selv Mester gaar ham ikke paa Klingen men bøjer sig for hans Ordknaphed — og Lille Nikas finder sig i at blive behandlet som Læredreng.

Garibaldi hæver Hovedet. „Naa man er vel ikke

kommet for at sidde og hænge," udbryder han muntert. „Godt at bestille Mester?"

„Meget er her ikke, men til dig har vi altid Arbejde," svarer Mester Andrès. „Vi har forresten Bestilling paa et Par Brudesko — hvide Atlaskes med gul Opstikning; men vi har ikke været glade ved at gaa i Lag med dem." Han skeler til Lille Nikas.

„Ikke gul Opstikning til hvid Atlask Mester — hvid Silke naturligvis, og hvidt Snit!"

„Er det Brugen i Paris nu?" spørger Mester Andrès livligt.

Garibaldi trækker paa Skuldrene: „Lad os ikke bryde os om Paris Mester Andrès, vi har hverken Lær eller Redskab til at lave Parisersko — og heller ikke Bentøj til at putte i dem."

„Det var som Pokker — er de saa fikse?"

„Fikse hva'behar! jeg kan holde en velvoksen Pariserindes Fod i min hule Haand. Og naar de gaar — de rører Gud hjælpe mig ikke ved Stenbroen! En Parisertøs kan man lave Skotøj til af Flødeskum — og det holder! Men giv hende et Par almindelige danske Frøkengagakker paa, hun vil springe i Kanalen lige med det straks!"

„Det var Satans!" Mester røg til at skære Lær ud. „Det var Helvedes!"

Saa let var endnu aldrig noget Menneske gaaet ind i noget; Garibaldi trækker en Trebèn hen til Disken — og er i fuld Gang. Ingen Roden rundt efter Værktøj, Haanden gaar lige der hen hvor Tingen ligger, som gik der usynlige Veje mellem dem. Disse Hænder besørger det hele selv, stilfærdigt, i bløde Sving, mens Øjnene er alle andre Steder: ude i Haven, ved Drengenes Arbejde, ved Unge Mester. For Pelle og de andre der skal se en Ting an fra ti forskellige Sider er dette simpelt hen vidunderligt. — Og før de faar set sig om, har Garibaldi lavet alting til og sidder og kigger langt efter Mester, der naadler selv i Dag.

Saa kommer Jeppe kilende, gnaven over at ingen har meldt Garibaldis Ankomst. „Da' Mester — da'

Oldermand!" siger Garibaldi og rejser sig og bukker.

„Ja," siger Jeppe selvbevidst. „hvis der endnu var Oldermand til, saa blev det vel mig. Men det er skidt med Haandværket i vore Dage; Respekt er der ingen, og kvor skulde den heller komme fra — naar man ikke forstaar at respektere sig selv."

„Den var nok til Unge Mester hvabehar?" siger Garibaldi og ler. „Men Tiderne er andre Mester Jeppe, nu skær den ikke med Spanderem og Respekt længer — det var dengang det. Begynde Klokken syv og Fyraften Klokken seks — færdig! Saadan staar den i Storbyerne nu."

„Det er vel dette her Sjosjalisme?" siger Jeppe haanligt.

„Jeg er ligeglad hvad det er — for Garibaldi begynder og holder op naar han vil! Og vil han have mere for sit Arbejde — værsgod! Og hvis ikke — saa farvel Mester! Der er Tøser nok som Drengen sagde da han ingen Mad fik."

De andre faar ikke stort bestilt, de har nok med at følge hans Arbejdsmaade. Han har tømt Flasken og faaet Tungen paa Gled, Unge Mester forstaar at fritte, og Garibaldi fortæller stort, med talrige Fagter. Ikke engang Hænderne er støtte ved Arbejdet, alligevel skrider det hurtigt fremad, skønt som en Aabenbaring — det er som Værket føder sig selv. Han har sin Opmærksomhed ved deres Arbejde, griber bestandig til i rette Tid, retter paa deres Haandelag og gør det afgørende Snit der giver Svange og Hæl Skønhed. Det er som han føler det paa sig, naar de foretager sig noget galt — hans Aand er alle Vegne. „Se saadan bærer man sig ad i Paris," siger han — „dette her er Nürnberger-Façon." Han taler om Wien og Grækenland saa selvfølgeligt, som laa de henne under Skipper Ellebyes Trær. I Athen er han oppe og stikker Grækerkongen paa Næven, for i Udlandet skal Landsmænd altid holde sammen. — „Naa han var forresten meget flink, men han havde allerede spist Frokost. For øvrigt

skidt Land at vandre i, for der er ingen Skomagere. Nej saa Italien, dèr er der Skomagere men intet Arbejde — saa kan man rolig dangdere den og slaa sin Fægt fra Sted til Sted. De kommer ikke som disse emsige Tyskere hvergang man ber om en Geskænk, og siger — Værsgod De kan faa Arbejde. Og det er varmt nok til at sove paa den bare Jord. Vin flyder der i alle Rendestene, men for Resten er det noget Sprøjt." — Garibaldi letter den tomme Flaske højt i Vejret og kigger den forundret under Bunden; Unge Mester blinker til Pelle som suser i Firspring efter en halv Pot.

I Pelles Øren koger det hede Blod. Ud, ud, han maa ud og vandre ligesom Garibaldi, gemme sig i Vinmarkerne for Gensdarmerne, og stjæle Skinken fra Skorstenen mens Folkene er paa Marken. Der er kommet Aand i ham og de andre, Fagets Aand; Værktøj og Lær mødes kælent med Fingrene, naar man griber det, hver Ting har sin inderlige Lød som fortæller noget. Alt det støvede og gammelkendte er strøget af Værkstedet, paa Hylderne staar Tingene og lyser Interesse ud, der er sat tindrende Liv op i den kedeligste Ting.

Verden stiger frem som en lysgraa Undren, gennemtrukket med endeløse Landeveje med dybt hvidt Støv, og Garibaldi gennemvandrer dem alle. Han har solgt sin Vandrebog til en Kammerat for et Stykke Mad og er uden Papirer, tyske Gensdarmer holder Klapjagt paa ham, Garibaldi kryber paa Knær og Hænder i Vinmarkerne 14 Dage og faar ikke andet end Druer og en styrtende Kolerine. Tilsidst er hans Tøj saa levende at han ikke selv behøver røre sig; han ligger ganske rolig og lader sig transportere af Sted og kommer til en lille By. „Herberg?" spørger Garibaldi. Ja der er Herberg. Saa laver han en Historie om Plyndring, de skikkelige Folk putter ham i Seng og fyrer i for at tørre hans Tøj. Garibaldi snorker og skubber Stolen nærmere til Kakkelovnen, snorker og skubber den lidt endnu, og da Tøjet staar i lys Lue brøler han op, skælder

og græder og er utrøstelig. Saa faar Garibaldi nyt rent Tøj og ny Papirer og er igen paa Landevejen, Fægt'en begynder forfra, Bjærge dukker frem og glider bagud, store Byer dukker frem, Byer ved brede Floder. Der er Byer, hvor den vandrende Svend ikke maa faa Penge men *skal* arbejde — forbandede Byer, og tyske Herberger hvor man behandles som Tugthusfanger, afører sig alt Tøjet i en lang Gang, Skjorten med; den gaas efter af et Par Mand og det hele tages i Forvaring. 30-40 nøgne Mænd slippes én for én ind paa den store Sovesal.

Paris — det er som Blærer sprang i ens Øre! Garibaldi har arbejdet der to Aar, tyve Gange har han været der paa Gennemfart. Paris det er Alverdens Pragt bunket sammen, og Alverdens fornuftige Indretninger sat paa Hovedet. Herhjemme vil ingen hæderlig Mester lave „Topgaleasens" slubrende Fjedersko, hun gaar med nedtraadte Kapper, og naar det er rigtig sløjt med Søfarten gaar hun med Træsko. Dernede er der Fruentimmer som kan gaa med Sko til 500 Frank Parret, de fører sig som Dronninger, tjener en Million om Aaret og er dog ikke andet end Skøger. En Million! — hvis nogen anden end Garibaldi fortalte det, fik han alle Læsterne i Hovedet.

Pelle hører ikke hvad Mester siger til ham, Jens faar travlt med Beget — han har snittet i Overlæret paa sine Forsaalinger. De er utilregnelige, besatte af dette vidunderlige Væsen, der bliver ved at hælde Brændevin paa sig og omsætter den forbandede Drik i Alverdens brogede Kreds og et Arbejde der er som Vidunderet selv.

Rygtet har allerede bredt sig, og de kommer rendende for at se Garibaldi og kanske tillade sig at stikke ham paa Næven. Klavsen skal laane Pløkker; og Marker sætter al Skam til Side og møder selv for at laane de største Mandslæster. Gamle Lappeskomager Drejer staar beskedent henne i en Krog og siger ja, ja til de andres Tale. Garibaldi har stuk-

ket ham paa Næven, og nu kan han gaa hjem til sin skumle Biks og det snavsede Fodtøj, og sin Gammelmands Ensomhed. Fagets Genius har rørt ved ham og kastet Lys over hans fattige Lappearbejde for Resten af hans Dage — han har vekslet Haandtryk med den Mand, der syede Korkstøvlerne til selve Tysklands Kejser, da han drog ud og slog Franskmændene. Gale Anker er ogsaa med men kommer ikke ind — han er sky for fremmede. Han gaar ude i Gaarden, frem og tilbage foran Værkstedsvinduerne og skeler ind. Garibaldi sætter Fingeren paa Panden og nikker, Anker sætter ogsaa Fingeren paa Panden og nikker igen; han skutter sig i indvendig Latter over en god Spøg, og render sin Vej som et Barn der maa afsted — hen i en Krog og nyde sin Glæde.

Bager Jørgen staar bøjet med Hænderne paa Laarene og aaben Mund. „Ih nu har jeg da!“ udbryder han ind imellem — „ih du Fredsens!“ Han ser den hvide Silke løbe gennem Saalen og lægge sig som sølvglinsende Perler, Perle ved Perle langs Randen. Garibaldis Arme flyver ud, han rammer Bageren paa Laaret. „Staar jeg i Vejen?“ spørger Gamle Jørgen. — „Nej bevares, bliv De kun staaende.“ Saa flyver Armene ud igen, Sylknappen rammer Bageren med et Smæld. „Jeg staar vist i Vejen,“ siger Jørgen igen og rokker lidt paa sig. — „Paa ingen Maade,“ svarer Garibaldi og lader Stinget løbe til. Saa trækker han ud igen, denne Gang vender han Sylspidsen til. „Nu kan jeg forladiet mærke, jeg staar i Vejen,“ siger Bageren og gnider sig bagpaa. — „Aldeles ikke,“ svarer Garibaldi belevent og gør en indbydende Haandbevægelse — „vil Jørgen Kofod ikke —?“ „Nej tak, nej tak.“ Gamle Jørgen ømmer sig med et tvungent Smil og humper ned af Forhøjningen.

Ellers lader Garibaldi dem komme og glo og gaa igen som de vil. Hvad rager det ham, at han er et stort og mærkeligt Væsen; han sætter ugenert Brændevinsflasken for Munden, og drikker saa længe han

har Tørst. Han sidder og leger tankeløst med Lær og Kniv og Silke, som havde han siddet her paa Trebenen hele sit Liv og ikke var dumpet ned fra Maanen for faa Timer siden. Og midt paa Eftermiddagen staar det uforligneligste Resultat der: et Par dejlige Atlaskes Sko, slanke som Oksetunger, blændende i deres hvide Glans som var de traadt lige ud af Æventyret og ventede paa Prinsessens Fod.

„Se paa dem for Satan," siger Mester og rækker Arbejdet til Lille Nikas som lader det gaa videre ned efter. Garibaldi slaar med det tætklippede graasprængte Hoved:

„I behøver ikke fortælle hvem der har lavet dem — for det kan enhver se. For nu siger vi, at Skoene her gaar til Jylland og slides op og vandrer paa Møddingen. En Dag om nogle Aar gaar der en Grødæder og pløjer; der kommer en Stump Gelæng frem, og en vandrende Gesell som sitter paa Grøftekanten og gnaver sin Fesperkost, rager det til sig med sin Kæp. Det Gelæng — si'er han — det har Kraft ede mig sat paa en Sko som Garibaldi har lavet — si'er han — den Unde kraft stejle mig har det saa! Saa maa den Gesell være fra Nürnberg a', eller Hamburg eller Paris — ligemeget forstaar I. Eller er det Løgn Mester?"

Nej Mester Andrès kan bedyre at det ingen Løgn er, han som fra Barn har levet med Garibaldi paa Landeveje og i Storbyer, fulgt ham med sit halte Ben saa hæftigt, at han husker Garibaldis Bedrifter bedre end denne selv. „Men nu skulde du blive her," siger han overtalende. „Saa slaar vi Forretningen op — vi faar alt det fine Arbejde fra hele Øen!" Garibaldi har ikke noget imod det, han er træt af at rakke rundt.

Klavsen vil gærne være med i Kompagniet, der arbejder noget i alles Øjne, en Drøm om at rejse Faget endnu en Gang og slaa det stort ud, kanske konkurrere med dem i selve Hovedstaden. „Hvormange Medaljer ligger der nu efter dig?" siger Jeppe, der staar og holder et stort indrammet Diplom i

Haanden. Garibaldi trækker paa Skuldrene. „Ved det ikke Oldermand — man bliver gammel og usikker paa Haanden. Men hvad er det, har Mester Jeppe faaet Sølvmedalje?"

Jeppe ler: „Ja takket være en Landstryger som hedder Garibaldi. Han var her for fire Aar siden og skaffede mig Sølvmedalje." — Naa — det har Garibaldi glemt! der ligger Medaljer strøt overalt hvor han har færdedes. „Ja der sidder de rundt om et Hundrede Mestre og praler hver af sin Udmærkelse. Første Klasses Værksted, her kan De selv se — Sølvmedalje. Men den der gjorde Arbejdet han fik sin Dagløn og en Ekstrapægl, og saa — færdig Garibaldi! Hvad har man for det Mester Jeppe? der er Trær nok man kan skifte bag — men Skjorten Mester?" Der falder et Øjeblik Tristhed over ham. „Lorain i Paris gav mig 200 Frank for den Guldmedalje jeg skaffede ham; men ellers hed det altid: kig engang i min Vestelomme! — eller: jeg har et Par gamle Bukser til dig Garibaldi! Men nu er det Slut med det forstaar I, Garibaldi bærer ikke længer Vand til Storborgernes Mølle — for nu er han Sjosjalist!" Han slog i Disken saa Glasskaarene sprang. „Det sidste var Frantz i Køln — Herrestøvler med Korkbund. Han var fedtet var han, og saa blev Garibaldi gnaven. Jeg er bange for dette her ikke bliver til nogen Medalje Mester, si'er jeg — der er for megen Uro i Luften. Saa bød han op og bød op igen — det bli'r fan ikke til nogen Medalje si'er jeg bare. Til sidst sender han Madammen ud med Kaffe og Wienerbrød — hun skulde plastre paa det forstaar sig; og det var ellers en Dame som kørte med Lakaj paa Bukken. Men man var nu engang gal i Hovedet! Naa hæderlig Omtale blev det jo — for Madammens Skyld altsaa."

„Havde han mange Svende?" spørger Jeppe.

„Aa en 30-40 Stykker vel!"

„Saa maa der dog have været noget ved ham." Jeppe taler irettesættende.

„Noget ved ham — ja han var en Sjuft altsaa.

Hvad rager det mig, at han har mange Svende — jeg skal jo ikke snyde dem paa Arbejdslønnen."

Nu er Garibaldi gnaven, han krænger Forklædet af sig, sætter Hatten paa tre Haar og gaar i Byen.

„Nu skal han ud og finde sig en Kærest," siger Unge Mester „— han har en Kærest i hver By!"

Ved Ottetiden kommer han sejlende ind paa Værkstedet. „Hvad, sidder I dér endnu?" siger han til Drengene. „Andre Steder i Verden er det Fyraften for to Timer siden. Hvad er I for Slavekarle, sidde her og tygge Drøv i fjorten Timer. Lav Strejke for Pokker!"

De ser dumt til hinanden. Strejke — hvad er det?

Saa kommer Unge Mester. „Nu skulde det gøre godt med en lille én paa Øjet," siger Garibaldi.

„Der er redt til dig paa Tilskærekamret," svarer Mester. Men Garibaldi ruller sin Trøje sammen under Hovedet og lægger sig paa Forhøjningen. „Hvis jeg snorker, saa træk mig bare i Næsen," siger han til Pelle og falder i Søvn.

Næste Dag bunder han to Par Kidskinds med gul Opstikning — det er tre Dages Arbejde for Lille Nikas. Mester Andrès har alle Planer i Orden, Garibaldi skal være Parthaver — „vi slaar et Fag Bindingsværk ud og faar en stor Butiksrude i!" Garibaldi er med — man trænger til at falde til Ro engang. „Men vi maa ikke sla for stort paa," siger han — „dette her er jo ikke Paris." Han drikker lidt mere og snakker ikke stort; Øjnene søger ud mod de drivende Skyr.

Og tredje Dag begynder han at vise sine Færdigheder. Han gør ikke meget ved Arbejdet men slaar en svær Stok over ved et Svip i Luften, og hopper gennem en Stok som han holder i begge Hænder. „Man trænger til Motion," siger han urolig. Han anbringer en Pløk balancerende paa Hammerbanen og slaar den i et Hul i Saalen.

Og pludselig smider han Arbejdet. „Laan mig ti Kroner Mester," siger han, „jeg maa ud og købe

mig lidt ordenligt Tøj. Nu er man sat Mand og Parthaver i Geschäften, man kan ikke gaa her og se ud som et Svin."

„Det er bedst, De gør det færdigt," siger Mester stille og lægger Garibaldis Arbejde hen til Lille Nikas. „Ham ser vi ikke mere!"

Pelle lytter — det sidste er næsten mærkeligst af alt. Det var da Æventyret: gaa ud i den lille By i den skikkelige Hensigt at købe noget — og saa gribes og hvirvles ud i Verden paa maa og faa, langt ud. „Nu er han maaske allerede paa Vej til Tyskland med en Skipper," siger Mester.

„Men han har jo ikke sagt Farvel engang!" — Mester trækker blot paa Skuldrene.

Det var som et Stjærneskud! Men for Pelle og de andre betød det meget nyt, de lærte mere paa de tre Dage end i hele Læretiden. Og de kom til at se lyst paa Faget; det var dog ikke Ravnekrogssysler, med Garibaldi svang det sig for dem omkring hele den vidunderlige Jord. I Pelle brændte Blodet af Vandrelyst; han vidste nu hvad han vilde. Blive dygtig som Garibaldi — Geniet selv — og trampe ind i de store Stæder med Stok og Ransel som en Fanfare.

I dem alle sad Sporene efter hans flygtige Besøg. De havde sprængt noget i sig med et Ryk — faaet friere dristigere Haandelag; og de havde set Faget stort, som en Art kunstnerisk Dyrkelse drage sig forbi. Tonerne af store Fugles Flugt hang længe over det lille Værksted med dets retskafne Borgerlighed.

Dette friske Luftsug om Ørerne det var selve Fagets Aand der drog hen over deres Hoved — baaret af sine to vældige Vinger: Geni og Subjekt.

Men en Ting blev tilbage i Pelle som en meningsløs Brokke — Ordet Strejke hvad betød det?

XIII.

Helt glad og tryg som hjemme paa Landet kunde man ikke være herinde, bag ved laa bestandig noget og gnavede — og hindrede i at give sig helt hen. De fleste her var kommet vandrende til for at finde Lykken, det var Fattigdom som havde mistet Ævnen til at give sig hen i sin Skæbne, Folk der var blevet ked af at vente og havde taget Sagen i deres egen Haand. Og her stod de saa og var kørt fast i Elendighed. Ud af Stedet kom de ikke, men arbejdede sig blot dybere ned. Men de blev ved at mase paa, til det lukkede sig over dem, de havde nu engang faaet Opbruddet i sig.

Pelle havde tidt nok undredes paa, saa mange Fattige her var — hvorfor tog de ikke og blev velhavende? Alle havde de ogsaa et eller andet for i den Retning, det blev bare ikke til noget. Hvorfor? De begreb det ikke selv men bøjede stille Hovedet som under en Forbandelse. Og naar de rejste det igen, var det for at søge de Fattiges Trøst Brændevinen, eller slutte sig til de hellige.

Pelle begreb det heller ikke. Han var dunkelt med i det glade Vanvid, der rejser sig af Nøden selv som en taaget men mægtig Drøm om at naa Lyset; heller ikke han begreb hvorfor det glippede, men maatte bestandig følge Opdriften i sig og kravle løs igen. Men ellers vidste han en hel Del; en tilstoppet Rude, et skorpet Barnehoved var Nedgangen til Underverdener, hvor han var født vejkendt og kunde færdes med Bind for Øjnene. Han satte ikke videre Pris paa det, men den Vej blev hans Viden ved at udvide sig; han var Dus med Fattigmand ved første Øjesyn og kendte hver Hyttes triste Historie. Og alt hvad han saa og hørte blev til et langt Kvæde om den samme evige Higen og de samme Nederlag. Han grundede ikke over det, men det gik ham nedslaaende i Blodet, tog Overmodet af hans Sind og den friske Spænding. Naar han lagde Hovedet til Puden og sov ind, blev Blodets

Banken i hans Øre til et endeløst Traadd af trætte Skarer, der gik rundt og rundt i deres blinde Famlen efter en Vej ud til Lyset og Lykken. Hans Bevidsthed fik ikke fat i det; men det lagde sig afkræftende over hans Dag ogsaa.

Borgernes Lag vedblev at være en fremmed Verden for ham. De fleste var forarmede som Kirkerotter men dækkede behændigt over det og lod ikke til at have anden Higen end den at bevare Skinnet. „Penge!“ sagde Mester Andrès — „her er kun èn Tikrone blandt Byens Mestre, og den flytter sig fra Haand til Haand. Naar den opholder sig for længe hos èn, gaar alle vi andre i Staa.“ Manglen paa Driftsmidler hang forkomment over dem, men saa pralede de af Reder Monsens Penge — her var dog Rigmænd i Staden! Ellers holdtes de oppe af hver sit, en havde sendt Skotøj saa langt bort som til Vestindien, en anden lavet Brudesengen til selve Borgmesterens Datter; de hævdede sig som Klasse ved at se med Foragt ned paa Almuen.

Pelle havde ærlig og redelig sat sig for at gøre Vejen med, smile opad og vende den haarde Dom nedad, smyge sig frem som Alfred. Men Kræfter arbejdede den anden Vej i Dybet af ham og stødte ham bestandig tilbage hvor han hørte hjemme. Hans Kamp med Gadedrengene hørte op af sig selv, den var saa meningsløs, han gik ud og ind i Hjemmene, og Drengene blev hans Kammerater efterhaanden som de naaede Konfirmationen.

Gadedrengene laa i uforsonlig Krig med dem der gik i Betalingsskole, *Grisene* kaldtes de efter Truget de bar paa Ryggen. Pelle havde været mellem dobbelt Ild, men taget Haanen og Skoserne oppe fra med Lasses Sind, som noget der nu engang hørte til. „Somme er født til at byde, andre til at lyde,“ som Lasse sagde.

Men en Dag langede han ud efter en af dem. Og da han først havde syltet Postmesterens Søn saa der ikke var ren Plet paa ham, opdagede han at han havde noget udestaaende med alle Finmandssønnerne

— ogsaa uden at de behøvede at haane ham. Der udløstes noget i Hænderne ved at plante dem i Ansigtet paa saadan en Fyr, der var et eget Velvære forbundet med at træde de pæne Klæder i Skidtet. Naar han havde tampet en af „Grisene“ var han altid i godt Humør, og lo ved Tanken om, hvor Far Lasse vilde korse sig.

En Dag mødte han tre Latinskoledrenge, de kastede sig straks over ham og tampede løs med deres Skolesager; der var Tak for sidst i hvert Slag. Pelle havde faaet Ryggen mod Muren, han værgede sig med sin Bukserem men kunde ikke klare sig; saa satte han et kraftigt Spark i Underlivet paa den største af Drengene og stak af. Drengen kastede sig om paa Jorden og laa og skreg, oppe fra Enden af Gaden saa Pelle de to andre tumle med ham for at faa ham paa Benene. Selv havde han et blodunderløbent Øje.

„Har du nu slaas igen din Halvsatan?“ spurgte Unge Mester.

Nej! Pelle var bare kommet til at falde og slaa sig.

— — —

Om Aftenen drev han ned paa Havnen for at se Damperen gaa og tage Afsked med Peter. Han var i daarligt Humør, Forudfølelsen af et eller andet ondt laa tyngende over ham.

Henne ved Damperen var der fuldt af Mennesker, over Rælingen hang en Del nybagte Svende fra denne Omgang — alle de modigste; Resten var allerede søgt over i andre Erhværv, var blevet Landpostbude eller Gaardskarle. „Der er jo ikke Brug for os i Faget,“ sagde de mismodigt idet de sank. Det var Svendestykket fra Haanden og saa rejsaus! ny Læredrenge over hele Linjen. Men disse her vilde over til Hovedstaden og arbejde videre ved Faget. Byens Hundreder af Læredrenge var der og raabte Hurra hvert Øjeblik, det var jo Heltene der drog ud og erobrede Lykkeland for dem alle. „Vi

kommer bagefter!" raabte de. „Skaf Plads for mig du!" — „Skaf Plads for mig!"

Emil stod henne ved Skuret blandt nogle andre Havnesjovere og saa paa dem — hans Tur var længst forbi. Forbundteren havde ikke haft Mod til at flyve ud, han gik nu Landpost paa Sydlandet og lappede Skotøj om Natten for at leve. Nu stod Peter deroppe, Jens og Pelle stod nedenfor og saa beundrende op til ham. „Farvel du Pelle," raabte han. — „Hils Jeppe at han kan kysse mig paa Mandag!"

En og anden Mester spankede om dernede for at passe, at ingen af Byens Læredrenge stak af.

Jens imødesaa vel den Tid da han selv stod paa bar Bakke. „Send nu din Adresse," sagde han. „Og saa skaffer du mig noget derovre."

„Og mig ogsaa!" sagde Pelle.

Peter spyttede: „Ptøj, det var lidt sur Søbe — det kan I tage med hjem til Jeppe og sige Tak for Mad! Men hils Mester Andrès ordenligt! Og saa kommer I naar jeg skriver — der er ikke noget at gaa og glo efter i dette Hul."

„Lad nu ikke Sjosjalisterne æde jer!" raabtes der op til de bortdragende. Ordet Socialist var paa alles Læber i denne Tid, men ingen vidste hvad det betød — det brugtes som Skældsord.

„Kommer de til mig med deres Koglerier, saa faar de paa Snuden!" sagde Peter rask. — Saa gik Damperen — de fik det sidste Hurra fra den yderste Mole. Pelle kunde gærne have kastet sig i Søen, saadan higede det i ham efter at slippe bort fra det hele.

Saa fulgte han med Strømmen hen over Havnepladsen til Cirkusteltet. Paa Vejen fangede han noget af et Ordskifte, der fik det til at hede ham om Ørerne. Det var to Borgere der gik og talte.

„Han skal nok være blevet sparket, saa han brækker Blod," sagde den ene.

„Ja det er forskrækkeligt med dette Pak! Forhaabenlig bliver der taget haardt paa Lømlen."

Pelle dukkede sig og gled bag om Teltet hen til Aabningen, der stod han hver Aften og tog det hele ind gennem Lugten. Raad til at gaa ind havde han ikke, men der lod sig opfange en Del af Herligheden, idet Forhænget løftedes til Side for Efternølere. Albinus kom og gik efter Forgodtbefindende — som altid naar der var Gøglere i Staden; han var kendt med dem næsten før han saa dem. Naar han havde set et rigtigt Kraftstykke, kom han krybende ud under Lærredet for at vise Kammeraterne, at han ogsaa kunde. Han var rigtig i sit Es, gik paa Hænderne ad den smalle Bolværksløber og lod Kroppen hænge ud over Vandet.

Pelle havde mest Lyst til at gaa hjem og sove sig fra alting; men saa kom der et lykkeligt Par imod ham, en Kvinde der traadte Dansetrin og holdt en ung genert Arbejder fast under Armen. „Du Hans," sagde hun — „det er ham Pelle, som er Skyld i, at vi to hører sammen." Saa lo hun højt i sin Glæde, og Hans rakte smilende Pelle Haanden. „Tak for det," sagde han.

„Ja det var det Ladegilde," sagde hun. „Havde jeg ikke haft Danseskoene i Orden, saa var Hans fløjet væk med en anden, du!" hun tog Pelle i Armen. Saa gik de, inderlig lykkelige ved hinanden, og Pelle fik lidt Kaadhed op i sig igen. Han kunde dog en og anden Kraftkunst han ogsaa.

Næste Dag var Pelle laant over til Bager Jørgen for at ælte Dejg, Bageren havde paa kort Varsel faaet en stor Bestilling Skonrokker til „Tre Søstre".

„Lad se I rubber jer!" raabte han hvert Øjeblik til de to Drenge, der havde faaet Strømperne af og stod og traadte oppe i det store Æltetrug, med Hænderne om Listen der var slaaet under Bjælkerne. Bjælkeloftet var sort af Trøske; Em og Støv og snavset Dejg flød ned ad Væggene som en slimet Masse. Naar de hang sig for meget i Listen, raabte Bageren op til dem: „Læg kun hele Vægten i! til Bunds i Dejgen med jer — saa faar I Fødder

som Skønjomfruer! Der bliver ikke mange Ligtorne siddende naar vi er færdige."

Søren gik for sig selv med sænket Hoved som altid, nu og da sukkede han. Saa puffede Gamle Jørgen til Marie, og de lo begge. De stod tæt ind paa hinanden, naar de rullede Dejgen ud mødtes Hænderne, de lo og gantedes i et væk. Men den unge saa dem slet ikke.

„Ser du da ikke?" hviskede Moderen til ham og stødte ham haardt i Siden; hun havde bestandig sine arrige Øjne henne ved de to.

„Aa lad mig være," sagde Sønnen blot og flyttede sig lidt fra hende. Men hun fulgte ham:

„Gaa dog ned og tag paa hende, som hun kræver det! Hvorfor tror du vel, hun sætter Brystet saa stærkt frem? Tag paa hende du! lad hendes Hofter føle dine Hænder, og verp den gamle til Side!"

„Aa lad mig være!" sagde Søren og flyttede sig træt.

„Forladiet, du lokker Far til Synd — du ved hvordan han er! Og hun styrer sig ikke ret meget længer, nu hun har Krav paa at faa sin Del i Tingen. Vil du have alt det siddende paa dig? Gaa dog ned og tag om hende! Slaa hende hvis du ikke kan lide hende — men lad hende føle du er et Mandfolk!"

„Naa bestiller I noget?" raabte Gamle Jørgen op til dem og vendte sit smilende Ansigt bort fra Marie. „Træd kun til, Dejgen skal nok trække Usundheden af Kroppen! Og du Søren — lad se du rubber dig!"

„Ja lad se du rubber dig — staa ikke der som et Drog!" vedblev Moderen.

„Aa lad mig være! Jeg har ikke gjort nogen noget, saa lad mig være."

Ptøj — den gamle spyttede efter ham. „Er du et Mandfolk — lader andre overgramse din Kone? Hun maa tage til Takke med en gammel gigtsvag Stakkel — ptøj! Men kanske du er et Kvindfolk du ogsaa? Jeg fødte engang en Tøs, jeg vidste ikke rettere end at hun døde — men kanske det er dig?

— Ja læg kun Ørerne ad Nakken!" raabte hun til de to Drenge — „det der gaar for sig her, har I aldrig før oplevet. Det er en Søn det, som lader sin gamle Far ene om alt Arbejdet."

„Naa, kan I faa Fortgang paa det!" raabte Gamle Jørgen muntert. „Mor staar vel ikke og fordrejer Hovedet paa Ungersvendene?" Marie slog en klangfuld Latter op dernede.

Jeppe kom og hentede Pelle. „Nu skal du paa Raadhuset og have Rotting," sagde han da de kom ind paa Værkstedet. Pelle blev askegraa.

„Hvad har du nu lavet igen!" sagde Mester Andrès og saa trist paa ham.

„Ja og vor Kunde tilmed," sagde Jeppe. „Det er vel fortjent!"

„Kan Far ikke gøre noget for at afbøde det?" spurgte Unge Mester.

„Jeg har tilbudt, at Pelle skulde faa en ordenlig Dragt Prygl her paa Værkstedet i Adjunktens og Sønnens Overværelse. Men Adjunkten sagde nej. Han vilde gaa Rettens Vej."

Pelle sank helt sammen. Han vidste hvad det betød, naar en fattig Dreng kom paa Raadhuset og blev brændemærket for Livstid. Hans Hjærne søgte fortvivlet efter Udveje. Der var kun en — Døden. Han kunde liste Spanderemmen op under Blusen og gaa ud paa det lille Hus og hænge sig. Han hørte en enstonig Lyd, det var Jeppe der holdt Formaningstale, men Ordene hørte han ikke; hans Sjæl havde allerede begivet sig ud i Døden. Da Lyden holdt inde, rejste han sig stille.

„Hvad? hvor skal du hen?" for Jeppe op.

„Ud i Gaarden" — han talte som en Søvngænger.

„Skal du have Spanderemmen med derud mossen?" Jeppe og Unge Mester vekslede talende Blikke. Saa kom Mester Andrès hen. „Du er da ikke dum?" sagde han og saa Pelle dybt ind i Øjnene. Saa gjorde han sig i Stand og gik i Byen.

„Pelle din Halvsatan," sagde han da han kom

hjem — „nu har jeg løbet fra Herodes til Pilatus og faaet det ordnet saaledes, at du slipper med at bede om Forladelse. Kl. ét maa du gaa op paa Latinskolen. Men overlæg hvad du vil sige i Forvejen, for hele Klassen skal overvære det."

„Jeg skal ikke bede om Forladelse!" Det brød ud af ham som et Skrig.

Mester saa dvælende paa ham: „Det er der jo ingen Skam i — naar man har handlet galt."

„Jeg har ikke handlet galt. De begyndte først, og de har længe smædet mig."

„Men du slog, Pelle, og det maa man ikke paa de fine; de har en Lægeattest som kan gøre det helt af med dig. Omgaas din Far Byfogden du? De kan gøre dig ærerløs for Resten af dit Liv — jeg tror du skulde vælge den mindre Ting."

Nej Pelle kunde ikke. „Saa maa de hellere piske mig," sagde han sammenbidt.

„Naa ja, saa er det Kl. 3 paa Raadhuset," sagde Mester kort og blev rød om Øjnene.

Pludselig følte Pelle, hvor ondt hans Stædighed maatte gøre Unge Mester, der halt og syg som han var havde rent Byen rundt for hans Skyld. „Jo jeg skal nok —" sagde han — „jeg skal jo nok!"

„Ja ja," svarede Mester Andrès stille — „for din egen Skyld altsaa. Og saa tror jeg du skulde lave dig til nu."

Pelle drev af Sted; det var ikke hans Agt at bede om Forladelse, saa han havde god Tid. Han befandt sig i en Døs, inden i ham laa alting dødt. Tankerne fangede interesseret alle Ligegyldigheder ind, og blev ved at dvæle ved dem som galdt det at holde noget hen med Snak. — Den gale Urmager gik ned ad Gaden med sin Sandsæk paa Nakken, de tynde Ben vaklede under ham. „Jeg skulde hjælpe ham at bære," tænkte Pelle ydmygt mens han gik videre — „jeg skulde hjælpe ham at bære."

Alfred kom spaserende oppe i Gaden, han havde Lapsestok og Handsker skønt det var midt i Arbejdstiden. „Naar han nu ser mig, drejer han ned

i Smøgen ved Kulhandlerens," tænkte Pelle bittert. „Skulde jeg ikke bede ham om at gaa med og tale min Sag? — han er saa anselig! Og han skylder mig Penge for et Par Forsaalinger."

Men Alfred styrede lige løs paa ham. „Har du ikke set Albinus — han er forsvundet?" spurgte han; det saa ud som rørte der sig noget i hans slikkede Ansigt. Han stod og sugede paa Overskæget, lige som de fine, naar de grundede over noget.

„Jeg skal hen paa Raadhuset," svarede Pelle.

„Ja det ved jeg nok — du skal piskes. Men ved du ikke noget om Albinus?" Alfred havde trukket ham med ind i Kulhandlerens Port for ikke at blive set i hans Selskab.

„Jo Albinus, Albinus" — der dæmrede noget i Pelle. Saadan hed jo — — „Vent lidt han — han er vist rømt bort med Cirkus. Det tror jeg nok!" Saa gjorde Alfred omkring og løb — løb i sit pæne Tøj!

Vist var Albinus rømt, Pelle forstod saa udmærket det hele. Han havde i Aftes listet sig om Bord i Ole Hansens Jagt, som i Nattens Løb skulde føre Gøglerne over til Sverig — og skulde nu til at leve et herligt Liv i det han havde Lyst til. Rømme det var den eneste klare Udvej til Livet; før Pelle vidste af det stod han nede paa Havnen og stirrede paa et ophugget Skib. Han gav sig Tilskyndelsen i Vold og gik rundt og forhørte om Skibslejlighed, men der var ingen.

Han sad nede paa Beddingen og legede med en Spaan i Vandet. Den var fuldrigget Skib, og Pelle gav den Ladning ind; men hvergang den skulde lægge ud kæntrede den, og han maatte laste den paany. Rundt om arbejdede Tømrere og Stenhuggere paa Forberedelser til den ny Havn; og derhenne lidt for sig selv stod *Kraften* og arbejdede, som sædvanlig med nogle Mennesker hængende over sig; de stod og gloede i uhyggelig Forventning om at der skulde ske noget. Pelle fornam det selv

som noget skæbnesvangert, mens han sad og skvulpede i Vandet for at drive sit Skib udad; han vilde have taget det som en Aabenbaring af Livets helligste Princip, om Jørgensen havde givet sig til at rase vildt for hans Øjne.

Men Stenhuggeren lagde blot Hammeren for at trække Brændevinsflasken frem under Stenen og tage sig en Slurk; ellers stod han spændt over Graniten saa støt, som var der ikke andre Magter i Verden end den og han. Han saa ikke de Folk der stod i maabende Venten, med Skoene fulde af Lettelse, parat til at fordufte ved det mindste Ryk fra hans Side. Han hug saa Luften sukkede, og naar han rettede sig gik hans Blik ud forbi dem. Efterhaanden havde Pelle samlet alle Forventninger paa denne ene, der bar Byens Had uden at blinke og gik pønsende ind i alle dens Gøremaal. Han blev en ladt Mine for Drengens Fantasi; her stod man og vidste ikke om den var stukket an, i et Nu kunde det hele ryge i Luften. Han var en Vulkan, i Kraft af hans Naade bestod Staden fra Dag til Dag. Og stundom lod Pelle ham ryste sig lidt — just saa meget at det hele ravede.

Men nu var der tilmed en Hemmelighed mellem dem — Kraften var ogsaa blevet straffet for at have forgrebet sig paa de fine! Pelle var ikke sen til at uddrage Konsekvensen — stod der ikke allerede en Borgermand opstillet og betragtede hans Leg? Han var noget af en Samfundsskræk han ogsaa. Kanske sluttede han sig sammen med *Kraften*, og saa skulde der ikke blive meget til Rest af Staden. Om Dagen vilde de holde sig skjult oppe i Klipperne, men om Natten kom de ned og plyndrede Byen. Kun alle dem der havde blodsuget sig deres til, slog de ned over; Folk gemte sig i Kældre og paa Lofter, naar de hørte at Pelle og *Kraften* var i Opmarsj; den rige Reder Monsen hang og dinglede i Kirkespiret til Skræk og Advarsel for alle. Men de Fattige kom tillidsfulde som Lam og aad af deres Haand. De fik alt hvad de ønskede sig, og saa var Fattigdommen

ude af Verden, og Pelle kunde uden nogen Følelse af Svig vende sig mod sin lyse Vej opad.

Hans Blik faldt paa Havnevagtens Ur, Klokken var snart tre. Han sprang op og saa sig raadvild om — ud over Søen og ned i Havnens dybe Vand stirrede han for Hjælp. Manna og hendes Søster, de vilde foragteligt vende den æreskændede Pelle Ryggen og aldrig se til ham mere. Og Folk vilde pege — eller blot se og tænke: Se der gaar han som blev pisket paa Raadhuset! Hvor han kom hen i Verden, vilde dette følge ham som en Skygge, at han som Barn var blevet pisket — saadan noget hang usynligt over sit Menneske! Han kendte Piger og Karle og gamle faamælte Mænd, som kom til Stengaarden fra Egne, hvor ingen anden havde været. Helt ukendte kunde de komme, men var der noget med deres Fortid, saa rejste det sig alligevel bag dem og gik hviskende fra Mund til Mund.

Han flakkede fortvivlet rundt i sin Hjælpeløshed og kom i sin Flakken hen til Stenhugger Jørgensen. „Naa," sagde *Kraften* og lagde Hammeren — „du har nok lagt dig ud med Storborgerne. Tror du nu ogsaa du kan holde Ørerne stive?" Saa greb han Hammeren igen. Men Pelle fandt sin Retning og løb tungt pustende mod Raadhuset.

XIV.

Selve Straffen havde ingenting at sige, det var nærmest latterligt med de Par Slag af den gamle Arrestforvarers Stok uden paa Tøjet; Pelle havde været ude for værre Prygl før. Men han var brændemærket uden for de Fattigstes Kreds; han mærkede det paa Folks Medlidenhed naar han kom med Fodtøj. Herregud, den sølle Knægt, er det nu kommet saa vidt med ham! sagde deres Øjne. Alle skulde se netop paa ham, og naar han gik ned ad Gaden,

kom deres Ansigter frem i Gadespejlet: Der gaar han Skomagerdrengen —! Unge Mester var den eneste der behandlede ham som forhen; og Pelle lønnede ham med en grænseløs Hengivenhed. Han bjærgede paa Kredit, og tog Stødet af hvor han kunde. Naar der var noget Unge Mester i sit Letsind havde lovet færdigt, sad han og sled med det efter Fyraften. „Hvad kommer det os ved," sagde Jens; men Pelle kunde ikke være Skyld i, at Kunderne kom og rev Hovedet af Mester Andrès, eller at han sad og savnede noget af det der holdt ham oppe.

Han sluttede sig endnu stærkere til Jens og Morten — de havde jo fælles Skade; og fulgte ofte med dem hjem, skønt der ingen Glæde var at hente i den fattige Hytte. De hørte til de allerfattigste, skønt hele Husstanden arbejdede, det forslog ikke.

„Det nytter jo ingenting," sagde *Kraften* selv, naar han var i Talehjørnet — „Fattigdommen er som et Sold, alting gaar lige igen. Stopper vi èt Hul saa gaar der ti andre imens. De siger jeg er et Svin, og hvorfor skulde jeg ikke være det? Jeg kan gøre tre Mands Arbejde ja — men faar jeg Løn for tre? Jeg faar Daglønnen, Resten gaar i dens Lomme, som anvender mig. Selv om jeg holdt mig ordenlig, hvad naaede vi saa — faar en Familie ordenlig Bolig, ordenlig Mad og ordenlige Klæder for ni Kroner om Ugen? Har en Arbejder Raad til at bo andet Sted end ved Lossepladsen, hvor ellers kun Svinene færdes? Hvorfor skulde jeg bo og leve som et Svin og ikke være et Svin — gav det nogen Mening? — Kan jeg fri Kone og Børn fra at arbejde med, naar jeg vil have det lidt ordenligt? og kan jeg have det ordenligt, naar Kone og Børn skal gaa ude og passe fremmedes Sager? — Nej ser I, en Pægl Brændevin den ordner det hele, og forslaar den ikke saa en halv Pot." Saadan sad han og ævlede op, naar han havde lidt i Hovedet; ellers var han mest tavs.

Pelle kendte nu *Kraftens* Historie fra al den dag-

lige Snak blandt Borgerne, og hans Bane forekom ham tristere end alle de andres; det var som selve Lykkesagnet, der var blevet slaaet til Jorden.

Af den sure Snak, der bestandig hakkede i Stenhugger Jørgensen og aldrig vilde blive færdig, fremgik det, at han i sin Ungdom var kommet vandrende ned fra Klipperne i lappede Lærredsbukser og sprukne Træsko, men med Panden i Sky som om det hele allerede var hans. Brændevin rørte han ikke, han havde bedre Anvendelse for sine Kræfter sagde han. Fuld af store Tanker om sig selv var han, og vilde ikke slaa sig til Taals med det almindelige. Og gode Ævner havde han — rent meningsløse Ævner for en Fattigmand.

Han vilde straks i Gang med at vende op og ned paa alle Begreber. Blot fordi han var avlet inde i Klipperne af en gammel slidkrøget Stenhugger, teede han sig straks som Stenens Herre, satte gammel velfunderet Erfaring til Side og halede ny Fremgangsmaader ud af sit eget Hoved. Stenen var som forgjort under hans Hænder, blot man lagde en Tegning foran ham, huggede han baade Djævlehoveder, Underjordiske og den store Søslange — alt det som ellers maatte udføres af Kunstnerne ovre. Gamle veltjente Stenhuggere saa sig pludselig sat til Side og kunde lige saa godt give sig til at slaa Skærver, en forløben Knægt sprang lige hen over deres mangeaarige Erfaring. De forsøgte saa det ældste af alle Midler til at lære Ungdommen Beskedenhed; men ogsaa der kom de tilkort, Peter Jørgensen havde tre Mands Kræfter og Mod for ti. Det var ikke til at hamle op med en, som havde ranet Ævner fra Gud selv og maaske stod i Forbund med Satan. Saa underkastede de sig, hævnede sig ved at kalde ham *Kraften* — og satte deres Lid til Ulykken.

At følge hans Bane var at vove sig ud i det halsbrækkende, saa tidt de skikkelige Borgere end gjorde Rejsen, altid blev der nok af Svimmelhed tilbage. Om Natten sad han og tegnede og regnede,

saa ingen begreb hvor han fik Søvn fra; og om Søndagen naar ordenlige Folk gik i Kirke, kunde han staa og hugge de løjerligste Ting ud i Sten uden at faa en Øre for det. Det var ved de Tider, den verdensberømte Billedhugger kom fra selve Tysklands Hovedstad for at hugge en stor Løve ud i Granit — til Ære for Friheden saagu! Men han kunde ingenting udrette med sit Smørstikke-Redskab, Stenen var for haard for en der var vant til at staa og pille i Marmor. Og fik han endelig en Bid af den, var det paa urette Sted.

Saa meldte *Kraften* sig, og tog sig paa at hugge Løven efter noget Ler den anden klaskede sammen! Enhver var vis paa han vilde knække sammen paa det Stykke Arbejde; men saa fræk var han i sin Begavelse, at han udførte det til fuldeste Tilfredshed. Han fik en god Sum Penge for det, men det var ham ikke nok — han vilde have den halve Ære ogsaa og omtales i Bladene lige som selve Kunstneren. Og da der ingenting blev af det, smed han Værktøjet og vilde ikke arbejde for andre mer. „Hvorfor skal jeg gøre Arbejdet, og de andre tage Anseelsen?“ sagde han og mødte op ved Licitationer over Stenarbejder. I sit ustyrlige Hovmod vilde han skubbe dem til Side, der var født til at staa i Spidsen for Tingene. Men Hovmod staar for Fald, Straffen laa allerede og lurede paa ham.

Han havde givet laveste Bud paa den søndre Bro, og de kunde ikke komme uden om ham. Saa prøvede de at lægge alle mulige Hindringer i Vejen for ham, lokkede Arbejderne fra ham og hindrede ham i at faa Materiale. Byfogden som var med i det, krævede Kontrakten overholdt; og *Kraften* maatte arbejde Nat og Dag med sine resterende Par Mand for at blive færdig til Tiden. Naa smukkere Bro havde ingen set, men han maatte sælge Skjorten af Kroppen for at dække sine Forpligtelser.

Han boede dengang i et pænt lille Hus som var hans eget. Det laa ude ved Østre Landevej og havde

Spir paa Kvisten — Jens og Morten havde levet deres første Barndom der. Der var en lille Have foran med pæne Gange, og en Grotte der lignede et helt Klippeparti. Jørgensen havde anlagt det hele selv. Det blev taget fra ham, og de maatte flytte hen i Fattigmands Bydel hvor de hørte hjemme, og leje sig ind. Men det knækkede ham ikke, glad var han ligefuldt og endnu større af Væsen end før. Han var ikke nem at faa Ram paa!

Men saa gjorde han Bud paa den ny Ophalebedding. Man kunde have nægtet ham Gyldighed, da han ikke raadede over Kapital, men nu skulde han rammes! Han fik Sparekassekredit til at komme godt i Gang for, og Materialer og Arbejdere meldte sig til hans Raadighed. Saa midt i begyndte det samme igen, og denne Gang *skulde* han knække Halsen — rig og fattig, hele Byen stod sammen om den Ting. Nu forlangte man sin Tryghed tilbage, den af Gud selv indstiftede Orden med høj og lav, ussel og fornem skulde overholdes. *Kraften* var af ringeste Herkomst, han fik roligt gaa ind i det han var født til!

I Stykker gik han, den retmæssige Bygherre overtog et godt Stykke Arbejde for ingenting, og Stenhugger Jørgensen stod med et Par flækkede Træsko og en Gæld han aldrig vilde kunne indfri. Det glædede enhver at se ham gaa ind i Daglønnerens Tilværelse igen, men han gjorde det ikke roligt; han slog sig paa Drik, og af og til for han op og rasede som en Djævel. Kvit blev de ham ikke, han lagde sig over alle Sind som en ond Knurren, selv naar han gik skikkelig i sin Dont, maatte de beskæftige sig med ham. I denne Tilstand ødede han de sidste Stumper, og de flyttede ud i Hytten ved Losseplassen, hvor ingen anden vilde bo.

* * *

Han var blevet en anden siden Bevillingen til det store Havneprojekt var gaaet igennem. Han

rørte ikke Spiritus; naar Pelle kom derud, sad han gærne henne under Vinduet og tumlede med Tegninger og Tal. Konen gik og smaagræd, og den gamle skældte ud; men Jørgensen vendte sin brede Ryg mod dem og passede i Tavshed sit. Han var igen ikke til at rive ud af sin Selvsikkerhed.

Moderen tog imod dem ude i Køkkenet, naar hun hørte dem komme støjende. „I faar gaa lidt varligt — Far regner og regner, den Stakkel. Aldrig faar han da Hvile i sit Hoved, siden det er blevet til Alvor med den Havn; bestandig arbejder Tankerne i ham. Saadan skal dèt være! siger han — og saadan dèt! Bare han dog vilde falde til Ro blandt sine Lige og lade de store passe deres."

Han sad henne ved Vinduet midt i Søndagssolen og lagde nogle indviklede Tal sammen; han hviskede halvhøjt og lod den sprukne Pegefinger, hvis yderste Led var sprængt væk, løbe ned langs Tallene. Saa stødte han til Bordet. „Aa — at man ingenting har lært!" stønnede han. Solen legede i hans mørke Skæg, Sliddet havde ikke formaaet at stivne ham i Leddene og rakke ham af, Drikkeriet havde ikke gjort ham noget — han sad og lignede Styrken selv. Den store Pande og Halsen var helt solbagte.

„Se her du Morten," udbrød han og rettede sig imod dem — „kig engang paa de Tal."

Morten saa paa dem: „Hvad er det du Far?"

„Hvad det er — vor Fortjeneste for sidste Uge! Du kan nok se Tallene er store!"

„Nej hvad er det?" Morten tog med sin tynde Haand i Faderens Skæg.

Kraften blev mild i Øjnene ved dette Kærtegn. „Det er et Ændringsforslag! — de vil beholde Indløbet paa det gamle Sted, og det er galt; Havnen kan jo ikke søges i Paalands Vejr. Indløbet skal herud og Ydermolen bøje saadan," han viste paa sine Tegninger. „Enhver Fisker og Sømand vil give mig Ret — men de høje Herrer Ingeniører er jo saa kloge."

„Vil du give Tilbud da — igen?“ Morten saa forfærdet paa ham.

Faderen nikkede.

„Men de tager dig jo ikke for god — du ved det jo! De ler bare ad dig.“

„Denne Gang bliver det nok mig der ler,“ svarede Jørgensen, lidt formørket ved Minderne om al den Haan der var overgaaet ham.

„Vist ler de ad ham,“ sagde den gamle henne fra Kakkelovnskrogen og rettede sit Rovfuglehoved imod dem — „men saa har han dog noget at lege med. Peter skal lege Storkarl.“

Sønnen svarede hende ikke.

„Du skal jo være dygtig til Tegning Pelle,“ sagde han rolig, „kan du ikke faa lidt Ret paa dette her? Det dèr er Bølgebryderen, naar vi tænker os Vandet borte, og dette her Bassinet — skaaret igennem forstaar du nok! Men jeg kan ikke faa det til at se naturligt ud — Maalene er rigtige nok! Her over Vandlinjen skal der være store Kopsten, og neden for staar Brudfladen.“

Pelle gav sig i Lag med det men var for omhyggelig.

„Ikke saa nøjagtigt,“ sagde Jørgensen — „slaa kun lidt stort paa!“

„Ja slaa bare stort paa,“ gentog den gamle.

Saadan sad han bestandig naar de kom. Gennem Konen fik de at vide, at han alligevel ikke indgav noget Tilbud, men vilde gaa til den der overtog Arbejdet med sine Planer og tilbyde ham Makkerskab. Hun havde helt mistet Troen paa hans Planer nu og var altid urolig. „Han er saa underlig, bestandig optaget af dette ene,“ sagde hun frysende. „Drikker gør han aldrig — eller raser mod Alverden, saadan som tidligere.“

„Men det er jo bare godt,“ sagde Morten beroligende.

„Ja du snakker godt — hvad forstaar du vel? Naar han gaar i sit daglige, ved én da hvad der er; men saadan som nu — jeg er saa angst for

Tilbageslaget, naar han faar hentet sit Nederlag. Tro kun ikke han har forandret sig — det blunder bare i ham. Mod Karen er han den samme som altid, han taaler ikke at se hendes Vanførhed — den minder ham om for meget, der ikke er som det skulde være. Hun maa ikke gaa paa Arbejde, siger han, men hvor skal vi undvære den Hjælp — leve skal vi jo dog! Jeg tør knap lade hende komme ham for Øje. Det er jo sig selv han vredes paa, men Barnet lider under det; han er den eneste hun bryder sig om."

Karen var ikke vokset i de forløbne Par Aar men var blevet endnu mere vanfør, Stemmen var helt tør og skarp, som havde den passeret frosne Ødemarker inden den naaede frem. Hun holdt af at sidde og se paa Pelle og høre ham tale; naar hun formodede at han kom om Aftenen, skyndte hun sig hjem fra sin Plads. Men hun blandede sig aldrig i Samtalen eller tog Del i noget, ingen kunde vide hvad der foregik i hende. Moderen kunde pludselig jage sammen og briste i Graad, naar hun kom til at se hen paa hende.

„Hun skulde jo snart være fri for den Plads," sagde Moderen ofte. „Men Doktoren bliver ved at faa smaa, og saa ber de saa mindeligt, om hun maa blive bare et halvt Aar til. De gør meget af hende, for hun er saa paalidelig mod Børnene."

„Ja var det Pelle saa tabte han dem nok." Karen lo knækkende. Andet sagde hun ikke, hun bad aldrig om at blive fri, beklagede sig heller ikke. Hendes Tavshed virkede som en stum Anklage, og tog al Hyggen naar hun var til Stede.

Men en Aften kom hun hjem og smed nogle Smaapenge paa Bordet. „Nu er jeg fri for at komme til Doktorens mere," sagde hun.

„Hvad saa da? har du gjort noget galt?" spurgte Moderen forfærdet.

„Doktoren gav mig en paa Øret, fordi jeg ikke bar Anna over Rendestenen — hun er saa tung."

„Du blev vel ikke jaget bort, fordi han havde

slaaet dig? Du maa have svaret igen — dit Sind er saa haardt!"

„Nej men saa kom jeg til at vælte Barnevognen med lille Erik, saa han faldt ud. Hans Hoved er som et mostet Æble." Hun fortrak ikke en Mine.

Moderen brast i Graad: „Men hvor kunde du dog bære dig saadan ad? Barn dog." Karen stod og saa udfordrende ud — pludselig greb Moderen fat i hende:

„Du gjorde det da ikke med Vilje? gjorde du Karen?" Karen vendte sig fra hende med et Ryk og gik op paa Loftet uden Godnat. Moderen vilde løbe efter hende.

„Lad hende gaa," sagde den gamle fjærnt — „hende faar du ingen Ret paa. Hun er undfanget i Haardhed!"

XV.

Hele Vinteren havde Jens smurt sin Overlæbe med Hønsegødning; nu kom Skæget, og han fik sig en Kærest, hun var Barnepige hos Konsulens. „Det er forfærdelig Sjov," sagde han — „du skulde ogsaa faa dig en. Naar hun kysser, stikker hun Tungen frem lige som et lille Barn."

Men Pelle skulde ingen Kærest have — for det første vilde nok ingen have ham, brændemærket som han var, og forresten havde han Sorg.

Naar han hævede Hovedet fra Arbejdet og saa tværs over Møddingen og Grisehuset, havde han det grønne Halvlys inde under Æbletrærne at drømme hen i. Det var som en fortryllet Verden, med grønne Skygger og stumme Bevægelser; utallige gule Orme hang og svingede frem og tilbage i hver sin tynde Traad, Gulspurve og Bogfinker kastede sig ustanselig fra Gren til Gren og snappede en Orm bort i hvert Kast, men lige mange var der igen. De rullede sig ned fra Grenene uden Ophør, hang der

indbydende gule og vuggede for Dagens bløde Aande, og ventede paa at blive spist.

Og dybere inde i det grønne Lys — som paa Bunden af et Vand — gik tre lysklædte Piger og legede. En Gang imellem skottede de to yngste over, men tog straks Øjnene til sig naar han saa paa dem; Manna gik saa voksent og behersket som var han slet ikke til.

Manna var jo forlængst konfirmeret, hun gik med halvlang Kjole, og spaserede adstadigt hen ad Gaden med Veninderne under Armen. Hun legede heller ikke mere, allerede længe havde hun staaet der med en næsten voksen Erkendelse af, at dette ved Gud ikke gik an. Paa faa Dage sprang hun fra Pelles Side ind i de voksnes Lejr; hun henvendte sig ikke mere til ham paa Værkstedet, og naar han hilste paa Gaden, saa hun den anden Vej.

Manna kom ikke længer farende som en Vildkat og rev Pelle af Stolen, naar hun skulde have noget lavet, men gik pænt op til Unge Mesters Plads med Skoen indpakket i Papir. Men i Smug kendte hun endnu sin Legekammerat, naar ingen saa det kunde hun knibe ham i Armen rigtig haardt og bide Tænderne sammen, idet hun gik forbi.

Men Pelle var for tung til at fatte Overgangen og for meget Barn til at kunne gøre Springet med ind i det lyssky. Han stod ene tilbage og grundede uforstaaende paa den ny Tingenes Tilstand.

Men nu kendte hun ham ikke i Smug heller — han var slet ikke til for hende. Og Dolores og Aïna havde slaaet Haanden af ham; naar han saa ud, vendte de Hovedet den anden Vej og slog med Skulderen: Uf! De skammede sig over, at de nogensinde havde haft noget med saadan en at gøre. Han vidste vel hvorfor.

Et eget blødt Behag havde der været ved at blive tumlet med af saa fine nænsomme Hænder — han havde mange hyggelige Minder derovre fra. Det havde været rigtig rart at sidde med aaben Mund og blive proppet med Lækkerier af dem alle tre,

saa han var lige ved at kvæles! Han maatte ikke synke, de vilde se hvor meget der kunde gaa i ham; saa lo de og dansede om ham, og de buttede Pigehænder tog fra hver sin Side om hans Hoved for at presse Munden til. — Naa, Pelle var efterhaanden groet en hel Alen i borgerlig Forstaaelse; han vidste godt, at han var af meget simplere Stof end de, og at dette maatte faa en Ende — ogsaa uden det med Raadhuset.

Men ondt gjorde det alligevel, det var som at sidde besvegen hen — og egenlig burde han ikke tage Føde til sig. For Manna — var hun ikke Kæresten naar alt kom til alt? han havde blot aldrig tænkt over det! Det var Kærlighedskval — og saadan saa den altsaa ud! Mon de følte anderledes, som tog Livet af sig i ulykkelig Kærlighed? Tristheden var nu ikke saa stor; naar Unge Mester sagde en Vittighed eller bandte paa sin malebariske Maade, kunde han godt le. Det var værst med Skammen! — —

„Du skulde tage dig en Kærest," sagde Jens. „Hun er saa blød som en Fugleunge, og saa varmer hun gennem Klæder og alting."

Men Pelle havde andre Ting for — han vilde lære at svømme. Han vilde kunne alt, hvad Bydrengene kunde, og erobre sin Plads blandt dem tilbage. Nogen Førerstilling drømte han ikke længer om. Saa holdt han sig til Flokken, hummede sig lidt naar de skosede altfor stærkt — og kom igen; tilsidst blev de vant til ham.

Hver Aften satte han i Løb mod Havnen. Syd for det store Bækken, som man nu var i Gang med at pumpe tomt, var der altid fuldt af Læredrenge i Skumringen; de sprang nøgne om mellem Stenene, og svømmede i sladrende Flokke ud mod Vest hvor Himlen endnu glødede af Solnedgangen. Langt ude var der en Undervandsklippe hvor de lige kunde bunde, der hvilede de inden de gjorde Turen tilbage; deres mørke Hoveder rugede paa det røde Vand som sladrende Søfugle.

Pelle gjorde Turen med udad for at vænne sig til

Dybet, der endnu bestandig vilde nappe ham i Benene. Naar Havet blomstrede var det som at svømme blandt Roser; hele det let slimede Blomsterflor, som Dybets Vækster havde slynget op paa Overfladen, glødede i Aftenskæret og gled lindt om hans Skuldre, og langt ude i Vest laa Lykkelandet i en mægtig Lysport, eller med gyldne Sletter der strakte sig helt ind i Uendeligheden. Det laa og lyste med en egen Dragen, saa han glemte sine Ævners Begrænsning, og svømmede længer ud end han havde Kræfter til. Og naar han vendte om og i for voldsomme Tag skød det blomstrende Lag til Side, gloede Vandet sort paa ham og Dybets Rædsel slog sammen over ham.

En Aften var de onde ved ham, en af dem paastod han endnu kunde se Mærker paa Pelles Ryg efter Rottingen. „Pelle har aldrig faaet Rotting!“ raabte Morten opbragt. Pelle selv svarede ikke men fulgte „Eskadren“; der var noget sammenbidt over hans Væsen.

Der gik lidt Sø som maaske havde slaaet dem ud af Retningen, maaske var det over daglig Vande — de kunde ikke finde Hvileklippen. En Stund plaskede de søgende rundt og satte Kræfter til, saa styrede de Kursen indefter. Pelle saa paa dem med underlige Øjne.

„Læg dig paa Ryggen og hvil!“ raabte de i Forbifarten; saa strøg de indefter, der var lidt Panik i dem alle. Pelle forsøgte at hvile men havde ikke Øvelsen, Bølgerne slog over hans Ansigt — saa arbejdede han sig efter de andre. Inde paa Land var der Staahej, han undredes paa hvad det galdt; Morten som aldrig tog Del i Badningen var sprunget op paa en Sten og stod og raabte.

Nogle af de første var i Behold. „Her kan du bunde!“ raabte de og stod med oprakte Arme i Vand til Munden. Pelle arbejdede ufortrødent, men var vis paa det var ørkesløst; han gjorde kun smaa Fremskridt og laa dybere og dybere. Hvert Øjeblik overrumplede en Sø ham og fyldte ham med Vand. De

raskeste var ude igen, de svømmede omkring ham og søgte at hjælpe, det gjorde blot galt værre. Han saa Morten løbe skrigende ud i Vandet med Tøjet paa, og det gav ham lidt Kræfter. Men saa lammedes Armene igen, han laa og rodede paa samme Sted, kun Øjnene var fri af Vandet.

Pelle havde fløjet saa tidt i Søvne, og altid var der noget der holdt om hans Ben og hæmmede Flugten. Men nu var det Virkelighed, han hang oppe i den blaa Luft og dalede paa udspilede Vinger. Og dernede fra Mørket hørte han en Stemme, „Pelle" kaldte den — „Pellepøjke!" — „Ja Lassefar!" svarede han og foldede lettet sine trætte Vinger sammen; han sank i hvirvlende Fart, det kogte i hans Øren.

Saa følte han pludselig en voldsom Smærte i sine Skinneben, Hænderne greb i groende Tangplanter. Han stod retop i et Sæt, og Lys og Luft væltede ind over ham som fra en ny Tilværelse. Derinde løb Drengene forfærdet om med ét Ben i Bukserne, og her stod han paa en undersøisk Klippe, i Vand til Brystet, og gylpede Søvand op i Pottevis. Rundt om ham laa Svømmere og plaskede og var midt i Dykkeøvelser for at hente ham op fra Bunden. Det hele var nærmest grinagtigt, og Pelle hævede Armene højt over Hovedet som en Hilsen til Livet og tog Søen i langt Hovedspring. Et godt Stykke inde dukkede han op og kom huggende over Bølgerne som en Tumler, i kaade Spring. Men inde paa Stranden faldt han i Søvn som Vorherre havde skabt ham — lige med den ene Strømpe over Stortaaen.

Fra den Dag kendtes Drengene igen ved ham. Han havde ikke just udrettet nogen Bedrift, men Skæbnen havde et Øjeblik hvilet paa hans Hoved — det var nok. Pelle selv stak for Fremtiden altid Strygestaalet til sig og lagde det paa Stranden med Spidsen visende mod Land — han havde dog nok Lyst til at leve lidt endnu. Ellers lod han sig ikke afskrække men gik paa.

Naar Stormen stod ind, saa de ikke kunde svømme

ud gennem Brændingen, laa de i Havstokken og lod sig tumle af Bølgerne. Saa kom hele Havet i fejende Flugt Vester fra for at styrte sig over dem; det jog frem som Horder af vilde Heste med de graa Maner fygende skraat ud. Stejlende kommer de, fejer Søen med den hvide Svans, hugger vildt i Luften med Hovene og gaar under. Andre sprænger frem over dem i sluttet Række, de ligger fladt ad Vandet og jager frem, Blæsten river dem det hvide Skum af Mulerne og fører det ind over Stranden hvor det hænger sig i Buskene og blinker ind til ingenting. I Havstokken sprænges de og synker døde sammen. Men derude stormer ny Horder frem som skulde Landet løbes ned, de rejser sig fraadende og hugger efter hinanden, springer fnysende og skælvende lige i Luften og brister af Panik — aldrig faar det Ende. Langt ude gaar Solen ned i brandrød Os, en Skystribe ligger derovre og breder sig langt ind i Uendeligheden. Som en gloende Steppebrand klammer den Horisonten ind og jager Horderne foran sig i panisk Skræk; og paa Stranden hujer den nøgne Drengeflok. Frem og tilbage springer de med udbredte Arme og jager raabende de vilde Heste i Havet igen!

XVI.

Det gik ikke godt ude i Drengenes Hjem. Jørgensen havde ikke faaet noget ud af sine Planer, alle andre end netop han selv vidste at det vilde gaa saadan. Folk vidste ogsaa Besked om, at Ingeniøren havde budt ham et Hundrede Kroner for dem, og da han ikke vilde tage imod det men forlangte Del i Ledelsen og Æren, blev han vist Døren.

Saa roligt havde han aldrig før taget noget, han fór ikke op med store Ord og Spektakel, men tog fat i almindeligt Dagleje paa Havnen som enhver

anden Arbejder. Sit Nederlag nævnede han ikke og tillod ingen at røre ved det, over for Konen lod han som ingenting. Men hun maatte igen se ham lukke sig inde i sin Stumhed, uden at vide hvad der foregik i ham; hun anede det forfærdelige og klagede sin Nød for Drengene. Scener lavede han aldrig, skønt han nu og da var beruset; han aad i Tavshed og gik i Seng, den Tid han ikke var paa Arbejde sov han hen.

Men da Planerne rullede sig saa vidt ud, at de blev bekendt for enhver, var det forbi med hans Arbejden. Ingeniøren havde taget af Jørgensens Planer hvad han havde Brug for, enhver kunde se det, og der stod nu *Kraften* med tør Mund, bare fordi han læssede mere paa Skeen end han kunde gabe over. De fleste undte ham det godt og gav sig god Tid til at drøfte det; Byen var vant til at forsømme sit eget for at kaste hele sin Vægt paa denne trodsige Nakke. Men nu var han da bøjet i Støvet, alle havde været paa Havnen for at se *Kraften* gaa og trille Jord som en almindelig Sjover i sit eget store Projekt. De undredes blot paa saa stille han tog det; det var lidt af en Skuffelse, at han ikke vred sig under Dødvægten og gav sig til at rase i sin Afmagt.

Han nøjedes med at drikke, men det gjorde han ogsaa til Gavns; bestandig gik han i en Taage af Spiritus, og arbejdede kun lige det nødvendige til at holde Rusen vedlige for.

„Saadan har han aldrig været før," sagde Konen grædende. „Han tager ikke paa Vej og raser, men er saa jævnt ond at det ikke er til at være i Huset. Alting tilsætter han med sin Ondskab og jager med den stakkels Karen, saa det er Synd. Ingen har han Respekt for undtagen sin gamle Mor, og Gud ved hvorlænge det varer. Han arbejder ikke men drikker blot; mine surt fortjente Skillinger stjæler han af Kjolelommen og køber Spiritus for; der er ikke Skam i ham længer — saa ærekær han før har været. Og sin Rus kan han ikke bære længer som

forhen, men gaar og falder; forleden kom han hjem helt blodig og havde slaaet Hul i Hovedet. Hvad har vi da ogsaa gjort Vorherre, at han skal hjemsøge os saadan?"

Den gamle sagde ingenting men flyttede sit knappe Blik fra den ene til den anden og tænkte sit.

Saadan var det fra Uge til Uge. Drengene blev træt af at høre paa Moderens Klynken og holdt sig borte fra Hjemmet.

En Dag Karen skulde gaa et Ærende for sin Moder, blev hun borte. Hun kom heller ikke næste Dag, Pelle fik det at vide nede ved Baadehavnen, hvor hun sidst var set. De laa og søgte efter hende med Dræg, men ingen turde fortælle Jørgensen det. Hen paa Eftermiddagen kom de med hende, op forbi Værkstedet; Pelle vidste hvad det var, da han hørte de mange tunge Fødder ude paa Gaden. Hun laa paa en Bærebør, og to Mand bar hende; foran hende trillede Høstvinden de første fejende Blade, og hendes tynde Arme hang ned til Stenbroen som vilde de gribe dem. Det skæmmede Haar hang ogsaa, Vandet drev af hende. Bagefter Baaren gik *Kraften* og var døddrukken. Han holdt Haanden for Øjnene og mumlede som i Andagt, hvert Øjeblik løftede han Pegefingeren. „Hun har faaet Fred," sagde han tykt og søgte at se aandfuld ud — „den Fred som overgaar — —" han kunde ikke komme efter Ordet.

Jens og Pelle løste Mændene af ved Baaren og bar hende hjem, de var angst for det der forestod.

Men Moderen stod i Døren og tog stille imod dem, som havde hun ventet dem — hun var bare hvid i Ansigtet. „Hun har jo ikke kunnet holde det ud," hviskede hun blot til dem og knælede ved Barnet.

Hun laa med Hovedet ned over det lille forkomne Legeme og hviskede utydeligt, nu og da stoppede hun Barnets Fingre ind i Munden for at kvæle sin Hulken. „Og du skulde gaa Ærende for Mor," sagde hun og rystede smilende paa Hovedet — „du er en net Pige, kan ikke engang købe to Dukker Traad.

Og Pengene du fik med da — dem har du vel saa kastet væk?" Hendes Tale kom mellem Smil og Graad og lød som en Nynnen. „Har du kastet dem væk? — det gør ikke noget — du kunde jo ikke gøre for det. Lille Pige, lille Pige." Saa brast det for hende, hendes sammenpressede Mund brød adskilt og lukkede sig igen, og saadan blev hun ved og lullede med Hovedet, mens hendes Haand gravede ivrigt i Barnets Lomme. „Gik du da ikke Ærende for Mor," klynkede hun, hun trængte til at faa noget bekræftet midt i alt dette — en eller anden Ligegyldighed blot — og gravede i Pungen. Der var nogle Øre og en lille Strimmel Papir.

Da rejste hun sig pludselig, forfærdelig haard i Ansigtet, og vendte sig mod Manden der stod og sejlede op ad Væggen. „Peter!" skreg hun i Angst — „Peter! Ved du da ikke hvad du har øvet? — Om Forlaelse Mor — staar her, og fire Øre af de 13 har hun brugt til at købe sig Brystsukker for! Se her du, hendes Haand er ganske klistret endnu!" Hun aabnede den knyttede Haand, der var lukket om noget klæbrigt Papir. „Aa det stakkels forfulgte Barn, hun har trængt til at forsøde sig Tilværelsen! for fire Øre Brystsukker — og saa i Stranden! Saa megen Glæde er der lævnet til et Barn her i Huset. — Om Forlaelse Mor, siger hun endda som havde hun forbrudt sig — alt hvad hun gjorde var jo ogsaa galt! Og saa maatte hun gaa sin Vej! — Karen, Karen, jeg er jo ikke vred paa dig — du maatte jo gærne — hvad gør det vel med de Par Skilling. Jeg mente det jo slet ikke, naar jeg bebrejdede dig at du gik hjemme. Men jeg vidste ingen Udvej for Føden, han drak jo det lidet op — han dèr!" Hun vendte Ligets Ansigt mod Faderen og pegede.

Det var første Gang *Kraftens* Kone vendte sig anklagende mod ham, men han opfattede det ikke. „Hun har faaet Fred," mumlede han og prøvede at rette lidt paa sig — „den Fred som." Men saa rejste den gamle i Krogen sig — hun havde ikke rørt paa sig før. „Ti stille du!" sagde hun haardt og satte sin

Stok for Brystet af ham — „eller din gamle Mor skal forbande den Dag hun satte dig til Verden."

Han stirrede dæmrende paa hende, det var som Taagen lettede fra hans Blik. En Stund stod han og kunde ikke faa Øjnene fra Liget, det saa ud som vilde han kaste sig ned ved Siden af sin Kone, der igen laa bøjet og hviskede. Saa gik han ludende ovenpaa og lagde sig.

XVII.

Det var Fyraften da Pelle kom hjem, men han havde ikke Lyst til at løbe til Stranden og bade. Billedet af den druknede Pige blev ved at forfølge ham, og for første Gang mødte Døden ham med sit uhyggelige Hvorfor? Han fandt ikke noget Svar, og efterhaanden glemte han det for andre Ting. Men Uhyggen selv blev ved at dvæle i ham og gjorde ham ræd uden nogen Aarsag, saa han maatte aabne sig anende mod selve Tusmørket. De hemmelige Kræfter, der slaar ud fra Himmel og Jord idet Lys og Mørke mødes, greb efter ham ogsaa med deres gaadefulde Uro, rastløst søgte han fra et til andet, som maatte han være allevegne for at kunne møde dette ufattelige, der stod truende bag alt. For første Gang følte han Ubønhørligheden uden Iklædning af dette eller hint han selv havde forbrudt, aldrig før havde selve Livet lagt sig over ham med sin tunge Vægt.

Pelle syntes der var noget der kaldte, men kunde ikke klargøre sig hvor. Han krøb fra Vinduet ud paa Taget og op paa Husryggen — kanske var det Verden. Byens hundrede Tegltage laa og sugede Purpur af Aftenhimlen, der steg blaa Røg op, og Stemmer løftede sig af det hede Mørke under Husene. Han hørte ogsaa Gale Ankers Raab, som et sygt Dyrs Klagen var dette evindelige Varsel om

noget meningsløst! Havet derude og de tunge Fyrreskove i Nord og Syd — han havde kendt det hele længe.

Saa sang det i hans Øre — og ude i det Fjærne; og bag ham stod nogen og stødte hed Aande frem om hans Nakke. Han vendte sig langsomt, mørkræd var han ikke mere, og han vidste paa Forhaand der intet var. I hans dagklare Sind var Tusmørket sluppet ind med sin gaadefulde Puslen af Væsner, der ikke lod sig fastslaa med nogen Sans.

Han gik nede i Gaarden og drev, der var dyb Ro allevegne. Katten Peers sad paa Regnvandstønden og mjavede sygt efter en Spurv paa Tørresnoren, Unge Mester hostede inde i sin Stue, han var allerede i Seng. Pelle hang over Brøndkarmen og kiggede tomt ind over Haverne; han var hed og ør, men der steg Kulde op fra Brønden og lagde sig lindrende om hans Hoved. Flagermusene gled som Aander gennem Luften, kom hans Ansigt saa nær at han mærkede Luftdraget, og vendte saa med et lille Smæld. Han havde den inderligste Trang til at græde.

Oppe mellem de høje Solbærbuske var der noget der rørte sig, og Frøken Sjermannas Hoved kom til Syne. Hun gik forsigtigt og kiggede, da hun fik Øje paa Pelle kom hun hurtigt hen.

„God Aften," hviskede hun.

„God Aften!" svarede han lydt — henrykt over at faa et Menneske tilbage.

„Hys! Du maa ikke raabe saadan op!" sagde hun bydende.

„Hvorfor dog?" Pelle hviskede ogsaa nu, han var blevet forskrækket.

„Fordi du ikke maa — Klods! Kom skal jeg hviske dig noget — nej nærmere endnu!"

Pelle stak sit Ansigt ind i Hylden. Pludselig havde han begge hendes Hænder om Hovedet, hun kyssede ham voldsomt og stødte ham tilbage. Han ledte fortumlet efter Fodfæste, men hun stod og lo, hendes Ansigt glødede i Mørket. „Du hørte det jo

ikke," sagde hun hviskende, „kom skal jeg sige dig det!"

Denne Gang lo han over hele Ansigtet og rakte sig ivrigt ind i Hylden. Men i samme Nu havde han hendes knyttede Haand i Ansigtet, hun lo foragteligt.

Han blev staaende i Stillingen, lammet; Munden holdt han fremstrakt som ventede han bestandig paa sit Kys. „Hvorfor slaar du mig?" spurgte han og stirrede brustent paa hende.

„Fordi jeg ikke kan udstaa dig! Du er en rigtig ækel en — saa simpel."

„Jeg har jo aldrig gjort dig noget du."

„Saa? Men det er rigtig godt til dig — du kunde ladet være at kysse mig!"

Pelle stod og stammede hjælpeløst, hele hans Erfaringsverden ramlede sammen under ham. „Det — det var nok ikke mig," fik han endelig sagt; han saa uhyre dum ud.

Manna efterabede hans Udtryk: „Bøh—møh! Pas paa du ikke fryser fast til Jorden du, og bliver til en Lygtepæl. Her ved Gærdet er der ikke noget for din Forstand at lyse efter."

I et Sæt var Pelle over Gærdet, Manna tog ham hastigt ved Haanden og trak ham ind mellem Buskene. „Aïna og Dolores kommer lige straks — saa vil vi lege," forklarede hun.

„Jeg troede ikke, de maatte være ude om Aftenen," sagde Pelle og lod sig viljeløst føre.

Hun svarede ikke men saa sig om efter noget at traktere ham med lige som i gamle Dage. I sin Nød rispede hun en Haandfuld Ribsblade af og proppede i Munden paa ham. „Der tag det og hold Mund!" Hun var helt den gamle Manna, og Pelle lo.

De var kommet hen i Lysthuset, Manna badede hans hovne Kind med vaad Muld mens de ventede.

„Gjorde det meget ondt?" spurgte hun deltagende og lagde Armen over hans Skulder.

„Det gør slet ikke noget — pyt, en Lussing," svarede han mandigt.

„Det er ikke det jeg tænker paa. Det du ved nok — gjorde det meget ondt?“

„Pelle saa tungt paa hende, hun saa nyfigen ud. „Var det her?“ sagde hun og lod Haanden glide ned ad hans Ryg.

Han rejste sig stille for at gaa, men hun tog ham om Haandleddet: „Om Forladelse,“ hviskede hun.

„Kommer de ikke snart?“ spurgte Pelle haardt; han tænkte paa at gøre sig vred lige som i gamle Dage.

„Nej de kommer slet ikke — jeg narrede dig. Jeg vilde tale med dig!“ Manna snappede efter Vejret.

„Jeg troede ikke, du vilde have noget med mig at gøre mere.“

„Det vil jeg jo heller ikke. Jeg vilde jo blot —“ hun kunde ikke finde det og traadte vredt i Jorden. Saa sagde hun langsomt og vægtigt, med et Barns hele Alvor: „Ved du hvad jeg tror? — jeg tror jeg elsker dig du.“

„Saa kan vi jo gifte os, naar vi bliver gamle nok,“ udbrød Pelle glad.

Hun saa et Øjeblik paa ham, maalende. „Raadhuset, Ris!“ tænkte Pelle; han var klar over at nu slog han. Men saa lo hun ud.

„Aa hvor du er et kosteligt Fæ,“ sagde hun og lod som i Tanker den vaade Muld rinde ned paa hans Ryg.

Pelle pønsede et kort Øjeblik paa Gengæld, stak saa i Kaadhed Haanden ned paa hendes Barm. Den faldt blødt hen, i myg forundret Følen; en ny Erkendelse vældede op i ham og fik ham til at gribe stærkt om hende.

Hun saa forfærdet paa ham og vilde blidt fjærne hans Haand, men det var for sent. Drengen havde gjort det store Spring over til hende.

Da Pelle sneg sig hjem, var han overvældet men ikke glad. Hans Hjærte hamrede vildt, og i Hjærnen var der Kaos. Rent instinktmæssigt gik han meget stille. Længe laa han og kastede sig uden at

kunne falde i Søvn; hans Sind havde opladt sig for det gaadefulde, og nu opdagede han det levende Blod inden i sig. Det sang sin Sang i hans Øre, sugede ind og ud til Hjærte og Kinder, smaasnakkede rundt om i utallige Pulse, saa hans Legeme vibrerede. Stærkt og hemmelighedsfuldt færdedes det overalt i ham og fyldte ham med varm dyb Undren — aldrig før havde han vidst alt dette.

I den kommende Tid var Blodet hans hemmelige Medvider i alt; han følte det som et Kærtegn, naar det fyldte ud i Lemmerne og gav rund spændt Følelse ved Hals og Haandled. Han havde sin Hemmelighed nu og forraadte ikke med en Mine, at han nogensinde havde kendt Sjermanna. Hans lyse Dage havde med et Slag forvandlet sig til lyse Nætter. Han var Barn nok endnu til at længes efter den gamle Tid med dens aabne Daglege, men noget fik ham til at lytte fremefter og bøje Sjælen søgende mod det hemmelighedsfulde. Natten havde gjort ham delagtig i sine Mysterier.

Manna talte han ikke oftere med. I Haven kom hun aldrig, og mødte han hende, drejede hun om ad en anden Gade. Over hendes Ansigt laa bestandig en rød Flamme som var den brændt ind. Snart efter kom hun ned paa en Gaard paa Østlandet, hvor hun havde en Onkel boende.

Men Pelle sansede intet og var ikke ked af noget. Han gik i en Døs, alting stod uklart, sløret for ham; han var helt fortumlet af alt det der foregik inden i ham. Derinde hamrede og arbejdede det paa alle Kanter; Forestillinger som var for spinkle blev brudt ned, og stærkere sat op der kunde bære Manden. Lemmer hærdedes, Muskler blev staalede, han fik en Almenfølelse af Brede over Ryggen og dump Styrke. Stundom vaktes han af Døsen til et Øjebliks Forbavselse — naar han følte sig Mand paa et eller andet Omraade. Saaledes en Dag han hørte sin egen Stemme. Den havde faaet en dyb Klang, de· lød helt fremmed i hans Øre og fik ham til at ,ytte, som om det var en anden der talte.

XVIII.

Pelle stred imod Tilbagegangen paa Værkstedet. Der var kommet ny Dreng, men alt det vanskelige besørgede han fremdeles, klarede Laaneriet og bjærgede paa Kredit; han maatte til de utaalmodige Kunder og se at stille dem tilfreds. Han fik sig rørt, men lærte ikke noget ordenligt. „Løb ned om paa Havnen med det samme," sagde Mester gærne — „kanske er der Arbejde at hugge." Men Mester interesserede sig mere for Nyhederne dernede fra.

Pelle søgte derned ogsaa uden Opfordring. Til Havnen skulde enhver i Byen saa tidt han kom ud, den var Hjærtet, alt kom og gik over den — Penge og Fantasier og deres Tilfredsstillelse. Hvermand havde sejlet og havde sine bedste Minder udad og sine haardeste Tørn. Den Vej ud maatte Drømmene, Havet laa dèr bagved og sugede Tankerne til sig — for de unge som vilde ud at røre sig, og for de gamle som mindedes. Det var som Sangen i alles Sind, og som Gud inderst inde i Sindene; Livets Overskud søgte den Vej, alt det uforklarede og mystiske. Tusenders Blod havde Havet drukket uden at forandre Farve, Livets Gaade rugede i dets hvileløse Vande.

Fra Dybets Bund steg Skæbnen op og pegede sin Mand ud paa kort Sigt; han kunde redde sig i Land som Bager Jørgen, der aldrig tog paa Søen mere efter at den havde varet ham ad — eller staa op i Søvne og spasere lige ud over Skibssiden som Baadsmand Jensen. Derned hvor de druknede færdedes, sank Skibe for at bringe dem hvad de behøvede; Havets blodløse Børn steg nu og da op paa Stranden for at lege med Børn der var født om Søndagen, og bringe Lykke eller Død over dem.

Over Havet kom Damperen tre Gange om Ugen og bragte Bud fra Kongens København. Og der kom Skibe ind som var helt overisede, og andre som hang paa Pumperne eller havde Lig om Bord. Og

store Skuder som løb paa Varmen og havde rigtige Negre blandt Besætningen.

Dernede stod de gamle som havde forladt Søen, og stirrede Dagen lang ud over deres Manddoms Tumleplads til Døden tog dem. Havet havde aandet Gigt i Lemmerne paa dem, de havde slaaet sig vinde og skæve, og Vinternætter kunde man høre dem brøle som vilde Dyr af Smærte. Hernede hang alt Rosset — Invalider og affældige og dovne. Og de som var driftige, jog frem og tilbage over Havnen med piskende Skøder for at støve Profitten op.

Ungdommen tumlede sig altid hernede — det var som at komme Fremtiden i Møde at lege her ved det aabne Hav. Mange kom aldrig videre; men mange lod sig gribe og hvirvle ud i Uvisheden — som Nilen. Da Skibene taklede, kunde han ikke mere; han ofrede to Aars Læretid og rømte om Bord i en Langfarer. Nu var han langt ude i Passaten — paa Vej Syd om Amerika efter Rødtræ.

Og med hver Damper var der nogle der drog ud. Pigerne var de frejdigste til at sige sige sig løs, de dampede rask af Sted og trak tunge Mænd efter sig i tyk Forlibelse. Og Mænd søgte ud for at prøve noget der gav mere end det hjemlige.

Pelle havde mødt alt dette engang før — den samme Higen — og havde selv Trækket i sig. Ude paa Landet var det alle Fattiges Drøm at kæmpe sig frem til Staden, og de dristigste vovede det en Dag med hede Kinder, mens de gamle talte advarende om Byens Fordærv og om at kaste sig hen. Og herinde var der denne Drøm om Hovedstaden — København det var Lykken! De der var modige hang en Dag over Skibssiden og vinkede Farvel, med dette usikre Strøg over Øjnene af at spille højt Spil; derovre skulde man jo tage det op med de dygtigste. Men de gamle rystede paa Hovedet og talte om Hovedstadens Fristelser og Fordærv.

Nu og da kom én hjem og gav dem Ret. Saa løb de tilfredse fra Dør til Dør — hvad sagde vi ikke! Men andre kom hjem ved Højtiderne og var saa

fine, at der ingen Ende var paa det. Og en og anden Pige var det gaaet saa altfor godt, at man maatte æske Træbene-Larsens Mening.

De der blev gift derovre — ja de var jo forsørgede. De kom hjem til Forældrene med lange Aars Mellemrum, rejste paa Dækket blandt Kreaturerne og gav Jomfruen en 50-Øre for at blive nævnt i Avisen som Kahytspassagerer. Tøjet var fint nok, men Ansigterne talte med i deres Smalhed. „Der er nok ikke Mad nok til alle derovre," sagde de gamle Koner.

Men Pelle interesserede sig ikke for de hjemvendende, alle hans Tanker var med dem der drog bort; Hjærtet sled smærteligt i Brystet, saadan var Flugten oppe i ham. Havet naar det kogte eller laa dovent hen fyldte bestandig hans Hoved med dette Sus af Verden derude — en dump forblommet Sang om Lykken.

En Dag han var paa Vej derned, mødte han gamle Tækkemand Holm fra Stengaarden. Holm gik og saa op og ned ad Husene, han løftede Benene højt af bare Forundring og smaasnakkede med sig selv. Paa Armen havde han en Spaankurv med Mellemmad og Snaps og Øl.

„Naa der er da endelig én," sagde han og gav Haandslag. „Jeg gik netop og undredes paa, hvor alle de bliver af som drager herind mellem Aar og Dag — og om de er kommet frem til noget. Mor og jeg har ofte snakket om, at det kunde være rart at vide, hvordan Fremtiden saa har artet sig for den ene og den anden. Og saa i Morges mente hun, at nu var det bedst jeg tog overtvært, før jeg helt glemte Rede paa Gaderne. Jeg har jo ikke været herinde paa tiende Aar. — Naa efter det jeg hidtil har set, har Mor og jeg ikke noget at fortryde fordi vi blev derhjemme ved; der gror ikke andet end Lygtepæle her, og dem forstaar Mor sig vist ikke paa at dyrke. Noget Straatag har jeg heller ikke set — herinde under de vist ikke Tækkemanden

Føden. — Men Havnen vil jeg se, inden jeg tager hjem."

„Saa følges vi ad," sagde Pelle. Han var i godt Humør over at træffe Folk fra Hjemegnen, Landet derude ved Stengaarden stod bestandig for ham som Barndomshjemmet. Han snakkede og viste.

„Ja jeg har nu været paa Havnen to-tre Gange før," sagde Holm. „Men Damperen har jeg aldrig faaet Held til at se. Der gaar ellers stort Ord af den. Det hedder sig, at alle vore Produkter nu føres til Hovedstaden med den."

„Den ligger her i Dag," sagde Pelle ivrigt — „den skal gaa i Aften."

Holm fik stærkt Liv i Øjnene: „Saa faar jeg den Krabat at se ogsaa! Røgen har jeg jo tidt nok set vandre over Havet derhjemme fra Bakkerne, og det gav adskilligt at tænke paa. De siger at den æder Kul og er af Jærn." Han saa usikkert paa Pelle.

Det store tomme Havnebækken hvor et Par Hundrede Mand var i Arbejde optog ham meget. Pelle udpegede *Kraften*, der nu gik og trællede som en anden Idiot og lod dem lægge det sværeste Arbejde paa sig.

„Saa, er det ham," udbrød Holm. „Jeg har kendt hans Far. Det var en Mand, som vilde noget ud over det almindelige, men han naaede det ikke. — Og hvordan gaar det din Far? ikke allerbedst har jeg hørt."

Pelle havde været hjemme for ikke saa længe siden; det gik ikke godt, men det tav han med. „Karna skranter lidt," var det eneste han sagde. „Hun har nok taget for haardt fat og forløftet sig."

„Det forlyder at de har svært ved at klare sig — de har nok taget sig for meget paa," blev Holm ved. Pelle svarede ikke; og saa tog Damperen hele Opmærksomheden, Holm glemte rent at bruge Munden — snakkesalig som han ellers var.

Den var i Færd med at tage Stykgods ind, ved begge Luger sang Dampspillene og hvæste hvergang der blev slaaet ny Retning. Holm blev saa let i

Benene, han stod som paa Naale; naar Bommen svingede ind over Kajen og Kæden jog raslende ned, søgte han helt over under Pakhuset. Pelle vilde have ham med om Bord, men det var der ikke Tale om. „Det er jo som et ondskabsfuldt Udyr," sagde han, „saadan nyser det og tér sig."

Henne paa Kajen ved Forlugen laa en Bunke fattigt Bohave hulter til bulter. En Mand stod og holdt et Mahonispejl — den eneste Værdigenstand — i Favnen; hans Mine var mørk, man kunde se af den Maade han snød Næsen — med Knoen i Stedet for med Fingrene — at han var ude i noget usædvanligt. Hans Blik hang ufravendt ved de fattige Ejendele, og fulgte ængsteligt hvert skrøbeligt Stykke paa dets Rejse til Vejrs og ned i Skibets Mave. Konen og Børnene sad paa Brystværnet og spiste af en Madkurv. De havde nok allerede siddet her i Timer, Børnene var pyldrede og trætte. Moderen snakkede godt for dem og lagde dem hen at sove paa Stenene.

„Skal vi ikke snart rejse?" spurgte de bestandig klynkende.

„Jo nu gaar Skibet snart, men saa maa I være søde — ellers vil det ikke have jer med. Og saa kommer I til Hovedstaden, hvor man spiser Franskbrød og gaar med Lærfodtøj bestandig. Dèr bor Kongen selv, og alting har de i Butikkerne dèr." De fik hendes Sjal under Hovedet.

„Men det er jo Per Ankers Søn fra Blaaholt!" udbrød Holm, da han havde staaet lidt og kigget paa Manden. „Hvad — vil du til at forlade Landet?"

„Ja jeg har tænkt saa," svarede Manden stille og famlede sig over Ansigtet.

„Jeg mente det gik dig rigtig godt. Kom du ikke ned paa Østlandet og overtog et Gæstgiveri?"

„De fik mig jo lokket til det — og nu har jeg sat alting overstyr."

„Du skulde have set dig for — det koster ikke andet end Ulejligheden."

„Naar de nu lagde falske Bøger for mig, som viste større Overskud end der virkelig var. Reder Monsen stod nok bagved, sammen med en Ølbrygger ovrefra som havde overtaget Hotellet for Gæld."

„Men hvordan kunde de store faa *dig* opsnuset?" Holm kløede sig i Hovedet, han begreb ikke det hele.

„Aa de hørte vel om de ti Tusend jeg tog i Arv efter Far, saadan nogen har jo deres Garn ude. Og saa en Dag pudsede de en Kommissionær paa mig. Ti Tusend, det var lige til Udbetalingen — og nu har de overtaget Hotellet igen. De lod mig af Medlidenhed beholde dette Skrammel her — men jeg er lige glad med det hele." Han vendte pludselig Ansigtet bort og græd. Saa kom Konen hurtigt hen.

Holm trak Pelle med sig. „De vil vist helst være i Fred for os," sagde han stille.

Han blev ved at gaa og smaasnakke om Mandens triste Skæbne, mens de drev langs Molen, men Pelle hørte ikke paa ham. Han havde faaet Øje paa en lille Skonnert som krydsede udenfor, og blev mer og mer urolig.

„Jeg tror det er Islandsskonnerten," sagde han endelig — „saa maa jeg hjem!"

„Ja spring kun du," sagde Holm — „og Tak for god Vejledning. Og hils saa Lasse og Karna!"

Oppe paa Havnebakken mødte Pelle Mester Jeppe, og længere oppe Drejer og Klavsen og Blom. Islandsskipperen havde ladet vente paa sig i flere Maaneder; det var allerede rygtedes at han var i Farvandet, og alle Byens Skomagere pilede af Sted — for at høre endnu inden Landgangen var lagt, om han havde gjort god Handel. „Nu er Islandsskipperen der," sagde Købmand og Læderhandler naar de saa dem rende. „Nu maa vi jage til at skrive Regninger ud, for nu kommer Skomagerne til Penge."

Men Skipperen havde det meste af Fodtøjet i Lasten, og kom med det forfærdelige Bud, at der

ikke kunde afsættes mere Fodtøj paa Island. Vinterindustrien var ødelagt for Skomagerne.

„Hvad skal det betyde?“ spurgte Jeppe bittert — „du har dog ellers været længe nok om det. Har du lagt dig en ny Fremtræden til derovre? De andre Aar har du jo kunnet sælge Rub og Stub.“

„Jeg har gjort hvad jeg har kunnet,“ svarede Skipperen mørkt — „budt ud til de Handlende i større Partier, og ligget og drevet Løshandel fra Skibet. Hele Vestkysten har jeg forsøgt, men der er ikke mere at gøre.“

„Hvad saa da?“ sagde Jeppe forfærdet. „Vil Islænderne til at gaa uden Fodtøj?“

„Fabrikkerne,“ svarede Skipperen.

„Fabrikker, Fabrikker!“ Jeppe lo haanligt men med et Stænk af Uvished. „Og vil du kanske bilde mig ind, de kan lave Sko paa Maskine — skære til og pinde op, binneje, sy Saal paa og alting? Nej det kan pinedød kun Menneskehaanden ledet af Menneskeforstanden — sy Skotøj er kun Menneskearbejde. Jeg skulde vel kunne erstattes af en Maskine — et Par Hjul der snurrer rundt basta! En Maskine er død ved jeg, og kan ikke tænke eller gøre sig større Umag — saadan skal *den* Fod have det for der er ømme Tær! eller — her vil jeg give Saalen det Snit i Svangen for det ser smukt ud! eller — nu maa der passes paa ellers skærer man i Overlæret!“

„Der gives Maskiner som kan lave Fodtøj, og de gør det billigere end I — altsaa,“ sagde Skipperen kort for Hovedet.

„Det gad jeg se — kan du ikke vise mig en Sko, der ikke er lavet af Menneskehaand?“ Jeppe lo spydigt. „Nej der stikker noget andet under gør der — en eller anden vil nok pudse os.“ Skipperen gik fornærmet sin Vej.

Jeppe blev ved at paastaa, at der var Snyderier bag, men det med Maskinerne spøgede alligevel i ham — han blev ved at komme tilbage til det. „De

skal vel snart til at lave Mennesker ogsaa paa Maskine," udstødte han arrigt.

„Nej der tror jeg alligevel den gamle Fremgangsmaade holder sig," sagde Bager Jørgen.

En Dag traadte Skipperen ind ad Værkstedsdøren, smed et Par Sko paa Forhøjningen og gik igen; de var købt i England, og tilhørte Styrmanden paa en Bark der lige var kommet ind. Unge Mester kiggede paa dem, vendte dem i Haanden og kiggede igen; saa kaldte han paa Jeppe. De var durknejede — voksne Mandssko og durknejede! — til Overflod stod der Fabriksstempel i Gelænget.

Jeppe lævnede dem ikke Ære for to Skilling, men selve Tingen kunde han ikke komme udenom.

„Saa er vi jo overflødige," sagde han skælvende, al hans Storhed var borte — „for kan de det ene paa Maskine kan de det andet ogsaa! Saa er Faget dødsdømt, og vi er alle brødløse en Dag. Naa — jeg har gudskelov ikke langt igen!" Det var første Gang Jeppe vedgik, at han skyldte Vorherre en Død han ogsaa.

Hver Gang han kom ud paa Værkstedet, gled han ind i det samme Æmne og stod og vendte det forsmaaede Fodtøj mellem Hænderne. Saa kritiserede han det: „Vi maa gøre os mere Umag med det til næste Vinter."

„Far glemmer, at vi er færdige med de fyrre," svarede Unge Mester træt.

Saa tav den gamle og sjokkede af, men lidt efter var han der igen og fingrede ved Fodtøjet for at finde Fejlen. Hans Tanker kredsede bestandig om dette ny, der steg ingen Lovsang til Faget over hans Læber mere. Naar de yngre Mestre kom og bejlede til hans Hjælp i et vanskeligt Tilfælde, sagde han nej; han følte ingen Trang til at triumfere over Ungdommen med de gamle Kunstgreb men gik og faldt sammen. „Og alt det vi har sat højt hvad det?" kunde han spørge. „For Maskinerne laver vel ikke Mesterstykke og Medaljearbejde? Hvor bliver Dueligheden saa af?"

Unge Mester saa ikke saa langt, han tænkte mest paa de Penge de nu stod og manglede. „Hvordan Pokker svarer vi enhver sit Pelle?“ spurgte han trist.

Lille Nikas fik se sig om efter noget andet, der var ikke Raad til at holde Svend. Han besluttede saa at gifte sig og nedsætte sig som Mester nordude. Baptisternes Skomager var netop død, og han kunde nok faa Kunderne ved at læmpe sig over i Sekten — han løb allerede til deres Forsamlinger. „Men far varligt,“ sagde Jeppe — „ellers gaar det ikke.“

Det var et haardt Stød for dem alle. Klavsen gik fallit og maatte tage Arbejde ved den nye Havn; Blom stak af og efterlod Kone og Børn, de maatte søge hjem til Forældrene. Paa Værkstedet havde det længe gaaet tilbage, nu kom dette og satte Tilbagegangen haandfast i Øjnene paa en. Men Unge Mester skød det fra sig. „Nu er jeg snart helt rask,“ sagde han — „saa skal I bare se mig slaa Forretningen op igen.“ Han laa mere til Sengs og var modtagelig for al Slags Vejr. Pelle maatte tage sig af alting.

„Spring og laan!“ sagde Mester bare. Og naar Pelle kom hjem med Nej, saa han paa ham med sit store forundrede Blik. „Sikke nogen Plimsollere!“ udbrød han. „Saa maa vi pløkke Saalerne paa.“

„Paa Dame-Laksko, det gaar ikke,“ erklærede Pelle bestemt.

„Det gaar sku nok — vi pudser Bunden til med sort Voks.“

Men naar det sorte var slidt af, kom Frøken Lund og de andre og var vrede — de var ikke vant til at gaa med pløkkede Sko. „Det er en Misforstaaelse,“ sagde Mester, den klare Sved stod ham paa Panden; eller ogsaa gemte han sig og pudsede Pelle paa dem. Naar det var overstaaet, pustede han af Udmattelse og langede op efter Hylden. „Kan du skaffe mig noget, Pelle?“ hviskede han.

En Dag de var ene tog Pelle Mod til sig og sagde,

at det vist ikke var sundt med den Spiritus, Mester kastede saa meget op.

„Sundt?“ sagde Mester — „nej saa gu min Salighed er det ikke sundt; men Dyrene kræver det jo! I Førstningen kunde jeg næsten ikke faa Sprut ned — især Øl, men nu har de vænnet sig til det. Hvis jeg ikke fodrede dem, skulde de snart vælte sig over mig selv og æde løs.“

„Fortærer de det da?“

„Om de gør! — lige saa meget du bare vil hælde paa dem. Eller har du nogensinde set mig beruset? Jeg kan slet ikke blive det, Tuberklerne tager det hele — og det er den rene Gift for dem. Den Dag jeg igen bliver fuld, skal jeg takke Gud, for saa er Bæsterne kreperet og Sprutten maa igen gaa løs paa mig. Saa er det Kunsten at holde op igen, ellers gaar Forstanden sig sku en Tur.“ — — —

Kosten var blevet endnu sløjere siden Svenden rejste, Mesters havde ikke haft Raad til at købe Gris i Foraaret, saa der var ingen til at tage Affaldet, de maatte spise alting selv. Mester Andrès var aldrig ved Bordet, han tog næsten ikke Føde til sig mere: et Par Stykker Smørrebrød nu og da var alt. Frokosten Kl. halv otte spiste de alene, den bestod af Spegesild, Fedtebrød og Søbe. Søben var lavet af alle Slags Brød- og Grødlævninger samt Skillingsøl, den var gæret og uspiselig. Hvad der lævnedes den ene Frokost, kom i en stor Krukke som stod i en Krog paa Køkkengulvet, og varmedes næste Dag med lidt Tilsætning af friskt Øl; saaledes blev det ved Aaret rundt. Indholdet blev kun fornyet, naar en eller anden kom til at sparke Krukken i Stykker. Drengene holdt sig til Spegesilden og Fedtebrødet, Søben benyttede de til at fiske i. De havde deres Spas af at kaste et og andet ned i den og genfinde det dèr halve Aar efter.

Jeppe laa endnu og sov i Alkoven, med Nathuen paa Skøns ned over det ene Øje. I Søvne havde han fremdeles dette komiske Drag af Selvfølelse. Stuen var tyk af Dunster, den gamle trak Vejret

paa en egen Maade — aandede ind med en lang Snorken og lod det løbe rumlende igennem sig. Naar det blev for galt, larmede Drengene op; saa vaagnede han og skældte ud.

De længtes vildt efter Middagen; saa snart Jeppe havde raabt sit „skaffe!“ ind ad Døren, smed de alting, ordnede sig efter Alderen og tumlede efter ham, de holdt hinanden bagi og gjorde stumme Grimasser. For Bordenden tronede Jeppe i Kalot og søgte at holde stram Bordskik; ingen maatte begynde før han, eller blive ved efter at han var holdt op. Saa tog de Skeen, slap den igen med et forskrækket Blik paa ham, og var ved at forgaa af indeklemt Grin. „Ja jeg er meget sulten i Dag, men det behøver I jo ikke bryde jer om,“ varskoede han gærne naar de var kommet godt i Gang. Pelle blinkede til de andre, og de blev ved at spise, tømte Ting efter Ting og blev ved. „Der er ingen Respekt,“ brølede Jeppe og slog i Bordet. Men naar han ræbede, for Disciplinen pludselig i dem, og de ræbede alle efter Tur. Mester Andrès maatte sommetider gøre sig et Ærende gennem Stuen, naar de blev for slemme.

Den lange Arbejdstid, Kosten og den daarlige Værkstedsluft satte sine Spor i Pelle. Hans Godhed for Mester Andrès var uden Grænser, han kunde sidde og arbejde til Midnat uden Vederlag, naar et eller andet var lovet færdigt. Men for øvrigt gled han umærkeligt ind i de andres Slendrian, og fik deres Syn paa Dagen som noget endeløst surt, man maatte se at liste hen over. Det var fysisk nødvendigt at slaa halv Kraft, og han blev træg i de enkelte Bevægelser, mindre rask til at handle i det hele taget, mere grublende. Halvmørket i det solforladte Værksted blegede hans Hud, og fyldte ham med usunde Fantasier.

For egen Regning tjente han ikke stort, men han havde lært at holde Hus med lidt. Hvergang han fik fat i en Tiøre købte han et Sparemærke for den, og havde paa den Maade Hold i Skillingerne saa

der kunde blive et Beløb ud af det. Nu og da fik han ogsaa lidt Hjælp af Lasse, der for Resten havde vanskeligere og vanskeligere ved at undvære noget. Og i øvrigt havde han lært at slaa sig til Ro i sin Fattigdom.

XIX.

Den gale Urmager slog Værkstedsdøren op. „Bjerregrav er død," sagde han højtideligt. „Nu er der kun én til at sørge over Elendigheden!" Saa gik han videre og raabte sit Budskab ind til Bager Jørgens; de hørte ham gaa fra Hus til Hus Gaden igennem.

Bjerregrav død? endnu i Aftes sad han jo her paa Stolen neden for Forhøjningen, og Krykkerne stod i Krogen ved Døren! Han kom og gav Haanden rundt paa sin sædvanlige naive Maade, denne altfor bløde Haand som de alle følte Ubehag ved at røre, fordi den var saa nærgaaende næsten hudløs i sin Varme, som havde man uforvarende taget et Menneske paa det nøgne eller blottet noget. Pelle maatte mindes Lassefar, der heller aldrig lærte at pansre sig men blev ved at være den samme troskyldige godlidende Sjæl, som haarde Erfaringer ikke bed paa.

Den store Bager væltede sig som sædvanlig ind paa ham — han blev raa ved Berøring med dette barnlig hudløse, der lod Hjærtet brænde helt ud i et Haandtryk. „Naa Bjerregrav, har du saa prøvet det du ved nok, siden sidst vi saas?" spurgte han og plirede til de andre.

Bjerregrav blev rød i Hovedet. „Jeg er tilfreds med den Erfaring, Vorherre har forbeholdt mig," svarede han missende.

„Vil I tro det, han er over halvfjerds, og ved ikke engang hvordan et Kvindfolk er beskaffent!"

„Naar jeg nu altid har befundet mig bedst ved at være enlig — og saa har jeg jo Klumpfoden ogsaa."

„Det er derfor han gaar og spørger paa alle Ting, som ellers ethvert Barn ved," sagde Jeppe kry. „Bjerregrav har aldrig sluppet Barndommens Uskyld."

Endnu da han gik hjem og Pelle hjalp ham over Rendestenen, gik han i Staa i sin evige Undren. „Hvad mon det er for en Stjærne," sagde han — „den har et andet Lys end de andre. Den ser mig saa rød ud — bare vi ikke gaar en stræng Vinter i Møde med haard Jord og dyrt Brændsel for de Fattige." Bjerregrav sukkede. — „Maanen skal du ikke stirre for meget paa, Skipper Andersen fik sit bare af at ligge og sove paa Dækket med Maanen lige i Ansigtet. Han er Idiot nu!"

I Aftes ganske som ellers — og nu død! Og ingen havde vidst eller tænkt det, saa de kunde være lidt gode mod ham paa det sidste. Han døde i sin Seng med deres sidste Haan i Sindet, og det lod sig ikke gøre at skikke Bud og sige: Bryd dig ikke om det Bjerregrav, vi mente det ikke som noget ondt! — Kanske havde det forbitret ham hans sidste Stund; her stod de i al Fald Jeppe og Broder Jørgen og kunde ikke se hinanden i Øjnene, med det uoprettelige tungt over sig.

Og en Tomhed mere var det — som naar Klokken gaar i Staa i Stuen! Det trofaste Drøn af hans Krykker trak ikke længer ned mod Værkstedet ved Sekstiden. Unge Mester blev urolig ved den Tid, han kunde ikke gøre sig fortrolig med Tanken. „Døden er noget fælt noget," sagde han saa naar Sandheden gik op for ham „— noget elendig modbydeligt noget. Hvorfor skal én gaa bort og intet efterlade sig? Nu lytter jeg efter Bjerregravs Krykker og faar kun Tomhed i Øret; og naar nogen Tid er gaaet, er der ikke det engang. Saa er han glemt, og kanske en til som kom efter ham — og saadan kan det blive ved. Hvad sund Mening er der i det hele — Pelle for Satan? Himlen siger de

nok, men hvad bryder jeg mig om at komme op paa en vaad Sky og sidde og synge Halleluja? Jeg vil meget hellere gaa her og tage mig en Spids — især naar jeg havde haft et godt Ben."

Fra Værkstedet fulgte Drengene ham til Graven — Jeppe vilde have det for at gøre Uretten god igen. Jeppe og Bager Jørgen gik nærmest Kisten i høj Hat, ellers fulgte kun fattige Koner og Børn som sluttede sig til af Nysgærrighed. Kusk Due kørte Ligvognen, han havde faaet sig et Par Heste selv nu, og dette var hans første Stadstur.

Ellers flød Livet trægt og begivenhedsløst af Sted, Vinteren var der igen med sit Dødvande, og Islandsindustrien var jo ødelagt. Skomagerne arbejdede ikke ved Lys, der var ikke Arbejde nok til at dække Forbruget af Petroleum. Saa blev Hængelampen hængt til Side og den gamle Bliklampe taget frem, den var god nok at sidde og sladre ved. Naboer og Genboer kom gærne i Mørkningen; naar Mester Andrès var gaaet i Seng listede de af igen, ellers sad de og hang til Jeppe meldte Sengetid. Pelle havde begyndt at kaste sig over Snittearbejde igen, han holdt sig saa nær Lampen som muligt og lyttede til Passiaren, mens han arbejdede paa en Benknap der skulde skæres ud som en 25-Øre. Morten skulde have den til Humbugsnaal.

Samtalen drejede sig om Vejret, og det heldige i at Frosten ikke kom og lukkede af for det store Havnearbejde. Saa gled den let hen over *Kraften* og fra ham til Gale Anker og videre til Fattigdommen og Utilfredsheden. Socialisterne ovre havde længe beskæftiget Sindene, hele Sommeren var der kommet foruroligende Meddelelser; det var klart nok at de havde Fremgang — men i hvad? Noget godt var det i al Fald ikke. „Det skal være de allerfattigste som gør Oprør," sagde Træbene-Larsen, „saa deres Tal maa være stort." — Det var som at høre Drønet af noget ude i Horisonten, og ikke vide hvad der foregik. Helt forvrænget naaede Ekkoet af Underklassens Rejsning ind; man forstod

netop saa meget, at de nederste vilde vende op og ned paa Guds lovlige Orden og se at komme ovenpaa — og skottede uvilkaarligt til de Fattige her. Men de gik i deres vanlige Døs, arbejdede naar der var noget og slog sig ellers til Taals. „Det manglede ogsaa blot," sagde Jeppe — „her hvor vi har et saa velordnet Fattigvæsen."

Bager Jørgen var den ivrigste — hver Dag kom han og havde noget nyt at berette. Nu havde de truet selve Kongen paa Livet! — Og nu havde Militæret været udkommanderet!

„Militæret —!" Unge Mester blæste. „Det skal godt hjælpe! Blot de kaster en Nævefuld Dynamit ind iblandt det, bliver der ikke en Bukseknap hel. Nej nu tager de nok Hovedstaden." Hans Kinder brændte, han havde allerede Begivenheden i sig.

„Hvad saa da — saa plyndrer de vel Kongens Mønt?"

„Saa — nej saa kommer de herover — — hele Kvadriljen!"

„Her? nej saa Satan! Vi byder hele Væbningen op og skyder dem ned fra Stranden. Jeg har gjort Bøssen i Stand."

En Dag kom Marker løbende. „Nu har Konditeren paa Torvet faaet ny Svend ovre fra — og han er Sjosjalist!" raabte han forpustet. „Han kom med Dampskibet i Aftes." — Bager Jørgen havde ogsaa hørt det.

„Ja nu har I dem over jer," sagde Jeppe ildevarslende. „I har gaaet og leget med den ny Tidsaand allesammen. — Det maatte ellers været noget for Bjerregrav — han med sin Fattigynk."

„Lad Skrædderen have Fred i sin Grav," sagde Træbene-Larsen forsonende — „han skal ikke bære Skylden for de onde Magter der kan være oppe i Tiden. Han vilde kun det gode! Og kanske vil disse her ogsaa det gode?"

„Det gode —" Jeppe var lutter Haan. „De vil kuldkaste Lov og Orden og sælge Fædrelandet til

Tysken. Det forlyder, at Summen er aftalt og alting."

„Han skal lukkes ind i Hovedstaden ved Nattetid, naar vore egne sover," sagde Marker.

„Ja," sagde Mester Andrès højtideligt, „de har forraadt at Nøglen ligger under Maatten — de Halvsataner!"

Saa brast Bager Jørgen i Latter; han fyldte hele Værkstedet naar han først fik begyndt.

De gættede paa, hvad den ny Svend kunde være for en Karl, endnu havde ingen set ham. „Han har nok rødt Haar og Skæg," mente Bager Jørgen. „Det er Vorherres Maade at mærke de Folk paa som har forskrevet sig til den Onde."

„Gud ved hvad Konditteren vil med ham," sagde Jeppe. „Den Slags Folk kan jo ikke bestille noget men bare kræve ind! Jeg har hørt, at de skal være Fritænkere til Hobe."

„Satan til Komedie!" Unge Mester skuttede sig fornøjet. „Han bliver vist ikke gammel her."

„Gammel?" Bageren løftede sin tunge Krop. „I Morgen den Dag gaar jeg til Konditteren, og forlanger at han skal jage ham væk. Jeg er Formand for Væbningen, og jeg ved at alle Borgerne tænker som jeg."

Drejer mente, at det kunde være klogt at bede fra Prækestolen — lige som i Pestens Tid og det strænge Aar med Markmusene.

Næste Formiddag gik Jørgen Kofod forbi paa Vej til Konditteren. Han havde faaet den gamle Væbningsfrakke paa, ved Bæltet hang endnu Lærpungen, hvori Flintestenene til Bøsselaasen for mangfoldige Aar siden bares. Han fyldte godt i Klæderne, men kom tilbage med uforrettet Sag; Konditteren roste sin ny Svend over al Maade og vilde ikke høre Tale om at skille sig af med ham. „Han var helt forgjort. Men saa handler vi ikke der mere — det maa vi alle holde fast ved. Og ingen ordenlig Familie bør omgaas ham for Fremtiden, den Landsforræder!"

„Saa Farbror Jørgen Svenden?“ spurgte Mester Andrès ivrigt.

„Ja vel saa jeg ham — paa Afstand altsaa! Han havde nogen væmmelig stikkende Øjne. Men mig skal han ikke forgøre med sit Øgleblik.“

Om Aftenen strejfede Pelle og de andre om paa Torvet for at faa et Glimt af den ny Svend at se — der var mange Folk, de gik der og drev for det samme. Men han holdt sig nok inde.

Men en Dag henad Aften kom Mester hinkende ind. „Skynd jer for Pokker!“ raabte han stakaandet — „nu gaar han her forbi!“ De smed alt og stormede gennem Gangen ind i Stadsstuen, der ellers ikke maatte betrædes. Det var en høj kraftig Mand med fyldige Kinder og stort kækt Overskæg lige som Mesters. Han havde udspilede Næsebor og skød Brystet stærkt frem, Vest og Frakke stod aaben som trængte han til megen Luft. Bagefter ham luskede nogle Gadedrenge i Haab om en eller anden Oplevelse; de havde tabt deres sædvanlige Frejdighed og færdedes stille.

„Han gaar som om hele Byen allerede var hans,“ sagde Jeppe haanligt. „Men her skal han snart blive færdig.“

XX.

Der løb en forbi ude paa Gaden, og en, og en til; det blev til et helt Tramp af Fødder. Unge Mester pikkede i Væggen: „Hvad i Alverden er det Pelle?“ Det var ikke hans Agt at staa op den Dag.

Pelle løb for at skaffe Besked. „Det er Jenses Far som har faaet Delirium,“ sagde han — „han har ryddet hele Havnen og truer alle paa Livet.“

Mester lettede Hovedet: „Jeg tror min Salighed jeg staar op,“ hans Øjne lyste. Lidt efter var han i

Tøjet og hinkede af Sted, de hørte ham hoste stygt i Kulden.

Gamle Jeppe stak sin Retsvidnekalot i Lommen inden han rendte — kanske blev der Brug for Øvrighed. Drengene sad lidt og stirrede mod Døren som syge Fugle, saa stak de ogsaa af.

Ude var det hele i Oprør, der gik de vildeste Rygter om, hvad Stenhugger Jørgensen allerede havde bedrevet. Ophidselsen kunde ikke været større, om en fjendlig Eskadre var ankret op og havde givet sig til at beskyde Byen. Enhver slap hvad han havde mellem Hænder og pilede mod Havnen. De smalle Gyder var ét Træk af Børn og Kællinger og Smaamestre med Skødskind for; gamle gigtsvage Søfolk krøb ud af deres Aldershi og hev sig af Sted med Haanden bag paa Lænden og smærteligt fortrukket Ansigt.

„Futti, futti, futti føj,
for de begede Tryner!“

Et Par Gadedrenge tillod sig denne lille Afstikker, da Pelle og hans Lærekammerater kom løbende, ellers var al Opmærksomhed opslugt af det ene: *Kraften* havde atter slaaet sig løs!

Der var en vis Fest over Folks Ansigter som de løb af Sted — en lys Forventning. Der havde været stille om Stenhuggeren længe; han gik der og trælled som et andet Kæmpedrog, udslukt og død at se til, sled som en Bjørn og bar stille sine to Kroner om Dagen hjem. Det var næsten flovt at være Vidne til, og der lagde sig skuffet Tavshed over ham. Og nu sprængte han pludselig det hele saa det kvak i Hvermand!

Han fik læst og paaskrevet, mens de pilede af Sted. Enhver havde forudset at det maatte komme saaledes; han havde længe gaaet og skumlet og samlet ondt op, et Under var det blot at det ikke var kommet før. Saadanne Folk burde ikke have Lov at gaa fri, men skulde spærres inde paa Livstid! — Og de gennemgik hans Løbebane vel for hundrede Gang

— fra den Dag han ung og fræk kom masende ned i sine Pjalter og vilde gøre sine Kræfter gældende, til han drev Barnet i Søen og faldt hen som en anden Idiot.

Nede paa Havnen var der fuldt af Folk, alt hvad der kunde krybe og gaa var mødt. Der var Humør i Folk trods Kulden og de smalle Tider, de stampede og sagde Vittigheder, Byen havde med et Slæng rystet Vinterdvalen af sig. Folk krøb op paa Klippeblokkene og hang tykt i de sammenhuggede Tømmerrammer som skulde forsænkes til Moler; de strakte Hals i nervøse Ryk, som kunde noget komme uforvarende og kappe Hovedet af dem. Jens og Morten var der ogsaa, de stod henne til en Side og krøb sammen, triste saa de ud med deres sky forpinte Ansigter. Og henne hvor den store Bedding løb skraat ned mod Bækkenets Bund stod Arbejderne i Flokke, de trak op i Bukserne af Ørkesløshed, skelede fjoget til hinanden og svor.

Men nede paa Bunden af det store Bækken gik *Kraften* alene og rodede. Han syntes saa uvidende om Omverdenen som et Barn der er optaget af sin Leg; han havde sine egne Formaal, men hvilke var ikke godt at sige. I den ene Haand holdt han et Bundt Dynamitpatroner, med den anden støttede han sig til en svær Jærnstang; han var langsom og jævn i sine Bevægelser som en tungtvandrende Bjørn. Naar han rettede sig op, raabte Kammeraterne galdesygt til ham: de vilde komme og pille ham i Smaastykker, skære hans Mave op saa han skulde lugte sine egne Indvolde, ridse ham med deres Tolleknive og gnide Helvedessten i Saarene — om ikke han smed sit Værge og lod dem komme til deres Arbejde.

Kraften værdigede dem ikke noget Svar, kanske hørte han dem slet ikke. Naar han løftede Ansigtet, gik Blikket langt ud, ladet med en underlig Tynge som ikke var menneskelig. Det forfærdelig dødstrætte Ansigt viste længer bort i sin Tristhed end nogen kunde følge. „Han er vanvittig," hviskede de

— „Vorherre har taget hans Forstand.“ Saa bøjede han sig igen over sin Syssel, det saa ud til at han anbragte Patronerne under den store Mole — den han selv havde givet Forslag til. Af alle Lommer halede han Patroner frem — det var derfor de strittede saa besynderligt!

„Hvad Djævlen agter han — sprænge Molen i Luften vel?“ sagde de og forsøgte at snige sig ned bag Slisken for at komme bag paa ham. Men han havde alligevel Øjnene med sig; ved den mindste Bevægelse de gjorde, var han der med sin Jærnstang!

Der laa hele Arbejdet! To Hundrede Mand stod løse og ledige Time efter Time, de knurrede og truede med Død og Djævel men vovede sig ikke frem. Formændene løb raadvilde om, og selve Ingeniøren havde tabt Hovedet — det hele var i Opløsning. Byfogden gik frem og tilbage i fuld Uniform og saa uudgrundelig ud; hans blotte Nærværelse var jo betryggende, men han foretog sig intet.

Der fremkom det ene Forslag vildere end det andet, man skulde lave en vældig Skærm og skyde foran sig — eller en mægtig Tang af lange Bjælker til at fange ham med. Men ingen prøvede at udføre dem; de maatte være glade, han overhovedet lod dem staa hvor de stod. *Kraften* kunde slynge en Dynamitpatron med saadan Styrke at den eksploderede og fejede alting væk omkring sig.

„Tipvognene!“ raabte en. Det var der endelig Mening i, i en Fart blev de fyldt med væbnede Arbejdere, og man slog Stoppen fra. Men Vognene gled ikke, *Kraften* med sin Satans Forstand var kommet de andre i Forkøbet; Kæden uden Ende vilde ikke vandre, han havde klaveret den. Og nu slog han Underlaget fra et Par af Stiverne, for at de ikke skulde sætte Vognene ned paa ham med Haandkraft.

Delirium var det ikke — saadan havde i al Fald ingen set Delirium ytre sig før. Og han rørte jo ikke Spiritus, siden den Dag de kom slæbende med Dat-

teren! Nej dette var kommet som den roligste Beslutning af Verden; da de rejste sig fra Frokostpavsen og drev ned ad Slæbestedet, stod han der med sin Jærnstang og bad dem roligt holde sig herfra — Havnen var hans! Der vankede jo en og anden Lussing, før de begreb at det var Alvor; men ellers ond var han ikke — man kunde formelig se at han pintes ved at slaa. Det var vel Djævlen som red ham — mod hans egen gode Vilje.

Men hvad det end skrev sig fra — nu kunde det være nok! Nu ringede den store Havneklokke til Middag, ganske latterligt lød det, som en Haan mod ærlige Folk der intet hellere vilde end søge til deres Arbejde igen. Spilde hele Dagen havde de ikke Lyst til, og vove Liv og Helbred for en gal Mands Tossestreger heller ikke; selv stærke Bergendal havde glemt sin Dødsforagt hjemme i Dag og nøjedes med at mudre lige som de andre.

„Vi maa slaa Hul paa Dæmningen," sagde han. „Lad saa Dyret omkomme i Bølgerne!"

De greb straks Værktøjet for at gaa i Gang. Ingeniøren truede dem med Dom og Øvrighed, det vilde koste Tusender at faa Havnen tømt igen. De hørte ham ikke; hvad vedkom han dem, naar han ikke engang kunde skaffe dem Ro til at arbejde!

De vandrede om mod Gattet med Hakker og Jærnstænger for at slaa Hul paa Dæmningen; Ingeniøren og Betjentene blev skubbet til Side. Nu galdt det ikke længer Arbejdet, det drejede sig om hvorvidt to Hundrede Mand skulde lade sig spille paa Næsen af en gal Djævel. Nu skulde Belisarius ryges ud, *Kraften* skulde faa Lov at komme op dernede fra — eller omkomme i Bølgerne!

„I skal faa fuld Dagløn!" raabte Ingeniøren for at stanse dem — de hørte ingenting. Men da de kom rundt, stod *Kraften* nede ved Foden af Dæmningen og svang sin Hakke, saa det drønede i Bassinets Vægge. Han lyste af Hjælpsomhed for hvert Hug; det svage Sted hvor Vandet silede ind havde han udsèt sig, og de saa forfærdet hvilken Fremgang

der var i hans Slag. Det var jo det rene Vanvid han var i Færd med.

„Han fylder Havnen for os den Djævel!“ raabte de og smed Sten ned i Hovedet paa ham. „Og saadan et Arbejde det har kostet at faa den tømt!“

Kraften dækkede sig under en Stiver og huggede videre.

Saa var der ikke andet for end at skyde ham ned, inden han fik naaet sin Hensigt; et Skud Hagl i Benene om ikke andet, saa han i det mindste var uskadeliggjort. Byfogden vidste hverken ud eller ind, men Træbene-Larsen var allerede paa Vej hjem efter Bøssen. Dér kom han humpende, i en Stime Drenge. „Jeg har ladet med groft Salt,“ sagde han saa Byfogden kunde høre det.

„Nu bliver du skudt!“ raabte de ned. *Kraften* satte til Svar Hakken i Dæmningens Fod, saa det stampede Ler sukkede og satte Væske helt op under Fødderne paa dem; en lang Bragen forkyndte, at den første Planke var sprængt.

Beslutningen havde fattet sig selv, enhver talte om Nedskydningen som en afsagt Dom og længtes efter Udøvelsen. De hadede ham dernede med et dulgt Had som ingen Forklaring behøvede; han var i sin Trods og Ubændighed et Slag i Ansigtet paa alle, de havde gærne selv lagt Hæl til for at mase ham om de havde kunnet.

De raabte Smædeord ned over ham, lod ham høre om Hjemmet han havde ødelagt i sit Hovmod, Barnet han havde bragt i Døden — og hans raa Overfald paa Byens Velgører, den rige Skibsreder Monsen! For en Stund rev de sig ud af Sløvheden for at være med til at slaa ham ned. Og nu skulde det gøres grundigt, man maatte have Ro for denne ene, der ikke kunde bære sin Lænke stille men lod den klirre som et Nag bag Fattigdommen og Forkuetheden.

Byfogden balancerede ud ad Kajen for at forkynde Dommen for *Kraften* — tre Gange maatte den forkyndes, for at han kunde faa Lejlighed til at gaa i

sig selv. Han var dødbleg, og ved den anden Forkyndelse jog han sammen. Men *Kraften* kastede ingen Dynamitpatron imod ham, han førte blot Haanden til Hovedet som vilde han hilse, og gjorde et Par stangende Bevægelser i Luften med to Fingre strittende fra Panden som et Par Horn. Henne hvor Apotekeren stod i en Kreds af fine Damer blev der dæmpet Latter; alle Ansigter vendte sig mod Borgmesterinden, som stod høj og fyldig paa en Sten, men hun stirrede uanfægtet ned mod *Kraften* som havde hun aldrig set ham før.

Paa Borgmesteren virkede Bevægelsen som en Eksplosion. „Skyd ham ned!“ brølede han blaa i Hovedet og styrtede ophidset ind over Molen. „Skyd kun, Larsen.“

Men der var ingen der ænsede hans Raab, alle stimlede hen mod Slæbestedet, hvor en gammel vissen Morlil var i Færd med at famle sig nedad langs Slisken mod Bækkenets Bund. „Det er *Kraftens* Mor,“ gik det fra Mund til Mund. „Nej hvor hun er gammel og liden! En kan føje faa i sit Hoved, at hun har sat saadan en Kæmpe i Verden.“

De fulgte hende spændt som hun vaklede frem over den skaarede Bund, der med sine Sprængbrud mindede om Skrueis; det gik smaat for hende, og saa bestandigt ud, som skulde hun brække Benene. Men den gamle Kone gik paa saa kroget og vissen hun var, og satte sine kortsynede Øjne frem for sig.

Saa fik hun Øje paa Sønnen, der stod og vejede Jærnstangen i Haanden. „Smid den Kæp Peter!“ raabte hun hvast, og han lod mekanisk Jærnstangen falde. Han trak sig langsomt tilbage for hende til hun fik ham trængt op i en Krog og vilde gribe fat i ham; saa fejede han hende forsigtigt til Side som noget generende.

Der gik et Suk gennem Mængden, det forplantede sig rundt om Havnen som et vandrende Gys. „Han slaar sin egen Mor,“ sagde de frysende — „han maa være vanvittig.“

Men den gamle var paa Benene igen. „Slaar du paa din egen Mor Peter?“ udbrød hun med stærk forundret Stemme og rakte op efter hans Øre. Hun kunde ikke naa, men *Kraften* bøjede sig som var selve Tyngden over ham og lod hende faa fat. Og hun trak af Sted med ham saadan, over Stok og Sten, op ad den skraa Bedding hvor Folk stod som en Mur. Han gik bøjet hen over Jorden og lignede et stort Dyr i den lille Kvindes Hænder.

Deroppe stod Politiet parat til at kaste sig over ham med Strikker, men den gamle blev som Peber og Salt da hun saa deres Hensigt. „Pak jer, eller jeg sætter ham løs paa jer igen!“ hvæsede hun. „Ser I da ikke, han har mistet Forstanden? Vil I anfalde den Gud har ramt?“

„Ja han er vanvittig,“ sagde Folk forsonende. „Lad kun hans Mor straffe ham — hun er dog nærmest til det.“

XXI.

Pelle og yngste Dreng var ene om det hele nu, ved November fik Jens udlært og blev straks fyret. Han havde ikke Mod til at tage over og forsøge sig, saa lejede han en Stue i Fattigkvarteret og flyttede sammen med sit Pigebarn. Gifte sig kunde de ikke, han var kun nitten Aar. Naar Pelle havde Ærende Nord i Byen, saa han gærne ind om. Disken stod mellem Sengen og Vinduet, der sad Jens og hutlede med en og anden Reparation for de Fattige. Naar han havde faaet et Stykke Arbejde, stod hun over ham og ventede spændt paa at det blev færdigt, saa de kunde faa noget at spise. Saa gik hun og kogte Mad i Kakkelovnen, og Jens sad og saa paa hende med brændende Øjne, til han fik et Stykke Arbejde mellem Hænder igen. Han var blevet mager og havde lagt sig tyndt Hageskæg til, Mangelen paa

Ernæring lyste af dem begge. Men de holdt af hinanden og hjalp hinanden med alt, kejtet som to Børn der leger Far og Mor.

Det var det tristeste Kvarter de havde valgt, Gyden der faldt ned mod Søen, var fuld af Affald, skabede Hunde og Katte løb og trak Fiskeindmad hen paa Trappestenene og lod det ligge. Ved hver Dør laa snavsede Unger og rodede. En Søndag Formiddag han havde været derude for at se til dem, hørte han Skrig fra en af Rønnerne og Larm af væltede Stole, han stansede bestyrtet. „Det er bare Enøjede Johan der prygler sin Kone," sagde en otteaars Pige — „det gør han næsten hver Dag."

Udenfor paa en Stol sad en gammel Mand og stirrede urokkelig paa en lille Dreng, der blev ved at løbe rundt om sig selv. Pludselig stansede Barnet sin Traven, lagde Hænderne paa Oldingens Knær og sagde henrykt: „Far løber rundt om Bordet, Mor løber rundt om Bordet. Far slaar Mor, Mor løber rundt om Bordet — skriger." Han efterlignede Skriget, lo med sit lille Idiotansigt og savlede ned ad sig. „Ja vist saa," sagde Oldingen blot. Drengen havde ingen Øjenbryn, Panden faldt hult ind over Øjnene. Han løb igen henrykt rundt, trampede og efterlignede Spektaklerne derinde. „Ja vist saa," sagde Oldingen urokkelig — „ja vist saa!"

Inden for Vinduet i en af Rønnerne sad en Kvinde og stirrede tankefuld ud, med Panden mod Vinduessprossen. Pelle kendte hende og hilste glad. Hun vinkede ham hen til Gadedøren, Barmen var lige kæk endnu, men over Ansigtet var der noget forgræmmet. „Du Hans!" raabte hun usikkert — „her er han Pelle, som er Aarsag i at vi to fandt sammen!"

Den unge Arbejder tørnede ind i Stuen. „Saa er det bedst han skrubber sig, og det lidt hurtigt!" sagde han truende. — —

Mester Andrès laa for det meste til Sengs trods den milde Vinter. Pelle maatte tage imod al Besked, og være i Mesters Sted saa godt han kunde, nyt

blev der ikke lavet mere men kun Reparationer. Hvert Øjeblik pikkede Unge Mester ogsaa i Væggen for at faa sig en Passiar.

„I Morgen staar jeg op," sagde han, og hans Øjne tindrede — „jeg gør Pelle! Skaf Solskin til i Morgen din Halvsatan! — Dette her er Vendepunktet du, nu vender Naturen sig i mig. Naar dette er overstaaet, er jeg helt rask! Jeg kan føle hvor det raser i mit Blod, for nu er der Krig paa Kniven — men den gode Væske sejrer! Saa skal du se mig — bare saa Forretningen kan komme paa Fode, for skidt gaar det! — Du husker vel at laane Trækningslisten til mig?"

Han vilde ikke vedgaa det, men ned ad Bakke gik det med ham. Han bandte heller ikke længer over Præsterne, og en Dag lod Jeppe i al Stilhed skikke Bud. Da Præsten var gaaet, bankede Mester Andrès i Væggen.

„Det er Pokkers underligt med det," sagde han — „for hvis der nu alligevel skulde være noget? Og saa er han gammel Præsten — han skulde sku heller tænke paa sig selv." Mester laa og saa tænksom ud, han stirrede op i Loftet. Saadan kunde han ligge Dagen lang, læse havde han ingen Lyst til mere.

„Jens var vist egenlig en rar Fyr," kunde han pludselig sige. „Jeg har aldrig kunnet lide ham, men han havde vist et godt Sind. — Tror du jeg bliver Menneske igen?"

„Ja naar Varmen kommer," svarede Pelle.

Nu og da kom Gale Anker og spurgte om Mester Andrès, saa bankede Mester i Væggen. „Lad ham endelig komme herind," sagde han til Pelle — „jeg keder mig saa skamløst."

Anker havde helt opgivet Ægteskabet med Kongens ældste Datter nu og taget Sagen i sin egen Haand. Nu arbejdede han paa et Ur, der skulde være selve den ny Tid og gaa i Takt med Folkets Lykke. Han havde Tandhjul og Fortgange — hele Værket — med, og forklarede mens hans graa Øjne

sprang fra Ting til Ting ude omkring, de var aldrig ved det han viste frem. Han havde som alle andre denne blinde Tillid til Unge Mester og forklarede vidtløftigt. Uret skulde indrettes saadan, at det kun angav Tiden, naar hver i Landet havde hvad han trængte til. „Saa kan man altid se og vide, om nogen lider Nød — og der er ingen Udflugter! For Tiden gaar og gaar og de faar ingen Mad; og en Dag falder hun til Slag for dem og de gaar sultne i Graven.“ I hans Tindinger arbejdede dette evige, der forekom Pelle som Pikket af en hvileløs Sjæl der var spærret inde; og Øjnene sprang i deres graa ubeskrivelige Udtryk.

Mester kunde lade sig rive helt med, saa længe det stod paa. Men saa snart Anker var ude af Døren, rystede han det hele af sig. „Det er jo ikke andet end gal Mands Sludder,“ sagde han, forbavset over sig selv.

Saa kom Anker igen og havde noget nyt at vise. Det var en Gøg, hver Titusend Aar skulde den komme frem over Uret og kukke. Det var ikke Tiden der skulde angives længer, men det lange lange Tidsløb som fik aldrig Ende — Evigheden. Mester saa forvirret paa ham. „Faa ham væk Pelle,“ hviskede han saa og strøg den klare Sved af Panden — „jeg bliver svimmel. Han gør mig tosset med sin Snak.“

Pelle skulde egenlig have tilbragt Julen hjemme, men Mester vilde ikke give Slip paa ham. „Hvem skal saa snakke med mig saalænge — og tage sig af alting?“ sagde han. Naa Pelle trængte heller ikke stærkt paa, der var ingen Glæde ved at komme hjem. Karna skrantede, og Far Lasse havde nok at gøre med at holde Humøret oppe paa hende. Selv var han tapper nok, men Pelle kunde ikke undgaa at se, hvordan han fra Gang til Gang sank dybere i Vanskelighederne. Sine Terminspenge havde han ikke klaret, og Vinter-Skærveslageriet som fra Aar til Aar havde hjulpet ham over det værste blev ikke til meget, han havde ikke Kræfter nok til alt det

der byrdede sig paa ham. Men kæk var han. „Hvad har det at sige, om jeg er et Par Hundrede Kroner i Baghaand, naar jeg har forbedret Ejendommen med flere Tusend," sagde han.

Pelle maatte indrømme det. „Tag et Laan," sagde han.

Lasse forsøgte det ogsaa; hvergang han var i Byen, løb han til Sagførere og Sparekasser. Men han kunde intet Laan faa paa Ejendommen; paa Papiret tilhørte den Kommunen, til han et vist Aaremaal havde svaret hvad han skulde.

Ved Fastelavn var han igen inde, og da havde han tabt sit Humør. „Nu kan vi snart lige saa godt opgive det," sagde han mismodig, „for nu har Ole Jensen varslet — du ved ham som havde Stedet før mig og hængte sig, da han ikke kunde svare til sine Forpligtelser. Han viste sig for Karna i Nat."

„Det er Dumhed," sagde Pelle, „Tro dog ikke paa saadan noget." Han var selv ikke helt fri for at tro paa det.

„Ja siger du det? Men du ser dog selv, hvor det bliver bestandig vanskeligere for os — og netop nu hvor vi har forbedret det hele og skulde til at nyde Frugterne af vort Slid! — Og Karna som ikke kan blive rask igen!" Lasse var helt mismodig. — „Ja fan kanske er det blot Overtro!" udbrød han med ét; han havde Mod paa at tage det op engang endnu. — —

Mester Andrès holdt sig til Sengen. Men der var han ogsaa kry nok; jo mere ned ad Bakke det gik des kaadere blev han i sin Mund. Helt underligt var det at lytte til de store Ord, og se ham selv ligge afpillet og rede til at rejse ud naar som helst.

Sidst i Februar var Vejret saa mildt, at man saa smaat begyndte at spejde efter de første Vaarbebudere; men saa paa en Nat kom Vinteren sættende ned Nordfra paa en mægtig Isflaade. Set fra Kysten saa det ud, som Alverdens Sejlere havde faaet nye hvide Sejl og var paa Vej ned til Bornholm, for at

hilse paa, før de igen gav sig ud paa Langfarten efter Vinterhvilen. Men længe fik man ikke Lov at glæde sig over Opbruddet, paa 24 Timer var Øen pakket i Is til alle Sider, der var ikke en Plet aabent Vand at øjne.

Og saa begyndte Snevejret. „Nu havde vi ellers saa smaat tænkt paa at komme i Lag med Jorden," sagde Folk; men de tog dette med — der var jo god Tid. De gav sig til at slaas med Sne og gøre Kanerne i Stand — der havde ikke været Kaneføre hele Vinteren. Saa laa der Sne til Anklerne, nu var Føret der, nu maatte den gærne holde op — og ligge en Ugestid eller to, saa der kunde blive nogle ordenlige Kaneballer ud af det. Men Sneen blev ved at dale, den naaede til Knærne, til Livet; da Folk gik i Seng var den ikke til at arbejde sig igennem. Og de Folk der ikke skulde op ved Lys, var nær aldrig fundet paa at rejse sig af Sengen, for om Natten blev det Snestorm og næste Morgen gik Sneen til Tagfæstet og dækkede alle Vinduer. Man kunde høre Stormen rase om Skorstenen, men nede var der lunt nok. Drengene maatte gaa gennem Stuerne for at komme ud paa Værkstedet, Sneen laa tungt og spærrede for alle Udgange.

„Hvad Satan er det?" spurgte Mester Andrès og saa forfærdet paa Pelle — „Mon Verden skal forgaa?"

Verden — den kunde godt være gaaet til allerede, de hørte ikke en Lyd derude fra og vidste ikke, om deres Medmennesker var levende eller døde. Hele Dagen brændte de Lys, men Kullene slap op, de maatte se at komme ud til Skuret. Ved at presse paa alle Mand fik de Køkkenets øverste Halvdør trængt saa meget op, at Pelle kunde krybe ud; men det var ikke til at bevæge sig derude, han blev borte i Snemasserne. Der maatte kastes Gange til Brønden og Brændselsrummet, Maden fik det gaa med som det kunde.

Hen over Middag kom *Dagmanden* og smæltede Sneen saa meget paa Sydsiden, at den øverste Kant

af Vinduerne fik lidt Dagskær ind, det kom som en mælkefarvet svag Lysning gennem Sneen. Men de mærkede intet Liv ude fra. „Jeg tror vi sulter ihjæl lige som Nordpolsfarerne," sagde Mester og krøb rund af Spænding, hans Øjne brændte som Lys, han var midt ude i Verdensæventyret.

I Løbet af Aftenen borede og gravede de sig halv om til Bager Jørgens, man maatte sikre sig Adgangen til Brødet i det mindste. Jeppe gik med et Lys. „Pas paa det ikke skrider sammen om jer," sagde han bestandig. Lyset glitrede i Sneen, og Drengene morede sig. Unge Mester laa og raabte for hver Lyd derude fra, saa Hosten rev i ham; han var ikke til at styre i sin Nysgærrighed. „Jeg vil min Salighed op og se Røvergangen," blev han ved at paastaa. Jeppe skændte, men han gav sig ikke. Han førte sin Krig igennem og fik Bukser og Skindtrøje paa, et Tæppe blev slaaet om ham. Men han kunde ikke støtte paa Benene og faldt tilbage i Sengen med et fortvivlet Udbrud.

Pelle saa paa ham til det sved i hans Bryst. Saa tog han Mester paa sin Arm og bar ham forsigtigt ind i Snegangen. „Du er stærk du — ih du Alstyrende!" Mester holdt sig krampagtigt om hans Hals med den ene Arm, men den anden stødte han ud i Luften, udfordrende som den stærke Mand i Cirkus — hip! hip! han var smittet af Pelles Kræfter. Han rodede forsigtigt i den glitrende Hvælving, hans Øjne tindrede som Iskrystaller. Men i hans magre Legeme rasede Branden, Pelle følte det mod sig som en fortærende Ild gennem alt Tøjet.

Næste Morgen førte de Gangen helt frem til Bager Jørgens Trappe, og saa var Forbindelsen med Omverdenen sluttet. Deromme var der sket store Ting i Løbet af det sidste Døgn, Marie var blevet saa forskrækket ved Tanken om at Jordens Undergang maaske var for Haanden, at hun skyndte sig at sætte Lille Jørgen ind i Verden. Gamle Jørgen var i den syvende Himmel, han maatte straks over

og fortælle det. „Rigtig en Dævl er det, han ligner mig paa et Haar."

„Det tror nok jeg," udbrød Mester Andrès og lo. „Saa er Farbror Jørgen da tilfreds?" Men Jeppe tog meget køligt mod Meddelelsen — han led ikke Forholdene derinde hos Broderens.

„Er Søren glad for Drengen?" spurgte han varsomt.

„Søren!" Bageren slog en Latter op — „han tænker kun paa Dommedag og ber til Vorherre, han!"

Op ad Dagen lød der Klang af Skovle, Arbejderne var ude. De fulgte det ene Fortov saa man lige kunde komme frem, Kørebanen hang oppe ved Tagskægene.

Saa kunde man da komme til Havnen — det var det samme som at faa Vejret igen efter et Kvælningsanfald. Saa langt Øjet naaede laa Isen og bredte sig, pakket paa Højkant og med lange Skanser hvor Brændingen havde gaaet. Det blæste op til Orkan. „Gudskelov" sagde de gamle Søfolk — „nu gaar Isen sig en Tur!" Men den rørte sig ikke. Saa vidste man, at hele Havet var lagt til, der kunde ikke være aaben Plet saa stor som en Bordplade for Stormen at faa fat i. Men et underligt Syn var det at se Havet ligge dødt og livløst som en Stenørken midt under den forrygende Storm.

Og en Dag kom den første Bonde ind og bragte Bud fra Landet. Gaardene derude var føget til, man maatte grave sig et Gænge ud til den aabne Mark og føre Hestene derud én for én. Ulykker vidste han dog ikke om at sige!

Al Bedrift stod stille, ingen kunde tage sig sammen til noget; der maatte spares ogsaa — især paa Kul og Petroleum som truede med at slippe op. Købmændene varskoede allerede i Begyndelsen af anden Uge. Saa tog Folk sig for at udføre ørkesløse Bedrifter, de byggede underlige Ting af Sne, eller gav sig paa Vandring over Isen fra By til By. Og en Dag rustede en halv Snes dristige Mænd sig til at gaa med Isbaad til Sverig efter Post; man

kunde ikke undvære nyt fra Verden derude længer. Paa Kristiansø havde de hejst Nødflag; man samlede Forraad, lidt hist lidt her, og rustede sig til at sende en Ekspedition derover.

Nu kom Nøden vandrende, den groede ud af den lukkede Jord og blev det eneste Samtaleæmne. De der havde deres nogenlunde paa det tørre talte kun om dèn, de nødlidende tav. Der blev lyst efter Velgørenheden, den havde jo endnu Bjerregravs 5000 Kroner i Kassen. Men de var der ikke, Reder Monsen paastod at Bjerregrav havde faaet dem tilbage til Tiden, og i Bjerregravs Efterladenskaber fandtes ingen Beviser for det modsatte. Naa Folk vidste jo ikke noget bestemt, og det gav altid godt Stof til en Passiar. Hvordan det nu forholdt sig, saa var Monsen den store Mand som altid — han gav af sin egen Lomme 1000 Kroner til de trængende.

Over Havet gik mange Øjne, men Mændene med Isbaaden vendte ikke tilbage, det mystiske *Derude* havde slugt dem. Det var som Verden var sunket i Havet, uden for den knudrede Isflade som gik til Horisonten laa nu Afgrunden.

De Hellige var de eneste som rørte paa sig, de holdt overfyldte Møder om Verdens Undergang. Alt andet laa dødt, hvem brød sig vel om Fremtiden under disse Forhold. Paa Værkstedet sad de og frøs med Overtøj og Hue paa, den Smule Kul der var til Rest maatte spares til Mester. Pelle var hvert Øjeblik derinde, Mester talte ikke stort men laa og kastede sig, med Øjnene i Loftet; men saa snart Pelle var gaaet bankede han igen. „Hvordan mon det gaar?“ spurgte han træt. „Løb til Havnen du, og se om Isen ikke snart letter — den sætter saa megen Kulde. Hele Jorden bliver jo en Isklump paa denne Maade. — — I Aften har de vist Møde om Dommedag. Løb op og hør hvad de mener om det.“

Pelle løb og kom med Besked, men naar han kom havde Mester ofte glemt det. Af og til kunde han melde om at Havet saas som en blaa Glime

yderst i Isen; saa lyste det op i Mesters Øjne. Men ved næste Melding var det igen Is det hele. „Havet æder Isen du," sagde Mester Andrès fjærnt. „Men kanske kan det ikke overkomme saa meget. Saa tager Kulden Magten og færdige er vi!"

Men en Morgen drev Storisen til Havs, og hundrede Mand gik i Gang med at rense Indsejlingen for Is med Dynamit. Det var 3 Uger siden man havde haft Post fra Yderverdenen, og Damperen gik ud for at løbe til Sverig efter Nyheder. Den blev grebet af Isen derude og valset Sønder efter, fra Havnen kunde de med Dages Mellemrum se den vandre forbi i Istrækket, snart mod Nord og snart mod Syd.

Endelig brast de tunge Lænker helt, men det var svært for Jorden og Menneskene at rette sig igen, alting havde faaet et Knæk. Mester kunde ikke komme hen over Omslaget fra den skarpe Frost til Tøluften; naar Hosten ikke sled ham laa han stille hen. „Aa jeg lider saa forbandet Pelle," klagede han hviskende. „Ondt har jeg ikke — men som jeg lider."

Men en Morgen var han i godt Humør. „Nu er jeg over Vendepunktet du," sagde han med svag men festlig Stemme — „nu skal du bare se, hvor jeg skal komme mig! Hvad Dag har vi i Dag? Torsdag? Død og Salte, saa maa vi have min Seddel fornyet. Jeg er saa let! Hele Natten har jeg svævet gennem Luften, og blot jeg lukker Øjnene flyver jeg igen. Det er Kraften i det ny Blod du — til Sommer er jeg rask. Saa faar jeg tage ud og se Verden! Men hvad Satan, det bedste faar én jo aldrig med — Verdensrummet og Stjærnerne og det! saa skulde man jo kunne flyve! Men i Nat var jeg der."

Saa tog Hosten ham, Pelle maatte rejse ham over Ende, det lød som en vaad Klasken i ham for hvert Stød. Han holdt sin ene Haand paa Pelles Skulder og støttede Panden mod hans Bryst. Pludselig tav Hosten, den hvide knoklede Haand krammede sig

svidende i Pelles Skulder. „Pelle, Pelle!“ stønnede Mester og vendte sine bristende Øjne mod ham i forfærdelig Rædsel.

„Hvad mon han nu ser?“ tænkte Pelle gysende og lagde ham tilbage.

XXII.

Tidt nok maatte Pelle angre, at han var tinget i Lære paa fem Aar. Han havde i sin Læretid set et Hundrede Drenge eller to rykke op i Svendenes Række og straks blive sat paa Gaden, mens nye Drenge fra Landet og Købstaden fyldte Tallet ud. Der stod de saa og skulde begynde paa egen Haand, i de fleste Tilfælde havde de ikke lært noget ordentligt, men blot siddet og slidt Føden sammen til Mester; nu skulde de pludselig til at staa til Ansvar for Faget selv. Emil var gaaet i Hundene, Peter var Landpost og tjente en Krones Penge om Dagen paa at gaa fem Mil. Naar han kom hjem, kunde han sætte sig hen med Syl og Risp og tjene Resten af Føden om Natten. Mange gik helt fra Faget, de havde arbejdet deres bedste Ungdom hen til ingen Nytte.

Det var ikke gaaet Jens bedre end de fleste; han sad og hutlede som Smaamester, de ligefrem sultede. Pigebarnet havde lige aborteret, og de ejede ikke Mad i Huset. Naar Pelle kom derud, sad de gærne og stirrede rødøjet paa hinanden; over deres forskræmte Hoveder hang Politiet som en Trusel fordi de ikke var gift. „Bare jeg forstod mig paa Jordvæsen,“ sagde Jens, „saa vilde jeg tage ud paa Landet og tjene Bonden.“

Med al sin Sorgløshed kunde Pelle ikke undgaa at se sin egen Skæbne i alle de andres; det var kun hans Hengivenhed for Mester Andrès, der havde

hindret ham i at stikke af og søge over i noget andet.

Nu opløste det hele sig pludselig af sig selv, Gamle Jeppe solgte Forretningen med Drenge og det hele. — Men Pelle vilde ikke lade sig sælge; nu var Lejligheden der, nu agtede han med et rask Tag at slutte af for det Afsnit.

„Du gaar ikke," sagde Jeppe truende — „du har et Aar igen af Læretiden! Jeg melder dig til Øvrigheden — det har du jo før prøvet hvad vil sige." Men Pelle gik, saa kunde de rende til Øvrighed saa meget de vilde.

Glad og let i Sindet lejede han sig et Kvistværelse nede paa Havnebakken og flyttede sine Stumper derned. Det var som at rette sig ud efter aarelang Trældom, ingen havde han over sig, ikke en Byrde, ingen Forpligtelse. Han havde kæmpet aarelangt mod en bestandig Nedgang, det havde ikke just styrket hans Ungdomsmod Dag ud Dag ind at stemme sine Kræfter forgæves imod for at hindre Tilbagegangen paa Værkstedet; han kunde kun hæmme Farten lidt og forresten glide med. En god Slump Resignation og lidt for megen Taalmodighed i Forhold til de atten Aar, det var hans øjeblikkelige Udbytte af Turen ned ad Bakke.

Nu laa det hele ved Bakkens Fod, og han kunde træde til Side og rette lidt paa sig, med Samvittigheden i Orden og en lidt forhutlet Glæde over Friheden i Overskud. Penge til at rejse havde han ikke, og Klæderne var i en slem Forfatning; men foreløbig angik det ikke ham. Han trak blot Vejret og saa Tiden an. Mesters Død havde efterladt saa megen Tomhed i ham. Han savnede det sjælfulde Blik, der havde faaet ham til at føle sig som stod han i en Idés Tjeneste; Omverdenen var blevet saa underlig gudsforladt, nu det ikke længer hvilede halv klart og halv uudgrundeligt paa ham. Og denne Stemme der altid gik ham til Hjærtet, baade naar den var vred og overvættes mild eller kaad! —

hvor den havde lydt, mødte hans Øre nu Ensomheden.

Han gjorde ikke noget for at tage sig op men gik og drev. En og anden Mester havde Fingrene ude efter ham, de vidste han var en flink og paalidelig Arbejder, og vilde gærne have ham som Forbundter for 1 Krone om Ugen og Kosten. Men Pelle vilde ikke, han følte at der var Fremtiden ikke. Ud over det vidste han ingenting men ventede blot, underlig dumpt, paa at noget skulde ske — et eller andet. Han var slaaet ud af sin faste Tilværelse og havde ikke selv nogen Trang til at gribe ind. Fra sit Vindu kunde han se ned i Havnen, det store Foretagende var i fuld Gang igen efter den strænge Vinter. Der steg en Summen fra Arbejdet op til ham, de huggede, borede og sprængte, Tipvognene vandrede op over Skinnerne i lange Rækker, kastede deres Indhold af ude i Havstokken og kom tilbage. Hans Lemmer higede efter strængt Arbejde med Hakke og Skovl, men Tanken søgte ikke den Vej ud alligevel.

Naar han kom paa Gaden, vendte de stræbsomme Borgerfolk Hovedet efter ham og vekslede Bemærkninger, højt nok til at han kunde opfange det. „Der gaar Mester Jeppes Dreng og flyder," sagde de til hinanden — „ung og stærk er han, men han gider nok ingenting. Han bliver nok en hel Sut skal vi se!" — „Ja var det ikke ogsaa ham der fik Ris paa Raadstuen for sin raa Opførsel? Hvor er der saa andet at vente?"

Saa holdt Pelle sig hjemme. Han fik et og andet Stykke Arbejde af Kammerater og Fattigfolk han kendte, kludrede sig igennem med det uden Redskaber, og gik ud til Jens naar det ikke kunde lade sig gøre. Jens havde lidt Læster og Kulisser. For Resten sad han og frøs ved Vinduet og stirrede ud over Havnen og Søen. Han saa Skibene takle til og stikke i Søen, og for hvert Skib der gled ud af Havnen og forsvandt i Horisonten, var det som en sidste Mulighed gled fra ham; han følte det saadan,

men det rørte ham ikke. Han trak sig helt tilbage fra Morten, og gik ikke mere ud blandt andre Mennesker; han skammede sig over at gaa løs og ledig mens alle andre arbejdede.

Maden havde han indrettet sig praktisk med, levede af Mælk og Brød og brugte kun nogle faa Øre om Dagen. Han kunde lige holde sig den værste Sult fra Halsen, Brændsel blev der ikke noget til. Naar han sad og hang nød han med en vis Skamfuldhed sin Hvile, ellers rørte der sig ikke stort i ham.

Solskinsmorgener stod han tidlig op og listede ud af Byen. Hele Dagen luskede han om i de store Naaleskove, eller laa paa Strandbakkerne og lod Havets Mumlen gaa ind i sin Halvdøs. Han aad som en Hund hvad han stødte paa af spiseligt, uden at tænke over hvad det bestod af. Solens Glitren paa Vandet og de stærke Dufte fra Naaletrærne og Foraarets begyndende Raaddboblen gjorde ham ør og fyldte hans Hjærne med halvvilde Forestillinger. Dyrene skræmmedes ikke af ham, men stansede blot et Øjeblik og tog Lugt ind; saa levede de sorgløst videre og udrullede deres daglige Liv for hans Øjne. Det forstyrrede ham ikke i hans Halvdøs, men naar menneskelige Væsner nærmede sig, luskede han af Vejen og gemte sig med en fjendlig næsten hadsk Fornemmelse. Han følte et Slags Velvære herude, ofte fornam han en Tilskyndelse til at opgive sin Bolig derinde og krybe ind under en eller anden Gran for Natten.

Han vendte først hjem naar Mørket skjulte ham, smed sig saa paa Sengen med Klæderne paa og laa og faldt hen. Han hørte fjærnt sin Nabo Dykkeren Strøm komme op over Loftet med vaklende Skridt, og give sig til at rode med Madsagerne. Madosen, der blandet med Sovelugt og Tobaksrøg altid trængte ind gennem den tynde Brædevæg og hang kvalmende fed over hans Pande, blev stærkere nu; hans Tænder løb i Vand. Han lukkede Øjnene og tvang sig ud i andre Forestillinger for at døve Sul-

ten. Saa lød de kendte lette Skridt i Loftstrappen og nogen bankede paa Døren — det var Morten. „Er du hjemme Pelle?“ spurgte han. Men Pelle rørte sig ikke.

Pelle kunde høre, hvorledes Strøm bed af Maden i brede Hug og tyggede smaskende. Og ind i Tygningen løb pludselig en underlig Lyd, en kvalt Brølen, der afbrødes hvergang han tog sig en Mundfuld; det lød som naar et Barn æder og skraaler paa engang. Dette at et andet Menneske græd, smeltede noget i Pelle og gav ham lidt levende Følelse; han rejste sig paa Albuen og lyttede. Mens Frysning paa Frysning listede sig op over hans Ryg, laa han og hørte, hvorledes Strøm sloges med det forfærdelige.

Der sagdes, at Strøm var her paa Grund af noget han i sin Ungdom havde begaaet hjemme; og Pelle glemte sit eget og lyttede stiv af Rædsel til denne Kamp med de onde Magter, der begyndte med, at Strøm taalmodigt, med tyk graadblandet Tale førte Biblens Ord imod de vrimlende Smaadjævle. „Kanske det kan faa jer til at tage Halen mellem Benene?“ udbrød han naar han havde læst et Stykke. Der var en egen Brede over hans Stemme, en Trang til Fredsommelighed. — „Ja saa!“ udbrød han lidt efter — „I vil have mer, I Satans Hallunker? Hvad siger I til dette da? — Jeg Herren din Gud, Abrahams, Isaks og Jakobs Gud —“ Strøm jog Ordene ud, det brød ondt under hans Stemme. Og pludselig tabte han Taalmodigheden, han hev Bogen og tørnede ud over Gulvet. „Saa skal da den Lede annamme jer!“ skreg han og slog om sig med Sagerne derinde.

Pelle laa og faldt i Sved ved den besættende Kamp; det var med en befriende Følelse han hørte Strøm slaa Vinduet op og hive Djævlene ned over Tagene. Dykkeren udførte den sidste Del af Kampen med et vist Humør, han gik og lokkede smigrende ind i Krogene: „Ak din lille Smaadjævel, sikken blød Pels du har — Strøm faar have Lov

at klappe dig lidt! — Ah saa, det havde du nok ikke ventet, var vi dig for kloge hva'? — Skal du bide din Djævleunge! — Dèr, bræk nu ikke Øjenbrynene!" Strøm slog Vinduet i med en inderlig Klukken.

Han gik lidt og gottede sig. „Strøm er vel Mand for at rydde Bulen selv," sagde han tilfreds.

Pelle hørte ham gaa i Seng og sank selv hen. Men om Natten vaagnede han ved, at Strøm laa og huggede Hovedet taktfast mod Bræddevæggen og grædende sang: Ved Babylons Floder! —

Midt i Sangen tav Stenhuggeren og stod op, Pelle hørte ham famle omkring og gaa ud paa Loftet. Rædselsslagen sprang han ud af Sengen og tændte Lys. Derude stod Strøm og var i Færd med at lægge en Løkke over Bjælken. „Hvad vil du?" sagde han ondt — „kan jeg nu ikke være i Fred for dig heller?"

„Hvorfor vil du lægge Haand paa dig?" spurgte Pelle trist.

„Der sidder en Kvinde og et lille Barn og græder mig i Øret altid — jeg kan ikke holde det ud!" svarede Strøm og knyttede videre paa Rebet.

„Tænk saa paa det lille Barn da," sagde Pelle fast og rev Rebet ned. Saa lod Strøm sig viljeløst lede ind og krøb i Seng. Men Pelle maatte blive inde hos ham, han turde ikke slukke Lyset og ligge ene i Mørket.

„Er det Djævlene?" spurgte Pelle.

„Hvad for Djævle?" Strøm kendte ikke noget til nogle Djævle. „Nej det er Naget du," svarede han, — „Barnet og dets Moder anklager mig bestandig for min Troløshed."

Men i næste Øjeblik kunde han springe ud af Sengen, og staa og fløjte ind under den som lokkede han ad en Hund. I et rask Greb havde han noget i Nakken, lukkede Vinduet op, og hev det ud. „Saa, det var det," sagde han befriet. „Nu er der ikke fler af den Djævleyngel!" Han langede efter Brændevinsflasken.

„Lad den staa," sagde Pelle og tog Flasken fra ham; han fik Vilje op i sig ved den andens Elendighed.

Strøm krøb i Seng igen, han laa og kastede sig og klaprede Tænder. „Hvis jeg bare maatte faa én Mundfuld," sagde han bedende. „Hvad kan det gøre du — naar det nu er det eneste som hjælper? Hvorfor skal man gaa og pine sig selv og spille Peter Anstændig, naar man kan faa Fred i Sjælen for saa godt Køb? Giv mig en Slurk du."

Saa rakte Pelle ham Flasken.

„Du skulde selv tage dig en, det opper! Tror du ikke jeg kan se, at du er forlist du ogsaa? Fattigmand har saa let ved at gaa paa Grund, der er saa lidt Vand under Kølen. Og hvem tror du der hjælper ham flot, naar han kaster Vrag paa den eneste Godven? Tag dig en Slurk du, det sætter Djævlen op i én og frisker op paa Tilværelsen."

Nej Pelle vilde i Seng.

„Hvorfor skal du nu gaa? Bliv her du, vi har det saa hyggeligt. Hvis du kunde fortælle noget, som kunde jage den forbandede Lyd ud af Øret paa mig for en Stund blot! Der er en ung Kvinde og et lidet Barn som tuder mig Ørerne fulde bestandig."

Pelle blev og prøvede at adsprede Dykkeren. Han greb ind i sin egen tomme Sjæl, og vidste ikke hvad han skulde finde paa, saa fortalte han om Far Lasse og deres Liv paa Stengaarden — løst og fast mellem hinanden, hvor han tilfældig fik fat. Men Minderne satte sig op i ham selv ved Fortællingen, og stirrede saa sørgeligt at de vakte hans lammede Sjæleliv. Pludselig følte han Smærte over sig selv og gav sig hjælpeløst hen.

„Hvad er nu det?" sagde Strøm og lettede Hovedet — „skal du tage Turen du ogsaa? Du har kanske Nederdrægtigheder at angre? — Eller hvad skader dig?

„Jeg ved det ikke."

„Du ved det ikke? Det er akkurat som naar Fruentimmerne tuder — det hører med til deres

Morskab! Men Strøm er ingen Dødbider; han skulde nok lade Glæden fuldkommes, om ikke der var et Par Barneøjne bebrejdende paa ham altid — og en ung Kvindes Anklage! De to sidder hjemme i Smaaland og vrider deres Hænder for det tørre Brød, og her gaar Forsørgeren og lægger sin Fortjeneste paa Værtshusene; kanske er de døde ogsaa fordi han forlod dem. Se det er riælt, der er ingen Barnesavl ved den Ting! — Men en Snaps kan du ligegodt faa."

Pelle hørte ikke, men sad og stirrede blindt hen. Med ét begyndte han at sejle paa Stolen, han var daanefærdig af Sult. „Giv mig en Snaps da — jeg har ikke smagt Mad i Dag!" han smilede skamfuld over sin Tilstaaelse.

Strøm var i et Spring ude af Sengen. „Nej saa skal du have noget at æde," sagde han ivrigt og slæbte Madvarer frem. „Har én kendt Mage til desperat Djævel — hælde Brændevin i en tom Mave! Æd nu du, saa kan du drikke dig fuld et andet Sted! Strøm har nok paa sin Samvittighed det foruden — han kan drikke sin Brændevin selv. Ja saa det var af Sult du tudede? Syntes jeg ikke nok, det lød som Barnegraad."

— —

Saadanne Nætter havde Pelle flere, de dybede hans Verden ud i Retning af Mørket. Naar han kom sent hjem og famlede sig frem over Loftet, gik han i en hemmelig Gru for at tørne mod Strøms afsjælede Legeme; han aandede først op, naar han hørte ham snorke eller regere derinde. Han saa gærne ind om, inden han lagde sig.

Strøm var altid glad for ham og bød ham Mad, men Brændevin vilde han ikke ud med. „Det er ikke noget for en ung en som dig," sagde han. „Du kan tids nok faa Smag for det."

„Du drikker jo selv," sagde Pelle paastaalig.

„Ja vist, jeg drikker for at døve Naget. Men det behøver du vel ikke."

„Jeg er saa tom indvendig," sagde Pelle — „kanske

Brændevinen kunde sætte noget op i mig. Jeg er ligesom jeg ikke var noget Menneske men en død Ting, et Bord for Eksempel.“

„Du maa tage dig en Beskæftigelse — ellers bliver du en Slusk! Jeg har set saa mangen af vort Slags gaa i Hundene; vi har ikke saa meget at staa imod med.“

„Jeg er ligeglad, hvad der bliver af mig!“ svarede Pelle sløvt. „Jeg blæser i det hele.“

XXIII.

Det var Søndag, og Pelle havde Trang til lidt ud over det sædvanlige. Først var han ude hos Jens's, men de havde været uenige og i Totterne paa hinanden. Pigebarnet var kommet til at vælte Stegepanden med deres Middagsmad i Ilden, og Jens havde givet hende en paa Øret; hun var bleg og sygelig endnu efter Aborten. Nu sad de i hver sin Krog og skumlede som to Børn; de fortrød begge to, men ingen af dem vilde give den anden det første Ord. Pelle fik dem forsonet, og de vilde have han skulde blive til Middag. „Vi har Kartofler og Salt endnu,“ sagde Jens — „og en Pægl kan jeg laane inde hos Naboens.“ Men Pelle gik, han kunde ikke holde ud at se dem hænge halv flæbende over hinanden og slikke og bede om Forladelse i det uendelige.

Saa søgte han ud til Dues. De var flyttet hen i en gammel Købmandsgaard, hvor der var Plads til Dues Spand Heste, og lod til at have god Fremgang. Det sagdes, at den gamle Konsul havde fattet Godhed for dem og hjalp dem at komme i Vej. Pelle gik aldrig ind men søgte over i Stalden til Due, traf han ikke ham hjemme, gik han igen — han var ikke velkommen hos Anna. Due selv tog venligt imod ham. — Naar han ikke var ude at køre, gik

han gærne i Stalden og puslede om Hestene; han holdt ikke af at være inde. Pelle gav ham en Haandsrækning med at skære Hakkelse og hvad der ellers faldt for, og de fulgtes ad ind i Stuen. Due var ligesom et andet Menneske, naar han havde Pelle ved Siden — han traadte sikrere i Gulvet. Anna fik mer og mer Overtaget over ham. Hun var den samme ferme og holdt Huset i god Orden. Lille Marie havde hun ikke mere hos sig, sine to Drenge holdt hun velklædte og havde faaet dem i en Betalingsskole for Smaabørn. Hun var nydelig at se paa og forstod at klæde sig, men undte ikke andre noget godt. Pelle var hende ikke fin nok, hun trak paa Næsen ad hans simple Klæder. For at smæde ham talte hun altid om Alfreds fine Forlovelse med Købmand Laus Datter. „Han gaar ikke og driver sin Tid hen — og snuser ved Folks Døre for et Maaltid Mad," sagde hun. Pelle smilede blot, ingenting bed rigtig paa ham mere.

Smaadrengene gik udenfor og kedede sig i deres pæne Tøj, de maatte ikke lege med Gadens fattige Børn og ikke grise sig til. „Kom og leg lidt med os Onkel Pelle," sagde de og hængte sig paa ham. „Er du ikke ogsaa vor Onkel? Mor siger du ikke er. — Hun vil have vi skal kalde Konsulen Onkel, men saa løber vi bare. Hans Næse er saa ækel rød."

„Kommer Konsulen hos jer da?" spurgte Pelle.

„Ja han gør — han er derinde nu!"

Pelle kiggede ind i Gaarden — den pæne Vogn var borte. „Far er kørt til Aakirkeby," sagde Drengene. Saa luskede han af hjem. Han stjal en Mundfuld Brød og en Snaps inde hos Strøm, som ikke var hjemme, og smed sig paa Sengen.

Da Mørket kom drev han ud og hang frysende paa Gadehjørnerne, han havde en dump Trang til at faa Del i noget. Folk spaserede pyntede op og ned ad Gaden, adskillige af hans Bekendte var ude at røre Kæresten; han undgik at hilse paa dem men opfangede halvhøje Bemærkninger og hørte dem le.

Saa sløv han var, havde han bestandig en lyttende Sans bagude; det stammede helt fra den Gang han blev brændemærket paa Raadhuset. Folk havde gærne et og andet at sige hinanden, naar han var passeret; deres Latter kunde endnu faa det til at klippe nervøst i Haserne paa ham, som en dulgt Tilskyndelse til Flugt.

Han luskede ned i en Sidegade; den tynde Trøje havde han knappet stramt om sig og smøget Kraven op. Inde i Portenes Halvmørke stod Karle og Piger i fortrolig Hvisken, der gik Varmebølger ud fra Pigerne, deres hvide Smækforklæder lyste i Mørket. Pelle krøb rund i Kulden, og vidste endnu mindre hvor han skulde gøre af sig selv; han fablede om at tage sig en Kærest.

Paa Torvet mødte han Alfred Arm i Arm med Frøken Lau, han bar Lapsestok og brune Handsker og høj Hat. „Den Kæltring han skylder mig halvtredje Krone — dem faar jeg aldrig," tænkte Pelle og følte et Øjeblik Trang til at kaste sig over ham og søle hans Stads i Skidtet. Alfred vendte Hovedet den anden Vej. „Han kender mig kun, naar han skal have noget lavet og ingen Penge har," tænkte Pelle bittert.

Han smaaluntede op ad en Gade for at holde Varmen, og havde Øjnene i Vinduerne. Derinde sad Bogbinderens og sang Jesussange; Manden bar Hovedet paa skraa hjemme ogsaa, det saas tydeligt paa Rullegardinet. Og inde hos Uldkræmmeren var de i Færd med at spise til Aften.

Længere oppe hos *Soen* var der Leben som altid, Larm og Røgtaage kogte ud ad de aabne Vinduer. Hun holdt Bule for ledige Søfolk og tjente gode Penge. Pelle havde tidt faaet Indbydelse til at besøge dem, men altid holdt sig for god — han kunde heller ikke fordrage Rud. Men i Aften greb han med Begærlighed Erindringen om disse Indbydelser og gik indenfor — maaske vilde der falde en Bid Mad af.

Der sad nogle omtaagede Søfolk omkring et rundt

Bord og raabte øredøvende i Munden paa hinanden. *Soen* sad paa Knæet af en ung Fyr, hun laa halv ind over det store Bord og legede med Fingeren i noget spildt Øl; engang imellem skreg hun lige ind i Ansigtet paa dem der raabte højest. Hun var ikke blevet mindre kropsvær i de forløbne Aar.

„Nej se, er det dig Pelle?“ sagde hun og rejste sig for at give Pelle Haanden, hun var ikke helt ædru og havde svært ved at fange hans Haand. „Det er net af dig at komme her, — jeg troede saamænd du saa ned paa os. Sæt dig nu ned og faa en Drik, det skal intet koste.“ Hun nødte ham til at tage Plads.

Søfolkene var blevet tavse, de sad og stirrede sløvt paa Pelle, deres tunge Hoveder bevægede sig herreløst. „Er det en ny Kunde maaske?“ spurgte en, de andre lo.

Soen lo ogsaa men blev pludselig alvorlig. „Ham skal I holde uden for jert Pjank,“ sagde hun, „for han er meget for god til at rages ind i noget. Nu ved I det.“ Hun sank ned paa en Stol ved Pelle og sad og saa paa ham, mens hun strøg sig over det fede Ansigt. „Som du er blevet stor og stadselig af Vækst, men Klæderne er det kun smaat med! overfodret ser du heller ikke ud til at blive! — Jeg husker dig jo endnu fra dengang du og din Far kom her til Landet, en liden Pog var du — og Lasse havde Salmebogen med til mig fra min Mor!“ Hun gik pludselig i Staa og blev tyk under Øjnene.

En af Søfolkene hviskede noget til de andre, der gav sig til at le.

„Lad vær med at le I Svin!“ raabte hun arrigt og gik over mod dem. „Ham her skal I ikke sylte til, han kommer som en Mindelse fra de Dage, da jeg var et ordenligt Menneske jeg ogsaa. Hans Far er den eneste levende, der kan bevidne, at jeg engang var en køn og uskyldig ung Pige som man handlede ilde med. Han har holdt mig paa sit Skød, da jeg var lille, og sunget Barnesange for mig. Hun

saa udfordrende paa dem, hendes røde Ansigt skælvede.

„Dengang vejede du vel ikke saa meget som nu?“ sagde én og greb om hende.

„Ikke drille den lille,“ udbrød en anden — „ser du da ikke, at hun græder? Tag hende hellere paa Skødet og syng en Vuggesang for hende. Saa tror hun det er Lasse-Basse!“

Hun greb rasende en Flaske. „Ti dog stille med jer Spot,“ skreg hun — „eller I faar denne i Hovedet!“ Hendes fede Træk flød helt sammen i Opløsthed.

De lod hende i Fred, og hun sad og snøftede med Hænderne for Ansigtet. „Lever din Far endnu?“ spurgte hun. „Saa hils ham fra mig — hils ham bare fra *Soen* du, du maa godt sige *Soen!* — og sig, at han er den eneste paa Jorden, jeg har noget at takke for. Han tænkte godt om mig, og bragte mig Dødsbudskabet fra Mor.“

Pelle sad og lyttede anstrængt til hendes Graadtale, med et tomt Smil. Tarmene sved i ham af Tomhed, og Øllet gik ham til Hovedet. Han huskede alle Enkeltheder fra den Dag paa Stengaarden, han første Gang saa dette Menneske og Far Lasse drog hendes Barndomshjem frem for hende. Men han forbandt ikke noget med det. Det var længe siden — og — „mon hun ikke giver mig noget Mad?“ tænkte han og lyttede tomt til hendes Snøften.

Søfolkene sad og gloede anstrængt paa hende, der var højtidelig Tavshed over deres taagede Ansigter, de lignede fulde Folk om en Grav. „Saa lad det nu være nok med den Spulen Dæk — og lad os faa noget at drikke,“ sagde langt om længe en gammel Fyr. „En anden har jo ogsaa haft sine Besøg af disse Barndomsuskyldigheder, og jeg siger: al Ære at de vil kigge ind om Døren til et gammelt Djævelskab! Men lad Vandet blive udenbords siger jeg! Jo mere man skrubber paa en gammel Skude, des flere Skavanker kommer der frem! — Og lad os saa faa en Omgang og Kortene, Madam.“

Hun rejste sig og skænkede for dem. Sindsbevægelsen havde lagt sig, men hun var tung i Benene endnu.

„Det var ret — og saa maa vi have en Forestilling i Dag det er Søndag. Op med Kunsten Madam!“

„Det koster en Krone ved I nok,“ svarede hun leende.

De skillingede sammen, og hun gik om bag Disken og klædte sig af. Hun kom frem igen i bar Særk og med et tændt Lys i Haanden. Pelle saa sløvt, hvorledes hendes fede Krop bævrede under det sorte Linned, og hørte Søfolkenes hæse Raab og Latter; inde i hans venstre Øre kogte en endeløs Lyd, og under den slog Blodet sine Stempelslag. Det var som Larm fra en anden Verden fyldte hans Hoved og tog selve Ligevægten fra ham, han maatte holde sig ved Bordet for ikke at falde om. Fjærnt og uvedkommende saa han *Soen* kravle op paa en Stol og stramme Særken bagover. En Sømand holdt Lyset hen til hendes Ryg, og hun viste dem, hvorledes Vinde kunde brænde med en blaalig Flamme.

Pelle luskede ud under de andres Optagethed. Han var ør af Sult og Raahed og døvet Skamfølelse, drev af Sted paa maa og faa, og vidste hverken ud eller ind. Han havde kun én Følelse, den af alle Tings Ligegyldighed. Enten det gik saadan eller saadan, enten han levede videre i slidsom Hæderlighed, eller sølede sig i Drik, eller omkom — ligegyldigt var det! Hvad Vægt laa der paa det, ingen bekymrede sig derom, heller ikke han selv. Ikke en Sjæl vilde fælde en Taare, om han gik i Hundene — jo Lasse, gamle Lassefar! Men tage hjem nu og vise sin Elendighed, saa meningsløst meget de havde ventet sig af ham — det kunde han ikke. Hans sidste Rest af Skamfølelse rejste sig her. Og arbejde — hvorfor? Drømmen var død, og han stod med den dumpe Følelse af Bundens Nærhed, der er saa skæbnesvanger for dem dernede. Aar efter Aar havde

han holdt sig flydende ved en aldrig glippende Anspændelse, og med denne vanvittige Forestilling om at det gik opad. Nu fandt han sig lige nær ved Bunden af Tilværelsen — og var træt. Hvorfor ikke lade sig synke det lille Stykke ogsaa, og lade sig drive for Skæbnen? Der var sød Hvile i det efter saa vanvittig en Kamp med Overmagten.

Han vaktes lidt ved at høre Salmesang. Han var kommet ind i en Smøge, og lige for ham laa et stort bredt Hus med Gavlen til og Kors paa Gavlspidsen. Hundrede Stemmer havde i Tidens Løb søgt at lokke ham herhen, men han havde ikke haft Brug for det i sin Kækhed — hvad var vel her at finde for en kæk Dreng? Og nu var han havnet her udenfor alligevel! Han trængte til en Smule Omsorg, og følte det som en Haand havde ført ham.

Salen var fuld af fattige Familier. De sad saa underlig skubbet ind paa Bænkene, hver Familie for sig; Mændene sov for det meste, Konerne havde travlt med at faa de smaa til at være stille og sidde pænt med Benene stikkende lige ud. Det var Folk, som var komne for at faa lidt gratis Lys og Varme ind i deres triste Tilværelse; Søndagen i det mindste syntes de de kunde kræve noget af. De mest forkomne af Byens Fattige var det, og de tyede til her, hvor de ikke blev dømte men fik Løfte om Tusendaarsriget. Pelle kendte dem alle, baade dem han havde set før, og de andre med det samme druknede Udtryk. Han fandt sig straks hyggeligt hjemme blandt alle disse forpjuskede Smaafugle, der paa den stærke Vind havde ladet sig bære ud over Havet og nu kom drivende i Land paa Bølgerne.

En stor Mand med Fuldskæg og et Par gode Barneøjne rejste sig mellem Bænkene og foreslog en Sang — det var Smed Dam. Han sang for og stod og huggede sammen i Knærne til Takten; og alle sang de skælvende med, hver med sin egen Lyd af hvad der var gaaet hen over dem. Tonerne tvang sig forpint frem over de tørre hærgede Stru-

ber, de fødtes ynkeligt af Gravrust og Sprukkenhed og Skratten og krøb sammen, forskrækkede over at være kommet til Lyset. Nølende rullede de et Par spæde Florvinger ud og svang sig fra de rystende Læber ud i Rummet. Og under Loftet mødtes de med hundrede Søskende og strøg Forkommenheden af sig. De blev til en Jubel, stor og dejlig, over noget ukendt rigt, Lykkeland som var nær. For Pelle var det, som Luften var fuld af solbeskinnede Sommerfugle —:

„Saligt, saligt skal det Møde bli',
naar vor Sjæl fra Sorg og Savn er fri,
og vi med Jesus samles udi
Himlen vort rette Hjem."

„Mor jeg er sulten," sagde en Barnestemme, idet Sangen tav. Moderen, en udtæret Kvinde, tyssede krænket paa Barnet og saa sig forundret om — hvad var nu det for urimelige Paafund. „Du har jo lige spist," sagde hun, højere end hun behøvede. Men Barnet græd løs: „Mor jeg er sulten."

Saa kom Bager Jørgens Søren frem og gav den lille en Bolle, han havde en hel Kurv med Bagværk. „Er der flere smaa, der er sultne?" spurgte han højt. Han saa alle frit i Øjnene og var en hel anden end hjemme. Her lo heller ingen ad ham, fordi han sagdes at være Broder til sin egen Søn.

En gammel hvidskægget Mand steg op paa Talerstolen bag i Salen. „Det er ham selv," hviskede de rundt om og fik travlt med at hoste færdig og faa de smaa til at tygge af Munden. Han tog det lille Barns Graad til Udgangspunkt: Mor jeg er sulten! Det var Verdens Røst, det store forfærdelige Raab — lagt i en Barnemund. Han saa ikke én, som ikke havde krummet sig under det Raab fra sine nærmeste, og i Angst for at høre det igen vilde sikre sig Brødet for hele Livet — og blev slaaet tilbage. De saa blot ikke Guds Haand, naar han kærligt skabte den nøgne Sult om til en Hunger efter Lykken. De var jo Fattigdommen, og de Fattige var

Guds udvalgte Folk! Derfor maatte de vandre i Ørkenen og spørge blindt, — hvor er Landet? Men den Lysning de trofast blev ved at følge, var ikke den jordiske Lykke! Det var Gud selv, der førte dem rundt og rundt, til deres Sult var lutret til den rigtige Hunger — Sjælens Hunger efter den evige Lykke.

De forstod ikke stort af hvad han sagde; men hans Ord befriede noget i dem, saa de faldt i livlig Snak om smaa dagligdags Ting. Men pludselig stansede den hede Summen, en lille pukkelrygget Mand var kravlet op paa en Bænk og saa ud over dem med lysende Øjne. Det var Sort, Vandreskomageren ude fra Byvangen.

„Vi vil være glade," sagde han og satte et pudsigt Ansigt op. „Guds Børn er altid glade, hvad ondt de saa slaas med, og dem kan ingen Fortræd ramme — Gud er Glæde!" Han gav sig til at le, løssluppent som et Barn; og alle lo de med, den ene smittede den anden. De kunde ikke beherske sig, det var som en uhyre Fornøjelse var gaaet hen over det hele. Smaabørnene saa paa de Voksne og lo, saa det kogte af Slim og Hoste i deres smaa Struber. „Han er en rigtig Klown," sagde Mændene til deres Koner med Ansigtet i ét Smil — „men der sidder et godt Hjærtelag i ham."

Paa Bænken ved Siden af Pelle sad en stille Familie, Mand og Kone og tre Børn, der hev velopdragent op i deres hudløse Smaanæser. Forældrene var smaa Folk, og der var i dem et Træk indad, som søgte de bestandig at gøre sig endnu mindre. Pelle kendte lidt til dem og kom i Snak; Manden var Lerarbejder, de boede i en af de usle Rønner ude ved *Kraftens*.

„Ja det er saa sandt — det med Lykken," sagde Konen. „Engang drømte vi jo ogsaa om at komme lidt fremad, saa vi havde Udkommet inden for det visse; vi fik lidt Penge skrabet sammen ved Laan og indrettede en Smule Butik, som jeg passede mens Far gik paa Arbejde. Men det vilde ikke gaa, ingen

støttede os; vi fik daarligere Varer fordi vi var fattige, og hvem bryder sig heller om at handle hos Smaafolk. Vi gik fra det med Gæld, som vi maa blive ved med at betale af paa — 50 Øre hver Uge! Og det kan vi blive ved med saa længe vi lever, for der løber jo stadig Renter paa. Men ærlige Folk er vi da gudskelov!" sluttede hun. Manden tog ingen Del i Samtalen.

Hendes sidste Bemærkning var maaske fremkaldt af en Mand, der traadte stille ind og kneb sig ind paa en Bænk i Baggrunden; for han var ingen ærlig Mand, han havde faaet Vand og Brød for Tyveri. Det var jo Tyve-Jakob, ham der for en halv Snes Aar siden trykkede Ruden ind til Mester Jeppes pæne Stue og stjal et Par Laksko til sin Kone. Han havde hørt om en fin Mand, der forærede sin Kærest saadan et Par; og saa vilde han prøve, hvordan det var at give en pæn Gave engang, en Gave der var som to Ugers Fortjeneste — forklarede han for Retten. „Torsk," sagde Jeppe ogsaa altid, naar han dvælede ved det — „der faar saadan en sølle Lus pludselig Storhedsvanvid og vil give runde Gaver! Naar det saa endda havde været til Kæresten — men til Konen! Men han fik sin Straf fuldt ud — Andrès til Trods."

Ja Straffen havde han faaet godt nok, ikke engang her vilde nogen sidde ved Siden af ham! Pelle saa paa ham og undredes over, at han selv var sluppet saa nogenlunde over sit. Det sad blot i Øjnene paa Folk, naar de talte til ham. Men nu gik Smed Dam ned og satte sig ved Siden af Tyve-Jakob, de sad og hviskede med hinanden i Haanden.

Og derovre sad en og nikkede nok saa mildt mod Pelle — det var hende med Danseskoene. Den unge Mand havde forladt hende igen, og nu var hun havnet her — hendes Dans var forbi. Men hun var taknemmelig mod Pelle, Synet af ham havde sat søde Minder op i hende; det saas paa Stemningen over Mund og Øjne.

Pelle selv sad og blev blødere til Mode her, der smæltede noget inden i ham; en stille forhutlet Lykkefølelse listede sig ind over ham. Dèr var jo ogsaa et Menneske, som mente hun stod i Gæld til ham, skønt alt var gaaet i Stykker for hende.

Da Forsamlingen skiltes ved Halvtitiden, stod hun udenfor i Snak med en Kone. Hun kom hen og gav Pelle Haanden. „Skal vi følges et Stykke nedad?“ foreslog hun. Hun vidste nok om hans Tilstand, han læste Medynk i hendes Blik. „Gaa med hjem,“ sagde hun, da deres Veje delte sig. „Jeg har et Stykke Medisterpølse som *skal* spises — og vi er jo ensomme begge to.“

Han fulgte nølende med, lidt fjendsk over for dette ny og fremmede, men da han først sad i hendes lille Stue, følte han sig helt vel tilpas der. Sengen stod pæn og hvid ved Væggen, og selv gik hun og stegte Pølsen i Kakkeloven, mens hun snakkede løs af et uforknyt Hjærte. „Hende gaar det nok ikke let i Stykker for,“ tænkte Pelle og saa sig helt glad paa hendes Skikkelse.

De havde et fornøjeligt Maaltid, og Pelle vilde tage om hende i sin Taknemmelighed, men hun skød hans Hænder bort. „Spar dig det,“ sagde hun leende — „jeg er en halvgammel Enke, og du er ikke for andet end et Barn at regne. Vil du gøre mig en Glæde, saa se at find dig selv! det er Synd som du gaar og flyder, saa ung og net du er! Og nu maa du gærne gaa hjem, for jeg skal tidlig op og paa Arbejde i Morgen.“ — — —

Pelle besøgte hende næsten hver Aften. Hun var slem til at pirre ved hans Sløvhed, men var til Gengæld styrkende i sin ligevægtige jævne Maade at tage alting paa. Hun skaffede ham en og anden Reparation, og var altid glad for at dele sit fattige Maaltid Mad med ham. „En som jeg trænger til at have et Mandfolk for Bordenden engang imellem,“ sagde hun. „Men Fingrene skal du beholde hos dig selv — du skylder mig ikke noget.“

Hun kritiserede ogsaa hans Tøj: „Det falder snart

af Kroppen paa dig, hvorfor tager du ikke noget andet paa og lader mig gaa det der efter?"

„Jeg har ikke andet end det samme," sagde Pelle og skammede sig engang igen.

Lørdag Aften maatte han af Tøjet og krybe i hendes Seng helt nøgen — der hjalp ingen Snak. Hun tog Skjorte og det hele og kom det i en Balje Vand, den halve Nat gik med at gaa det igennem. Pelle laa i Sengen med Dynen helt op til Hagen og saa paa hende; han var underlig til Mode. Hun hængte det hele til Tørre paa Kakkelovnen, og redte saa til sig paa nogle Stole. Da han vaagnede midt op paa Formiddagen, sad hun ved Vinduet og bødede paa hans Tøj.

„Hvordan har du ligget i Nat?" spurgte Pelle lidt bekymret.

„Udmærket. Ved du hvad jeg har tænkt paa nu til Morgen: Du skulde sige dit Værelse op og blive her, til du faar Rede paa dig selv — engang maa du vel faa udhvilet!" hun lo drillende. „Det er en unyttig Udgift med det Værelse, og som du ser her er god Plads til to."

Men det vilde Pelle ikke, lade sig underholde af en Kvinde skulde han alligevel ikke have noget af. „Saa tror Folk jo, der er noget imellem os — og faar ondt," sagde han.

„Lad dem saa det," svarede hun med sin frejdige Latter. „Naar jeg har mit i Orden, er jeg ligeglad med de andre."

Mens hun snakkede løs, arbejdede hun flittigt med hans Undertøj og hev Stykke paa Stykke hen i Hovedet paa ham. Saa pressede hun hans Klæder. „Nu er du jo helt pæn," sagde hun, da han var kommet i Tøjet, og betragtede ham varmt. „Du er lige som du var blevet et nyt Menneske. Jeg kunde godt lide at gaa ned ad Gaden med dig om Armen, hvis jeg havde været 10-15 Aar yngre. Men et Kys maa du lade mig faa — jeg har jo gaaet dig efter som kunde du været mit Barn." Hun kyssede ham hastigt og vendte sig mod Kakkelovnen.

„Og nu ved jeg ikke bedre Raad, end at vi maa spise kold Middagsmad, og saa gaa hver sine Veje," sagde hun bortvendt. „Alt mit Brændsel er gaaet med i Nat til at faa Tøjet tørt, og her kan vi ikke være i Kulden. Jeg tænker jeg finder en eller anden at besøge, saa gaar denne Dag nok. Du finder vel ogsaa nok et Sted at være."

„Det er saamænd lige meget hvor jeg er," sagde Pelle ligegyldigt.

Hun saa paa ham med et ejendommeligt Smil. „Mon du vil blive ved at gaa og sløse saadan," sagde hun. „I Mandfolk er nogle underlige Dævle, bare noget gaar jer lidt paa tværs, saa skal I straks drikke jer fulde, eller sylte jer til paa anden Vis — I er ikke stort bedre end Pattebørn! En anden maa arbejde ligefuldt, enten det er gaaet saadan eller saadan for én!"

Hun stod med Overtøjet paa og nølede. „Her har du en 25-Øre," sagde hun — „det er altid til en Kop Kaffe at varme dig paa."

Pelle vilde ikke tage imod den. „Hvad skal jeg med dine Penge?" mumlede han. „Behold dem selv!"

„Aa tag dem nu! Jeg ved nok at det er saa lidt at byde paa, men jeg har ikke flere. Og vi to skulde vel ikke have Behov at skamme os for hinanden." Hun stak Pengestykket ned i hans Jakkelomme og skyndte sig af Sted.

Pelle drev ud i Skovene. Han havde ingen Lyst til at gaa hjem og tage en ørkesløs Tørn med Strøm. Han drev af Sted paa de øde Stier, og følte et svagt Velvære ved at mærke hvorledes Foraaret brød paa. Inde under de gamle mosgraa Graner laa Sneen endnu, men nede i Grannaalene stak allerede Svampene Hovedet frem, og Jorden var at træde paa som løftet Dejg.

Han greb sig i at gaa og smaasysle med sit eget og vækkedes pludselig af sin Halvdrøm. Et eller andet havde foresvævet ham som ganske hyggeligt — jo det var det at flytte hen til hende alligevel,

og indrette sig lige som Jens. Han kunde faa sig lidt Læster og sidde hjemme og arbejde — der lod sig altid slæbe videre paa det til bedre Tider. Hun tjente jo ogsaa noget og havde et gavmildt Sind.

Men nu han fik fat om det med sin Tanke, blev det hele beskt for ham. Han havde snyltet nok paa hendes Fattigdom og gode Sind, hendes sidste Pind havde han taget, saa hun nu maatte gaa og gøre sig ydmyg for lidt Varme og Aftensmad. Dette blev ved at græmme ham, da han først havde faaet Øje paa det. Det fulgte ham hjem og i Seng; og bag al hendes Godhed mærkede han hendes Foragt, fordi han ikke mødte Elendigheden med Arbejde som et ordenligt Menneske.

Næste Morgen var han tidlig oppe og meldte sig til Arbejde nede paa Havnen. Han indsaa ikke Nødvendigheden af det i og for sig — men vilde ikke skylde et Kvindfolk noget. Paa Lørdag skulde hun faa sine udlagte Skillinger igen.

XXIV.

Pelle stod nede paa Bunden af Havnebassinet og læssede Ross i Tipvognene. Naar en Vogn var fuld, skubbede han og Makkeren den frem til Hovedsporet, de hang paa den tomme Vogn og rutsjede tilbage. Nu og da lod de andre Værktøjet synke og skottede hen til ham — han sled godt nok for en Skomager at være, Stenen faldt godt i hans Hænder! Naar han skulde have en stor Brokke op i Vognen, løftede han den først op paa sine Knæ, svor en Gang, og satte den saa op med hele Kroppen. Saa tørrede han Sveden af Panden og tog sig en Dram og en Taar Øl — han stak ikke op for nogen!

Tænke gav han sig ikke af med, men lod fem være lige og nød Sliddet og Mødigheden. Det haarde

Arbejde nedbrød noget i hans Legeme og fyldte ham med rent dyrisk Velvære. „Mon mit Øl kan slaa til Eftermiddagen ud?“ kunde han tænke; ud over det var der ikke noget. Fremtiden eksisterede ikke, og heller ingen pinlig Fornemmelse af at den ikke var der; der var intet Nag i ham over noget som havde glippet, eller noget han forsømte — Sliddet tog det hele. Der var bare denne Sten som skulde af Vejen — og saa den næste; denne Vogn som skulde være fuld — og den næste frem! Naar Stenen ikke vilde give sig i første Ryk, skar han Tænder; han var besat af Arbejdet. „Han er saa ung i Tøjet endnu,“ sagde de andre — „han løber nok Vejret af sig!“ Men Pelle vilde vise sine Kræfter, det var hans eneste Ærgærrighed. Makkeren lod ham mase paa og tog den selv med Ro, nu og da roste han ham for at holde ham til Ilden.

Det var det usleste Arbejde ved Havnen, enhver kunde gaa til det uden Forudsætninger. De fleste af Pelles Kammerater var Folk, som havde gjort deres Bo op og lod staa til, hvorhen Strømmen bar; og han fandt sig vel mellem dem. Der naaede ingen Ord her ned til Bunden, som kunde vække døde Forestillinger til Live eller blot spøge i en tom Hjærne; Fremtiden var Jærntæppet gaaet ned for, og Lykken laa saa snublende nær — Dagens Slid lod sig straks omsætte i glade Omgange.

Sin Fritid tilbragte han sammen med Arbejdskammeraterne. Det var løse Eksistenser, som Rygtet om det store Arbejde havde trukket til; de fleste var ugifte, nogle havde vel Kone og Børn et Steds, men fortav det eller huskede det ikke længer. De havde ikke noget rigtigt Logi men huserede i Vognmand Køllers forladte Lade, som laa tæt ved Havnen. De kom aldrig af Klæderne men sov i Halmen, og vaskede sig i en Spand Vand der sjældent blev skiftet; deres meste Føde bestod af Brødhumpler, og Spejlæg som de stegte paa et Ildsted mellem to Sten.

Pelle fandt Behag i denne Tilværelse og holdt

gærne til hos dem. Om Søndagen aad og drak de afvekslende hele Dagen, laa nedborede i Halmen i den røgfyldte Lade og fortalte Historier, tragiske Historier om Yngstesønner, der tog Øksen og slog Far og Mor og alle Søskende ihjæl, fordi de følte sig forfordelt paa Arven! om Børn der gik til Præsten, og elskede hinanden, og blev med Barn — derfor skulde de halshugges! og om Kvinder der ikke vilde føde de Børn til Verden Bestemmelsen var — derfor fik de Bugen lukket til Straf!

Han havde ikke været ude hos Marie Nielsen, siden han tog fat her. „Hun driver Spil med dig," sagde de andre, naar han fortalte om hende — „hun vil spille den anstændige for at du skal bide paa. Kvindfolk har altid Bagtanker — dèr gælder det at være paa sin Post. De tager hellere to end en, og de unge Enker er de værste. Dem skal der en skrap Djævel til at staa sig for."

Men Pelle var et Mandfolk og lod sig ikke spille paa Næsen af nogen Kvinde. Enten var man Venner og gjorde ingen Ophævelser — eller man var det ikke! Det vilde han sige hende paa Lørdag Aften, og smide ti Kroner paa Bordet for hende — saa var de vel kvit! Og hvis hun gjorde Vrøvl, kunde hun faa sig en paa Kassen! Han kunde ikke tilgive hende det med Brændslet, som slap op saa hun maatte tilbringe sin Søndag paa Gaden — det sad et eller andet Sted i ham og stak som en ond Gnist. Hun gjorde sig til Martyr paa hans Regning!

En Middag stod han henne ved Slæbestedet sammen med Minerne; Emil og han havde lige været henne i Laden og slugt lidt Mad, de gav Afkald paa Middagssøvnen for at overvære en større Sprængning, som skulde foregaa i Middagspavsen mens Havnen var tom. Der var blæst af over det hele, Folk i de nærmeste Huse havde aabnet Vinduerne for ikke at faa dem sprængt af Lufttrykket. Minen var stukket an, de holdt sig i Læ under Tømmerværket, og stod og smaasludrede mens de ventede paa Eksplosionen. *Kraften* var der ogsaa, han holdt

sig som altid i Nærheden og stod og gloede med sit dumpe Udtryk uden at tage Del i noget. De gav sig ikke af med ham, men lod ham gaa og taage om som han vilde.

„Dæk dig bedre Pelle," sagde Emil — „nu gaar den straks!"

„Hvor er Olsen og Strøm?" spurgte én pludselig. De saa forvirret paa hinanden.

„De sover vel Middagssøvn," sagde Emil — „de har snapset godt i Formiddag."

„Hvor ligger de?" brølede Formanden og sprang frem af sin Dækning. De anede det alle, men ingen vilde sige noget. Det rykkede i dem som skulde de foretage sig et eller andet, men ingen af dem kom af Stedet. „Herre Jesus," sagde Bergendal og slog sin Haand mod Klippevæggen — „Herre Jesus da!"

Kraften sprang frem af sin Dækning og ned over Slisken; han løb over Bassinets Bund i lange Sæt fra Brokke til Brokke, hans vældige Træsko klang. „Han vil rive Lunten fra! raabte Bergendal. „Han naar det ikke, den maa være udbrændt nu!" Det lød som et Angstraab — langt ud over dem der skulde høre det. Saa fulgte de aandeløse hans Færd, de var traadt helt frem af Dækningen. I Pelle var der noget meningsløst der rykkede, han sprang fremefter men blev grebet i Nakken. „En er nok!" sagde Bergendal og slængte ham tilbage.

Kraften var helt derhenne, Haanden havde han strakt frem til Greb. Pludselig løftedes han bort fra Lunten af en usynlig Haand, svævede blødt baglæns gennem Luften som et Ballonmenneske og faldt paa Ryggen. Drønet fik i et Nu alt til at forsvinde.

Da de sidste Brokker var faldne, løb de derned. *Kraften* laa udstrakt paa Ryggen og saa roligt op i Himlen, han havde lidt Blod i Mundvigene, og fra et lille Hul bag det ene Øre piblede Blodet ud. De to drukne havde ingen Skade taget, de rejste sig lidt fortumlede et Par Skridt bag Eksplosionsstedet. *Kraften* blev baaret op i Laden; mens der gik Bud

efter Lægen, rev Emil en Las af sin Bluse og kom Brændevin paa, den lagde de bag Øret paa ham.

Han slog Øjnene op og saa paa dem; hans Blik var saa klogt, at enhver vidste han ikke kunde have langt igen. „Her lugter af Snaps," sagde han — „hvem giver en Dram?" Emil rakte ham Flasken, og han tømte den. „Det smager alligevel godt," sagde han sagte. „Nu har jeg ikke rørt Brændevin, jeg ved ikke hvor længe — men hvad Nytte er det saa til? Fattigmand skal drikke Brændevin, ellers duer han ikke noget — det er ikke Spøg at være Fattigmand! Han har ingen anden Frelse, det saa I med Strøm og Olsen — fulde Folk kommer ingen Skade til. Gjorde de vel?" han prøvede at lette Hovedet. Strøm traadte frem.

„Her er vi du," sagde han tykmælet. „Men jeg vilde give meget til, at vi var røget lukt ind i Helvede begge to — fremfor at dette skulde ske. Ingen af os har villet dig noget godt du." Han strakte Haanden frem.

Men *Kraften* kunde ikke løfte sin; han laa og stirrede op mod det hullede Straatag. „Det har været drøjt nok at høre til de Fattige," sagde han — „og godt er det at det er forbi. Men I har ikke noget at takke for! Hvorfor skulde jeg vel lade jer i Stikken og tage det hele selv — ligner det *Kraften*? Javist var Planen min, men kunde jeg have udført den alene? — Nej behold alle Pengene, I har ærlig fortjent dem! *Kraften* skal ikke have mere end nogen anden, naar vi er lige gode om Arbejdet." Han løftede besværligt Haanden og slog rundhaandet ud.

„Ak, han tror han er Havnebygmester," sagde Strøm — „han taler i Vildelse. Mon ikke noget koldt paa hans Hoved vilde gøre godt?" Emil tog Spanden og gik efter frisk Vand. *Kraften* laa med lukkede Øjne og et svagt Smil; han lignede en Blind der lytter.

„Kan I huske," sagde han uden at aabne Øjnene — „hvor vi sled og sled og kunde knap nok faa Føden ud af det? De store sad og aad alt hvad vi

kunde frembringe; naar vi lagde Værktøjet fra os og skulde stille vor Sult, var der ingenting. Vore Tanker stjal de, og havde vi en pæn Kærest eller Datter kunde de bruge hende med. End ikke vore Krøblinge kastede de Vrag paa. Men nu er det forbi, og lad os være glade for at vi oplever det; det kunde have taget meget lang Tid. Mor vilde heller ikke tro det, naar jeg fortalte hende at de onde Dage snart var ovre — men se nu her! Faar jeg ikke lige saa meget for mit Arbejde som Doktoren for sit, og kan holde Kone og Døtre pæne, og have Bøger og et Piano staaende ligesom han? Er det saa ikke stort at gøre Haandens Arbejde ogsaa? Karen faar Undervisning i Musik hun; jeg har altid ønsket det, for hun er svag og kan ikke taale haardt Arbejde. I skal komme med hjem og høre hende spille — hun har et godt Nemme! Fattigmands Barn har ogsaa Ævner, der har blot ingen lagt Mærke til det før."

„Herregud som han snakker," sagde Strøm grædende. „Det er næsten, som kunde han have Delirium."

Pelle bøjede sig ned over *Kraften*. „Nu skulde du være klog og tie," sagde han og lagde ham noget vaadt paa Panden. Blodet piblede rask ud bag den saaredes Øre.

„Lad ham kun tale," sagde Olsen. „Han har ikke talt et Ord nu i Maaneder og trænger til at faa sig renset ud. Langt har han vist heller ikke igen."

Kraften bevægede kun Læberne svagt nu, Livet blødte jævnt ud af ham. „Blev du vaad lille Karen?" mumlede han — „skidt det tørres jo igen! Og nu har du det godt, du kan ikke klage. — Er det morsomt at være Frøken hva'? Sig bare alt hvad du ønsker — det er ingen Nytte til at være beskeden — — vi har været det længe nok! Handsker til de skrubbede Fingre ja. Men saa maa du spille lidt for mig! Spil den kønne — — om den glade Vandring — gennem Jorderige. Den om Tusendaarsriget du!" Han gav sig sagte til at nynne med, han kunde ikke

bevæge Hovedet til Takten, saa klippede han med Øjnene; nu og da brød hans Nynnen igennem og blev til Ord.

Noget bød de andre ubøjeligt at synge med — kanske det at det var en Salme. Pelle førte an med sin klare Røst; han var ogsaa den der kunde Ordene bedst udenad:

„Dejlig er Jorden,
prægtig er Guds Himmel,
skøn er Sjælenes Pilgrimsgang!
Gennem de favre
Riger paa Jorden
gaar vi til Paradis med Sang."

Kraften sang stærkere igennem som vilde han overdøve Pelle, hans ene Fod var kommet i Gang med at træde Takten. Han laa med lukkede Øjne, lullede blindt med Hovedet til Sangen og lignede en der giver sit sidste Besyv med i et taaget Orgie, inden han gaar under Bordet. Blodvandet løb af hans Mundvige:

„Tider skal komme,
Tider skal henrulle,
Slægt skal følge Slægters Gang.
Aldrig forstummer
Tonen fra Himlen
i Sjælens glade Pilgrimssang."

Kraften forstummede, hans Hoved blev hængende ned til den ene Side. De andre gik i Staa med det samme.

De sad i Halmen og stirrede paa ham; hans sidste Ord hang endnu i deres Øre som en taabelig Drøm, der underligt blandedes med Salmens Sejrsklang. De følte alle den samme stumme Anklage fra den døde og rettede den i Øjeblikkets Uhygge mod sig selv.

„Ja hvem ved, hvad én kunde have drevet det til," sagde en laset Fyr og tyggede grundende paa et Halmstraa.

„Jeg bliver nu aldrig til noget," svarede Emil mismodig — „mig er det altid gaaet tilbage for. Jeg var i Lære, og da jeg blev Svend, sparkede de mig ud;

jeg havde ødt fem Aar af mit Liv og kunde ingenting. — Men Pelle dèr kommer nok frem."

Pelle løftede forundret Hovedet og saa uforstaaende paa ham.

„Hvad nytter det vel, en fattig Djævel søger at komme op — han bliver bare slaaet ned igen!" sagde Olsen. „Se nu *Kraften* — havde nogen større Adkomst end han? Nej de store tillader ikke, at vi andre kommer op!"

„Og tillod vi det selv kanske?" mumlede Strøm. „Vi er bange for, at en af vore egne skal flyve forbi os."

„Jeg forstaar ikke, at ikke alle Fattige holder sammen mod de andre — vi lider dog samme Skade," sagde Bergendal. „Om vi alle slog os sammen, og lod være at have noget med dem at gøre der vil os ilde for Eksempel, saa skulde det nok vise sig, at Fattigdommen tilsammen taget er det der udgør de andres Velstand. Det er det, de er i Færd med borte har jeg hørt."

„Vi bliver saamænd aldrig enige om noget," sagde en gammel Stenhugger trist.

„Nej, for bare en af Herrerne klør os lidt i Nakken, saa ruller vi os straks for Fødderne af ham og lader os pudse løs paa vore egne. Var vi alle som *Kraften*, saa havde alting maaske set anderledes ud."

De tav og sad og saa paa den døde, der var noget af en Afbigt i hver Mands Holdning. — „Ja det kommer sent det," sagde Strøm med et Suk. Saa følte han ud i Halmen og fik Flasken fat.

En og anden sad endnu og arbejdede med noget, der maaske skulde siges; men saa kom Doktoren, og de trak sig ind i sig selv. De tog deres Ølflasker og gik paa Arbejde igen.

Pelle samlede stille sine Stumper sammen, gik saa ned til Formanden og bad om Afregning. „Det kommer pludseligt," sagde Formanden — „nu var du ellers ved at komme godt i Gang. Hvad vil du da nu?"

„Jeg vil bare have Afregning," svarede Pelle. Andet vidste han ikke.

Saa gik han hjem og gjorde sit Værelse i Stand. Det lignede en Svinebutik, han begreb ikke, at han havde kunnet holde den Uorden ud. Imens tænkte han trevent paa Udveje. Det havde været meget bekvemt at høre til Rosset og vide, at nu kunde man ikke komme dybere, men der kunde jo være en og anden Mulighed endnu! Emil havde sagt de dumme Ord — hvad mente han med dem? Pelle dèr han kommer nok frem! — javist, kendte Emil kanske noget til andres Elendighed? han havde nok tilstrækkeligt i sit eget.

Han gik ned for at købe sig lidt Mælk, saa vilde han gaa hen og sove, han trængte til at døve alt dette, der med et tog fat at mudre i hans Hoved igen.

Nede paa Gaden løb han paa Vandreskomager Sort. „Naa der har vi dig!“ udbrød Sort. „Jeg gik netop og grundede paa, hvordan jeg bedst skulde faa dig i Tale. Jeg vilde bare meddele dig, at i Morgen begynder jeg paa Vandringen — hvis du saa vil med. Det er herligt Liv at drage om paa Gaardene nu i Foraarstiden — og du gaar i Hundene, hvis du bliver ved paa denne Maade! Nu ved du det altsaa, og faar selv bestemme dig. Klokken seks gaar jeg! jeg opsætter det ikke længer.“

Sort havde lagt Mærke til Pelle den Aften i Bedehuset og været i Lag med ham et Par Gange for at ruske ham op. „Fjorten Dage har han altsaa udsat sin Vandring for min Skyld,“ tænkte Pelle med en Antydning af Selvfølelse. Men han skulde ikke ud og trave Tiggergang fra Gaard til Gaard efter Arbejde! Pelle var værkstedslært, og saa med Foragt paa Vandreskomageren der gik paa Omgang som et andet Fattiglem, fik Lær og Traad udleveret hvert Sted og søbede af Fad med Tjenestefolkene! Saa meget Fagstolthed var der dog i ham! Han var fra Værkstedet vant til at betragte Sort som en ynkelig Fortidslævning, en Arv fra Trælletiden.

Du gaar i Hundene! sagde Sort; og Marie Nielsen mente det samme med alle sine forblommede

Hentydninger. Men hvad saa? han var kanske allerede gaaet i Hundene! Naar der nu ingen anden Udvej var! Men nu vilde han sove — og blive fri for alt det!

Han drak sin Flaske Mælk og spiste noget Brød til, saa gik han i Seng. Han hørte Kirkeuret slaa — det var midt paa Eftermiddagen og dejligt Vejr. Men Pelle trængte til at sove, bare sove! Hans Sind var som Bly.

Han vaagnede tidlig næste Morgen og var i et Sæt ude af Sengen; Solen fyldte Værelset, og han selv var fuld af karsk Følelse. Han jog i Tøjet — der var saa meget han skulde! Saa slog han Vinduet op og tog Vaarmorgenen ind i et Aandedrag, der som en Følelse af dyb Glæde forplantede sig ud i hans Legeme. Ude over Havet kom Baadene ned mod Havnen; Morgensolen faldt i de slappe Sejl og fik dem til at gløde, hver Baad arbejdede sig tungt frem ved Aarerne. Han havde sovet som en Sten fra han lagde sig til nu, Søvnen var som et Svælg mellem i Gaar og i Dag. Nynnende pakkede han sine Ting og gav sig paa Vej med en lille Bylt under Armen. Han lagde Vejen om ad Kirken for at se paa Uret — Klokken var ikke meget over fem. Saa styrede han ud mod Byvangen med stærke Skridt, saa glad som gik han sin Lykke i Møde.

XXV.

Der dukkede to Mænd ud af Skoven og krydsede Landevejen. Den ene var lille og pukkelrygget, han havde en Skomagerdisk spændt fast paa Ryggen; dens Kant hvilede paa Puklen, og der var stukket en lille Pude imellem for at den ikke skulde gnave. Den anden var ung og stærkbygget, noget mager men sund og frisk i Farven. Han havde et stort Knippe Læster paa Ryggen, de holdtes i Ligevægt

af en Kasse foran, der efter Lyden kunde indeholde Værktøj. Han kastede sin Byrde af sig paa Grøftekanten og spændte saa Disken af den pukkelryggede. De smed sig i Græsset og laa og stirrede op i den blaa Himmel. Det var en dejlig Morgen, Fuglene havde travlt, og inde i den duggede Kløver gik Kvæget og slæbte lange Striber efter sig.

„Og alligevel er du altid glad?" sagde Pelle. Sort havde lige fortalt ham sin triste Barndomshistorie.

„Ja ser du, ofte ærgrer det mig jo ogsaa, at jeg tager alting saa let — men naar jeg nu ikke ved den Ting, jeg kunde være bedrøvet over! Gaar jeg Tingene efter, saa træffer jeg altid noget der gør mig endnu gladere — som nu dit Selskab for Eksempel. Du er ung, og Sundheden lyser ud af dig, Pigerne bliver saa milde hvor vi kommer hen. Det er som jeg selv var Aarsag i deres Glæde."

„Hvorfra har du faaet al din Viden om Tingene?" spurgte Pelle.

„Synes du jeg ved saa meget?" Sort lo glad. „Jeg kommer jo omkring og ser mange Slags Hjem, hvor Mand og Kone forliges — og hvor de lever som Hund og Kat; Folk af enhver Slags kommer jeg i Berøring med. Meget faar jeg ogsaa at vide, fordi jeg ikke er skabt som andre Mennesker — mer end én Pige har betroet mig sin Elendighed du! — Og saa tænker jeg over alle Ting, om Vinteren naar jeg sidder ene — Biblen er ogsaa god at hente Viden af. Der lærer man at gaa bag om Tingene; og ved du først, at alt har en Bagside, saa lærer du at bruge din Forstand. Du kan gaa bag om hvilken Ting du vil, saa fører de allesammen ét Sted hen — til Gud; fra ham er jo ogsaa det hele udgaaet. Det er Sammenhængen ser du; og naar man først har den, er man altid lykkelig. Morsomt vilde det være at følge Tingene fremefter ogsaa — hvor de deler sig; og vise at de alligevel til Slut løber sammen i Gud igen. Men det ævner jeg ikke."

„Vi skulde vel se at komme videre," Pelle gabede og begyndte at røre paa sig.

„Hvorfor? Vi har det jo godt her — og naar nok det vi skal! Skulde der ligge et Par Støvler som Sort og Pelle ikke naaede at faa forsaalet inden de døde, saa udretter en anden det nok.“

Pelle smed sig om paa Ryggen igen og trak Huen over Øjnene — for hans Skyld havde det ingen Hast. Nu havde han vandret med Sort snart en Maaned, og været næsten lige saa meget paa Landevejene som paa Arbejdsstolen — Sort havde ingen Ro paa sig, naar han havde været et Par Dage et Sted maatte han videre! Han holdt af Skovbryn og Grøftekanter, og kunde tilbringe halve Dage der. Og Pelle manglede ikke Tilknytningspunkter til denne Friluftsdasen, han havde hele sin Barndom at øse af. Han kunde ligge i Timevis og tygge paa et Græsstraa — langmodig som en Rekonvalescent — mens Sol og Luft gjorde sit Arbejde i ham.

„Hvorfor præker du aldrig for mig?“ sagde han pludselig og kiggede drilagtigt frem under Huen.

„Og hvorfor skulde jeg præke — fordi jeg er hellig? Men du er det jo ogsaa; enhver der er glad og tilfreds er hellig.“

„Jeg er langtfra ikke tilfreds,“ svarede Pelle og rullede sig paa Ryggen med alle fire i Luften. „Men du — jeg begriber ikke, at du ikke laver dig en Menighed! Du har jo Ordet i din Magt.“

„Ja hvis jeg var skabt som du — saa skulde jeg nok. Men nu er jeg pukkelrygget.“

„Hvad saa? Du bryder dig jo alligevel ikke om Kvindfolkene.“

„Nej, men uden dem kan der ikke udrettes noget. Det er dem, der drager Mændene og Børnene efter sig ser du! Og underligt er det at det just skal være dem — for Kvindfolkene bryder sig jo ikke om Gud! De har ingen Ævne til at gaa bag om Tingene, men vælger bare efter det ydre. Ålting skal de hænge uden paa sig som Stads — Mændene med. Ja og Vorherre helst ogsaa — de kan bruge det hele.“

Pelle laa en Stund og gik sine spredte Erfaringer

efter. „Marie Nielsen var nu ikke saadan," sagde han tankefuld. „Hun gav gærne Særken af Kroppen og forlangte ingenting for sin egen Mund. Jeg har handlet troløst mod hende! jeg bød hende ikke engang Farvel, før jeg drog ud."

„Saa maa du søge hende op og erkende din Fejl, naar vi kommer til Staden. — I var altsaa ikke Kærester?"

„Hun saa paa mig som om jeg var et Barn, har jeg jo sagt dig."

Sort laa lidt. „Dersom du vilde være med, saa skulde vi lave en Menighed du! jeg kan se paa deres Øjne, at du har Magten over dem hvis du vilde — som nu Pilegaardsdatteren! Vi skulde faa Tusender med os."

Pelle svarede ikke, hans Tanker vandrede spørgende tilbage til Pilegaarden, hvor Sort og han sidst havde arbejdet; han var igen i det klamme Værelse med den altfor store Seng, hvori det blege Pigeansigt næsten blev borte. Hun laa og holdt om sin store Flætning med en gennemsigtig Haand — og saa paa ham; og bag ham trak de Døren læmpeligt til. — „Det var et besynderligt Paahit," sagde han og trak Vejret dybt — „én som hun aldrig har set for sine Øjne. Jeg kunde gærne græde naar jeg tænker paa det."

„Forældrene havde fortalt at vi var der, og spurgt, om hun ikke vilde jeg skulde tale et Guds Ord med hende — de er jo hellige. Men hun vilde hellere se dig. Faderen var vred og vilde ikke tillade det. Hun har aldrig haft unge Mænd i Tankerne før — sagde han — hun skal kunne staa helt ren for Guds og Lammets Trone. Men jeg sagde: Er du nu vis paa Vorherre bryder sig om det, du kalder for Renhed Ole Jensen? Lad du dem kun mødes, naar hun kan have en Glæde af det! — Saa lukkede vi Døren for jer og — hvordan var det saa?" Sort vendte sig imod ham.

„Du ved det jo," svarede Pelle tvært — „at hun bare laa og saa paa mig, som om hun tænkte: Ser

han saadan ud og har været saa langt nede? Jeg kunde se paa hendes Øjne, at I havde talt om mig og hun vidste om alt mit Svineri."

Sort nikkede.

„Saa strakte hun Haanden ud imod mig. Hvor hun ligner en Guds Engel allerede — tænkte jeg — men Synd er det nu alligevel for én der er saa ung! Og saa gik jeg hen og tog hende i Haanden."

„Og hvad saa da?" Sort skubbede sig nærmere, hans Øjne hang ventende ved Pelles Læber.

„Saa rakte hun Munden lidt frem. Og i det samme glemte jeg hvilket Svin jeg har været — jeg kyssede hende du!"

„Sagde hun da ingenting til dig — ikke et Ord?"

„Hun bare saa paa mig med disse ubegribelige Øjne. Saa vidste jeg ikke, hvad jeg skulde gøre mere — og saa at komme ud."

„Var du ikke bange for, hun skulde føre Døden over paa dig?"

„Nej hvorfor det? det tænkte jeg ikke paa. Noget saadant kunde hun ikke pønse paa — saa barnlig hun var."

En Stund laa de begge uden at sige noget. „Der er noget i dig som tager Magten over dem," sagde Sort saa. „Hvis du vilde være med — — *Ordet* skulde jeg nok tage paa mig."

Pelle strakte sig dovent — han følte ingen Trang til at stifte Religioner. „Nej nu vil jeg ud," sagde han. „Der skal være Steder i Verden, hvor de har begyndt at slagte løs paa de store — dèr vil jeg hen."

„Der opnaas ikke noget godt ved det ondes Hjælp — bliv du hellere her! Her ved du hvad du har — og hvis vi gik sammen."

„Nej her er ingenting at opnaa for en der er fattig; skal jeg blive ved at gaa her, ender jeg i Skidtet igen. Jeg vil have min Andel du, selv om jeg skal slaa en Blodsuger ihjæl for at faa den — det kan vel ikke være saa stor Synd heller. — Men skal vi nu ikke se at komme videre? I en hel Maa-

ned har vi nu travet rundt til Sydlandets Gaarde, og bestandig har du lovet, at vi skulde komme ind efter til *Lyngen*. Jeg har ikke hørt til Far Lasse og Karna i flere Maaneder; da det begyndte at gaa mig skidt, var det som jeg glemte dem helt."

Sort rejste sig hastigt: „Det er godt du har Tanke for andet ogsaa end at slaa Blodsugere ihjæl — hvor langt er der til Lynggaarden?"

„En Mils Vej godt og vel."

„Vi gaar derind med det samme. Jeg har alligevel ingen Lyst til at begynde paa noget i Dag!"

De fik Sagerne paa Nakken og travede af Sted under fornøjet Passiar. Sort udmalede sig Ankomsten. „Nu gaar jeg først ind og spørger, om de har gammelt Fodtøj eller Seletøj de vil have lappet; og saa kommer du frem midt i det."

Pelle lo. „Skal jeg ikke bære Disken for dig? Den kan godt bindes paa det andet."

„Du sveder vel ikke paa mine Vegne?" svarede Sort leende. „For saa skulde du prøve at smide Bukserne."

De var trætte af at tale og travede videre i Tavshed. Pelle gik sorgløst fremad og tog den friske Dag ind. Han følte Overmaalet af Kræfter som et Behag i sig; ellers tænkte han ikke paa noget, men glædede sig rent ubevidst til Besøget i Hjemmet. Hvert Øjeblik maatte han sagtne sine Skridt, for at Sort ikke skulde sakke agterud.

„Hvad tænker du nu paa?" spurgte han pludselig. Det var saa pirrende, at Sort altid skulde gaa der og tænke, saa snart han tav; man kunde aldrig paa Forhaand vide, i hvilket Hjørne han dukkede op igen.

„Akkurat saadan spørger Børnene," svarede Sort leende. „De vil se hvad der er indeni!"

„Saa sig mig det da, — du kan vel sige det!"

„Jeg tænkte paa Livet du. Her gaar du ved min Side stærk og sejrssikker som den unge David, og for en Maaned siden var du et Udskud."

„Ja det er forresten ogsaa underligt," sagde Pelle og blev tankefuld.

„Men hvordan kom du ned i alt det? Du kunde jo nok have bjærget dig, om du havde villet."

„Det ved jeg ikke du. Det var ligesom jeg vil sige nogen slaar dig i Hovedet — og du saa gaar og ikke ved hvad du foretager dig. Det er heller ikke saa farligt, naar man først er der. Man slider, og drikker sig fuld — og slaar saa hinanden i Hovedet med Flaskerne."

„Du siger det saa glad — du gaar ikke bag om Tingene, det er Sagen! Jeg har set saa mangen gaa til Bunds; det er bare et lille Skridt til Side for Fattigmand, saa er han gaaet i Hundene — og tror selv han er en Pokkers Karl. Godt var det alligevel, du kom ud af det! — At ikke Naget forbitrede jer Tilværelsen heller!"

„Kom Naget, saa var der jo Brændevinen," sagde Pelle erfarent. „Den skal nok drive alt andet ud."

„Saa er det jo paa en Maade godt med den ogsaa — den hjælper dem over Ventetiden."

„Tror du virkelig, der kommer et Tusendaarsrige? — med Godtid for alle, fattige og usle?"

Sort nikkede. „Gud har lovet det — hans Ord faar vi vel tro. Der skal være noget saadant under Forberedelse ovre; men jeg ved ikke, om det er det rette."

De travede rask fremad. Vejen var stenet og ujævn, inde til Siderne begyndte Klippen med sin stride Vækst at stikke frem af Agrene, foran dem hævede *Lyngens* blaanende Klippelandskab sig. „Saa snart vi nu har været hjemme, rejser jeg. Jeg maa over Havet og se hvad de har for," sagde Pelle.

„Jeg har ingen Ret til at holde igen paa dig," svarede Sort lavmælt — „men Vandringen vil blive ensom for mig. Jeg vil altid være til Mode, som om det var min Søn der havde forladt mig. Men du faar vist andet at tage vare end at mindes en stakkels Pukkelryg! Dig staar jo Verden aaben, og naar du

først sidder godt paa dit eget, husker du nok ikke den lille Sort."

„Jeg skal nok huske dig," svarede Pelle. „Og saa snart jeg er kommet godt efter det, kommer jeg hjem og ser til dig — ikke før. Far vil jo nok sætte sig imod at jeg rejser, han vil gærne jeg skal overtage Lynggaarden efter ham — men saa staar du paa mit Parti. Jeg har ingen Lyst til at være Bonde."

„Det skal jeg nok."

„Se nu her du, bare Sten paa Sten med Lyng og stridt Krat iblandt! Saadan var Lynggaarden for kun fire Aar siden — og nu er det en hel god Gaard. Det har de to udrettet — uden fremmed Hjælp!"

„Der er godt Tømmer i jer!" sagde Sort. „Men hvad er det for en gammel Stakkel deroppe paa Aasen? Han har en stor Sæk paa Nakken, og gaar som han skulde falde for hvert Skridt."

„Han — det er jo Far Lasse det! — Halløj!" Pelle svang Huen.

Lasse kom stavrende ned imod dem, han lod Sækken falde og gav dem Haanden uden at se paa dem.

„Kommer du her?" udbrød Pelle glad. „Og vi skulde netop ind og se til jer."

„Nu kan du spare dig! Du har været øm over dine Fjed, spar dem nu helt!" sagde Lasse tonløst.

Pelle stirrede: „Hvad saa da — er I flyttet?"

„Ja vi er flyttet!" Lasse lo hult. „Flyttet — ja ja vi er — og gaaet hver sin Vej tilmed. Karna hun er nu dèr hvor der ingen Sorger er — — og her er Lasse og alt hans!" Han stødte til Sækken med Foden, og blev ved at staa med Siden til dem og Blikket i Jorden.

Alt Liv var veget fra Pelles Ansigt, han stirrede forfærdet paa Faderen og bevægede Læberne, men kunde ikke faa et Ord frem.

„Her skal jeg løbe tilfældigt over min egen Søn, midt paa den vilde Mark! Og saadan som jeg har ledt og spurgt mig frem — ingen vidste om dig at sige. Dit eget Kød og Blod har vendt sig fra dig,

tænkte jeg — men til Karna maatte jeg sige, at du var syg. Hun ventede saa bestemt at se dig, inden hun drog hen. Nu faar du saa hilse ham — sagde hun — Gud give det maa gaa ham godt! Hun tænkte mere paa dig end mangen Moder vilde — ilde har du lønnet det. Det er Aar og Dag siden du satte Foden hos os."

Pelle talte stadig ikke, han stod og svajede, hvert Ord ramte ham som et Kølleslag.

„Du maa ikke være for haard ved ham," sagde Sort. „Han er uden Skyld — syg som han har været."

„Ja saa, du har haft haardt at slaas med du ogsaa? saa skulde jeg som din Far vel være den sidste til at falde over dig." Lasse strøg ned over hans Ærme, og Pelle fik Luft ved dette Kærtegn. „Græd du kun frit ud min Søn, det letter Sindet! I mig er Taaren tørket ind for længe siden, saa jeg faar se at indrette mig med Kviden. — Det har været en stræng Tid for mig kan du tro; mangen Nat har jeg siddet over Karna og vidste ikke mine levende Raad — jeg kunde jo ikke forlade hende og gøre Udvej, og alting faldt sammen om Ørerne paa os. Saa var det jo ikke langt fra, at jeg ønskede ondt over dig; du var dog den, som skulde haft en venlig Tanke for os. Og et Bud kunde du vel altid faaet sendt. — Men nu er det hele Slut."

„Vil du da forlade Lynggaarden Far?" spurgte Pelle stille.

„De har jo taget den fra mig," svarede Lasse klynkende. „Jeg kunde ikke skaffe Terminspengene under alt dette, og nu var det ude med deres Taalmodighed. Jeg fik lige Lov at blive af pur Naade saalænge, til Karna havde udstridt og var kommet vel i Jorden — enhver kunde jo se, at det ikke drejede sig om mange Dage."

„Hvis det kun er Renterne —" sagde Sort — „jeg har nogle Hundrede Kroner, som jeg har sparet sammen til mine gamle Dage."

„Nu er det for sent, Ejendommen er allerede ved

at blive overført paa anden Mand. Og selv om det ikke var — hvad skulde jeg nu uden Karna? Jeg duer til ingenting mere."

„Vi vil drage ud sammen du Far," sagde Pelle og løftede Hovedet.

„Nej jeg skal nok ikke drage noget andet Sted hen end til Kirkegaarden. Jeg er til ingenting mere! Min Gaard har de taget, og Karna sled sig ihjæl paa den, og selv lagde jeg mine sidste Kræfter der. — Saa tog de den bare!"

„Jeg skal nok arbejde for os begge. Du skal faa det godt, og gaa og nyde dine gamle Dage." Pelle saa lyst udover.

Lasse virrede med Hovedet. „Jeg kan ikke krænge noget af mig mere — og lade det ligge og gaa videre!"

„Jeg foreslaar at vi drager mod Staden," sagde Sort. „Oppe ved Kirken maa vi nok kunne finde en Mand der vil køre os." De samlede deres Sager sammen og gav sig paa Vandring; Lasse holdt sig bag de andre og gik og smaasnakkede, af og til brød han ud i Klage. Saa gik Pelle tavs hen og tog ham ved Haanden.

„Ingen er der, som tager sig af os og giver os gode Raad! tværtom — de ser os gærne sætte Liv og Lykke til, bare de kan tjene et Par Skilling paa det. Selv Øvrigheden tager sig ikke af Fattigmand; han er kun til, for at alle kan hakke i ham og flyve bort med hver sit! Hvad bryder de sig om, at de sætter én ud for Kval og Ulykke og Undergang — bare de kan faa deres Skatter og Renter. Jeg skulde med koldt Blod støde Kniven i Struben paa hver og en af dem!" Saadan blev han ved en Stund, stigende — og faldt saa sammen som et lille Barn.

XXVI.

De boede hos Sort, som ejede sit eget lille Hus oppe i Byvangen; den lille Vandreskomager vidste ikke alt det gode han vilde gøre dem. Lasse gik mest og sjokkede saa formaalsløst rundt, han havde ingen Ro paa sig og ikke Samling paa noget; af og til maatte han bryde ud i Klage. Han var blevet helt affældig, og kunde ikke føre Skeen til Munden uden at spilde. Naar de vilde have ham til noget for at adsprede ham, var han stædig.

„Nu maa vi se at faa dine Sager hentet," sagde de andre Gang paa Gang. „Der er ingen Mening i at forære Sognet dit Bohave."

Men Lasse vilde ikke. „Har de plyndret mig for alt det andet, saa lad dem have det med," sagde han. „Jeg skal heller ikke dèr ind mere — og blive ynket af alle og enhver."

„Men du stiller dig selv paa bar Bakke," sagde Sort.

„Saadan har de jo ogsaa villet det — lad dem saa faa deres Vilje. De maa vel skulle staa til Regnskab for det engang."

Pelle fik saa fat i et Køretøj og kørte selv ind efter Sagerne; der var et helt Læs. Mor Bengtas grønne Kiste fandt han oppe paa Loftet, dèr stod den fuld af Garnnøgler. Det var saa underligt at se den igen — han havde ikke skænket sin Moder en Tanke i mange Aar. „Den vil jeg have til Rejsekiste," tænkte han og tog den med.

Lasse stod udenfor, da han kom kørende. „Se her hvad jeg kommer med til dig, du Far!" raabte han og slog et lystigt Knald med Pisken, men Lasse gik ind uden et Ord. Da de havde læsset af og skulde se efter ham, var han krøbet i Seng, han laa med Ansigtet til Væggen og vilde ikke snakke.

Pelle fortalte nyt derinde fra for at faa lidt Liv i ham: „Nu har Sognet overdraget Lynggaarden til Bakkebonden for 5000 Kroner, og der siges han har gjort en god Handel — den skal være dobbelt

saa meget værd. Han vil selv bo der og lade sin Søn faa Bakkegaarden."

Lasse drejede Hovedet halv om. „Ja nu er der Grøde, nu høstes der Tusender — og saa skal *Bonden* til!" sagde han forbitret. „Men det er ogsaa godt gødet Jord: Karna forløftede sig og døde fra mig, saa godt vi var sammenkørte, hendes tusend Kroner gik med — og jeg er nu et stakkels Vrag! Alt det blev lagt i den øde Klippe, saa den blev god og gavmild Jord. Og saa flytter Bonden ind, nu kan han lide at bo der — vi stakkels Lus har bare beredt Vejen for ham. Er vi kanske til for andet end det samme? Tosser de, som vil gøre Ophævelser over sligt! — — Men som jeg var kommet til at holde af den Plet!" Lasse brast pludselig i Graad.

„Nu skal du være fornuftig og se at blive glad igen," sagde Sort. „De onde Tider for Fattigmand er snart forbi, der vil komme en Tid, hvor ingen skal slide sig op for andre, men enhver høste det han selv har saaet! Hvad Skade har du saa lidt? Saa er du jo paa den rigtige Side og har tusendvis af Kroner at trække paa. Det var dog værre, om det blev dig der stod og skyldte, saa!"

„Jeg oplever vist ikke den Tid," sagde Lasse og rejste sig paa Albuen.

„Maaske du og jeg ikke, for de der er paa Vandring maa jo dø i Ørkenen. Men lige fuldt er vi Guds udvalgte Folk, vi Fattige! Og Pelle dèr han faar det lovede Land at se!"

„Nu skulde du komme med ind du Far, og se hvordan vi har indrettet det til dig," sagde Pelle.

Lasse rejste sig træt og fulgte med. De havde møbleret en af Sorts tomme Stuer med Bohavet, der saa helt hyggeligt ud. „Her var det Meningen du skulde bo, til Pelle kommer godt i Vej derovre," sagde Sort. „Nej der er ingen Tak — jeg er glad ved at faa Selskab kan du vel begribe."

„Vorherre vil gengælde dig det," sagde Lasse med

rystende Stemme. „Andre end ham har vi Stakler jo ikke at give Anvisning paa.“

— — —

Pelle havde ingen Ro paa sig, han kunde ikke styre sit Sind længer for Udlængsel. „Hvis du vilde give mig til Billetten, fordi jeg har hjulpet dig,“ sagde han til Sort — „saa rejser jeg endnu i Aften.“

Sort gav ham 30 Kroner.

„Det er Halvdelen af hvad vi har taget ind — saa mange tilkommer jeg ikke,“ sagde Pelle. „Du er dog Mesteren — og har holdt os med Værktøj og alting.“

„Jeg skal ikke leve af andres Arbejde, men af mit eget,“ svarede Sort og skød Pengene hen til ham. — „Vil du saa rejse som du gaar og staar?“

„Nu har jeg jo Penge i Massevis,“ sagde Pelle glad. „Saa mange Penge har jeg aldrig ejet paa én Gang! Der kan faas mangt et Stykke Tøj for de Penge.“

„Men dem maa du slet ikke røre! Du kan bruge 5 Kroner til Rejsen og saadant, Resten maa du have at møde Fremtiden med!“

„I København — der tjener jeg vist Penge nok!“

„Han har altid været en ligeglad Fanden i Pengesager,“ sagde Lasse bekymret. „Han havde fem Kroner, dengang han drog her til Staden for at gaa i Lære — og dem kunde han daarlig gøre Rede for, hvad de blev givet ud til.“

Sort lo.

„Saa rejser jeg som jeg gaar og staar da,“ udbrød Pelle resolut.

Men det var ogsaa galt. De var ikke til at gøre tilpas de to — de var som to bekymrede Høns.

Linned var der nu gode Raad for, da Lasse først kom i Tanke om sine Gemmer, Karna havde sørget godt for ham. „Men det vil nok stumpe paa din lange Krop! Det er ikke som da du drog bort fra Stengaarden — da maatte vi lægge Læg paa mine Skjorter til dig.“

Skotøjet var det ogsaa galt med; det gik ikke for

en Skomagersvend at stille med saadanne Ben, naar han søgte Arbejde. Sort og Pelle maatte til at sy et Par pæne Støvler. „Vi maa tage os Tid," sagde Sort — „husk paa de skal staa for Hovedstadens Dom." Pelle var utaalmodig og vilde gærne slaa til Arbejdet.

Saa var der kun et nyt Sæt Tøj. „Det tager du færdigt paa Kredit," sagde Sort — „Lasse og jeg maa vel nok være gode som Kavtionister for et Sæt Tøj." — — —

Aftenen før han skulde rejse, gik han og Lasse ud for at hilse paa Dues, de valgte den Tid for at være sikker paa at træffe Due selv, Anna brød ingen af dem sig stort om. Da de kom ned mod Huset, saa de en gammel fintklædt Herre gaa ind ad Gadedøren.

„Det er Konsulen," sagde Pelle — „han som har hjulpet dem i Vej! Saa er Due ude paa Langkørsel, og vi er vist ikke velkomne."

„Skulde det være saadan fat," udbrød Lasse og stoppede brat op. „Saa ynker jeg Due, naar han faar set Sammenhængen. Han vil vist finde, at han har købt sin Selvstændighed for dyrt saa! Ak ja, Prisen er haard for dem som vil frem! — Maatte det nu gaa dig godt derovre Pøjke."

De var kommet ned ved Kirken. Der holdt en Vogn udenfor med grønne Planter, to Mænd gik og bar dem ind i Vaaningshuset. „Hvad skal her gaa for sig af højtideligt?" spurgte Pelle.

„Her skal være fint Bryllup i Morgen," svarede en af Mændene — „Købmand Laus Datter skal giftes med denne her Vigtigsnud — Karlsen er det nok han hedder. En fattig Fyr er han jo som en af os andre, men tror du han ser til saadanne som os? Naar Skidt kommer til Ære, ved det ikke hvordan det vil være! Nu er han jo gaaet ind i Forretningen ogsaa."

„Det Bryllup vil jeg dog overvære," sagde Lasse ivrigt, mens de drev videre. „Det er dog morsomt at se, at nogen af ens Slægt kan naa frem." Pelle

tog det som lidt af en Bebrejdelse men svarede ikke.

„Skal vi gaa lidt ned og se paa den ny Havn?“ spurgte han.

„Nej nu gaar Solen ned, og nu vil jeg hjem og i Seng. Jeg er gammel du! Men gaa du, jeg skal nok finde hjem.“

Pelle drev nedad, men drejede saa af og gik Nord efter — han vilde ud og sige Farvel til Marie Nielsen. Han skyldte hende et venligt Ord for al hendes Godhed, og hun maatte ogsaa gærne se ham lidt ordenlig i Tøjet for en Gangs Skyld. Hun var lige kommet fra Arbejde og var i Færd med at lave sin Aftensmad til.

„Nej da! kommer du her!“ udbrød hun glad. „Og saa fin du er blevet — du ligner jo en Prins.“ Pelle maatte blive og spise med.

„Jeg kom ellers bare for at sige dig Tak for din Venlighed — og Farvel! jeg rejser til København i Morgen.“

Hun saa alvorligt paa ham: „Saa er du nok rigtig glad!“

Pelle maatte fortælle, hvad han havde oplevet siden sidst. Han sad og saa sig taknemmeligt om i den fattige rene Stue, hvor Sengen stod saa kysk ved Væggen, dækket med et snehvidt Tæppe. Denne Duft af Lud og Renhed og hendes friske jævne Sind glemte han nok aldrig! Her havde hun lukket ham ind midt i al hans Elendighed, og ikke holdt sin hvide Seng for god til ham mens hun skrubbede Snavset af ham. Naar han kom til Hovedstaden, vilde han lade sig fotografere og sende hende sit Billede.

„Og hvordan lever du saa?“ spurgte han blødt.

„Ligesom sidst du saa mig — bare noget mere ensomt,“ svarede hun alvorligt.

Saa maatte han gaa. „Farvel og hav det nu rigtig godt du,“ sagde han og rystede hendes Haand — „og hav Tak for alt.“

Hun stod blot og saa stumt paa ham, med et vagt

Smil. — „Oh nej, men jeg er jo ikke mere end et Menneske!“ brast det pludselig ud af hende; og hun slog hæftigt Armene om ham.

* * *

Saa var selve den store Dag der! Pelle vaagnede med Solen, og havde den grønne Kiste pakket før de andre kom op, siden gik han og vidste ikke, hvad han skulde gøre med sig selv for Uro og Spænding. Han svarede hen i Taagen, Øjnene var ude i lyse Drømme. Om Formiddagen bar han og Lasse Kisten til Dampskibet for at have frie Hænder om Aftenen; derfra gik de op i Kirken for at overvære Alfreds Bryllup. Pelle var helst fri — han havde nok i sit eget og følte ingen Deltagelse for Alfreds Gøremaal; men Lasse trængte paa.

Solen stod og stegte i de skæve Gader, saa Bindingsværket svedte Tjæren af sig igen og Rendestenene stank; nede efter Havnen hørte de Trommeslageren raabe om Sild og en Auktion. Folk pilede af Sted til Kirken, i stakaandet Samtale om dette Lykkebarn Alfred, der var kommet saa godt efter det.

Kirken var fuld af Mennesker. Den var festligt pyntet, og oppe om Orglet stod otte hvide Piger, der skulde synge: Det er saa yndigt at følges ad. Lasse havde aldrig overværet Mage til Bryllupshandling. „Jeg føler mig helt stolt du,“ sagde han.

„Han er en Vindhas,“ svarede Pelle — „han tager hende bare for Ærens Skyld.“

Saa gik Brudeparret op for Altret. „Det er dog fælt, saa Alfred har smurt sit Hoved ind,“ hviskede Lasse — „han ligner jo et slikket Kalvehoved! Men hun er vakker! Jeg undres blot paa, at de ikke har givet hende Myrtekransen paa — der er da vel ikke noget paa Vej for dem?“

„Hun har jo det Barn,“ svarede Pelle hviskende — „ellers havde han jo aldrig faaet hende.“

„Ak saa! — Ja ja det er nu godt gjort af ham alligevel at nappe sig en Finmandsdatter.“

Nu sang Pigerne — det lød ret som det kunde været Engle, der beseglede Pagten fra selve Himlen.

„Vi maa stille os saaledes, at vi kan ønske til Lykke," sagde Lasse og vilde trænge sig ud til Gangen, men Pelle holdt ham tilbage.

„Jeg er bange, han ikke kender os i Dag — Men hvad? dèr er jo Farbror Kalle."

Kalle stod indeklemt i den bageste Stol, han maatte holde sig dèr, til alle var kommet ud. „Ja jeg skulde jo ogsaa have Del i denne store Dag," sagde han. „Jeg vilde haft Mor med ogsaa, men hun syntes ikke hun havde nogen anstændig Kjole at tage paa." Kalle var i nyt graat Hvergarn, han var blevet endnu mere liden og kroglemmet med Aarene.

„Hvorfor har du holdt dig hernede i Krogen, hvor du ingenting kunde se? Du skulde jo været paa første Bænk som Brudgommens Fader," sagde Lasse.

„Det var jeg ogsaa — saa du da ikke jeg sad ved Siden af Købmand Lau? Vi saa jo i Salmebog sammen. Her blev jeg bare skubbet ind af Trængslen. Nu skulde jeg jo saa hen og spise med, jeg er højtidelig indbudt til Gæstebudet — men jeg ved ikke!" Han saa ned ad sig. Pludselig gjorde han et Kast og lo paa sin egen desperate Maade: „Fan skulde staa her og fortælle for dem, som ikke vil tro Løgn! — nej det er nok ikke for Svin at komme i Kancelliet. Jeg kunde sætte ilde Lugt ser I — Folk som os har jo ikke lært at svede Parfume."

„Ja saa! han er for fin til at kendes ved sin egen Far — ptøj da! Gaa du saa med os hjem og faa noget i Livet."

„Nej jeg er saa fyldt med Steg og Vin og Kager, at jeg ikke orker mere for denne Gang, nu maa jeg hjem og fortælle Mor om al Herligheden. — Jeg har ogsaa tre Mil at gaa!"

„Du er til Fods herinde tilmed. Seks Mil det er lidt for meget for dine Aar det!"

„Jeg havde jo regnet med at komme til at blive her i Nat. Jeg tænkte jo ikke — — naa skidt! Kan

ens Børn vel naa højere end dertil at de ikke kender én længer? Anna hun er ogsaa godt paa Vej til at blive fin. Jeg undres paa, om jeg kendes ved mig selv ret meget længer! Fy fan Kalle Karlsson jeg er af fin Familie du! — Naa Farvel med jer."

Han satte sig træt i Gang for Hjemturen, helt ynkelig saa han ud i sin Skuffelse. „Saa elendig har jeg aldrig set'en," sagde Lasse og stod og stirrede efter ham. „Der skal dog noget til, før Bror Kalle overgiver sig."

Ved Aftenstid gik de ned gennem Byen til Dampskibet. Pelle tog lange drøje Skridt, en egen højtidelig Stemning gjorde ham tavs. Lasse trippede foroverbøjet ved hans Side; der var kommet noget klynkende op i ham igen. „Nu glemmer du vel ikke din gamle Far, du ogsaa?" sagde han gentagende.

„Det har vist ingen Nød," svarede Sort. Pelle hørte ingenting, hans Sanser var paa Vandring.

Arnerøgen sank blaa ned i den snævre Gade. De gamle sad ude ved Trapperne og drøftede Dagens nyt, Aftensolen faldt i de runde Briller, saa de rynkede Ansigter stirrede frem med store Ildøjne. Der var dyb Aftenfred over Gaden. Men inde i de mørke Gyder puslede det, med denne evige dumpe Uro som fra et stort Dyr, der vender og vender sig og ikke kan falde hen. Nu og da blussede det op i et Skrig eller Barnegraad og tog saa fat igen — som et tungt arbejdende Aandedræt. Pelle kendte vel denne spøgelseagtige Puslen, der altid udgik fra Fattigmands mødige Leje. Det var Armodens Bekymringer, der sankede de onde Drømme ind for Natten. Men han lod denne Fattigverden, der blødte sit Liv saa uænset bort i Stilheden, dø bort i sine Tanker som en trist Sang — og stirrede ned mod Søen, der laa rødmende for Enden af Gaden. Nu drog han ud i Verden!

Gale Anker stod oppe paa sin høje Trappe. „Lev vel!" raabte Pelle. Men Anker sansede ingenting, han vendte Ansigtet lige mod Himlen og sendte sit syge Raab ud.

Pelle sendte et sidste Blik til Værkstedet. „Derinde har jeg tilbragt mange gode Timer," tænkte han og mindedes Unge Mester. Gamle Jørgen stod uden for sit Vindu og legede med Lille Jørgen som sad indenfor i Karmen. „Tit tit, du lille," raabte han med sin høje Fistel og gemte sig og kom frem. Den unge Kone holdt Barnet, hun var rød af Moderglæde.

„Du lader vel høre fra dig?" sagde Lasse endnu engang, da Pelle hang over Rælingen. „Glem nu ikke din gamle Far du!" Han var helt hjælpeløs i sin Bekymring.

„Jeg skal nok skrive efter dig, saa snart jeg kommer i Vej," svarede Pelle vel for tyvende Gang. „Du skal ikke ængste dig bare." Han smilede sejrssikker ned til den gamle. Ellers stod de tavse og saa paa hinanden.

Endelig gik Dampskibet. „Lev nu vel!" raabte han for sidste Gang, da de svingede ud om Havnehovedet, og blev ved at svinge Kasketten saa længe han kunde se dem. Saa gik han forud og satte sig paa en Rulle Tovværk.

Bag sig havde han glemt alt og stirrede blot vedholdende frem — som kunde den store Verden naar som helst dukke op foran Stævnen. Han gjorde sig ingen Tanker om, hvad der vilde komme og hvordan han vilde gribe det an — men længtes blot!

Tidligere udkom:

SKYGGER. 1898.

DET BØDES DER FOR—. 1899.

EN MODER. 1900.

MULDSKUD I. 1900.

GYLDENDALSKE BOGHANDEL · NORDISK FORLAG

MARTIN ANDERSEN NEXØ

1901:

FAMILIEN FRANK

ROMAN

3 Kr. 50 Øre

1902:

DRYSS

ROMAN

6 Kr. 50 Øre

1903:

SOLDAGE

MED ILLUSTRATIONER

4 Kr. 50 Øre

1905:

MULDSKUD

NY SAMLING

FORTÆLLINGER

2 Kr. 75 Øre

1906:

PELLE EROBREREN

– BIND I –

3 Kr.

Fr. Bagges Kgl. Hof-Bogtrykkeri. København.

FOTO 194961

